50-42

2641
8112-57

ԳԻՐՔ
ՊԱՏՄՈՒ
ընդ

Կայսերն Փոնցիանո-
սի. և Կնոջն Թագու-
հւոյ. և որդւոյ նորին
Դիոկղետիանոսի. և
Եօթանց Իմաստա-
սիրաց.

*Տպագրեցաւ ՚ի Թա-
ջանիւ Գըրոյ Հայոց

1189

Гос. Пуб. Биб. ССРА
им. А. Мясникяна
1740

9(37)

* Պատմութիւն Կայսերն Փոնցիանոսի և Կնոջն. և որդւոյ նորին Դիոկղետիանոսի. և Եօթն Իմաստասիրացն.

ԱՅՐ ԻՆՉ ԷՐ Թագաւոր մի՝ անուն նորա մոզոլոս կայսր. Սա ունէր իւր ըստրատելատ մի փոնցիանոս անուն. յոյժ զօրեղ և քաջ. որև 'ի բազում տեղիս 'ի պատերազմի՝ արարեալ էր քաջութիւն մեծ. Յետոյ հաճոյ թուեցաւ փոնցիանոս առաջի կայսերն մոզոլոսի. և

գոչեաց զնա յոյժ. և խոստացաւ
տալ նմա զդուստրն իւր գեղեցիկ
՚ի կնութիւն. զի յետ մահուան իւրոյ
ժառանգեսցէ փոնցիանոս զաթոռ
նորա. որպէս եղև իսկ.

Եւ յորժամ էառ փոնցիանոս ըզ-
դուստրն մոզոլոսի և փեսայացաւ
նմա, յայնմ հետէ յանձնեաց մոզո-
լոս զթագաւորութիւն իւր փոնցիանոսի
փեսային իւրոյ և ասէ. Ահա ես
ծերացեալ եմ և այլ ո՛չ կարեմ կա-
ռավարել զզօրսդ իմ. արդ օրհնութեամբ
իմով՝ բարով և խաղաղութեամբ վայե-
լեսցես զաթոռն քո. Եւ տուեալ
հրաման որ աղաղակեսցեն մունետիկն
՚ի մէջ քաղաքին ասելով. թէ այսու
հետև կայսր և թագաւոր հռոմայ՝
փոնցիանոսն է. Եւ ամենայն նախա-
րարքն և կուսակալքն և մեծամեծ
իշխանքն՝ եկեալ երկիրպագանէին
փոնցիանոսի և ասէին. կեցցէ ար-
քայ. Եւ կայսրն մոզոլոս յետ տա-
րոյ միոյ՝ մեռաւ խաղաղութեամբ.

Նա՛ յո՛յժ զուա՛րճացոյց փոնցիանոս
զերկիրն իւր ։ Որև ՚ի մեծամեծաց
մինչև ցըփոքունսն՝ ամենքեան գոհ
կու մատուցանէին ։ Նա՛ յետ եր
կու ամի թագաւորութեն իւրոյ՝ եղև նը
մա զաւակ արու ․ որ եղև յո՛յժ խըն
դութի արքային և նախարարացն ․
որև անուանեցին զանունն նորա՝

Դիոկղետիանոս ։

Նա՛ յորժամ եղև մա՛նուկն դիոկ
ղետիանոս է ամաց , մայր նորա
հիւանդացաւ մերձ ՚ի մահ ․ և կո_
չեաց առ ինքն զկայսրն և ասէ ցնա ։
Արքայ՝ աղաչեմ զքեզ ․ զի ունիմ
խնդիրք մի փոքրիկ ՚ի քէն զի կատա
րիցես ինձ ։ Ասէ կայսրն՝ խօսեա՛ց
թա՛գուհի և ես շուտով կատարե_
ցից զխընդրուածս քո ։ Ասէ թա_
գուհին ․ գիտեմ որ այս ցաւս որ
դիպաւ ինձ՝ ցաւ մահու է ․ աղա
չեմ զքեզ արքայ՝ զի յետ մահուան
իմոյ յորժամ առնես այլ թագուհի
մի՛ տացես հրաման թագուհոյն քո
որ

որ իշխեսցէ ՚ի վերայ որդւոյ իմոյ:
Զի եթէ նա իշխեսցէ իվ՟ր որդւոյ
իմոյ, որդին իմ ոչ զերծանի ՚իմահ
ուանէ: Ապա եղիցի պահեալ յօ֊
տար երկրի՝ մինչև զարգասցի և զօ
րասցի որդին իմ: Եթէ զայս արաս
ցես՝ բազում բարութ՟իս հանդիպի
քեզ և որդւոյ իմոյ: Ասէ կայսրն.
ով սիրելի Թագուհի իմ կատարե֊
ցից զխնդրուածս քո:

Եւ ապա յետ սակաւ աւուրց,
վախճանեցաւ Թագուհին. և ա֊
րար կայսրն կոծ մեծ իվ՟ր Թագու֊
հոյն և թաղեաց զնա պատուով:
Յայնժամ Թգ՟ւորն յետ կոծոյն՝
սկսաւ տրտմիլ և զմտաւ ածել թէ
զինչ արասցէ զմիամօր որդին իւր:
Եւ հարցեալ իշխանացն՝ թէ զմիա֊
մօր որդին իմ զինչ արարից՝ որ և
յետ մահուան իմոյ կառավարեսցէ
զաթոռն իմ: Ասեն նախարարքն և
իշխանքն. ա՛րքայ յաւիտեան կաց:
Կան արտաքոյ քաղաքիս իմաստա֊

սէրք

սէրք է . կոչեմ զմինն ՚ի նոցանէ և
տո՛ւր զորդին քո ՚ի ձեռս նոցա զի
իմաստնացուսցեն զնա ։

Յայնժամ հրամայեաց արքայն գը
րել հրովարտակ՝ զի եկեսցեն նո
քա առ ինքն . որև եկին իսկ .

Եւ արքայն ողջունեաց զնոսա սիրով .
և մեծարեաց զնոսա և պատուեաց ։

Եւ ասէ արքայն ցիմաստասէրսն .
գիտէ՞ք սիրելիք իմ թէ վասն էր կո
չեցի զձեզ . և նոքա ասեն՝ ո՛չ գի
տեմք . Ասէ արքայն . ունիմ որդեկ
մի որ միամօր է ինձ . և կամիմ զնա
տալ ձեզ . զի իմաստութեամբ ձերով
ուսանիցի զհանճար . որ և յետ մա
հուան իմոյ կառավարեսցէ զաթոռ
թագաւորութեան իմոյ ։

Ասէ առաջին դպրապետն (որում
անուն էր պանցիլէաս .) ա՛րքայ
յաւիտեան կաց . տո՛ւր զորդին քո
՚ի ձեռս իմ . և ես ծառայեցից որ
դւոյ քո . և ուսուցից նմա՝ զոր ինչ
ես և ընկերքն իմ գիտեմք . մինչև

յեօթն ամ։ Ապ̂ ասէ երկրորդ դպ
րապետն. ա՛րքայ յա̂իտեա՛ն կաց.
տո՛ւր զորդին քո ՚ի ձեռս իմ. և ես
ծառայեցից որդւոյ քո. և ուսուցից
նմա՝ զոր ինչ ես և ընկերքն իմ գի
տեն. մինչև ՚ի վեց ամ։ և անո̂անի
ծառայ քո՝ չենթուլուս։ Ապ̂ յառաջ
գայ երրորդ դպրապետն որում ա-
նունն էր գարդոն. խօսի և ասէ.
ա՛րքայ յա̂իտեա՛ն կաց. տո՛ւր զոր-
դին քո ՚ի ձեռս իմ. և ես յօժարու̃
ծառայեցից որդւոյ քո. և ուսուցից
նմա՝ զոր ինչ ես և ընկերքն իմ գի
տեն. մինչև ՚ի հինգ ամ։ Ապ̂ խօսի
չորրորդ դպրապետն որում անունն
էր մալխիօրախ և ասէ. ա՛րքայ յա̂-
իտե̂ն կաց. տո՛ւր զորդին քո ՚իձեռս
իմ. և ես յօժար կամօք ծառայեցից
որդւոյ քո. և ուսուցից նմա՝ զոր ինչ
ես և ընկերքն իմ գիտեն. մինչև ՚ի
չորս ամ։ Ապ̂ յառաջեաց հինգե-
րորդ դպրապետն. խօսի և ասէ. մի
շեա՛ զիս տէր՝ զի բաղում ամ ծա-

ռայ

ռայեալ եմ հօր քո։ արդ տուր զոր-
դին քո ՚ի ձեռս իմ. և ծառայեցից
որդւոյ քո. և ուսուցից նմա՝ զոր ինչ
ես և ընկերքն իմ գիտեն. մինչև
յերեք ամ։ և անուանի ծառայ քո
յովսէփ իմաստասէր։ Այս գայ յա-
ռաջ վեցերորդ դպրապետն որում
անունն էր կղէոպաս և խօսի ասե-
լով. ո՛րքայ յաւիտեա՛ն կաց. ծառա՛յ
եմ արքայիս իմոյ. արդ տուր զոր-
դին քո ՚ի ձեռս իմ. և ես միամտութեամբ
ծառայեցից որդւոյ քո. և ուսուցից
նմա՝ զոր ինչ ես և ընկերքն իմ գի-
տեն. մինչև յերկու տարի։
Այս եօթներորդում դպրապետն
անուամբ յովակիմ՝ ձայնեաց առ
արքայն և ասէ. ո՛րքայ յաւիտեա՛ն
կաց. և ունկնդիր լեր ծառայիս. զի
ծառայ քո եմ ես և ընկերքն իմ.
արդ տուր զորդին քո ՚ի ձեռս իմ
և ծառայեցից նմա յօժար կամօք. և ու-
սուցից նմա՝ զոր ինչ ես և ընկերքն
իմ գիտեմք. մինչև ՚ի մէկ տարի։

Ե՛ւ այսպէս եօթանեքին իմաստասէրքն խոնարհութբ՟ և հեզութբ՟ և ամօթխածութբ՟ զայս արարին պատասխանի արքային։

Ե՛ւ ասէ արքայն. շնորհակա՛լ եմ ձեզ ո՛վ իմաստունք դպրապետք. որ սիրով ընդունեցիք զմիամօր որդեակն իմ. Բայց եթէ տաց զորդին իմ միոյդ միայն, միւսքդ արհամարհեալ եղանէք աստի. արդ տաց զորդին իմ ձեզ ամ՟ցուն. և զձեզ յանձնեմ այ՟. որ խնամ տանիք որդոյն իմոյ յօժարական կամօք. և հոգաբարձութբ՟ ուսուցանէք զիմաստասիրութի՟ և զհանճար. մանաւանդ զաստուածգիտութի՟ և զամ՟ փիլիսոփայական արարողութի՟։ Զայս ասացեալ արքային՝ համբուրեաց ըզմանուկն. և առեալ զձեռանէ որդոյն՝ ետ ՚ի ձեռս դպրապետացն և ասէ. երթիջիք խաղաղութբ՟. և այ՟ եղիցի ընդ ձեզ։

Ե՛ւ դպրապետքն խոնարհեալ եր

կիր

կիրպադին արքային. և առեալ զոր
դի արքային զմանուկն դիոկղետիա
նոս՝ գնացին յօթևանս իւրեանց։
Այլ դպրապետն պանցիլեաս՝ ետուր
կազմել գեղեցիկ դարպաս մի զար
մանալի յօրինուածով արտաքոյ քա
ղաքին. և անդ եդին զորդի ար-
քային։ Այլ զդարպասի բոլորն և
զառաստաղն՝ թէ 'ի ներքուստ և
թէ արտաքոյ դարպասին՝ զամենե-
սեանն բովանդակ դրովք լցին. զի
յելանելն և 'ի մտանելն՝ որդին ար
քայի 'ի գիրն հայի. և ինքեանք յօ-
ժարուբ̃ և հոգաբարձուբ̃ ուսու-
ցանէին զմանուկն մինչև յամ մի։
Այլ 'ի լնուլ ամին՝ ասէ պանցիլեաս
դպրապետն. ո՞րպ̃ փորձեսցուք զա-
շակերտս մեր՝ թէ առեա՞լ է ինչ 'ի
դպրութենէս մերմէ թէ ոչ։ Պատաս-
խանի ետ դպրապետն գաթոն և
ասէ. բարի՛ է զոր ասեսդ. յորժամ
ննջեսցէ՝ յայնժամ դիցուք իներքոյ
չորեցուանց ոտիցն մահճին տերևս

ծառոց. և մեք կացցուք յանդիման
նր̅ մինչև զարթիցէ. և տեսանեմք
թէ զինչ խօսի մեզ մանուկն: Ապա
դպրապետքն ամ̅քեան՝ ասացին այո՛
այդպէս արասցուք: Ապա յորժամ
ննջեաց որդի արքային, յայնժամ
եդին զճիւղս ծառոցն իներքոյ ո-
տից մահճին. և ինքեանք կացին
յանդիման նորա մինչև զարթեաւ
մանուկն: Ապա իբրև զարթեաւ,
պշուցեալ հայէր ընդ առաստաղն
և ընդ գետինն. զոր տեսեալ դըպ-
րապետացն, ասեն՝ որդեակ ընդէր
պշուցեալ հայիս ընդ առաստաղն
և ընդ գետինն: Պատասխանի ետ
որդի արքային և ասէ. վս̅ այն հայիմ
զի կամ առաստաղ տաճարիս ցածա-
ցեալ է, և կամ գետնին յատակն
բարձրացեալ է: Զայն լուեալ դպ-
րապետացն՝ ասեն ցմիմեանս. եթէ
մնասցէ մանուկս կենդանի, լինի
կատարեալ իմաստասէր ոպ̅ պղատոն.
կամ ոպ̅ արիստոտել:

 Ապա

Ապա յայնժամ ժողովեցան դպրա-
պետքն եւ եկին առ կայսրն եւ ա-
սեն՝ արքայ յաւիտեան կաց. երա-
նի՛ է քեզ եւ երանի՛ է օր ծննդեան
մանկանն քո. որ այսպիսի սուր մի-
տք մանուկ չէ տեսեալ մեր. զի
դեռ ամ մի է՝ եւ ջանայ որ զմեզ ան-
ցանի. եւ եթէ հասանի նա 'ի չափ
հասակի՝ ոչ լինի նմանն 'ի վերայ երկ-
րի։ Բայց լաւ էր քեզ արքայ՝ զի
ունկնդիր լինէիր մեզ զոր ինչ խօ-
սելոց եմք առաջի արքայիս. եւ մի՛
բարկանայցես խօսից մերոց։

Ասէ կայսրն. վասն է՞ր բարկանամ
եթէ բարի լինի խօսք ձեր։

Ասեն դպիրքն. լաւ էր քեզ արքայ
զի ամուսնանայիր դու եւ լինէր քեզ
բազում որդիք. որ յայսպիսի իմաս-
տս վարժէին. որպէս այս որդին քո
դիոկղետիանոս. որ եւ յետ մահուան
քո՝ մի մի տիրեսցեն աթոռոյ թա-
գաւորութեան քո։

Հաճանեցաւ կայսրն եւ ասէ.

 ելէ՛ք

ելէ՛ք 'ի խնդիր և գտանէք գեղե
ցիկ աղջիկ մի. և ես առից զնա ինձ
'ի կնութի՛. Ապա գնացեալ հրամա՛նի
րանկքն՝ շուրջ եկին 'ի քաղաքս տե
ղիս. և գտին զդուստրն մոզոլոսի
արքային՝ գեղեցիկ յոյժ. և բերին
առ կայսրն. Որև հաճոյ թուեցա՛ւ
աչաց կայսերն. և արարին հարսա
նիք. և եղև ուրախութիւն մեծ.
Ապա եդ կայսրն 'ի գլուխ նր թագ.
և անուանեաց զնա թագուհի. և սի
րեաց զնա յոյժ վս գեղեցկուն նր
և պճնեաց զնա զարմանալի կերպի՛
և կացին բազում ժամանակս և ո՛չ
եղև նմա զաւակ. Ապա կինն խիստ
տարակուսեալ էր վս անզաւակութ
իւրոյ. կարծէր թէ յարքայէ՛ն է.
Ապա ետուր գտանել գաղտ 'ի յար
քայէն գեղեցիկ երիտասարդ մի. և
բերեալ առ ինքն՝ պճնեաց զնա կա
նացի զգեստիւ. և հանապազ շնայր
ընդ նմա. մի թէ զաւակ ծնանիմ ա
սելով. և այսպէս պոռնկէր և պահէր

 զնա

զնա 'ի սենեկի իւրում ոչ կոյս աղջիկ։ Յետոյ լուաւ Թագուհին թէ ունի Թագաւորն որդի մի միամօր. և տուեալ է զնա 'ի ձեռս իմաստասիրաց՝ ուսանիլ զիմաստութիւն և ըզհանճար։ Այն վաղվաղակի չար խորհեցաւ 'ի միտս իւր և ասէ. լինէր որ մեռանէր որդի կայսերն. և ես ծնանէի որդի՝ որ ժառանգ լինէր։ Այն այսպիսի խորամանկութե̃ խորհէր օրըստօրէ թէ որպիսի հնարիւք կարող լինիցի սպանանել զմանուկն և գտեալ ժամ զի աղաչեսցէ արքային բերել զմանուկն։

~~~~~

* Խնդիր Թագուհւոյն 'ի Կայսերէն՝ զի բերցէ զմանուկն։

Ե 'ի գիշերի միում մինչդեռ ընկողմնեալ էր կայսրն ի վե̃ր մահճին իւրոյ, խօսեցաւ ընդ Թագուհւոյն և ասէ. Սիրելի տիկին իմ. արդ զծածուկ խորհրդ

սրտի
~~~~~

սրտի իմում ծանուցից քեզ. դի-
տեա՛ զի ո՛չ գոյ այլ ստեղծուած 'ի
ներքոյ երկնից որ սիրէ զքեզ առա-
ւել քան զիս։ Ասէ Թագուհին.
եթէ այնպէս իցէ որ սիրես զիս,
փոքրիկ խնդիրք մի ունիմ՝ արդ
խնդրեցից 'ի քէն. եթէ կատարես,
երևի ապա սիրոյ նշոյլն։ Ասէ
կայսրն. զոր ինչ խնդրես՝ արարից
վաղվաղակի։ Ասէ Թագուհին. տե-
սանես՝ զի դեռ զաւակ ո՛չ ունիմք
որ մխիթարէ զմեզ. արդ յղեա՛ և
կոչեա՛ զորդին քո առ քեզ՝ զոր տո-
ւեալ ես 'ի ձեռն իմաստասիրաց. և
ես տեսուք նորին ուրախացայց.
մինչև տր̅ ա̅ծն իմ պարգևեսցէ մեզ
զաւակ։ Պատասխանի ետ կայսրն
և ասէ. ո՛վ սիրելի Թագուհի իմ.
է ամ է որ և ես չեմ տեսեալ զոր-
դին իմ. վս̅ աղերսանաց քոց՝ կա-
տարեցից զխնդրուածս քո։

Եւ նոյն ժամայն հրաման արար
արքայն դրել հրովարտակ առ է

իմաստասէրսն․ և կայսերական կըն֊
քումն կնքեալ առաքեաց․ զի ՚ի տօնի
պենտակոստէին բերցեն զորդի նր ։
Եւ թէ յապաղեսցեն՝ մահու մե֊
ռանիցին ։

Եւ յորժամ հասին թղթատարքն
առ իմաստասէրսն, ետուն զհրո֊
վարտակն ՚ի ձեռս նց․ և նոքա ա֊
ռեալ բացին և ընթերցան․ և վե֊
րահասու եղեն կամաց արքային ։
Եւ ՚ի գիշերին՝ ելեալ դպրպտքն
հայեցան յաստղն․ եթէ արքայի հր֊
րամայեալ օրն տարցուք զորդին ,
զի՞նչ լինիցի նմա ։ Տեսին և ծա֊
նեան՝ զոր թէ հրամայեալ օրն տա֊
նիցեն, վնաս լինի մանկանն․ և թէ
ոչ տանիցեն՝ իւրեանց վնաս լինի ։
Եւ այսպէս տրտմեալ և տարակու֊
սեալ կային յոյժ․ զի ո՛չ գիտէին
թէ յոր կողմն դասէին․ այլ լաւ հա֊
մարէին իւրեանց մեռանիլն՝ քան
զորդւոյ արքային ։

Եւ մանուկն տեսեալ զվարժպտսն

2641
8112-57
ՀՍՍՀ-ССРА
им. А. Мясникяна

այնպէս տրտում և տխուր՝ սկսաւ և ինքն տրտմիլ. և ասել ընդ միտս իւր թէ՝ զի՞նչ պատահեցաւ վարժապետաց իմոց որ այսպ̃ տրտում են. և երկնչէր հարցանել: Այլ յետոյ վստահացեալ՝ սկսաւ հարցանել զվարժապետսն իւր և ասէ. ասացէ՛ք ինձ զպատճառն յաղագս որո՞յ իրաց տրտմեալ էք:

Ասեն դպրապետքն. հայր քո ըզքեզ խնդրեալ է. և հրամայեալ է թէ ՚ի տօնի պենտակոստէին բերէք զորդին իմ: Այլ յորժամ ընթերցաք ըզհրովարտակ հօր քո՝ ՚ի նոյն գիշերին գնացեալ հայեցաք յաստղն. և տեսաք՝ որ թէ հրամայեալ օրն տարցուք զքեզ առ հայրն քո՝ նոյն ժամայն սրով մեռանիս դու. վ̃ն այն տրտում եմք և ոչ գիտեմք թէ զի՞նչ արասցուք:

Ասէ մանուկն. ցուցէ՛ք ինձ զաստղն զայն՝ զի ես այլ տեսից զնա:

Այլ յորժամ ցուցին նմա զաստղն՝

հայեցաւ և ետես զայն յայտնի զոր
ինչ ասացին վարժապետքն իւր ։
Եւ մինչդեռ ապուշ մնացեալ էր
և հայէր յաստղն, ետես այլ փոք–
րիկ աստեղունք շուրջ զնովաւ ոպ՟
գիր գրեալ. և ցուցանէր թէ՝ մին–
չև յեօթն օր եթէ ոչ խօսեսցի,
մնայ կենդանի. բայց յեօթն օրն՝
է անգամ տարցեն զնա 'ի սպանումն.
և բազում նեղութ՟ե ազատի ։
Իբրև ետես մանուկն զաստղն զայն
կոչեաց զվարժ՟պտքն իւր և ասէ.
կարօղ էք դուք յայն եօթն օրն
որ փրկէք զիս 'ի ձեռաց հօր իմոյ ։
և եցոյց նց՟ զաստղն զայն ։
Եւ նայեցեալ վարժ՟պտքն զաստղն
որ ըստոյգ է խօսք մանկանն զոր
ինչ և ասաց ։ Եւ ասեն. օրհնեալ է
ած՟ որ այսպիսի շնորհս ետուր ա–
շակերտին մերոյ. որ կատար՟ել բուն
իմաստասէր եղեալ՝ իմաստութ՟են
իւրով և ողորմութ՟են այ՟՝ կարօղաց՟
իմանալ զմահն իւր և որպիսի ապրիլն

 Եւ

Նոքա պատասխանեալ ասեն ցմանուկն. ոչ կարող զօրութեն՝ ամենեքս մէկ մէկ որ փրկեսցուք զքեզ 'ի չար պատահմանէն որ գալոց է 'ի վերայ քո ։ Նոքա սկսան պատրաստիլ և գնալ

առ կայսրն ։

Իսկ մանուկն մինչդեռ ննջէր 'ի միջօրէի 'ի վր մահճին խուրոյ, եւ տես յերազին՝ զի չորս արմատ ծառոց բուսեալ էր 'ի մահճի խուրում. և 'ի նոցանէ ելեալ եօթն ճիւղ. և 'ի միջի նոցա կին մի նման վիշապի՝ զոր կազմէր 'ի ճիւղիցն մահադեղ այնորիկ որ ննջէր 'ի մահիճն ։

Զարթեալ որդին արքային 'ի քնոյն և պատմեաց զտեսիլն վարժապետաց խուրոց ։ Նոքա վարժապետքն գնացեալ հայեցան յաստղն . և իմացան թէ զինչ էր երազն . և եկեալ պատմեցին որդւոյ արքային ։ Նոքա ասեն . չորս արմատքն ծառոյն՝ դ տարերքն են . և կինն վիշապ՝ յետնամայրն է . և է ճիւղքն՝ եօթն օրն է ։ եթէ

խօսեացիս յայն եօթն օրն՝ մահու
մեռանիցիս ։ Յետ այսորիկ՝ ելան
՚ի ճանապարհ ․ և եկին առ հայրն
առ արքայն ։

Եւ՟ իբրև լուաւ զգալն որդւոյն
իւրոյ կայսրն փոնցիանոս, ել ընդ
առաջ նր՟ թմբկօք և փողօք և զանա
զան արուեստականօք և բազում
զօրօք ։ Եւ՟ տեսեալ մանուկն ըզ
հայրն իւր՝ ասէ վարժապետացն ․
ահա գայ հայրն իմ ․ և դուք պատ
րաստ կացէք մի թէ փրկէք զիս ա՟մ
յայնմ պատահմանէն որ գալոցն է
իվր՟ իմ ։ Ասեն դպր՟պտքն ․ որդեակ
մի՛ վախեր ․ ողորմութ՟ն ա՟յ մեք պատ
րաստ եմք և ոչ մոռանամք զքեզ ․
այլ դու այսուհետև ոչ ևս խօսես
ցիս, զի հասեալ է ժամ քո ։ զայս ե
տուն պատուէր որդւոյ արքային ․

Եւ՟ ահա գայր թգ՟րն ծանր փա
ռօք և բազմութ՟ հեծելոցն ․ և խո
նարհեալ՝ ետ ողջոյն վարժպ՟տացն ․
և կալեալ զձեռանէ որդւոյն իւրոյ՝

գիրկս արկեալ համբուրեաց զնա
և ասէ. որդեակ իմ սիրելի զիարդ
կեաս. քանզի բազում ժամանակ է
որ չեմ տեսեալ զքեզ: Այլ որդին
խոնարհեալ երկիր եպագ հօրն. և
ոչ ինչ խօսեցաւ: Այլ կայսրն տե
սեալ զարմացաւ ընդ միտս իւր և
ասէ. գուցէ ուսեալ է 'ի վարժապե
տացն իւրոց ոչ խօսիլ առաջի զօր̃ցն
Այլ յորժամ եկին 'ի դարպասն, ա
ռեալ Թգ̃րն զձեռանէ որդոյն իւրոյ
և տարեալ նստոյց մերձ առ իւր և
ասէ. որդեակ իմ որ̃պ հրահանգե
ցին զքեզ վարժապետքն քո. և զի՞նչ
ուսար 'ի նոցանէ: Այլ մանուկն խո
նարհեալ երկիր եպագ հօրն իւրոյ
և ոչ խօսեցաւ: Սքանչացաւ կայսրն
և ասէ. որդեակ ընդէր ոչ խօսիս
ընդ իս:

Այլ Թագուհին լուեալ զգալն որ
դոյ արքային՝ ուրախացաւ յոյժ և
ասէ. երթայց և տեսից զնա. և ընտ
րեաց 'ի կուսից զգեղեցկատեսիլսն

և առեալ ընդ իւր՝ գնաց առ նա ։ Եւ կայսրն տեսեալ զԹագուհին՝ Նստոյց մերձ առ որդին իւր ։ Եւ հարցեալ Թագուհին ցկայսրն և ասէ՝ ա՞յս է որդին քո ։ Ասէ կայսրն այո՛ այս է ։ և ո՛չ գիտեմ զինչ եղև սմա որ ոչ խօսի ընդ իս ։ Ասէ Թագուհին ։ տո՛ւր ինձ հրաման և ես տարայց զնա ՚ի սենեակն իմ և խօսեցայց ընդ նմա և նա խօսեսցի ընդ իս ։ Ասէ կայսրն ։ արի՛ կա՛ց յոտին որդեակ իմ և գնա՛ ընդ մօր քո ։ Եւ մանուկն ելեալ երկրպագեաց հօրն և գնաց ընդ յետնամօրն ։

Եւ յետ տանելոյն զնա Թագուհին ՚ի սենեակն իւր՝ հրամայեաց ամենեցուն ՚ի բաց գնալ յիւրմէն ։ և առեալ զձեռանէ մանկանն՝ Նստոյց մերձ առ իւր ։ Խօսի և ասէ ։ ո՛վ սիրելի իմ դիոկղետիանոս՝ լո՛ւեալ էի զհամբաւ գեղեցկութեան քո ։ և այժմ տեսանելով տեսի և ծանեայ դէմ յանդիման զգեղեցկութիւն քո ։

և

և անձն իմ սիրեաց զքեզ յոյժ.
Արդ ով սիրելի իմ դիոկղետիանոս
ուրա՛խ լեր ընդ իս. զի վասն սիրոյ քոյ
պահեցի զկուսութիւն իմ. զի դու շա
տացեալ հանգիցես 'ի կուսութիւնս իմ։
աղաչեմ զքեզ խօսեա՛ց ընդ իս. և
ասա՛ ինձ զոր ինչ և կամիս. և ես կա
տարել պատրաստ եմ զամ զկամս քո
Զայս ասացեալ և գիրկս արկեալ
զմանկամբն՝ կամէր համբուրել ըզ
նա. և մանուկն դարձուցեալ զերեսն
իւր՝ ո՛չ ետուր նմա համբուրել։
Ասէ Թագուհին. ահա խևացուցեր
զիս ո՛վ սիրելի իմ դիոկղետիանոս.
ե՛կ զի ննջեսցուք իմիասին և ու
րախ լինիցուք. Ապ մանուկն հայեր
խոժոռ յերեսս Թագուհւոյն.
Ասէ Թագուհին. ո՛վ սիրելի իմ դի
ոկղետիանոս՝ եթէ պատկառիս եւ
ոչ համարձակիս խօսելոյ ընդ իս,
ահա կայ Թուղթ և Թանաք. ա՛ռ և
գրեա՛ և ծանո՛ ինձ զկամս քո՝ եթէ
լինի ինձ յոյս առ'ի վայելել զսէր քո

 Ապ

Եւ մանուկն առեալ զԹուղԹն՝
գրեաց այսպէս. ո՛վ Թագուհի՛
ո՛չ կամիմ ես պղծել զտունն և զան
կողին հօր իմոյ. քանզի ոչ ինչ լինի
ինձ շահ. այլ չարաչար մեղքէ ա_
ռաջի այ. աղաչեմ զքեզ մի՛ բռնա_
դատեր զիս. զի այդ գործդ որ դու
կասես՝ ինձ զէ՛ն է և վնասակար.
և ամօԹ 'ի մարդկանէ. ո՛չ կարեմ
գործել ես այդ գործդ։ և ետ ըզ
ԹուղԹն առ Թագուհին։

Յորժամ էառ Թագուհին ըզ
ԹուղԹն 'ի ձեռանէ մանկանն և
ընԹերցա՛ւ, իսկոյն ճչեաց մեծաձայն
և պատառեաց զհ՛նդերձսն և զբաճ
կոնն. և ըղընգամբն ճանկեաց զե
րեսն և եհան արիւն. և բացեալ
զգլուխն՝ փետեաց զհերսն. և սկը
սաւ աղաղակել և ասել՝ աղաչեմ
զձեզ վ՟ ա՟յ օգնեցէ՛ք ինձ. զի կամի
այս որդի արքային լլկել զիս չա_
րեօք. ծանուցէ՛ք տեառն իմոյ գալ
առիս և տեսանել զեղկելիս։ Եւ

 ծա

ծանուցին ծառայքն՝ արքային ։

Ապա կայսրն եմուտ առ Թագուհին և ասէ. ո՜վ սիրելի տիկին իմ զինչ գործես. ընդէ՞ր այդպէս ճչես և լաս. ինչ պատահեցաւ քեզ ։

Ասէ Թագուհին. տէր իմ արքայ ողորմեա ինձ. զի սա չէ որդի տանս իմոյ արքայի. այլ սա չար է և անըզգամ. և բարութ շնացող ։ Յորժամ բերի զդա ՚ի ներքս և ջանայի խօսեցուցանել, յանկարծակի սկսաւ ձեռն արկանել ՚ի յիս. և կամէր ընդ իս մեղանչել ։ Ապա իբրև ես ոչ կամէի՝ պատառեաց զհանդերձս իմ. և արիւնեաց զերեսս իմ. և այսպէս խայտառակեաց զիս. զոր տեսանէ տէրն իմ արքայ ։

Ապա տեսեալ կայսրն զերեսս Թագուհոյն արիւնաթաթախ և ըզհանդերձն պատառեալ՝ հաւատաց ։ Ապա բարկացեալ ասէ՝ տարէ՛ք կախեցէ՛ք որ ո՛չ տեսանէ աչս իմ զայդ պիղծ անառակ որդին ։

Ապա

Եւ լուեալ նախարարացն՝ գան
առ կայսրն և ասեն. արքայ յաւ-
իտեան կաց։ Որդին քո միամօր է
քեզ. և ոչ ունիս այլ որդի որ ժա
ռանգ լինիցի քեզ. չէ արժան որ ա-
ռանց քննութե սպանցես զորդին քո
վն փոքր ինչ բանի. զի որդին քո
ոչ խօսի. ոչ գիտես ապա տէր մեր
արքայ թէ արժան է մահու թէ ոչ։
Այլ պա՛րտ է արգելուլ զնա ՚ի բանտ
մինչև ՚ի վաղեան օրն. և արասցես
դատաստան իրաւամբք. և եթէ գը
տանիցի մահու ինչ արժանի՝ մեռցի։
Զի մի՛ ասիցեն ժողովուրդքն՝ թէ
կայսրն սրտմտեալ՝ առանց իրաւանց
և դատաստանի՝ հրամայեաց սպանա
նել զմիամօր որդին իւր։

Իբրև լուաւ կայսրն զայս ՚ի նախա
րարացն իւրոց՝ շիջաւ սակաւ ինչ մի
բարկութն նր և ասէ. տարէք ար-
գելէք զնա ՚ի բանտն մինչև ՚ի վա
ղեան օրն. զի լինիցի դատաստան
և իրաւամբք մեռցի։

Եւ

Եւ թագուհին իբրև լուաւ թէ ոչ ըսպաննեցին զորդի արքային, սկսաւ ճչել և լալ և վայ տալ անձինն։ Եւ այնպէս ահագին ճչէր՝ որ լսելի եղև ամ̃ցուն. և ծանուցին կայսերն։ Յայնժամ եկեալ կայսրն ՚ի գահոյիցն իւր՝ եմուտ առ թագուհին. և տեսանէր զի յոյժ անմխիթար լայր։ Ասէ կայսրն. ով սիրելի տիկին իմ զինչ եղև քեզ՝ որ այդպէս անմխիթար լաս։ Եւ թագուհին անկեալ առ ոտս արքային և ասէ. մի թէ ոչ գիտես զինչ արար նզովեալ որդին քո. որպ̃ կամէր բռնադատել և լլկել զիս. ոպ̃ դու իսկ տէրդ իմ տեսեր. և ասացեր թէ՝ կորուսից զնա դառն մահուամբ. և նա դեռևս կենդանի է։

Ասէ կայսրն. վս̃ այն արգելի զնա և ձգեցի ՚ի վաղիւն՝ զի կամիմ քննութի̃ առնել առաջի նախարարացն իմոց. և թէ գտանիցեմ ՚ի նմա վնաս ինչ մահու՝ յայնժամ հրամայեմ չարաչար սպանանել զնա։

Ասէ Թագուհին. եթէ որդին քո մնասցէ կենդանի՝ յայնժամ եղիցի քեզ ո՞չ եղև ծառի միոյ պտղատո՛ւի ՚ի մոլեալ արմատոյ նորին։ Ասէ կայսրն. պատմեա՛ ինձ զառակդ զայդ։ Ասէ Թագուհին. պատմեմ քեզ զառակս զայս. բայց լո՛ւ ՚ի միտ առ։ Ան՛ սկսաւ ասել։

*Առաջին առակ Թագուհւոյն. որ հաւանեցոյց զԿայսրն սպանանել զորդին։

Կայր ՚ի քաղաքի միում այր մի. և ունէր գեղեցիկ դրախտ մի և էր ՚ի մէջ դրախտին՝ ծառ մի երևելի. որ ամ յամէ տայր զպտուղս յոլովս։ և պտուղ նորա այնպիսի զօրութի ունէր՝ որ ամ ցաւոց դեղ լինէր՝ բաց ՚ի հոգւոց։ Ան՛ եղև յաւուր միում եկն տէր այգոյն ՚ի պարտէզ իւր. և նայեցեալ իւր ծառին՝ եւտես որ ահա փոքր ծիւղ մի ելեալ էր ընդ արմատն։

 և

և կոչեալ զայգեգործն և ասէ .
զարմա՛ն տար ճղոյս այսորիկ . զի յու
սամ՝ 'ի սմանէ առաւե՛լ առնուլ
պտուղ՝ քան 'ի ծառոյն մեծէ ։

Եւ յետ ա՛ուրց դարձեալ եկն
տէր այգոյն 'ի պարտէզ իւր . և նայե
ցեալ ետես զծառին ճիւղն որ ո՛չ
էր աճեալ ։ կոչեաց զայգեգործն
և ասէ . վ̃ն է՞ր ոչ աճէ ճիւղս այս
ո՛վ այգեգործ ։ Պատասխանի ետ
այգեգործն և ասէ . ծառս մեծ և
բա՛րձր է յոյժ . ո՛չ թողու ծագել
արև իվ̃ր սորա . վ̃ն ա՛յն ոչ աճէ .
Ասէ տ̃ր այգոյն . հարթեա՛ զճիւղսն
ծառոյն՝ զի ծագեսցէ արեւն 'ի վ̃ր
սորա ։ զայս ասացեալ՝ գնաց ։ և ա
րար այգեգործն այնպէս ։

Եւ դարձեալ եկն տէր այգւոյն .
եւ նայեցեալ ետես՝ զի այժմ ևս
ո՛չ էր աճեալ ճիւղն ։ կոչեաց զայ
գեգործն և ասէ . ընդէ՞ր և այժմ
ո՛չ աճէ ըստ կամաց իմոց ։ Ասէ այ
գեգործն . ո՛չէ զարմանք որ ոչ աճէ

 զի

*Մատլին անգամ տանիլն գդիոնչէտիանոսն Պ. մահ. եւ պանծյիլետա գդրդապետն տատանջօ
ոչ քրչնելն շնա։
զծա

զծառն վաղիճ անդր նստել կայսրն
և այգեգործահօյսն իւր. և հրամայեաց
նոյնժամայն ճապետոյն՝ իսկոյն առժա
Ա՛ յետ անուղորդին իւր ձեռն եկն
տէր այգոյն ՚ի պարտ ագուր. և տե
սեալ չորացեալ զծառն ճիւղովն՝
ապուշ մնաց. քանզի զօրութի նորա
՚ի ծառոյն էր. յորժամ հատին ըզ
ծառն՝ չորացաւ և ճիւղն։

Ասէ Թագուհին. լուա՛ր տէր իմ
արքայ զբան ծառոյն՝ որ անիմաստ
խորհրդով իզուր չորացաւ ծառն.
որ և աղքատք և ցանագարք նզովե
ցին զչորացնօղն ծառոյն։

Ասէ արքայն. ո՞ւմ նմանեցուցեր
զծառն զայն։ Ասէ Թագուհին.
ծառն մեծ և երևելի՝ դու ես. Թէ
աղքատք Թէ ցանագարք՝ ամենքեան
՚ի ստուերն քո խնդան. և ամ տկարք

և

և կոչեալ զայգեգործն և ասէ ·
դարմա՛ն տար ծառոյս այսորիկ· զի յու
սամ՝ 'ի ամանէ առաւե՛լ առնու ·
պտուղ՝ քան 'ի ծառոյն մեծկեյգէ
Ապ՜ յետ ա՜ւուրց դարձեալ տեսցէ
տէր այգոյն 'ի պարտէզ իւ գտ՜որել·
ցեալ ետես զծառին ծիլ ծառոյն ։
Բայց նեալ · կոչեաց ·ւորուն քո ·
և դու ընկէր ու անէծս յաղքա
տաց և տնանկաց · զի խոստացար
սպանանել զնա և ո՛չ սպաներ ։
Ասէ կայսրն · լա՛ւ առակ ասացեր ·
զի ո՛չ կարէ որդին իմ այնպ՜ ա
նել՝ որպ՜ այգեգործն զծառն զայն ·
զի ընդ լուսանալ առաւօտուն՝ ա
ռանց քննութեան և առանց դա
տաստանի տամ սպանանել ։
Ասէ թագուհին · թէ սպանանես՝
'ի հանդիստ լինիցիս · և խաղա
ղութեամբ վայելեսցես
զթագաւորութի՜
քո ։

*Սաղլին անգամ տանիլն շփոթչտեանն 'ի մահ. և պանդխտելոյ դպրապետն տաղանջօք փրկելն զնա։

Ի վաղիւն անդր նստել կայսրն 'ի գահոյսն իւր. և հրամայեաց դահճապետին՝ իսկոյն առժամայն տանել զորդին իւր 'ի տեղի սպանման՝ փողով ազդեցութեն։
Եւ հանեալ դահճապետն զորդի արքային 'ի բանտէն՝ կապեաց ըզ ձեռսն 'ի յետս. որպէս օրէնն է մահապարտաց։ Եւ ետ ձայնել առաջի նր մունետիկս ասելով. թէ որ ոք կամի մեղանչել ընդ յետնամօրն, այսպիսի մահուամբ մեռցի։
Եւ լուեալ ժողովրդոցն՝ ողբալով մեծաձայն աղաղակէին և ասէին. աւաղ աւաղ և հազար վախ միամօր որդոյ կայսերն. որ տանին 'ի զուր սպանումն։
Յայնժամ պանդխտեալ դպրապետն՝ սրընթաց երիվարօք եհաս նոցա

և ասէ. մի՛ շտապիք սպանանել զդա. զի յոյս ունիմ առ ա͞ծ որ երթամ
առ կայսրն և ազատեմ զդա։

Եւ ժողովուրդքն փութացուցանէին զդպրապետն և ասէին. մեք արգելցուք զդահիճսն. այլ դու փութա՛ փրկել զմանուկն զի մի՛ 'ի զուր մեռանիցի։ Եւ մանուկն այլ խոնարհեցոյց զգլուխն վարժա͞պտին իւրոյ. իբր թէ կամէր ասել՝ միշեւ զիս առաջի հօր իմոյ։ Եւ դպրա͞պտն գնաց 'ի պալատն և եմուտ առ արքայն. և ողջունեաց մեծաւ պատուով։ Եւ կայսրն բարկութ͞ ասէ. ո՞վ չարծեր՝ ո՞չ լինիցիս դու ողջ։ Ասէ դպրա͞պտն. տէր՝ ողջութ͞ ծառայեցի և ո՞չ մահու։ Ասէ կայսրն. սո՛ւտ է ա͞մ խօսք քո։ Ետու զորդին իմ 'ի ձեզ լեզուաւ և խօսուն. ուսուցանել և դաստիարակել. արդ փոխանակ իմաստութե͞ և հանճարոյ՝ պապանձեալ եղեւ։ և յաւել չարիսեւս զայս՝ զի կամեցաւ բռնադատել

և

և լլկել զտիկինն իմ. վ՟ս այնր գոր
ծոյ ահա՛ մեռանի այսօր. և զձեզ
իսկ կորուսից դառն մահուամբ:
Ասէ դպրպ՟տն. պապանձումն որդւոյ
քո 'ի մէնջ ո՛չ է. զի ընդ մեզ խօսէր
ուղիղ. ա՟ժ է գիտող թէ վասն էր
լուռ կայ: Այլ որ ասացեր թէ կա
մեցա՛ւ բռնադատել զկինն իմ, ճշ
մարիտ ասեմ քեզ ա՛րքայ զի սո՛ւտ
է բանդ այդ. զի գիտեմ զնա որ
զայդպիսի իրս ո՛չ գործէ նա:
Այլ թէ վ՟ս բանի կնոջ քո սպանցես
զմիամօր որդին քո՝ դառնագոյն լի
ցի քեզ քան զայն որ եղև զինուո
րի միոյ. որ վասն բանի կնոջ իւրոյ
սպան զշուն իւր. որ ապրեցուցէր
զորդին իւր 'ի մահուանէ:
Ասէ կայսրն. ասա՛ զառակդ զայդ.
զի լուեցից: Ասէ դպրապետն.
ո՛չ ասեմ և ո՛չ աշխատիմ. զի մինչ
ես պատմեցից՝ գուցէ ըսպանցեն
զորդին քո անդ. և զինչ շահ լինի
ցի 'ի պատմութենէս: Այլ թէ կամիս

զի

զի պատմեցից զառակս, Ն. ի դարձո՛ զործին քո ՚ի մահուանէ և ա՛ծ ՚ի բանտ. և յորժամ լուիցես յինէ զառակն իմ՝ եթէ հաճոյ լինիցի առակս տեառնդ իմում, ապրեցո՛ զործին քո. և եթէ ոչ՝ սպա՛ն զնա:
Եւ հրամայեաց կայսրն դարձուցանել զմանուկն ՚ի բանտ՝ մինչև պատմեսցէ դպրապետն զառակն:
Եւ սկսաւ ասել այսպէս:

*Առակ առաջին դպրապետին պանդիշխաայ. զոր ասաց հայրերն և փրկեաց զմանուկն ՚ի պատժմանէ:

Զինուոր մի կայր զօրաւոր և անուանի յոյժ. և ունէր որդեակ մի փոքր տղայ. և միամօր էր ոմ̃ որդին քո. և յոյժ սիրէր զնա. և երեք նաժիշտք ծառայէին նմա: Առաջինն՝ դիեցուցանէր և կերակրէր: Երկրորդն՝ լուանայր և զգեցուցանէր: Երրորդն՝ օրօրէր և

և քննեցուցանէր։ Որդ՝ զինուորն
այն՝ ունէր այլ ևս շահին մի եւ
շուն մի. և սիրէր զնա։ Եւ շունն
այն այնպիսի լաւութիւն ունէր՝ որ
զինչ տեսանէր 'ի վայրի՝ ընթանայր
զկնի նորա. և ո՛չ դառնայր դատարկ՝
մինչև ըմբռնէր։ Եւ յորժամ ըմ
բռնէր՝ կանգնէր իվ̃ր որսածին և
հայէր. մինչև եկեալ տէրն առնոյր
զորսն 'ի նմանէ։ Այլ և՝ շունն այն
ունէր բնութիւն զայս ինչ. զի իմանայր
զխնելոյն. և յորժամ կամենայր տ̃րն
ուրեք երթալ՝ եթէ բարի էր ճա
նապարհն այն՝ գայր շունն և երկիցս
խաղայր առաջի նորա. և եթէ չար լի
նար ճանապարհն՝ ո՛չ գայր և ոչ խա
ղայր. այլ տրտում և տխուր հայէր.
և տէրն՝ այնու ճանաչէր զչարն
և զբարին։

Եւ շահէնն այն՝ ունէր սովորութիւն
այսպէս. զի յորժամ յորս ելանէր
տէրն իւր, ամենևին դատարկ ո՛չ
դառնայր. այլ հանապազ թռուցեալ

 ըմ

ըմբռնէր զթռչունս և բերէր առ
տէրն իւր ։

Նա՛ յաւուր միում կոչեցե̃լ եղև ՚ի խաղս առ զինուորակիցսն իւր և ը̃զումք ժողովեցան ՚ի խաղն այն ։ և գնաց զինուորն և տիկինն ը̃ նմա ։ և աղախնայքն ևս ։ և մնաց տղայն միայն ՚ի յօրօրոցին ։ Նա՛ շունն պահէր զտղայն ։ և ննջէր շունն ընդ որմով օրոցացն ։ և բազան նստէր ՚ի վ̃ր ձողին ։ Նա՛ տանն որում պատառեալ էր ։ և կայր օձ մի ՚ի ներքոյ որմին ։ և տեսեալ օձն որ ձայն մարդոյ ոչ ելանէր ։ այլ միայն գայր ձայն շնչոյ ելանելոյ տղային ՚ի յօրոցացն ։ և հանեալ զգլուխն ՚ի ծակէն դուրս՝ ետես և ահա՛ ո՛չ ոք էր ՚ի տանն ։ բայց միայն տղէն շնչոյ ձայնն որ ննջէր ՚ի մէջ օրոցին ։ և ելեալ օձն գայր ընդ օրոցք տղային զի սպանցէ զնա ։ Տեսեալ բազային որ ելա՛ւ օձն ՚ի ծակէն դուրս ։ և նայէր շանն ։ և ետես զի շունն խոր

 ՚ի

'ի քուն էր. և Թռեաւ բազան շա
ռաչմամբ Թևոցն: Որև իսկոյն զար
Թեաւ շունն 'ի ձայնէ Թևոցն. և
իբրև եբաց զաչսն՝ ետես զօձն 'ի
վ̃ր օրոցացն. և բարկացեալ շունն՝
անկաւ իվ̃ր օձուն. և օձն պատատե
ցաւ ընդ շանն: Օձն ջանայր սպա
նանել զտղայն. և շունն ջանայր սա
տակել զօձն: Եւ այնչափ կռուե
ցան ընդ իրեարս եւ վէրս ետուն
միմեանց՝ որք արիւնաթաւալք է֊
ղեն շուրջ զօրանօքն: Եւ սրամ֊
տեալ շունն՝ յարեաւ իվ̃ր օձուն:
և 'ի պատերազմելն ընդ միմեանս,
կործանեցաւ օրոցք տղայոյն. և վ֊
նաս ոչ եղև տղայոյն: Եւ շունն
այնչափ ջանաց՝ մինչև սատակեաց
զօձն. և նստէր ընդ պարսպօք օրա֊
նին. և լիզէր զվէրս իւր:

Յետ այնորիկ վաղվաղակի վճարե
ցաւ խաղն. և եկին նաժիշտքն 'ի
տուն յառաջ քան զտիկինն. և տե
սին զօրոցքն կործանեալ. և շուրջ

զօրոցօքն լի՛ արիւն։ կարծեցին թէ
շունն զտղայն կերեալ է։ և անմիտ
կանայքն ո՛չ կանգնեցուցին զօրինն
զի տեսցեն թէ տղայն կա՛յ թէ ոչ։
Նոքա ասեն ընդ միմեանս՝ եկայք փա
խիցուք։ ապա թէ ոչ՝ սպանանէ ըզ
մեզ տէրն մեր փոխանակ տղային։
Նոքա իբրև փախչէին՝ պատահեցան
տիկնոջն իւրեանց։ Ասէ ցնա տի-
կինն։ զի՞ է ձեզ զի՞նչ եղև ձեզ։
Ասեն նաժիշտքն։ զսիրելի որդին
տեառն մերոյ՝ կերեալ է շունն։ արդ
վա՛յ է մեզ թէ զի՞նչ լինիցիմք։
Նա լուեալ տիկնոջն՝ անկա՛ւ յեր
կիր իւր երեսաց իւրոց առ դրան
սենեկին։ լայր և կոծէր զանձն ա-
սելով։ ո՜հ թէ զի՞նչ արարից ընդ
որդեակս իմ։
Եւ նոյնժամայն եկեալ զինուորն՝
ետես զկինն իւր զի լայր աղխո-
ղորմ և նաժիշտքն ընդ նմա։ և հար
ցեալ՝ զի՞ է ձեզ ընդէ՞ր լայք։
Ասէ տիկինն։ վա՛յ է մեզ։ զի շունն

որ

որ սիրէիր՝ կերեալ է զմիամօր որ_
դեակն քո։ Յորժամ լուաւ զխօսս
զայս 'ի տիկնոջէն իւրմէ՝ եմուտ 'ի
սենեակն ուր էր տղայն. եւ շունն
իբրեւ ետես զտէր իւր՝ յարեաւ ը̃
առաջ նորա եւ փաթաթէր զերեսն
ընդ ոտս նր̃ եւ ուրախանայր առաջի
նր̃։ իբր թէ ըսպանի զօձն եւ ապրե
ցուցի զտղայն քո. արդ արժա՛ն իցէ
պարգեւաց։ Այլ տէր նր̃ հանեալ
զսուրն՝ էզարկ եւ կտրեաց ընդ մէջ.
եւ սատակեցաւ շունն։ Այլ գնաց̃լ
'ի յօրոցք տղայէն՝ ետես զտղայն
զի կենդանի էր եւ անվնաս։ Այլ ե_
տես մերձ 'ի յօրոցքն օձ մի սատա_
կեալ. եւ եկեալ առ շունն՝ նայեց̃լ
ետես զի էր վիրաւորեալ յոյժ. եւ
ծանեաւ զի շունն ըսպանեալ էր
զօձն եւ զտղայն ապրեցուցեալ։

Այլ տեսեալ բազայիկն որ այնպիսի
անիրաւութ̃իս գործեաց տր̃ն իւր,
նոյն ժամայն ճչեաց եւ կտրեաց ըզ
պարանն 'ի յոտիցն. եւ թռեաւ գնաց

 եւ

և այլ ոչ եկն առ տէրն իւր։

Ասէ ատենին զինուորն. ասա՛ թէ զինչ գործեցի լսելով կնոջ իմում. և անկայ 'ի մեղս մեծամեծս։ Ասէ ելեալ բոկ ոտամբ գնաց յանապատ. և անդ ապաշխարեաց զամ աւուրս կենաց իւրոց։

Ասէ յաւարտիլ առակին՝ ասէ դպրապետն ցկայսրն. լուա՞ր արքայ զոր ինչ ասացի քեզ։ Ասէ կայսրն. լուայ և 'ի միտ առի. և յոյժ հաճոյ եղև ինձ բանն քո։ Ասէ դպրապետն. ճշմարիտ ասեմ քեզ արքայ՝ եթէ վասն բանի կնոջ քո սպանցես զորդին քո, դառնագոյն լիցի քեզ բանն՝ քան որ եղև նմա։ Ասէ կայսրն. լաւ առակ ասացեր. և վասն քո բանիդ՝ ոչ սպանից զորդին իմ այսօր։ Ասէ դպրապետն. եթէ ոչ սպանանես, շնորհակալ եմ քեզ. որ վասն բանից իմոց՝ կենաս շնորհեցեր այսօր որդոյ քում։ և երկրպագեալ արքային և գնաց։

Իբրև լուաւ Թագուհին թէ մա նուկն դեռևս կենդանի է, նստաւ ի վ̄ր մոխրոյ. լայր լալեան մեծ և ոչ կամէր 'ի վեր նայել: և ծառայքն ծանուցին կայսերն: Նա լուեալ կայսրն՝ գնաց առ Թագուհին և ասէ. զմէ՞ այդպէս տրտում ես և անմխիթար լաս: Ասէ Թագուհին. մի թէ ո՞չ գիտես դու թէ որպիսի ամօթ և նախատինք արար ինձ նզովեալ որդին քո. և դու խոստացար սպանանել զնա. և աՀա դեռևս կենդանի է: Ճշմարիտ ասեմ քեզ. զի լինելոց է քեզ 'ի յորդւոյ քումմէ ոպ̄ եղև Հովուի միում ընդ վարազի խոզոյ: Ասէ կայսրն. աղաչեմ զքեզ ով սիրելի տիկին իմ, պատմեա ինձ զառակդ զայդ: Ասէ ԹագուՀին. զի՞նչ շաՀ ինձ պատմելն իմ. յերեկեան օրն այլ պատմեցի քեզ առակ մի՝ և ոչ ինչ շաՀեցայ:

Արդ պատմեցից քեզ առակ մի. եւ թէ 'ի միտ առցես՝ բազում շաՀս օգտիս: Նա ասաց այսպէս:

* Առակ երկրորդ. զոր ասաց Թագուհին վասն հովուին և վասն վարազ խոզին. զոր հաւանեցաւ չայսերն՝ յօժարել սպանա-նել զորդին:

Թագաւոր մի էր յերկրի մի-ում. և ունէր անտառ մի մեծ մայրեաց. և կայր 'ի նմա ծառ բազում լի՛ պտղօք:

Եւ կայր 'ի մէջ անտառին վարազի խոզ մի զօրեղ յոյժ. և շրջէր 'ի մէջ անտառին. ուտէր զպտուղն ծառոց:

Եւ ո՛չ ոք կարէր գնալ 'ի յանտառն այն կտրել փայտ. այլ և զգնացեալսն իվ̄ր իւր՝ խողխողէր խոզն և կորուսանէր: Մինչև Թ̄գ̄րն ձանձրացեալ 'ի նմանէ՝ հրամայեաց քարոզ կարդալ ընդ ա̄մ Թագաւորութ̄իս իւր և ասել. եթէ ոք սպանցէ զխոզն զայն՝ տաց նմա զդուստրն իմ 'ի կնութ̄ի. և յետ մահուան իմոյ՝ ժառանգեսցէ զաթոռ Թագաւորութ̄ե իմոյ:

Եւ ո՛չ ոք էառ յանձն. զի երկնչէին

'ի

'ի զօրեղութենէ խոզին. Իսկ էր 'ի ժա-
մանակին այնմիկ հովիւ մի ոչխարաց.
խորհեցաւ ընդ միտս իւր և ասէ.
եթէ սպանանիցեմ ես զխոզն զայն՝
ոչ միայն ինձ լինի բարի, այլև ամ
սիրելեաց և բարեկամաց իմոց:
Ապա նախ և յառաջ գնացից առ
թագաւորն և տեսից թէ՝ եթէ ըս-
պանանիցեմ ես զխոզն՝ տա՞յ ինձ ըզ-
դուստրն իւր: Իսկ գնացեալ հո-
վիւն՝ եմուտ առ թագաւորն և ասաց:
Հզօր և մեծ թագաւոր. եթէ սպանա-
նեմ զխոզն զայն, տա՞ս ինձ զխոստա-
ցեալդ: Իսկ թագաւորն երդուաւ և
ասէ. ով հովիւ՝ եթէ կորուսանես
զխոզն զայն, ոչ թէ միայն տամ ըզ-
դուստրս իմ, այլ և զթագաւորութիւնս իմ
տամ քեզ. որ յետ մահուան իմում
դու թագաւորես 'ի տեղի իմ:
Յայնժամ ելեալ հովիւն յերեսաց
արքային. և էառ զգաւազանն 'ի
ձեռն իւր. և ելեալ գնաց յանտառն
այն ուր էր խոզն: Իսկ տեսեալ

զնա

զնա խոզն՝ վազեաց 'ի վ՟ր ն՟ր. և հովի՛ւն փախեաւ՛ և ել 'ի ծառ մի. և եկեալ խոզն՝ սկսաւ ատամամբն փորել զտակ ծառին և կամէր կործանել զծառն. Ի՛ս ետես հովի՛ւն զի անկանի ծառն 'ի գետին, հատանէր ձեռօքն զքաղցրահամ պտուղն որ կայր 'ի ծառն և արկանէր նմա. և խոզն տեսեալ զպտուղն՝ եթող ըզծառն և ուտէր զպտուղն. Մինչև հանգեաւ՛ և ընկողմնեցաւ՛ առ ծառովն. Ի՛ս տեսեալ հովի՛ւն զի ընկողմնեցաւ՛ խոզն՝ մեղմաբար էջ առ նա. և մին ձեռամբն զբուռն հարեալ էր 'ի ծառոյն՝ և միւսովն քերէր զթիկունս խոզին. զի թէ կամեսցի խոզն հարկանել զնա՝ փախիցէ դարձեալ 'ի ծառն. Ի՛ս այնչափ քերեաց՝ մինչև ննջեաց խոզն և եղև խոր 'ի քուն. Յայնժամ եհան հովի՛ւն զսուրն իւր և սպան զխոզն Ի՛ս այնու գործովն էառ զդուստր թ՟գ՛ւորին. և յետ մահո՛ւան ն՟ր ժառանգեաց զաթոռ ն՟ր.

Եւ ասէ թագուհին ցկայսրն.
լուա՛ր արքայ և ՚ի միտ առե՛ր։
Ասէ կայսրն. այո՛ ՚ի միտ առի զոր
ինչ ասացեր. Ասէ թագուհին.
Մեկնեցից քեզ զառակս. Արա
զոյն վայրենացն զօրեղութին յոյժ՝
ցուցանէ զզօրութի քո. որ ո՛չ ոք կա
րէ կալ հակառակ հրամանաց քոց։
Եւ հովիւն՝ ցուցանէ զնզովեալ
որդին քո. որ գանազանաւ իմաս
տութե իւրոյ՝ դիմեալ է իվերայ քո.
որպ հովիւն այն քերելով զթիկունս
խոզին՝ ննջեցոյց և սպան զնա։
Նմանապէս և վարժապետքն նզովեալ
որդոյ քո՝ քերեն զքեզ քաղցրաբան
առակօք և սուտօք իւրեանց մինչև
սպանցեն զքեզ. և զորդին քո թա
գաւորեցուցանել կամին ՚ի տեղի քո։
Ասէ կայսրն. ո՛չ տացէ ած զայն օրն
որ ըսպանանէ զիս որդին իմ. որպ հո
վիւն զխոզն։ արդ աՀաւասիկ ո՛չ մի
նայ նա կենդանի. և վս սրտի քո՝
տամ չարաչար սպանանել զնա.
Ասէ

Ասէ թագուհին. եթէ սպանանես մեծ լաւութ՟ի հանդիպի քեզ. զի նա չէ՛ արժանի որ մնայ կենդանի. այլ պատժոյ և պատուհասի արժանի է։

*Երկրորդ անգամ տանելն զորդի արքային ՚ի մահ. և Զենդուբաս փիլիսոփային գալ հասանելն և աղաչօք փրկելն զնա։

Ի յերկրորդում աւուրն նըստեալ կայսրն ՚ի գահոյսն իւր և կոչեաց բարկութ՟ե զդահճապետն և ասէ. երթ հա՛ն զորդին իմ ՚ի բանտէն. և տա՛ր առ ժամայն հա՛տ զգլուխ նր՟. և հեռացո՛ զգըլուխն ՚ի մարմնոյ նր՟ Ճ կանգուն. Եւ եկեալ դահճապետն՝ եհան զորդին արքային ՚ի բանտէն. և կապեաց զձեռս ՚ի յետս նր՟ իբրև մահապարտի. և անցոյց ընդ մէջ քաղաքին. և մունետիկն առաջի նր՟ ձայնէր և ասէր. Ո՛վ ոք որ կամի մեղանչել ընդ յետնամօրն իւրոյ՝ այսպիսի

մահուամբ մեռցի․ Այլ լուեալ ժո
ղովրդոցն՝ ափսոսալով ասէին․ ո՛հ ո՛հ
ահա ՚ի զո՛ւր տանին զմիամօր որդի
արքային ՚ի մահ և ըսպանումն ։

Յայնժամ չենթուլոս դպրապետն
սրընթաց երիվարաւ եհաս նց և
ասէ․ մի՛ շտապիք սպանանել զդա՛ ․
քանզի կոյս ունիմ առ ած որ փըր
կեցից զդա այսօր ՚ի մահուանէ․
Այլ սաստեաց դահճապետին և ասէ․
ընդէ՞ր կապեցեր ըզձեռս դորա ․
միթէ մահապարտ է որդի արքային․
և ետ արձակել զձեռսն։ Ասէ դահ
ճապետն ․ ո՛վ դպրապետ՝ հրաման
սաստիկ է թագուհոյն թէ չարաչա՛ր
ըսպան զնա ․ արդ եթէ կարող ես
փրկել զդա՝ երթ առ կայսրն և ա
զատեա՛ ՚ի մահուանէ ․ և ես աստ
արգելլից զսա ։ Այլ մանուկն որպ
առաջնոյն աղաչէր զվարժապետն իւր
փրկել զինքն ՚ի մահուանէ։ Այլ ժո
ղովուրդքն առաւել փութացուցա
նէին զդպրապետն և ասէին․ Ո՛վ բորի

դպրապետ. յերէկեան օրն՝ ընկերն
քո ազատեաց՝ այսօր դու երթ առ
կայսրն և ազատեա։ Իսկ դպրապետն
ընթացեալ եմուտ 'ի պալատն. և ե-
կաց առաջի կայսերն. երկրպագեաց
և ողջունեաց զնա մեծաւ պատուով։
Ասէ կայսրն. ով չար ծեր մի՛ մնաս
ցես կենդանի։ Ասէ դպրապետն.
տէ՛ր՝ պարգևս առնուլ 'ի քէն ակն
ունէի և ոչ անարգանս։ Ասէ կայ-
սրն. սուտ է ամ բան քո. ետու զոր
դին իմ 'ի ձեզ լեզուաւ և խօսուն՝
ուսուցանել և դաստիարակել զնա.
և արդ եղև պապանձեալ փոխանակ
իմաստուն և հանճարոյ։ յաւելեալս
զչարիս զայս. զի կամեցաւ բռնա-
դատել և լլկել զկինն իմ. վս այն
պատճառի մեռանի՛ նա այսօր։ և
զձեզ իսկ զամենեսեան կորուսից
դառն մահուամբ։ Ասէ դպրապետն.
տէր արքայ՝ ասացեր թէ որդին իմ
պապանձեալ եղև. և թէ վասն էր
եղև՝ ած է որ գիտէ. բայց խօսե-

լիցէ 'ի ժամանակի իւրում։ Եւ որ
ասացեր թէ կամեցաւ բռնադատել
զկին իմ, այդ ամի՛ սուտ է.

Քանզի կին քո եթէ կրեալ լինէր
զնա ինն ամիսն յորովայնի իւրում,
այդպիսի վնաս ո՛չ դնէր իւր̄ նր̄.
Արդ զայս ասեմ քեզ ո՛րքայ. եթէ
մս̄ բանի կնոջ քո սպանանես զմիա
մօր որդին քո, դառնագոյն պատա
հեսցէ քեզ քան զայն՝ որ պատահե
ցաւ զինուորի միոյ. որ վասն կնոջն
իւրոյ՝ անմեղ դատապարտեցին 'ի
մէջ հրապարակին. Ասէ կայսրն.
ասա՛ զառակդ զայդ թէ վասն էր
եղեւ այդպէս. Ասէ դպրապետն.
ո՛չ ասեմ և ո՛չ աշխատիմ իզուր և
դատարկ. գուցէ եղիցի զի մինչ ես
պատմեցից զառակս՝ սպանցի որդին
քո անդր. և զի՛նչ շահ լինիցի 'ի պատ
մուէս։ Արդ եթէ կամիս լսել
զառակն իմ, նախ դարձո՛ զորդին քո
'ի մահուանէ 'ի բանտ. և ես պատ
մեմ զառակս։ Եթէ հաճոյ լինիցի

քեզ

քեզ առակս՝ ապրեցո՛ զորդին քո. և թէ ոչ՝ սպա՛ն զնա։ Եւ հռոմայեց կայսրն դարձուցանել զորդին իւր ՚ի բանտ՝ մինչև պատմեսցէ դպրապետն զառակն։ Եւ սկսաւ ասել այսպէս.

*** Առակ Երրորդ Դպրապետին. զոր ասաց վ̃ն կնոջ միոյ որ եդ զայրն անմեղ ՚ի դատապարտութ̃ն.**

Ի քաղաքի միում էր զինուոր մի ծեր. զոր առեալ էր մատաղաշ աղջիկ մի ՚ի կնութիւն իւր. (ո̃պ տէր իմ արքայ առեալ է կին մատաղաշ.) և յոյժ սիրէր զնա. և զբանալիքն ոչ ումեք հաւատայր։ Այլ և ա̃մ գիշեր փակէր զդուռն. և զբանալիսն պահէր ՚ի ներքոյ բարձի իւրում։ Եւ զինուորն այն ծեր էր. և ոչ ունէր կարողութի ամուսնութ̃ն՝ կատարել զկամս կնոջ իւրոյ. վ̃ս այն անզգամ կինն սիրէր զայլս։ Եւ ա̃մ գիշեր յորժամ

նրն

ննջէր այրն իւր՝ առնոյր զբանա լիսն գաղտ և բանայր զդուռն և երթայր առ սիրառն իւր՝ որ կատարէր զկամս նր․ և լցեալ զհեշտութի և զցանկութի մարմնոյն իւրոյ՝ դառնայր առ այրն իւր։ Ա՜ ՚ի գիշերի միում յորժամ ննջեաց այրն, եւ կինն և գնաց ըստ սովորութե իւրոյ առ սիրառն իւր։ Ա՜ զարթուցեալ այր նր ՚ի քնոյն՝ ոչ եգիտ զկինն իւր մերձ ինքեան։ Ա՜ ելեալ ետես ըզ դրունսն ի բաց․ և փակեաց պնդեաց․ և ելեալ ՚ի վերի դարպասն՝ հայէր ՚ի պատուհանէն․ զի տեսցէ զգալն նորա։ Ա՜ յետ խօսելոյ հաւուն՝ դարձաւ կինն փութալով ՚ի տուն․ զի մի՛ եկեալ պահապանքն գտցեն զնա արտաքս։ Ա՜ կայր ՚ի քաղաքին այն սահման այսպիսի․ զի յորժամ երեկոյ լինէր՝ յետ երից անգամ հաւուն խօսելոյ՝ հնչեցուցանէին զզան գակս։ Ա՜ յետ հնչեցուցանելոյ զանգակսն՝ եթէ զոք գտանէին ար

 տա

տաքոյ՝ ըմբռնէին և տանէին 'ի բանտ և վաղիւն դատապարտէին զնա 'ի մէջ հրապարակին առաջի ա͞մցուն 'ի նախատինս։ Այլ եկեալ կինն՝ եգիտ զդրունսն փակեալ. զահի հարան և խորհէր թէ զինչ արասցէ. և յետոյ վստահացեալ՝ բախէր ըզդուռն։ Ասէ այրն. ով չարեաց մակարդ չար կին. այս քանիցս անգամ փորձեցի զքեզ. որ եղեալ յանկողնոյ իմոյ՝ երթեալ պոռընկիս ընդ այլում։ Ասեմ քեզ ըստոյգն. կացցես դու այդր՝ մինչև պահապանքն եկեալ գտցեն զքեզ և տարցեն 'ի բանտ. և 'ի վաղիւն դատապարտեսցեն զքեզ 'ի մէջ հրապարակին։

Ասէ կինն. ով տէր իմ վ͞ս էր ասես զայդ. ասեմ քեզ զճշմարիտն։ Յորժամ ննջէի ես ընդ քեզ 'ի յանկողնին, եկն աղախին մօր իմոյ՝ կոչեաց զիս և ասէ. փութա՛ եկ առ մայրն քո՝ զի յետին շունչն է։ Այլ ես ոչ կամեցայ զարթուցանել զքեզ

'ի

'ի քաղցր քնոյդ. և գնացի առ մայրն
իմ. տեսայ՝ և փութով դարձայ առ
քեզ. և այնչափ փութով ընթացայ
եկի՝ որ վաստակեալ 'ի ճանապարհին
տկարացայ յոյժ: Արդ աղաչեմ
զքեզ՝ բա՛ց ինձ զդրունս զի մտից
'ի ներքս. զի մի՛ եկեալ պահապանքն
գտցեն զիս: Ասէ այրն. ճշմարիտ
որ ո՛չ բացից՝ մինչև եկեալ պահա-
պանքն առցեն զքեզ: Ասէ կինն.
վ̅ն ա̅յ աղաչեմ զքեզ՝ բա՛ց զդուռն
և ա՛ռ զիս 'ի ներքս. զի ամօթ և նա
խատինք առնես զիս. քեզի՝ և ծնո
ղաց իմոց՝ և ազգականացս. Ասէ
այրն. 'ի միտ ած թէ քանի՛ցս անգամ
պղծեցեր զանկողին իմ պոռնկուե̂
քով. լա՛ւ է քեզ աստ չարչարիլ մար
մնով վ̅ն մեղաց քոց՝ և մի՛ 'ի դժոխս:
Ասէ կինն. ո՛վ սիրելի տէր իմ վ̅ն
սիրոյ այնորիկ որ խաչեցաւ̂ վ̅ն մեր՝
ողորմեա՛ ինձ և ա՛ռ զիս 'ի ներս:
Ասէ այրն. զուր կաղաչես. զի այդ
պէս մընալոց ես առաջի դրանդ՝

 մինչև

մինչև եկեալ պահապանքն առցեն զքեզ։ Ասէ կինն. ով տէր իմ, դիտես զի ոչէ հեռի Ջրհորն 'ի դրանէս. եթէ ոչ բացցես զդուռն և առցես զիս 'ի ներքս, ընկեցից զիս 'ի Ջրհորն և խեղդեցայց։ Ասէ այրն

վաղուց պարտ էր քեզ խեղդիլն։

Ասէ կինն. եթէ կամիս զխեղդիլն իմ, խեղդեցայց։ Արդ մինչ խեղդեալ չեմ՝ արարից կտակ։ Նախ և առաջին յանձն առնեմ զիս ա̃յ զհոգի իմ. և 'ի ս̃բ կոյսն մարիամ. և յա̃մ ս̃բս։ և զմարմին իմ յորժամ հանցեն 'ի հորոյն՝ թաղեսցեն յեկեղեցւոջ սրբուհւոյն վառվառեայ։ և զա̃մ ինչս զոր ունիմ, դու գիտես տէր իմ. ո̃պ և կամիս այնպ̃ արասցես

Եւ զայս ասացեալ՝ գնաց մերձ 'ի Ջրհորն. և էր առ Ջրհորովն վէմ մի մեծ. զոր առեալ երկոքին ձեռամբն

էարկ 'ի Ջրհորն։

Եւ լուեալ այրն զձայնն քարին յատակ Ջրհորին՝ կարծեաց թէ

կինն ընկէց զինքն ՚ի հորն. և ասէ՝
աւա՛ղ թէ զինչ գործեցից. զի կինն
իմ խեղդեցաւ։ Ապա վաղվաղակի
իջեալ ընթացաւ ՚ի ջրհորն. և կինն
թաքեաւ յետոյ կողմանէ դրանն.
և իբրև ել այրն՝ եմուտ կինն ՚ի
ներքս և փակեաց զդուռն ՚ի ներ-
քուստ և ել ՚ի դարպասն։ Ապա զին
ուորն կանգնեալ ՚ի վ̃ր ջրհորին՝ ա-
ղաղէր զկինն և ասէր լալով. վա՜յ
ինձ որ կորուսի զկինն իմ։ Չա՛ր էր
ժամն որ ոչ բացի զդուռն.

Ապա կինն ծիծաղելով ասէ. ո՛վ նոր
զովեալ ալևոր՝ զինչ գործես մինչ
ցայս վայր ՚ի դուրսդ. մի թէ սա-
կաւ էր քեզ չը շատանալ մարմնով
իմով. որ զա՛մ գիշեր գնաս ՚ի բոզ-
տունն պոռնկել ընդ ն̃ս։ Ապա այրն
լուեալ զձայն կնոջն՝ ասէ. օրհնեա՛լ է
ա̃ծ. և գոհութ̃ի ն̃յ որ ողջ ես։
Արդ բա՛ց զդուռն զի մտից ՚ի ներքս
ընդէ՞ր փակեցեր զդուռն. զի ես
կամէի սակաւ մի խրատել զքեզ և

եր

երկեցուցանել. և ապա բանալ ըզ դուռն: Ասէ ցնա կինն. եթէ ոք փորեսցէ խորխորատ ընկերի իւրոյ՝ ինքն իսկ ընկեսցի 'ի մէջ նր: Դու ոչ կամէիր բանալ զդուռն ինձ, և ոչ ես բացից քեզ. մինչև առցեն ըզ քեզ պահապանքն: Քանզի ես ոչ էի 'ի մէջ չարեաց՝ զոր ասացեր 'ի վր իմ: ոպ ասեն առակաց թէ՝ սև

ացեալն մրով՝ մրձոտէ և զայլս.

Այսինքն՝ չար ոք՝ զամ ոք չար կար ծէ. այնպէս և դու չնացող գոլով՝

զվնասան քո 'ի վր իմ բառնաս:

Ճշմարիտ ասեմ քեզ՝ զի այդր մը նալոց ես դու մինչև առցեն զքեզ

պահապանքն:

Ասէ այրն. ո՞չ երկնչիս դու յայ. ընդէ՞ր ճշմարտես զայդպիսի բան 'ի վր իմ: Ծերացայ 'ի քաղաքիս այս 'ի մանկութէ հետէ. և մինչև ցայժմ ոչ եղև անուանդ այդ 'ի վր իմ զոր դու ասես: Ասա՞ թէ վաղի՞ն նախատեն զիս 'ի մէջ հրապարակին՝ մի թէ

ոչ

ո՛չ լինի ամօթ ինձ և քեզ. և նախ-
նեաց մերոց մինչև յաւիտեան. վո̃յ
աղաչեմ զքեզ բա՛ց զդուռն.
Ասէ կինն. ո՛չ բացից մի՛ աշխատ առ-
ներ զիս. և մի՛ աղաչեր ինձ իզուր.
լա՛ւ է քեզ ասա՛ չարչարիլ վ̃ս մեղաց
քոց՝ քան թէ 'ի դժոխս. Տես զինչ
ասէ իմաստունն. երեք բան ատե-
լի է անձին իմոյ. Աղքատ հպարտն.
Ստախօս մեծատունն. և Ծեր պոռ-
նիկն. ոպ̃ և դու իսկ ես ծեր և շնա
ցօղ. Այլ և այս մեծ ողորմութի̃ է ա̃յ
որ տանջիս աստ մարմնով և մի՛ տես
ցես զտանջանսն յաւիտենականն.
Ասէ այրն. ո՛վ սիրելի տիկին իմ.
ա̃ծ ողորմած է և գթած. և ո՛չ խնդ-
րէ այլ ինչ՝ բայց միայն զղջանալ.
վ̃ս ա̃յ սիրուն աղաչեմ զքեզ բաց
զդուռն զի մտից 'ի ներքս. և այլ
ո՛չ արարից զայդ զոր ասես 'ի վ̃ր իմ.
Նա՛ կինն նշաւակելով ասէ. ո՛վ ա-
րար զքեզ վարդ̃պտ և քարոզօղ.
եթէ զայդ գիտէիր որ ա̃ծ ողոր-
մած

մած է, ընդէ՞ր ոչ բացեր զդուռն
ինձ. Ճշմարիտ ասեմ քեզ՝ ո՛չ առից
զքեզ 'ի ներքս. Եւ մինչդեռ նա
զայս խօսէր, ճնչեցուցին զզանկօկն.
Ասէ այրն. ահա՛ ճնչեցուցին զզան
կակն. բա՛ց զդուռն՝ զի մի՛ եկեալ
պահապանացն գտցեն զիս.

Եւ մինչդեռ խօսէր՝ եկին պահա
պանքն և գտին զնա արտաքս.
Եւ ասեն ցնա. զի՞նչ գործես աստ
'ի ժամ գիշերիս. Եւ լուեալ կինն
զձայն պահապանացն՝ ասէ ցնոսա.
ո՛վ եղբարք իմ աղաչեմ զձեզ՝ առէ՛ք
զդա այտի և արարէ՛ք դմա ըստ մե-
ղաց իւրոց. զի ամ գիշեր թողեալ
զիս՝ երթայ ընդ բոզս. Եւ այսչափ
ժամանակ համբերեցի և ո՛չ յայտ-
նեցի՝ թերևս դարձցի 'ի գործոյն
այնմիկ և ո՛չ դարձաւ. մինչև ինքն
զինքն մատնեաց. Եւ պահապանքն
առեալ տարան զնա 'ի բանտ. և 'ի
վաղի՛ն անդր՝ դատապարտեցին զնա
ըստ օրինաց իւրեանց.

Յայն

Յայնժամ ասէ դպրպ՟տն ցկայսրն․
'ի միտ առէ՛ր ա՛րքայ զառակս զայս
զոր ասացի քեզ։ Ասէ կայսրն․ այո՛
'ի միտ առի․ զի նզովեալ և չար կինն
այն՝ մատնեաց զայրն իւր դառըն
տանջանաց 'ի զուր։ Ասէ դպրպ՟տն․
Ճշմարտի՛ ասեմ քեզ ա՛րքայ՝ եթէ
վ՟ս բանի կնոջ քո սպանցես զորդին
քո, դառնագոյն լիցի քեզ քան զկին
ո՛ւորին այն։ Ասէ կայսրն․ ամէն ա-
սեմ քեզ դպրապետ․ ո՛չ սպանից զոր-
դին իմ այսօր վ՟ս բանի քո։ Ասէ
դպրապետն․ եթէ լուիցես խրատոյ
իմոյ և ոչ ըսպանցես զորդին քո,
մեծ բարութի՟ հանդիպելոց է քեզ։
Զայս ասաց դպրապետն և երկիր ե-
պագ արքային և գնաց։

Իբրև լուաւ թագուհին թէ այ-
սօր ևս ոչ մեռաւ որդի արքային,
եմուտ 'ի սենեակ իւր և լայր ան-
մխիթար․ կոծէր զանձն ասելով․
վա՛յ ինձ՝ զի ո՛չ կարացի խնդրուածք
մի կատարել տալ արքային իմոյ․

այսպիսի աղիողորմ և բարձր ճչիւն
լայր և հառաչէր. մինչև ծառայքն
ծանուցին արքային։ Այնժամ ելեալ
կայսրն՝ գնաց առնա և ասէ. ո՛վ սի
րելի տիկին իմ վասն է՞ր այդպէս ան
ողորմ լաս։ Ասէ Թագուհին. եթէ
սիրելի լինէի քեզ՝ զխնդրուածս իմ
կատարէիր. և դարձեալ՝ թէ ոչ էի
սիրեցեալ զքեզ 'ի բոլոր սրտէ՝ ո՛չ
էր ինձ կսկիծ. բայց իմ վէրս խիստ
մեծ է. զի 'ի մէջ նախատանաց թողեր
զիս. և ո՛չ սպաներ զնզովեալ որդին
քո. որ այսպիսի խայտառակեաց զիս
զոր աչօքդ իսկ տեսեր տէր իմ արքայ
Այլ դու ունկնդիր ես եղել վար
ժապետաց որդւոյ քո. և ո՛չ գիտես
թէ նոքա ինչ կու խորհին քեզ։
Բայց ես առաւել կու սիրեմ զքեզ
և կամիմ զառողջութիւն քո և դու ո՛չ
գիտես։ Ապա լինելոց է քեզ այնպէս
որպէս եղև զինուորի միոյ. որ որդի իւր
գլխատեաց զինքն։ Ասէ կայսրն.
ասա ինձ ո՛վ սիրելի Թագուհի իմ.

Թէ

Թէ ինչ պատճառի համար արար
այնպիսի անողորմ բան հօրն իւրոյ։
Ասէ Թագուհին. ասեմ քեզ առ-
ակս ազնուագոյնս, և դու տէր իմ
լուր ՚ի միտ առ։ Եւ սկսաւ ասել։

*Եօթներորդ առակ Թագուհւոյն. որ հաւա-
նեցոյց զկայսրն սպանանել զորդին։

Ի քաղաքի միում կայր անուանի
զինուոր մի. և ունէր որդի մի
և դուստր երկու։ Եւ զին-
ուորն այն՝ սիրէր զխաղս. մինչև
զամ՟ ինչս իւր և զստացուածս՝ մըս-
խեաց ՚ի խաղս. և աղքատացաւ յոյժ
Եւ ՚ի յայնմ ժամանակին՝ նստէր ՚ի
նոյն քաղաքին կայսր՝ օգդաւիանոս
անուն. որ մեծացաւ ընչիւք քան
զամենեսեան որ յառաջ ք՟ զնա էին։
Եւ ժողովեաց բազում ոսկի և ար-
ծաթ. և շինեաց է՟ աշտարակ. զմինն
էլից ոսկւով, և զմիւսն արծաթով.
և յանձնեաց զնս՟ պահապանացն։

Իսկ

Իսկ զինուորն այն որ աղքատացաւ՝
կոչեաց զորդին իւր և ասէ. արդ
աւասիկ աղքատացայ ես. և կամիմ
վաճառել զժառանգութիւն իմ զոր ու-
նիմ. և թէ վաճառեցից՝ կորիցես դու
և քորքդ ընդ քեզ յետ մահուան իմոյ
Ասէ որդին ցհայրն. արդ խորհեա՛ց
թէ զինչ արասցուք՝ զի լինիցիմք՚ի
բարի կեանս. և ժառանգութիւն մեր
ո՛չ վաճառեսցի. Ասէ հայրն. ո՛րդեակ
գիտեմ զի կայսրն ունի բ̃ աշտա-
րակս. մինն լի՛ ոսկով, և միւսն լի՛
արծաթով. երթիցուք և գողասցուք
անտի և ո՛չ վաճառեսցուք զմլքերս
Այ՟ ՚ի գիշերին այնմիկ ելեալ գնա-
ցին յաշտարակն հանել ոսկի. և մը-
տեալ ՚ի ներքս՝ որչափ որ կարացին
բառնալ՝ առին և դարձան: Այ՟ ՚ի
վաղիւն՝ տեսին պահապանքն աշտա-
րակին՝ զի բացեալ էին զաշտարակն
և գողացեալ էին ՚ի յոսկոյն. և վաղ
վաղակի գնացին առ կայսրն և պատ-
մեցին նմա. թէ պատառեալ են զաշ-

տարակն և գողացեալ են յոսկոյն։
Ասէ կայսրն. չէ ինձ փոյթ. 'ի ձեզա
նէ գիտեմ ես զոսկին։ Այն պահա
պանքն եղեալ յերեսացն արքայի՝
խորհէին թէ զինչ արասցեն։

Այն ասէ մինն 'ի նոցանէ. եկայք
արասցուք այսպէս. առցուք պղ
ղինձ մի մեծ՝ և թաղեսցուք 'ի ներ
քուստ կողմանէ աշտարակին. և
լցցուք 'ի մէջ նորա ոսկինձ. եթէ դար
ձեալ գայցէ գողն՝ անկցի 'ի պղինձն
և ոսկինձն ոչ թողուցու զնա ելա
նել անտի։ և արարին այնպէս։

Այն յետ սակաւ ինչ աւուրց՝ դար
ձեալ աղքատացաւ զինւորն այն.
և կրկին եկն հանդերձ որդւովն
առնուլ ոսկի յաշտարակէ անտի. և
երթայր հայրն ընդ առաջ, և որդին
զկնի. Այն իբրև եմուտ 'ի ներքս և
խոր թաղեցաւ մինչև ցպարանոցն,
աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ և ասէ.
որդեակ իմ մի գայցես այսր. քանզի
այլ ոչ կարես ելանել. Ասէ որդին՝

եկից և փրկեցից զքեզ. և եթէ ես
ոչ կարեմ օգնել՝ բերից և զայլս զի
օգնեսցեն. և հանից զքեզ այտի.
քանզի եթէ գտցեն զքեզ այդր,
զա͞մնեանս զմեզ կու սպանանեն.
Ասէ հայրն. մի՛ տայցէ ա͞ծ զայն օրն՝
զի գիտասցէ ոք թէ ո՛վ եմ ես. արդ
լո՛ւր ինձ միայնոյ մեռանիլ՝ և ո՛չ
ձեզ ամենեցուն. Ա՛ռ զսուրդ և
հա՛տ զգլուխ իմ. զի յորժամ գըտ-
ցեն զիս առանց գլխոյ՝ ոչ ո՛ք կարէ
ճանաչել թէ ո՛վ իցեմ։ Ասէ որդին
բարւ՛ոք ասացեր հայր. և հանեալ
զսուրն՝ էհատ զգլուխ հօրն և էարկ
'ի հոր մի. Նա՛ երթեալ 'ի տունն՝
պատմեաց քուերցն զեղեն գործն
և նոքա լուեալ զմահ հօրն իւր-
եանց՝ սկսան ողբալ լալ և կոծալ։
Նա՛ 'ի վաղիւն անդր եկեալ պահա-
պանացն՝ տեսին մարդ մի մեռեալ
'ի մէջ պղնծին. և գլուխն չկայր.
և գնացեալ պատմեցին արքային.
Նա՛ հրամայեաց կայսրն՝ զի զմար-

մինն

մինն զայն կապեսցեն 'ի յագի ձիոյ միոյ և շրջեցուսցեն փողոցէ 'ի փողոց. և յոր տանէ լուիցեն ձայն լալոյ՝ 'ի նոցանէ՛ է մարդն այն: Նաև արարին այնպէս՝ որպէս հրամայեաց կայսրն. և շրջեցուցանէին զնա փողոց փողոց: որև եկեալ հասին առաջի դրան նր: Նաև դստերացն տեսեալ զհայրն իւրեանց՝ լային դառնապէս: Նաև իբրև իմացան պահապանքն շրջեցուցանօղք դիոյն նց, իսկոյն որդի մեռելոյն առեալ դանակ՝ ծակեաց զերակ ձեռին իւրոյ որ եղ արիւն յոյժ սաստիկ: և'ի քննելն նց՝ ասաց որդին թէ վս ինձ լան քուերքն իմ: Սորոյ հաւատացեալ նոցա խօսիցն նր՝ դարձան և շրջեցուցանէին զմարմինն ընդ քաղաքն ամ: Նաև իբրև ոչ գիտացին թէ ուստի էր, տարեալ կախեցին 'ի փայտէ: Արդ նզովեալ որդին՝ մէկ որ սպանեաց զհայրն իւր, և երկուզե ոչ հանգոյց զմարմին նր 'ի հողտապանին:

Ա՜ ասէ Թագուհին․ տէ՛ր ՚ի միտ առե՞ր զառակս որ պատմեցի քեզ։
Ասէ կայսրն․ այո՛ ՚ի միտ առի ։
Ասէ Թագուհին․ երկնչիմ տէր իմ արքայ՝ դուցէ և քե՛զ պատահեսցէ դառնագոյն քան զնորայն ։
Ասէ կայսրն․ լա՛ւ առակ ասացեր ո՛վ սիրելի տիկին իմ․ որդին այն որ զովեա՛լ էր որ եհատ զգլուխ հօրն իւրոյ․ և զմարմին նորա ո՛չ եդ ՚ի գերեզմանի։ Ճշմարիտ ասեմ քեզ ո՛վ Թագուհի իմ․ զի ո՛չ կարասցէ որդին իմ առնել այնպէս՝ որպէս նա արար․ քանզի ընդ լուսանալ առաւօտուն՝ տամ սպանանել զնա ։

*Երրորդ անգամ տանելն զորդն թագաւորին ՚ի մահ․ և գալ հասանելն Պաղոն դպրապետին և առաջօք փրկելն զնա ։

Յերրորդում աւուր գայ նըստի կայսրն ՚ի գահոյսն իւր․ և կոչեալ զդահճապետն և ասէ

հան

հա՛ն զորդի իմ 'ի բանտէն. և անցո՛
ընդ մէջ քաղաքին փողով ազդեցու-
թեան. և տա՛ր սպան զնա ոչ մահա-
պարտ. և հեռացո՛ զգլուխն 'ի մարմ-
նոյն է կանգուն: Եւ եկեալ դահ-
ճապետն՝ եհան 'ի բանտէն զորդի
արքային. և կապեաց զձեռսն 'ի յետս
ոչ մահապարտի. և եւս ձայնել առա-
ջի նորա մունետիկս ասելով. թէ ո՛վ որ
մեղանչէլ կամի ընդ յետնամօրն իւ-
րոյ՝ այսպիսի մահո՛ւամբ մեռցի:
Եւ մինչ դեռ տանէին՝ եհաս դպ-
րապետն սրընթաց երիվարաւն.
որում անուն էր դաթոն: Եւ տե-
սեալ զորդի արքային որ այնպիսի
խեղճ և ողորմելի տանէին 'ի մահ,
բարկացեալ դահճապետին և ասէ.
ընդէ՞ր այդպիսի կապեր էք զորդի
արքային. և եւս արձակել զձեռս:
Ասէ դահճապետն. ո՛վ դպրապետ՝
հրաման թագաւորին սաստիկ է. և թա-
գուհոյն ևս առաւել. մեք զի՞նչ
արասցուք: Եւ ժողովուրդքն որ

շուրջն

շուրջն կային՝ ողբալով աղաղակէին
և ասէին. ո՛վ բարի դպրապետ՝ փութա՛
առ կայսրն և ազատեա՛ զորդի ար-
քային և զաշակերտան քո. որպէս ըն-
կերքն քո ազատեցին: Եւ մանուկն
անմռունչ խոնարհեալ երկիր եպագ-
վարժապետին իւրոյ. ոչ թէ կամէր
ասել՝ ազատեա՛ զիս ՚ի մահուանէ:
Ասէ դպրապետն. դադարեցէք դուք
՚ի տեղիս այս՝ մինչ ես երթայց առ
կայսրն. զի յոյս ունիմ առ այծ որ
փրկեմ զդա այսօր ՚ի մահուանէ:
Եւ գնաց դպրապետն շտապով ՚ի
պալատն. եմուտ առ կայսրն. և մե-
ծաւ պատւով ողջունեաց զնա:
Ասէ կայսրն. ՚ի չարիս լինիցիս դու:
Ասէ դպրապետն. տէ՛ր՝ պարգևի ակն
ունէի ՚ի քէն և ո՛չ բարկանալոյ:
Ասէ կայսրն. ոչ ծառայեցեր՝ նոյնպ
և ունիցիս. քանզի ո՛չ պարգևի ծա-
ռայեցեր՝ այլ դառն մահու: Ետու
զորդին իմ ՚ի ձեզ լեզուաւ և խօս-
ուն. ուսուցանել և դաստիարակել.

և

և այժմ եղև պապանձեալ փոխա-
նակ իմաստութեան և հանճարոյ ։
Յաւէլ ևս զչարիս զայս՝ որ կամե-
ցաւ բռնադատել և լլկել զկինն իմ ։
Վ͞ս այնր գործոյն մեռանի՝ ահա
այսօր ։ և ձեզ ևս չարչարանք կաղ-
մեմ, որ աչօք ձերովք տեսանէք ըզ-
մահ ձեր ։ Ասէ դպրապետն ։ տ͞ր իմ
արքայ՝ զոր ասացեր թէ պապանձեալ
եղև որդին իմ, այն ո͞չ է դատաստ͞ն ։
զի նա է միայն որ խլեց լսել տայ և
համրոց խօսել ։ և գիտեմ որ ոչ է
պապանձումն լեզուի որդւոյ քո ճըշ-
մարիտ ։ թէպէտ կամի խօսիլ՝ ապա
զի չէ ժամանակ ։ Եւ զոր ասացեր
թէ կամեցաւ բռնադատել և լլկել
զկինն իմ, մի՛ հաւատար տէր իմ ար-
քայ ։ զի այդ զուր է իմ͞ն նորա ։ Ես
ոչ հաւատամ ։ վ͞ս զի չկայ այլ ինչ
չարագոյն իմ͞ն երկրի քան զչար կա-
նայս ։ և գիտեմ ցուցանել թէ ո՞չ
լեալ են կանայք սուտք և զրախօսք ։
Եւ դու եթէ կամիցիս վ͞ս բանի

 կնոջ

կնոջ քո ապանանել զորդեակն քո,
լինելոց է քեզ որպէս եղև ուժեմն.
որ վասն բանի կնոջ իւրոյ՝ ըսպան
զսիրական անծեղն իւր.

Ասէ կայսրն. ասա ինձ թէ ո՞վ սը տախոսաք են և զրախոսաք կանայք. ասա և վն անծեղիդ: Ասէ դպրապետն. ո՛չ ասեմ և ո՛չ աշխատիմ. զի մինչ ես պատմեցից զառակս՝ զորդին քո անդր ապանցեն. և՞ զինչ շահ լինիցի ՚ի պատմութենէս: Եթէ կամիս լսել զառակն իմ, նախ դարձո՛ զորդին քո ՚ի բանտ. և ես պատմեցից զառակս: Եթէ լիցի հաճոյ կամաց քոց առակս՝ ապրեցո՛ զորդին քո. և թէ ոչ՝ նոյնժամայն սպա՛ն զնա: Եւ հրամայեաց կայսրն դարձուցանել զորդին իւր ՚ի բանտ. մինչև պատմեսցէ դպրապետն զառակն. Եւ դարձուցին զորդի արքային ՚ի բանտ: Եւ սկսաւ դպրապետն ասել
այսպէս.

* Առակ երկրորդ դպրապետին · Որ տայ վասն անձնէշխին ՚ի շարս պատմանն՝ խոսք մանկութեամբ հնոյն.

Ի քաղաքի միում՝ էր այր ոմն ազնուական և անուանի յոյժ. և ունէր անձեղ մի՝ զոր ուսուցեալ էր լեզու եբրայեցերէն. որ իբրև զմարդ ուղիղ խօսէր. Եւ անձեղն այն զոր ինչ տեսանէր կամ լսէր՝ պատմէր զա՟մ տ՟ն իւրոյ: Եւ այրն այն՝ ունէր կին մատղաշ և գեղեցիկ յոյժ. նման Թագուհոյն քո: Եւ կինն այն ոչ սիրէր զայրն իւր. այլ ատէր զնա և արհամարհէր և սիրէր զայլս: Եւ յորժամ գնայր այրն ՚ի վաճառականութիւն, նոյնժամայն կոչէր կինն զսիրաւն իւր. և ննջէին ը՟ իրեարս և պոռնկէին: Եւ յորժամ դառնայր այրն ն՟ր, պատմէր նմա անձեղն զա՟մ. թէ այսպէս պոռնկեցաւ կին քո: Եւ այն չար եղև՝ մինչև ա՟մ քաղաքն լուան

զայս

զպոռնկութն կնոջ նր։ Եւ մս այնո-
րիկ՝ այրն բազում անգամ խրատէր
զկինն և ասէր. ընդէ՞ր գործես զայս։
Ասէ կինն. քա՛ւ լիցի ինձ տէր իմ
գործել զայդ. այլ դու հաւատաս
նզովեալ անծեղիդ. զի քանի որ նա
կենդանի է՝ մեք 'ի խաղաղութեան
ո՛չ լինիմք. քանզի դու հաւատաս
ստութն նր։ Ասէ այրն. ո՛վ կին դու
ո՞չ գիտես որ նա սուտ ո՛չ խօսի. այլ
զոր ինչ տեսանէ և լսէ՝ զայն խօսի։
Եւ յաւուր միում եղև, զի էլ
այրն իւր ըստ սովորութն իւրում
և գնաց 'ի վաճառականութն։ Եւ
կինն յղեալ կոչեաց զսիրառն իւր՝
զի եկեսցէ առնա՛։ Եւ իբրև երե
կոյ եղև, եկն սիրառն իւր և բա-
խէր զդուռն։ Եւ կինն ելեալ ե-
բաց զդուռն և ասէ. մի՛ երկնչիր
արի՛ վստահ 'ի ներս. զի ո՛չ ոք կայ
աստ որ տեսանէ զքեզ։ Ասէ սիր-
առն. ո՛յ սիրելի իմ. անծեղն տեսա-
նէ և պատմէ ամցն։ Ասէ ցնա կինն
եկ

էկ և մի՛ երկնչիր՝ զի յայսմ գիշե
րիս առից զվրէժս իմ ՚ի նմանէ։
Եւ լուեալ անծեղն զխօսսն նց̃ և
ասէ. ով եղկելի այր դու՝ նեն
գես տն̃ իմում. և ննջես ընդ կնոջ
նր̃. թէպէտ ՚ի խաւար գիշերիս ոչ
տեսանեմ զձեզ, այլ լսելով զձայնն
ձեր՝ գիտեմ թէ զինչ գործէք. և
յորժամ եկեսցէ տէրն իմ, պատմե
ցից նմա զամենայն։
Ասէ սիրաւն. ո՞չ ասացի քեզ թէ
անծեղդ այդ խայտառակէ՛ զմեզ.
ահա լսես զինչ ասէ։ Ասէ ցնա կինն
մի՛ երկնչիր. եկ ընդ իս զի ՚ի սենե
կի գնասցուք և ննջեսցուք։ և գը
նացին ննջեցին իմիասին զգիշերն
ողջոյն ՚ի սենեկի անդ։ Եւ ՚ի հա
ւախօսին՝ ել կինն և կոչեաց զմինն
՚ի յաղախնեացն իւրոց և ասէ. ե՛լ
՚ի տանիսն և արա՛ ծակ ՚ի վր̃ գլխոյ
անծեղին. ա՛ծ աւել ՚ի վր̃ բոլորի
ծակոյն. զի հողն և աւազն տանի
սին՝ իջցէ ի վերայ գլխոյ անծեղին.

և

և ջրձգեա՛ ջուր ի վե՛ր նո՛ր։ Եւ՛ աղա
չինն արար այնպէս. մինչ զի երկու
անծեղն կիսամահ։ Եւ՛ յառաւօ
տու պահուն՝ եղ սիրառն և գնաց։
Եւ՛ յայնմ աւուրն եկն վաճառա
կանն ՚ի տուն իւր. և տեսել զան
ծեղն՝ ասէ. ով անծեղ՝ ո՞պ կեաս։
Ասէ անծեղն. տէր իմ, զինչ որ ըր
ւայ և տեսի՝ պատմեցից քեզ։
Կին քո ՚ի գիշերիս յայսմիկ՝ եբեր
առ ինքն զսիրառն իւր. և ես անար
գելով անարգեցի զնա և ասացի նո
մա. թէ յորժամ գայցէ տէրն իմ՝
պատմեցից նմա զամ։ Եւ նա ոչ ինչ
համարեալ զբանս իմ, եմուտ ՚ի սե
նեակն քո և ննջեաց ը կնոջ քում։
Եւ՛ թէ զկեանքս իմ հարցանես՝
հազիւ զերծեալ եմ ՚ի մահուանէ.
զի այնչափ անձրև և կարկուտ եկն
՚ի վե՛ր իմ զգիշերն ողջոյն, մինչ զի
կիսամահ արար զիս։
Իբրև լուաւ զայս կինն, ասէ ցը
այրն. զարմանամ ես ընդ խելս քո.

զի

զի հաւատաս դու այդ ստախօս ան
ծեղիդ. և ահա կամէ թէ 'ի գիշե
րիս եկն անձրև և կարկուտ. որ և
յայսմ գիշերիս պա՛րզ էր երկինքն
քան զա՜մ գիշերս. ո՛չ անձրև եկն
և ո՛չ կարկուտ: Եւ թէ ինձ չես հա
ւատար՝ երթ հա՛րց զդրացիսն եւ
զա՜մ մարդ.

Եւ եկեալ այրն՝ գնաց եհարց ըզ
դրացիսն: Եւ նոքա ասեն. ճշմա
րիտ որ պա՛րզ էր այս գիշերս քան
զա՜մ գիշեր: Եւ եկեալ այրն՝ ասէ
ցկինն. ճշմարիտ եղեր՝ որ գիշերս
այս պարզակայ եղած է քան զա՜մ գի
շեր: Ասէ ցնա կինն. ո՛վ բարի և
սիրելի այր իմ. ճշմարիտ ասեմ քեզ՝
զի անծեղդ այդ ստախօս է. և սուտ
խօսելովն՝ ձգեաց 'ի մէջ մեր աղմուկ
և այսպէս արար զմեզ 'ի քաղաքիս աստ.
և անկաք 'ի լեզու ամենեցուն:

Եւ գնաց այրն առ անծեղն և ա
սէ. ո՛վ անծեղ՝ մ՜ էր խաբեցեր
զիս. և սուտ խօսեցար ընդ իս. և մո

 ւա

ռւացար զբարերարութիւն իմ, յորժամ
ես ձեռամբ իմով կերակրէի զքեզ:
Այլ դու քո սուտ խօսելովն՝ արկեր
չարութիւն 'ի մէջ իմ և կնոջ իմոյ. և
արարեր զմեզ զրուց քաղաքիս :
Ասէ անծեղն. գիտէ ած որ յիս սը
տութիւն ոչ կայ. այլ զոր ինչ տեսայ
և լուայ՝ զայն ասեմ: Ասէ այրն.
սուտ խօսեցար ընդ իս. որ ասացեր
թէ յայսմ գիշերիս անձրև և կար
կուտ եկաւ. և ստով քո՝ խռովեցու
ցեր զիս ընդ կնոջ իմոյ: Այլ բար
կացիլ այրն՝ էառ զանծեղն և էհատ
զգլուխն նոր. և մեռաւ անծեղն :
Իբրև ետես կինն՝ ուրախացաւ և
ասէ ցայրն իւր. արդ այժմ խաղա
ղութե լինիցիմք. զի լաւ արարեր որ
սպաներ զանծեղն: Այլ այրն հայե
ցեալ աստ և անդ՝ ետես իվր բու
նոյ անծեղին որ ծակ մի կայր ծա
կեալ 'ի տանիսէն. և եդեալ սան
դուղ, ելաւ 'ի տանիսն. և ետես անդ
ամանս ջրոյ. և յեզերն՝ աւազ և փոշի

 եւ

Ապա գիտաց այնու որ կինն արա-րեալ էր զայն. և անաղեաց յոյժ զանմեղն. որ վասն բանի կնոջ իւրոյ՝ սպան զայնպիսի լաւ և պատուական անմեղն։ Ապա նոյնժամայն այրն այն վաճառեաց զամենայն ինչս իւր. և գնաց յաշխարհ հեռի. և այլ ոչ դարձաւ առ կինն իւր։

Յետ այնորիկ ասէ դպրապետն ցը կայսրն. լուար արքայ զոր ինչ ա-սացի քեզ. Ասէ արքայն. այո լու-այ և՛ի միտ առի։ Ասէ դպրապետն. եթէ վասն բանի կնոջ քո սպանանես զորդեակն քո՝ դառնագոյն պատա-հեսցէ քեզ՝ քան զնորայն։ Ասէ արքայն. լաւ առակ ասացեր ով բա-րի դպրապետ. և սակաւ մի բարկու-թ սրտի իմոյ շիջաւ. այսօր վասն բանիդ քո ոչ մեռանի որդին իմ։ Ասէ դպ-րապետն. և ես շնորհակալ եմ քեզ՝ որ ունկնդիր եղեր առակի իմոյ և ապրեցուցեր զորդին քո այսօր։ Ապա ողջունեաց զարքայն՝ ասելով.

 օրհ

օրհնութիւն իմ ՚ի վերայ արքայիս իմոյ անպակաս եղիցի։ զայս ասաց դըռրապետն և գնաց։

Իբրև լուաւ Թագուհին թէ այսօր ես ապրեցաւ մանուկն ՚ի մահուանէ, սկսաւ ճչել և լալ և բարձր աղաղակել. որ լսելի եղև ամենեցուն։ Որ կոծէր զանձն ասելով. արդ զինչ արարից. առ ո՞ երթայց. և կամ ո՞ւմ հարցից։ Յարքայէս իմմէ ո՛չ գտի մի ինչ մխիթարութիւն. արդ վա՛յ է ինձ որ անուանեալ կոչիմ Թագուհի. լաւ էր որ մեռեալ էի՝ քան թէ յայս կէտս բերեալ եղէ։ և ծառայքն եկեալ ծանուցին արքային։

Նա՛ ելեալ կայսրն՝ գնաց առ նա և ասէ. ընդէ՞ր այդպէս ճչես և լաս։ Ասէ Թագուհին. դու ես կայսր հռոմայ. և ես դուստր եմ մոզոլաս արքայի՝ կին քո։ արդ թողեր զիս ՚ի ձեռն որդւոյ քո նզովելոյ՝ որ վերահորեաց և նախատեաց զիս. և այսպն և զրուց արար զիս բոլոր հռոմայ.

որև տէրդ իմ արքայ իսկ գիտակ է
և աչօք քովք տեսեր։ և խոստացար
սպանանել զնա։ և աՀա դեռևս կեն
դանի է։ Ես ինչպէս դադարիմ ՚ի
լալոյ։ կամ ի՞նչ երկրի կենդանի կե
նալոյ։ արդ լաւ է ինձ մեռանիլ,
քան թէ այսպիսի վշտօք և նախա
տինս կրել։ Ասէ կայսրն։ յօժար էի
առնել զբանդ զայդ և սպանանել.
այլ յերէկեան օրն եկն դպրապետ մի
որդոյն իմոյ առիս և պատմեաց ինձ
առակ մի և Հաճանեցոյց զիս։ վասն
այն ձգեցի զնա ՚ի վաղիւն։
Ասէ թագուՀին։ դու այնչափ ուն
կնդիր լինելոց ես դպրապետաց
որդոյ քո, մինչև պատաՀեսցէ քեզ
այնպէս՝ որպէս պատաՀեաց թագաւորի միոյ
յիմաստասիրացն Հռոմայ։ որ նոյն էր
յանձնեալ զքաղաքն։ Ասէ կայսրն
աղաչեմ զքեզ տիկին թագուՀի իմ,
պատմեա ինձ զառակդ զայդ թէ
որպէս եղև։ Ասէ թագուՀին։ լուիր
իշխան աշխատեմ. եթէ գիտեմ որ

լինելոց էր ինձ սակաւ մի շահ՝ պատ
մէի քեզ զառակս։ Ասէ կայսրն.
զինչ շահ կամիս լինիլ քեզ. մի թէ
ազատ արարի գիտես զորդին իմ.
այլ միայն երկարեցի զկեանս նորա
մինչ 'ի վաղեան օրն վն բանի դըրպ
րապետին։ Ասէ թագաւորին. բանք
դպրապետացն՝ քեզ մահ գուշակէ.
և բանքն իմ, փրկէ զքեզ 'ի մահուա
նէ։ Որդ լուր բանից իմոց. և 'ի միտ
առ զառակս իմ. և պահեա 'ի սրտի
քում, զի բարի լինիցի քեզ։ Եւ
սկսաւ ասել զառակս զայս։

* Չորրորդ առակ Թագաւորին. զոր ասաց
վասն ամենի թագաւորի և կնոջն իմա
ստասիրաց նորա. որ չարախօսեցին
զլոյս աչաց նորա։

Ի ժամանակի միում, կայր թա
գաւոր մի մեծ և անուանի յոյժ
և ունէր իմաստասէրս եօթն։
Եւ թգրն այն՝ յանձնեալ էր
զերկիրն իւր նցա. և նոքա փարէին

զամ

զա՟մ երկիրն հրամանաւն իւրեանց.
ո՟պ և այժմ դուռ։ և առանց նշ՟՝ բան
ինչ ոչ առնէր. ո՟պ և այժմ դուռ։
Արարին իմաստասէրքն կախարդու՟թ
թգ՟րին այսպէս. զի քանի որ ՚ի պա
լատն էր՝ տեսանէր զլոյս. և յորժամ
ելանէր ՚ի պալատէն՝ խաւարէր լոյս
աչաց նր՟։ Եւ վ՟ն այնորիկ արարին
զկախարդութի՟ս զայս՝ զի ըստ կա-
մաց իւրեանց իշխեսցեն երկրին.
Եւ յաւուր միում փորձէին զին-
քեանս՝ եթէ կարասցեն բժշկել
զկայսրն որ դարձեալ տեսցէ զլոյսն
և ոչ կարացին։ Այլ և հրաման ա-
ռեալ էին ՚ի կայսերէն. զի թէ ոք
տեսանիցէ երազ՝ տացէ նմ՟ լիտր մի
ոսկի զի մեկնեսցեն զերազն։ Եւ ե-
թէ ոչ բերցէ ոք՝ կրկնապատիկ տու-
գանս տացէ արքային։ Եւ այսու
բանիւ՝ բզ՟մ գանձս ժողովեցին.
Եւ յաւուր միում նստէր թգ՟րն
այն ընդ թագուհոյն իւրոյ. և էր
տրտում յոյժ։ Ասէ թագուհին.

 տէր

տէ՛ր արքայ ընդէ՞ր տրտում ես. և
պատմեաց արքայն վ՟ն կուրութե՟ իւրոյ
Ասէ Թագուհին. արա՛ ըստ խրատու
իմոյ՝ և առողջացիս դու. Ունիս
եօթն իմաստասէր 'ի տան քում. զոր
իմաստութե՟ իւրեանց վարեն զա՟մ
երկիրն որ 'ի ներքոյ տէրութե՟ քո.
Կոչեա՛ զն՟ս և ասա՛ սպառնալեօք.
յորժամ որ կելանեմ 'ի պալատէս,
վ՟ն է՞ր ոչ տեսանեմ զլոյս. Արդ
հրաման իմ այս է՝ զի արասջիք ինձ
դեղ. որ յորժամ ելանեմ 'ի պալա
տէս 'ի դուրս՝ տեսանեմ զլոյս. և
զփնասն ձեր թողում. զի տեղեկա
ցայ ես որ դուք արարիք ինձ զայս.
Ապա թէ ոչ յանձն առնուք բժշ
կել զիս, հրամայեմ զձեզ զա՟մսեան
չարաչար մահու՟ամբ կորուսանել.
Յետ այնորիկ կայսրն ըստ խրատու
կնոջն՝ կոչեաց զիմաստասէրքն
առ ինքն և ասէ. Ո՛վ իմաստասէրք՝
հարցից ձեզ բան մի՝ և դուք տո՛ւք
ինձ պա՟տասխանի. Ասեն իմաստասէրքն

 հրա

հրամայէ՛ արքայ. և լուիցուք զխօսս
տ̃ն մերոյ. և տացուք պատասխանի:
Ասէ արքայն. յորժամ որ կելանեմ
՚ի պալատէս ՚ի դուրս, վ̃ էր զլոյս
ոչ տեսանեմ: Ասեն իմաստասէրքն
ո՛չ գիտեմք: Ասէ կայսրն ըստ խորա
տու կնոջն. լուեա՛լ է իմ որ արարել
էք կախարդութ̃ ինձ. յորժամ որ
կելանեմ ՚ի դուրս՝ վ̃ այն ոչ տե
սանեմ զլոյս: Արդ զփեսայն ձեր
Թողից՝ եթէ դարձեալ առնուցուք
ինձ հնարս զի տեսից զլոյսն յորժամ
որ կելանեմ ՚ի դուրս: Ապա թէ ոչ՝
զձեզ զամենեսեանդ դառն և չար
մահուամբ կորուսանելոց եմ. զօ
դուտն ձեր դուք գիտէք: Ասեն
իմաստասէրքն. արքայ յաւիտեա՛ն կաց.
զո՛ւր է այդ իր̃ մեր. մեք ՚ի բանէդ
այդմիկ ընաւ խապար ո՛չ ունիմք.
Ասէ արքայն. ես ո՛չ գիտեմ այդ
պիսի խօսք. այլ հրամանն իմ այս է
որ բժշկէք զիս ՚ի յախտից իմոց:
Ասեն իմաստասէրքն. տէ՛ր մեր արքայ՝

 Թու

Թուլացո՛ զմեզ մինչև 'ի տասն օր. զի խորհեսցուք և պատասխանի բերցուք արքային մերոյ։ Ասէ կայսրն.

Եղիցի ըստ խնդրոյ ձերում։

Եւ նոքա ելեալ յերեսաց արքային խորհէին թէ զինչ արասցեն. և ոչ կարէին գտանել հնարս մի։ Եւ տրտմեալ ասեն ցմիմեանս. եթէ ոչ բժշկեսցուք զկայսրն՝ մեք ամենեքեան մեռանիմք։ Շրջէին 'ի մէջ քաղաքին այսու տրտմութ՟. և եկին շուրջ գալով 'ի փողոց մի. և ահա՛ տղայք փոքրիկք խաղային 'ի մէջ փողոցին։ Եւ այր ոմն եկեալ առ իմաստասէրսն և ասէ. տեսեալ եմ երազ՝ մեկնեցէ՛ք զերազն իմ ո՛վ փառաւո՛ր իմաստասէրք. և ես տաց ձեզ մէկ լիտր ոսկին։ Յայնժամ փոքր մանկունքն որ կու խաղային անդ, մինն 'ի նոցանէ յառաջ եկեալ՝ ասէ ցայրն, այն. մի՛ տար զոսկին դոցա՝ զի դոքա՛ խաբեբայք են. այլ դու ասա՛ ինձ զերազն քո՝ և ես պատմեցից քեզ։

և

և իմաստասէրքն ակնարկէին 'ի հե-
ռաստանէ։ Եւ այրն սկսաւ պատ-
մել այսպէս։ Տեսի յերազի իմում
զի ելանէր աղբիւր ջրոյ 'ի մէջ ան-
դաստանի իմում. և յորդեալ յոյժ.
մինչև էլից զամ անդաստանն ջրով։
Ասէ մանուկն. գնա՛ 'ի տուն քո. և
ա՛ռ փետատ մի. և փորեա՛ զտեղին
զայն յորում ելանէր ջուրն. և գը-
տանիցես բազում գանձս. փարթա-
մանաս դու՝ և ազգատոհմն քո ամ։
Եւ նոյն ժամայն փութացաւ այրն.
և եկեալ փորեաց զտեղին զայն. և
եգիտ բազում գանձս յոյժ. և փար-
թամացաւ ինքն և ամ ազգատոհմն իւր
Եւ դարձաւ այրն առ տղայն. եւ
տայր նմա է լիտր ոսկի վն իրաւ
մեկնելոյ զերազն իւր։ Եւ տղայն
ո՛չ էառ զոսկին 'ի ձեռն. այլ ասէ՝
քա՛ւ լիցի ինձ առնուլ ոսկի 'ի քէն.
այլ միայն աղօթեա՛ վն իմ։

Տեսեալ զայս իմաստասիրացն՝ որ
իմաստուն մեկնեաց զերազն զայն,

ասեն

ասեն ցնա. ով սիրելի մանուկ դու՝
զինչ է անուն քո. Ասէ մանուկն
անուն իմ կոչի եպրիլինոս. Ասեն
իմաստասէրքն. տեսանեմք որ իմաս
տութի̃ քո մեծ է յոյժ. և արդ հարցա
նեմք քեզ բան մի. Ասէ եպրիլինոս.
ասացէք ինձ զպատճառն, և ես տամ
ձեզ պատասխանի. Ասեն իմաստա
սէրքն. Թագաւորին մերում աչքն
կուրացեալ է. եթէ բժշկես զնա,
մեծամեծ պարգևս առնուս 'ի մե
զանէ. Ասէ եպրիլինոս. բնաւին
չի տեսանէր՝ թէ աչաց ցաւ ունի.
Ասեն իմաստասէրքն. ո՛չ այդպէս.
այլ քանի որ 'ի պալատն է՝ կու տեսա
նէ. և յորժամ 'ի պալատէն իդուրս
կելանէ՝ նոյն ժամայն այլ ո՛չ կարէ
տեսանել. Ասէ ցն̃ս եպրիլինոս. եր
թայց և տեսից. և ապա հրամանաւն
ա̃յ բժշկեցից. Ասեն իմս̃տսէրքն.
եկ ընդ մեզ՝ որ տարցուք զքեզ առ
թ̃գրն. և ելեալ գնացին իմիասին
առ կայսրն.

Ասէ

Ասէ ցնոսա կայսրն. զի՞նչ արարիք.
և զի՞նչ պատուիրեցի ես ձեզ.
Ասեն իմաստասէրքն. ահա՛ բերաք
բժիշկ մանուկ մի՝ որ կատարէ ըզ
կամս քո. Ասէ կայսրն ցիմաստա-
սէրսն. գիտէ՞ք ստուգիւ որ կատա-
րէ այդ մանուկդ զկամս իմ։
Ասեն իմաստասէրքն. այո՛ գիտեմք
զի կարօղ է. և փորձեալ եմք ճշմա-
րիտ զիմաստութիւն դորա։ Ասէ կայսրն.
բարի է զոր ասէքդ. Ապա դարձաւ
կայսրն առ մանուկն և ասէ. զի՞նչ է
անուն քո մանուկ դու. Ապա նա ա-
սէ. անուն իմ կոչի Եպրիլինոս. որ և
ծառայ քո է։ Ասէ կայսրն. կարօ՞ղ
ես զիս բժշկել յախտից իմոց.
Ասէ Եպրիլինոս. ծառայ քո ո՛չ գի-
տէ զցաւս քո. այլ հրամայեսցէ ար-
քայ իմ, և ես կարողանամ զօրութեամբ
այ բժշկել զքեզ. Ասէ կայսրն.
իմ նեղութիւն և ցաւն այն է, որ
յորժամ ելանեմ ՚ի պալատէս դուրս
ո՛չ կարեմ տեսանել զլոյս. Ասէ

Եպ

եւերբինոս. հրամայէ՛ ամենեցուն ՚ի բաց
գնալ: Ապա հրամայեաց կայսրն ա-
մենեցուն արտաքս ելանել. և փա-
կել զդրունսն։ Ասէ եւերբինոս.
մո՛յծ զիս ՚ի սենեակըն քո յորում
ննջես դու ՚ի գիշերի. և անդ պատ
մեցից քեզ թէ զինչ առնելոց եմ։
Ապա իբրև մտին ՚ի ներքս՝ տեսեալ
մանուկն զմահիճս արքային. և հրա
մայեաց ծառայիցն նորա փութով հա
նել ՚ի դուրս զմահիճս արքային։
և ասէ ցկայսրն. այժմ տեսանիցես
զհրաշս որ է ի ներքոյ սորա. Ապա իբրև
հանին զմահիճսն ՚ի դուրս՝ տեսին
՚ի ներքոյ նորա ակն աղբերոյ. եօթն ա-
ռաջս բղխեալ և բաժանեալ եռայր
Ասէ մանուկն ցկայսրն. տէ՛ր իմ ար-
քայ. ահա՛ ո՛րչափ աղբիւրս ի ներքոյ
մահճի քո է եօթն գնացիւք իւր-
ովք՝ ո՛չ կարես տեսանել զլոյս։
Ասէ կայսրն. որպիսի՞ հնարիւք կո-
րուսանել մարթ է զաղբիւրդ գնա
ցիւքն իւրովք հանդերձ։ Ասէ

մա

մանուկն. եթէ ըստուգի՛ կամիս
տեսանել զլոյս՝ մինչև ոչ գլխատես
զեօթն իմաստասէրսն քո՝ ո՛չ կարես
տեսանել զլոյս: Քանզի նոքա ա-
բարին զկախարդութիս զայս տեսառն
իմոյ արքայի. զի համարձակ իշխես
ցեն իւր՟ երկրի քո:

Եւ նոյնժամայն հրամայեաց կայսրն
սպանանել զնս՟. որ և՚ի գլխատելն՝
իսկոյն կորեաւ աղբիւրն գնոցիւքն
իւրովք: Ասէ մանուկն ցկայսրն.
այժմ ելանեմք դուրս ՚ի պալատէս.
և տեսանեմք որ կու տեսանես՝ թէ
ոչ: Եւ նոյնժամայն կայսրն ետուր
զարդարել երկու ձիս. և նստաւ ՚ի
միոյն արքայն, և ՚ի միւսն մանուկն.
և ելան ՚ի դուրս. և տեսանէր ար-
քայն զլոյս համարձակ. և ուրախա-
ցաւ յոյժ. և դարձաւ խնդութ՟ ՚ի
պալատն իւր. և մեծութ՟ շնորհեաց
մանկանն որ՟ իշխանի միոյ:

Եւ ասէ թագուհին ցկայսրն. Տէ՛ր
արքայ և ՚ի միտ առեր զառակս իմ:

Ասէ

Ասէ կայսրն. ճշմարիտ ասեմ քեզ ո՛վ Թագուհի իմ. լաւ առաւել անցեր։

Ասէ Թագուհին. ծանիր արքայ՝ զի և դպրապետքն որդւոյ քո՝ նոյնպ̃ կամին առնել քեզ սուտ առակօքն իւրեանց։ Նա և այնչափ խաբեն ըզ քեզ՝ մինչև ժամ պարապոյ գտեալ՝ սպանանեն զքեզ. և Թագաւորեցուցանեն զորդի քո նզովեալն ՚ի տեղի քո։ Նա՛ և նա ոչ կարասցէ Թգ̃րել. յայնժամ կործանի Թգ̃րութիւն քո. և ընդունիս դու զանէծս։ Ասէ կայսրն. ոչ Թողից զնա զի առնիցեն ինձ այնպ̃. այլ ը̃ լուսանալ առաւօտուն՝ տամ զնա անպտճռ սպանանել։

~~..........~~

* Զորրորդ անգամ տանէին զորդի արքային ՚ի մահ. և գալ հասանէին մալխիխօրանի դպրա պետին և աստանօր կրկնէին զնա։

չորրորդում ա՛ւուրն նստեալ կայսրն ՚ի գահոյսն իւր, և հրամայեաց կոչել զդահճապետն

առ

տու ինքն ։ Սա՛ յորժամ եկն՝ աւե
ցնա կայսրն․ հա՛ն զորդին իմ ՚ի բան
տէն և տա՛ր սպան զնա ։ և հեռացո՛
զգլուխն ՚ի մարմնոյն իւ կանգունն ։
Սոյնպէս և Թագուհին յառաջնմէ
ազդեալ էր դահճապետին․ թէ յոր
ժամ տանիցես զորդի արքային յըս
պանումն, ա՛մ մահապարտի ո՛չ ա
նես՝ նմա այլ ա՛յնպէս արասցես ։
Սա՛ եկեալ դահճապետն՝ եհան
զորդի արքային ՚ի բանտէն․ և ետ
զձեռսն ՚ի յետսն կապել ո՛չ մահա
պարտի․ և մունետիկն յառաջուցն
ձայնէր և գրնայր ասելով․ ո՛վ ոք
որ կամենայ մեղանչել ընդ յետնա
մօրն իւրոյ՝ այսպիսի մահուամբ մե
ռանի ։ Սա՛ այսպիսի նախատանօք
տարեալ տանէին ՚ի տեղի սպանմանն ։
Սա՛ յորժամ տանէին զնա՝ տեսեալ
ժողովրդեանն աղաղակէին մեծա
ձայն և ասէին․ աւա՛ղ աւա՛ղ և հա
զար աւա՛ղ զմիամօր որդի կայսերն
որ ՚ի զուր տանին ՚ի սպանումն ։
Սա՛

Եւ մինչդեռ տանէին՝ էհաս նոցա չորրորդ դպրապետն (որում անունն էր Մալխիօրախ) սրընթաց երիվարաւն իւրով. Եւ տեսեալ զորդի՛ արքային այնպիսի խեղճ և ողորմելի որ տանէին ՚ի մահ. Յայնժամ բարկացեալ դպրապետն դահճապետին և ասէ. ընդէ՞ր այդպիսի կապեր ես զորդի արքային. և ետուր արձակել զձեռս նորա: Ասէ դահճապետն. ո՛վ դպրապետ՝ հրաման սաստիկ է թագուհոյն. և մեք զի՞նչ արասցուք: Եւ ժողովուրդքն որ շուրջն կային՝ ողբալով աղաղակէին և ասէին. ո՛վ բարի դպրապետ՝ փութա՛ առ կայսրն և աղաչեա՛ զորդի արքային՝ զաշակերտն քո. որպ և ընկերքն քո աղաչեցին: Եւ մանուկն իբր աղերսելով երկիր եպագ վարժապետին իւրոյ. ոպ թէ կամէր ասել՝ աղաչեա՛ զիս ՚ի մահուանէ . Ասէ դպրապետն. դադարեցէք դուք ՚ի տեղիս այս՝ մինչ ես առ կայսրն

երԹայց․ զի յոյս ունիմ առ ած որ
փրկեմ զդա այսօր 'ի մահուանէ ․
Այլ ընԹացեալ եմուտ 'ի պալատն․
և մեծաւ պատուով ողջունեաց ըզ
կայսրն։ Այլ կայսրն խօսի բարկուԹ
և ասէ․ Նզովեալ ծեր՝ գտցէ զքեզ
չարն վս խաբէուԹն քո զոր խաբէ-
ցեր զիս ։ Ասէ դպրապետն․ տէր իմ
արքայ՝ պարգևաց ակն ունէի 'ի քէն
և ոչ այդպէս բարկանալոյ․ և կամ
վս էր խաբեցի զտէրն իմ արքայ․
Ասէ արքայն․ քանզի ետու զորդին
իմ 'ի ձեզ յստակ զրուց և խօսող․
արդ ահաւասիկ համրացեալ է։
Այլ ևս չարագոյն այն է՝ որ փոխա
նակ իմաստուԹն և հանճարոյ՝ կամե
ցաւ բռնադատել և լլկել զկինն իմ․
վս այնր գործոյ մեռանի ահա նա
այսօր․ և դուք ամենեքեան կորի-
ցեք ընդ նմա ։ Ասէ դպրապետն․
գիտէ ած որ ոչ լինի խաբէուԹն
առաջի արքային․ յայտ է Թէ վս էր
ոչ խօսի որդինքո․ սակայն խօսեցոյցէ

 վաղ

վաղվաղակի. այլ զի չէ՛ հասանել ժամ
նո̅ր. ապա թէ համբերես և ոչ սպա
նանես՝ լսելո՛ց ես զխօսս նո̅ր. Ասէ՛ որ
ա̅ցեր թէ զկինն իմ կամեցաւ բռ
նադատել՝ յայդմիկ ո՛չ է պատշաճ
հաւատալ կնոջ. Ասէ՛ թէ վ̅ս բանի
կնոջ քո սպանանես զորդիդ՝ երկն
չիմ թէ պատահեսցէ քեզ այնպէս՝
ո̅պ պատահեաց ծեր զինւորի միոյ
՚ի կնոջէն իւրմէ. Ասէ կայսրն. ո՛վ
դու չար ծեր. կամիս առնուլ ը̅ն իս
այնպէս, ո̅պ երբեմն եօթն իմաստա
սէրքն արարին ումեմն կայսեր.
Ասէ դպրապետն. տէ՛ր՝ ո՛չ կամիմ ես
առնել քեզ բան չար. զի թէ մի ոմն
կամ յոգունք չար առնեն՝ սակայն
ո՛չ ամենեքեան այնու չարանան.
զի միայն չարագործութիւն՝ զմիւսոյն
բարեգործութիւն ո՛չ ապականէ. այլ
իւրաքանչիւր գործ՝ իւրեայ գլխոյ
գործողին է. եթէ բարի և թէ չար.
քանզի ՚ի մէջ ամէն ազգի գտանի բա
րի և չար. Այլ ես զայս ասեմ քեզ.

եթէ մի՛ բանի կնոջ քո տացես այ-
սօր սպանանել զորդին քո, յայնժամ
պատահեսցէ քեզ չար։ Ասէ՛ եթէ
ոչ ունկընդիր լինիցիս ինձ, յետոյ
ապաշաւես՝ այլ ո՛չ հասանես։ Եւ ես
առակաւոր խօսիւք հաստատեցից
զբանս իմ։ Ասէ կայսրն. ասա՛ զա-
ռակդ թէ որպէս եղեւ. Ասէ դպրա-
պետն. ո՛չ ասեմ եւ ո՛չ աշխատիմ. զի
մինչ ես պատմեցից զառակս՝ գուցէ
զորդին քո անդ սպանցեն. եւ զինչ
շահ լինիցի ինձ 'ի պատմուածս.
Ասէ՛ եթէ կամիս լսել զառակս՝ նախ
դարձո՛ զորդին քո 'ի մահուանէ 'ի
բանտ. եւ ես պատմեմ քեզ զառակս։
եթէ հաճոյ լիցի քեզ առակս՝ ապ-
րեցո՛ զորդին քո. եւ թէ ո՛չ՝ ըսպա՛ն
զնա։ զի 'ի ձեռս քո է թէ սպանա-
նես եւ թէ կեցուցանես։ Յայնմ
ժամու հրամայեաց կայսրն դարձու-
ցանել զորդին իւր 'ի բանտ՝ մինչեւ
պատմեսցէ դպրապետն զառակն.
Ասէ՛ սկսաւ ասել.

*Առաջին հարիւրորդ դպրութեան · զոր ասաց
վասն կնոջ միոյ որ կամէր սիրել շահա
նոյն։

Ի քաղաքի միում՝ կայր զինուոր մի ծեր · արդար և երկիւղած յոյժ · և մեռաւ կին նորա · և մնաց բազում ժամանակս այրի · և ոչ կամէր առնուլ կին։ Յետոյ եկեալ սիրելիքն իւր և բարեկամքն՝ ճեպեցին զնա որ կառ աղջիկ մի ՚ի կնութիւն իւր · որպէս նախարարքն քո քեզ արարին։ և էր գեղեցիկ յոյժ · զի ՚ի դստերացն հռոմայեցւոց էր։ և այրն սիրէր զնա։ և կացեալ ընդ իրեարս ամս երեք՝ և ոչ եղև զաւակ նոցա։

Եւ յաւուր միում ել կինն եւ գնաց ՚ի ժամ առաւօտեան · և պատահեալ նմա մայրն իւր՝ ողջունեաց զնա և ասէ · դուստր իմ զիարդ կեաս · և զիարդ է այրն քո ընդ քեզ։ Ասէ դուստրն զմայրն · ոչ է բարի այրն իմ · զի յորժամ ննջեմք՝ որպէս

կոճղ անկանի ի վ̅ր մահճին. և բնաւ ոչ առնուլ 'ի նմանէ մխիթարութ̅ի մարմնական զուգակցութե̅. վ̅ս այնորիկ կամիմ սիրել զայլս՝ զի կատարեցից զփափագ ցանկութե̅ իմոյ: Ասէ մայրն. դուստր իմ մի՛ արասցես զբանդ զայդ. զի մեղք մեծ է: Ահա ես և հայր քո բազում ժամանակս բնակիմք՝ և զայդ ոչ գործեմք: Ասէ դուստրն. մայր իմ՝ ձեզ չէ՛ զարմանք եթէ ոչ գործէք զայդ. վ̅ս զի երկոքեանդ տղայ հասակաւ՝ լցեալ էք զպարտս միմեանց. և ոչ էիք ո̅պ զայրն իմ զրկեալ յա̅մէ. որ կարողութ̅ի ևս ոչ ունի շարժելոյ. այլ նման փայտի ընկնի 'ի մահիճն և ննջէ մինչև 'ի լոյսն. վ̅ս այնորիկ խորհեցայ ես սիրել զայլս. Ասէ մայրն. ասա՛ ինձ զո՞վ կամիս սիրել: Ասէ դուստրն. զքահանայն եկեղեցւոյս այսորիկ: Ասէ մայրն. վ̅ս էր զքահանայն սիրես և ոչ զզինուորս. կամ զայլ ոք. զի փոքր լինէր մեղքն.

Ասէ

Ասէ դուստրն. եթէ զինուորս սի
րեմ կամ զայլ ոք՝ փաղփաղակի թո
ղեալ զիս՝ խայտառակէ առաջի ա-
մենեցուն. և լինիմ ամօթ և՚ի նա-
խատինս. բայց քահանայն թագու
ցանէ. վասն զի յայտնել ոչ կարէ.
այլև հանապազ ընդիս լինի. և զինչ
որ խնդրեմ՝ տայ ինձ: Ասէ մայրն.
լուր դուստր իմ խրատու իմոյ եւ
բարի լինիցի քեզ. զի ծերք բարկա
ցօղք և խստասիրտք լինին. փորձեա
զնա մէկ երկու անգամ և արա վ-
նաս առաջի նր՟. եթէ թողցէ քեզ
զվնասն քո զոր առնես, յայնժամ
սիրեսցես զո՛վ ոք և կամիս: Ասէ
դուստրն. ո՛չ կամիմ այդչափ երկար
համբերել: Ասէ մայրն. համբերեա
դուստր իմ եթէ կամիս զօրհնութիս
առնել: Ասէ դուստրն. վս՟ օրհնու
թեան քո՝ տանջեցայց և համբերից
այլևս ժամանակ մի. բայց ասա ինձ
թէ ո՞րպ՟ փորձեցից զնա: Ասէ մայրն.
եթէ կայ այնպիսի ծառ ՚ի մէջ դը

րախ

րախտին որ առաւել սիրէ այր քո
քան զամ ծառ, կտրեա զնա. և յոր
ժամ գալու լինի այր քո 'ի դրսէ,
ձգեա զայն 'ի փուռն 'ի մէջ կրակին.
և դիր աթոռ յանդիման նորա. որ
այր քո նստի և տեսանէ զնա 'ի մէջ
կրակին։ և թէ թողու քեզ զվը
նասն զայն՝ յայնժամ սիրեսցես ըզ
քահանայն։ Ասէ դուստրն. արարից
զայդ ամ. և գնաց 'ի տուն իւր։

Ասէ այրն. վա՛ էր յուշացար այդ
չափ. և ո՛ւր էիր մինչև ցայժմ։
Ասէ կինն. յեկեղեցին էի՝ և ա
ղօթս առնէի 'ի դէմ սբ պատկերին.
և յետոյ խօսէի ընդ մօրն իմում։
Ասէ այրն. և ինձ հաճելի է բանդ
այդ՝ որ ամէն առաւօտու երթիցես
յեկեղեցին և խնդրեսցես զար
քայութիւնն այ։

Յետ այնորիկ ելեալ այրն՝ գընաց
ըստ սովորութեան իւրոյ յորս։
Իսկ ելեալ կինն ասէ ցայգեգործն
ով եղբայր՝ գնա յայգին և կտրեա

 ծառ

ծառամի և բեր· զի վառեցից զփուռս
զի օրս ցուրտ է· և այրս ցրտացեալ
գայ 'ի յորսոյն· վ(ա)ս(ն) այն վառեցից ա-
ռնել՝ զի ջերմասցի· Ապա ելեալ
այգեգործն՝ էառ զկացինն և գը-
նաց յայգին· և տիկինն զկնի նորա·
և մտեալ 'ի յայգին՝ ժողովէր զխը-
ռիւս յայսկոյս և յայնկոյս· մինչև
եկն 'ի ծառն այն որ յոյժ սիրէր այրն
իւր· և ասէ ցայգեգործն՝ կտրեա՛
զծառս զայս· Ասէ այգեգործն·
ո՛չ կարեմ կտրել զդա· զի տէր իմ
յոյժ սիրէ զծառդ զայդ· Ապա ա-
ռեալ զկացինն կինն 'ի ձեռանէ այ-
գեգործին՝ ինքն իւր ձեռօքն կըտ-
րեաց զծառն զայն· և եբեր 'ի տուն
վառելոյ· Ապա իբրև երեկոյ եղև՝
յորժամ մերձ եղև գալ առն իւրոյ՝
նոյն ժամայն վառեաց զծառն։

Ապա եկեալ այրն նր 'ի տուն· և
կինն ընթացեալ եդիր աթոռ յան-
դիման հրոյն զի ջեռասցի· Ապա նըս-
տեալ այրն՝ ջեռնոյր· և նայեցեալ

ետես զծառն սիրեցեալ՝ որ այրէր ՚ի մէջ հրոյն։ Կոչեաց զայգեգործն և ասէ. ընդէ՞ր կտրեցեր զծառըդ զայդ։ Ասէ այգեգործն. տիկինն հրամայեաց։ Ասէ կինն. ես արարի և պատրաստեցի զհուրս՝ զի դու եկեալ ջեռասցիս։ Յայնժամ այրն խոժոռեալ աչօք հայէր ՚ի կինն և ասէ. ո՛վ անըզգամ և չար կին՝ վասն է՞ր արարեր զայդ. զի գիտէիր որ ես սիրէի զծառս զայս՝ և դու կտրեցեր զնա։ Յայնժամ կինն սկսաւ լալ և ասել. ես վասն բարութեան քո արարի զի ջեռասցիս դու. արդ վասն փոխարինի բարութեան անարգես զիս։ զայս ասէր և լայր դառնապէս։ Ասէ այրն. դադարեա՛ ՚ի լալոյդ. այժմ թողցի քեզ վնաս այդ զոր գործեցեր. բայց պատուիրեմ քեզ մի՛ ևս իշխեսցես առնել միւսանգամ այդպիսի ինչ։

Յայնժամ ՚ի վաղիւն անդր ել կինն և դընաց յեկեղեցին. և պատահեաց նմա մայրն իւր. և ողջունեցին

զմիմեանս։ Ասէ դուստրն ցմայրն
իւր․ փորձեցի զայրն իմ և արարի
զոր ինչ պատուիրեցեր ինձ․ կոտրեցի
զծառն զայն և այրեցի զամենայն․
և այրն իմ ետես զվնասն իմ և բար
կացաւ․ Իբրև ես սկսայ լալ՝ ե
թող ինձ զվնասն իմ զոր արարի․ և
արդ կամիմ սիրել զքահանայն եկե
ղեցւոյս։ Ասէ մայրն․ դուստր իմ
միւսանգամ ևս փորձեա․ զի ծերք
մի անգամ թողուն, և՚ի միւսումն
կրկնապատիկ հատուցանեն։ Ասէ
դուստրն․ ոչ կարեմ համբերել
մայր իմ։ Ասէ մայրն․ ով սիրելի
դուստր իմ․ առաջին անգամն համբե
րեցեր վ̅ս օրհնութեն իմոյ, և այժմ
համբերեա վ̅ս օրհնութեն հօր քո․
և միւսանգամ փորձեա զայր քո․
եթէ այժմ ևս թողցէ և ոչ անար
գեսցէ զքեզ՝ ապա սիրեա զքահա
նայն։ Ասէ դուստրն․ տանջանք
մեծ է ինձ այդչափ երկար համբե
րելն․ այլ վ̅ս օրհնութեան հօր իմոյ

 համ

համբերեցից և փորձեցից միւսան-
գամ. բայց ասա ինձ թէ ո՞պ փորձե-
ցից: Ասէ մայրն. գիտես զի այրն քո
սիրէ զփոքրիկ շունն. ըսպան զնա
առաջի աչաց նր̃. և թէ թողցէ ըզ
վնասն քո՝ ապա կարող ես սիրել
զքահանայն: և զայս ասացեալ գը-
նացին 'ի տունս իւրեանց:

Ապա իբրև երեկոյ եղև՝ զարդարեաց
կինն զմահիճս առն իւրոյ. և այր
նր̃ նստէր առ հրովն. և շունն ոպ̃ սո-
վորեալ էր՝ խաղայր իվր̃ անկողնոյն:
Ապա յանկարծակի առեալ կինն ըզ
շունն առաջի տեառն իւրոյ՝ էզարկ
ընդ դռան յորմն. որ յղեղ գլխոյն
հեղաւ և սատակեցաւ: Ապա տեսեալ
այր նր̃ ասէ. ո՛վ նզովեալդ 'ի մէջ կա-
նանց. և չարդ 'ի մէջ կենդանեաց.
Զինչ գործեցեր առաջի աչաց իմոց:
Ասէ կինն. զինչ որ վս̃ շահու քո
առնեմ և բարեկամութիւն ցուցա-
նեմ քեզ՝ ամենայնն ոչինչ է առաջի
քո. և հանապազ անարգես զիս:

 Տե

Տեսանես՝ զի զարդարեցի ըզմա-
հիճս քո դիպակ անկողնօք. և նմ՛
ել ՚ի վերայ նոր շաղախեալ ոտիւք:
Ասէ այրն. դու ո՛չ գիտես որ ես
առաւել սիրեմ զշունն քան զդի-
պակ անկողինն քո: Ասէ կինն. զամ
բարութիս որ ՚ի վր քո առնեմ, ոչինչ է
համարեալ առաջի քո. և զայս ասա-
ցեալ՝ սկսաւ լալ և եղուկ տալ ան-
ձինն: Ասէ այրն. դադարեա՛ ՚ի լա-
լոյդ. և այժմ ես թողից քեզ զվ-
նասդ. և մի՛ այլ ես գործեսցես
այդպիսի վնաս ինձ: Ասէ կինն.
յօժարութբ կատարեցի զկամս քո՝
եթէ գիտէի թէ զինչ է խորհուրդ
սրտի քո: Ասէ այրն այլ ո՛չ խօսեցաւ.
և ելեալ ննջեաց:

Ասէ ՚ի վաղիւն ելեալ կինն գնաց
յեկեղեցին. և եգիտ անդ զմայրն
իւր և ասէ. բարի լոյս քեզ մա՛յր իմ:
Ահա՛ կատարեցի զխօսս քո վն օրհ-
նութե քո և վն օրհնութե հօր իմոյ.
արդ այժմ սիրեմ զքահանայն. բա-

նա

հական է այսչափ համբերելս․ ան-
ելի այլ ո՛չ կարեմ համբերել․ զի Է
անգամ փորձեցի զայրն իմ․ և յոր-
ժամ բարկացաւ ինձ՝ ես սկսայ լալ․
և նա նոյնժամայն եթող զվնասն իմ։
Ասէ մայրն․ գիտացի՛ր դո՛ւստր իմ
զի ծերք դժուարաբնութք լինին․
մի և երկու անգամ թողուն, բայց
յետոյ տասնապատիկ խնդրեն ըզ-
վրէժն․ փորձեա՛ զնա երդ անգամ։
Ասէ դուստրն․ զո՛ւր է ասելդ քո
մայր իմ․ այլ ո՛չ կարեմ համբերել
և լսել քեզ։ Այսչափ ժամանակ է
որ կայրիմ ես սակս քհնային այնո-
րիկ․ և բորբոքի սիրտ իմ․ և կամ ես
՚ի տանջանս․ և դու բնաւ ո՛չ խըղ-
ճաս ինձ։ Ասէ մայրն․ այս մի ան-
գամս այլ արա՛ զխօսս իմ և փորձեա՛
զնա․ և թէ թողցէ քեզ զվնասն քո,
տրն վկայ լինի դուստր իմ՝ ես ձե-
ռօք իմովք ուխտեցից զքեզ քահա-
նային․ և այլ ո՛չ նեղեցից զքեզ ։
Ասէ դուստրն․ շա՛տ նեղեցեր զիս

մայր իմ. և ես ոչ կարեմ համբե-
րել այդչափ երկար 'ի սէր քահա-
նային: արդ ասա թէ ոչ փորձեցից
զայրն իմ այս անգամս այլ: Ասէ
մայրն. 'ի յայս կիրակէիս առնելոցէ
այր քո ընդունելութիւն մեծ. և հրա
ւիրեալ է զզինուորակիցս բազումս
'ի ճաշ: Յորժամ եկեսցեն ամենե
քեան և նստիցեն 'ի ճաշ, եկ և դու
նիստ. և անդէն զդաստառակ սե-
ղանոյն ընդ մէջ քո. և ել յանկար-
ծակի և գնա. զի ցրուեսցի սեղանն
առաջի բազմականին: և թէ այր քո
ոչ խօսեսցի և թողցէ քեզ զվնասս
զայս ես ոչ առաջնոցն, յայնժամ
կարող ես սիրել զքահանայն: Ա՜յ
զայս ասացեալ՝ գնացին 'ի տունս
իւրեանց:

Ա՜յ երբ կիրակի եղև՝ եկին առ
նա 'ի ճաշ ա՜մ զինուորակիցքն իւր
Ա՜յ երբ դրին զսեղանն և բազմե
ցան ամենեքեան և բերին զճաշն,
եկեալ և կինն բազմեցաւ ընդ նմ

'ի

'ի սեղանն. և առեալ զդաստառակ
սեղանոյն գաղտ 'ի նոցանէ՝ կապեաց
'ի գօտի իւր։ Ապա ասէ այրն. ով մո
լորամիտ կին՝ մոռացար բերել զդա
նակս իմ. արդ որո՞վ կերայց հաց։
Ապա կինն փութով ել զի բերցէ ըզ
դանակն։ Յայնժամ վերացաւ և
դաստառակն ընդ նմա՝ և կործանե
ցաւ սեղանն. և ցրուեցաւ կերա
կուրն. և հեղաւ գինին. և կթխայքն
արծաթէ անկան յերկիր։ Ապա տե
սեալ այր նորա՝ բարկացաւ յոյժ. բայց
վասն բազմականացն չասաց նմա ինչ։
Ապա հրամայեաց աղախնեացն դար
ձեալ կերակուր պատրաստել. և ո՛չ
տրտմեցոյց զերես իւր։ և դարձեալ
դրին սեղան. և բերին կերակուր։
կերան և արբին և ուրախացին յոյժ։
Ապա 'ի վաղիւն անդր՝ ել այր նորա և
գնաց 'ի շուկայն. և եգիտ բժիշկ մի.
և ասէ ցնա. եղբայր՝ գիտե՞ս արհեստ
առնել։ Ասէ բժիշկն. այո՛ քաջ գի
տեմ։ Ապա առեալ զնա եբեր 'ի

 տուն

տուն իւր . և ասէ ցկինն իւր՝ արի՛
կաց 'ի մէջ . զի բերի քեզ բժիշկ մի
որ առցէ 'ի քէն արիւն. զի բազմա֊
ցեալ է արիւնդ՝ և խելքդ ցրուեալ է.
Թող զի ելցէ արիւնդ 'ի քէն՝ եւ
խելքդ ժողովի 'ի գլուխդ քո.
Ասէ կինն. մինչև ցայժմ ոչ եմ ա֊
ռեալ արիւն. և այժմ ես ոչ կամիմ
առնուլ: Ասէ այրն. ո՞չ կամիս գի֊
տել թէ այս երիցս անգամ զինչ
գործեցեր դու ընդիս: Ապա բռ֊
նութ կալեալ կապեաց զձեռս նր.
և ետուր ծակել զերակսն երկոսին
ձեռացն. և արիւնն հեղոյր որպէս
զջուր. և այնչափ եթող՝ որ մինչև
ուշաթափեցաւ կինն. Ապա յետ այ֊
նորիկ տարեալ եդ իւր մահճին և
ասէ. կա՛ց 'ի վերայ մահճիդ մինչև
ստասցիս լաւ բնութի. և ելեալ գը֊
նաց այրն 'ի յորս:

Ապա կինն նուաղեալ 'ի զօրութէ՝
կոչեաց զմինն 'ի յաղախնեացն և
ասէ. փութա՛ և գնա՛ առ մայրն իմ

 և

և ասա՛ ցնա որ շուտով եկեսցէ. զի
ահա՛ մեռանիմ։ Նա՛ գնաց աղախինն
և պատմեաց մօրն։ Նա՛ իբրև լուա՛
մայրն՝ եկն խնդալով առնա։ Իբրև
ետես աղջիկն զմայրն՝ ասէ ցնա.
ո՛վ քաղցրիկ մայր իմ. հազի՛ւ զեր-
ծեալ եմ 'ի մեռանելոյ. զի բազում
արիւն հեղա՛ յինէն։ Ասէ ցնա
մայրն. չասացի՞ քեզ թէ ծերք խրատ
դժո՛ւարաբնութ.ք կու լինին։ այժմ
կամի՞ս սիրել զքահանայն։ Ասէ
դուստրն. սատանայք թող սիրեն
զքահանայն այլ և զամենեսեան.
այսուհետև ո՛չ զոք սիրեմ բայց
միայն զայրն իմ։

Յայնժամ ասէ դպրապետն ցկայսրն.
տէ՛ր իմ արքայ 'ի միտ առէ՛ր և հա
ւանեցար զառակս իմ։ Ասէ ցնա
կայսրն. 'ի մէջ առակաւոր բանիցս
զոր լուա՛յ՝ այս առաւել հաճոյ թը
ւեցաւ ինձ։ Ո՛ի նզովեալ կինն
այն՝ երիս վնաս արար առն իւրոյ.
և առանց կարծեաց զչորրորդն կա

տարելոց էր զշար խորհուրդ սրտի իւրոյ։ Ասէ ցնա դպրապետն. վ͞ս այն ասեմ քեզ զի զգո՛յշ լինիցիս 'ի կնոջէ քումմէ. զի մի՛ պատահեսցէ քեզ խստագոյն քան զնորայն՝ եթէ վասն բանի կնոջ քո սպանցես զորդին քո։ Ասէ կայսրն. ամէն ասեմ քեզ ո՛վ դպրապետ՝ ոչ մեռանի որդին իմ այսօր. երթ 'ի խաղաղութի։ Ասէ դպրապետն. շնորհակալ եմ քեզ տէր իմ արքայ. որ վ͞ս առակի իմոյ ապրեցուցեր զորդին քո. և օրհնութի իմ անպակաս եղիցի 'ի վերայ քումմէ։ զայս ասացեալ դըպրապետն և գնաց։

Յետ այսր ա͞մի իբրև լուաւ թագուհին թէ այսօր ևս ոչ մեռաւ որդի արքային, յայնժամ եմուտ 'ի սենեակն իւր և ժողովեաց զա͞մ ըզգեղեցկագոյն զգեստս իւր և զա͞մ զպիտոյսն. և հրամայեաց ծառայից իւրոց համետել զկառս և զգրաստս զի առ հայր իւր երթիցէ.

Ապա վերակացուացն տեսեալ՝ ծա
նուցին արքային թէ վաղիւն թա
գուհին գնալոց է առ հայրն իւր։
Ապա կայսրըն լուեալ զայս՝ եմուտ
'ի սենեակ թագուհոյն և ասէ. ով
սիրելի տիկին իմ ու՞ր կամիս գնալ։
Ասէ թագուհին. առ հայրն իմ.
Ասէ կայսրն. վասն է՞ր. Ասէ թագու
հին. զի բարութիւն վայելեցից ըզ
կեանս իմ։ Ասէ ցնա կայսրն. ես
կարծէի թէ ոչ զոք սիրես առաւել
քան զիս. արդ՝ ընդէ՞ր զատանելոյ կամիս
և հեռանաս յինէն. Ասէ թագու
հին. ճշմարիտ է որ քան զամենայն առա
ւել կու սիրեմ զքեզ։ Այլ վասն
այնորիկ կու հեռանամ 'ի քէն, զի
մի՛ տեսից զչարչարանօք մանկան քո՝
որ առնելոց է քեզ որդին քո. զի լաւ
համարիմ զմանկան քո 'ի հեռուստ լսել՝
քան թէ առաջի աչաց իմոց տեսանել։
Ասա զի դու այնքան ունկնդիր լի
նելոց ես դպրապետաց որդւոյ քո,
մինչև պատահեսցէ քեզ այնպէս՝

որպէս պատահեաց Օգդաւիանոսի
կայսեր։ որ վն ագահութե իւրոյ՝
կենդանւոյն Թաղեցին զնա նախա֊
րարքն նորա. լցեալ ոսկի ընդ կո֊
կորդս նր։ Ասէ կայսրն. ով սիրե֊
լի տիկին իմ պատմեա ինձ թէ ինչ
կերպիւ եղև։ Ասէ Թագուհին.
ես բանից քոց այլ ոչ հաւատամ և
ոչ պատմեմ քեզ առակս. այլ ՚ի բաց
հեռացայց ՚ի քէն։ Ասէ կայսրն.
քաւ լիցի քեզ առնել զայդ. և գը
նալ առ հայրն քո. և զիս առանց
Թագուհի թողուլ։ Ասէ Թագու֊
հին. Ճշմարտիւ պարտ էր որդւոյ քո
կորընչիլ և մի՛ մնալ կենդանի՝ թէ
ես Թագուհի էի կայսեր և դուստր
տիեզերական արքայի. որ այսպիսի
նախատեաց զիս. որ աչօք քո տեսեր
և խոստացար սպանանել զնա և ոչ
սպաներ։ Ա՟ այժմ իրի ոչ ևս հա
ւատամ այսուհետև խօսից քոց.
զի սրտախօս երևեցար. և չէ պարտ
Թագաւորաց սրտախօս լինիլ։

Ասէ

Ասէ կայսրն․ ով սիրելի տիկին իմ․ ամենից որ տեսարք են՝ պա՛րտ է ուն-կնդիր լինիլ բանից․ և հաւաստեաւ քննել․ զի մի՛ թիւր գայցէ բանն և ամօթ մեծ եղիցի։ Ասրոյ աղաչեմ զքեզ՝ զի պատմեսցես ինձ բան ինչ շահաւէտ և օգտակար․ որպէս զի ՚ի մէջ բանիցս այսոցիկ՝ կարասցեմ առնել իրաւունս։ Ասէ թագուհին․ պատ-մեցից քեզ առակ մի այլ․ բայց արդ՝ այսուհետև մի՛ ևս լռիցես դպրա-պետաց քոց։ Եւ սկսաւ ասել

այսպէս ։

* Հինգերորդ առակ Թագուհւոյն․ զոր ա-սաց վասն օգդաւիանոսի կայսերն ագահութեան։

Ի քաղաքի միում կայր հզօր թա-գաւոր մի․ և էր անուն նորա օգդաւիանոս կայսր․ և էր նա ինքնակալ՝ որպէս և դու։ և էր յոյժ ագահ և ընչասէր․ և զամ ու-մեք որ ինչ կերպիւ զոյսցս առնէին

 առա

առաջի իւր՝ հաւատայր ։ որպ դու-
որ հաւատաս վարժպտաց նզովեալ
որդւոյ քո։ Յորոյ ժամանակին արա-
բին քաղաքացիքն հակառակուին·
և բազում թիւրս թշնամի յարու-
ցին իւր քաղաքին այնմիկ։

Այն յաւուրսն յայնոսիկ կայր 'ի
քաղաքն այն դպրապետ մի վեր-
կիլեոս անուն· որ հռչակեալ էր ի-
մաստութբ և հանճարով ընդ ամ
երկիր· և ս առաւել կախարդական
արուեստիւ ։ 'Նմանէ խնդրեցին
քաղաքացիքն զի իւրով իմաստութբն
գտցէ հնարս ինչ՝ որով կարասցեն
ընդ դէմ ունել թշնամեացն։ և նա
կախարդական արուեստիւն արար
հնարս այսպէս։ Հրամայեաց շինել
աշտարակ մի· և 'ի վերայ աշտարակին
քանդակել զամ ազգաց պատկերս՝
երկրօքն հանդերձ որ կայ 'ի մէջ աշ-
խարհիս· կերպիւ կերպիւ պատե-
րազմիւն ։ Այն 'ի միջին արար պատ-
կեր մի՝ որ 'ի ձեռին իւրում ունէր

 ոսկի

ոսկի խնձոր մի։ Եւ ազգաց պատ
կերքն որ շուրջ զաշտարակաւն էին
ունէին 'ի ձեռս իւրենց զանկակս.
և իւրաքանչիւր պատկերք՝ զդէմս
իւրեանց յայն երկիրն ունէին՝ յո-
րոյ անուն և դրօշեալ էին։ Եւ որ
երկիր որ կամէր ապստամբիլ և հա
կառակ կալ այն քաղաքին՝ յայնժամ
պատկերն այն որ յանուն նր էր նր
կարեալ՝ հնչեցուցանէր զզանկակն.
և զօրքն քաղաքին՝ այնու նշանաւ
դիմէին 'ի նա. և հարկանէին զեր-
կիրն այն մեծաւ յաղթութեամբ։
Եւ այսպիսի հնարիւք ամ երկիր՝
ամենեքին ոչ իշխէին ընդ դէմ կալ
այն քաղաքին. որ զաշտարակն զայն
կանգնել էր փիլիսոփայն վիրգիլիոս
պատկերօքն հանդերձ։

Յետ այնորիկ այլ ևս արար հնարս
իմաստասէրն վիրգիլիոս. զի 'ի
տեղի մի բացարձակ 'ի մէջ քաղաքին
արար հուր անշէջ. որ միշտ աղքատք
ջեռնուին։ Եւ առ հրովն արար

աղբիւր ջրոյ. զի աղքատք ըմպես-
ցեն և լուացին։ Նա՛ առ ընթեր նոյ
արար պատկեր մի կանգուն. և գիր
ի վր̃ նր̃ այսպէս. թէ ո՛վ ոք հարկա
նէ զիս՝ առից ՚ի նմանէ զվրէժ իմ
վաղվաղակի։ Նա՛ պատկերն այն է-
կաց այնպէս ՚ի բազում ժամանակս.
Յետ այնորիկ եկն դպիր մի. և ըն
թերցաւ զգիրն զայն և ասէ. զի՞նչ
վրէժ առնելոց ես դու յինէն։
Ես գիտեմ թէ հարից և կործանե
ցից զքեզ՝ գտանեմ ի ներքոյ ոտից
քոց գանձս բազումս։ և վերացու-
ցեալ զձեռն՝ եհար զպատկերն։
Յորժամ եհար՝ անկաւ պատկերն.
հուրն շիջաւ. ջուրն ցամաքեցաւ.
և գանձ ո՛չ գտաւ։ Նա՛ տեսեալ
զայն աղքատացն անիծելով ասեն.
տացէ տր̃ զի նա ինքն կորիցէ՝ որ կո
րոյս զպատկերս. և եհան ՚ի միջոյ զայն
պիսի խնդութ̃իս մեր։
Յետ այնորիկ ժողովեցան ի միասին
թագաւորք երեք. որ մեծ նեղու-

Թիս կրէին՝ի յայն քաղաքէն յորում
աշտարակն կայր. և ասեն՝ որպիսի
բանիւք կարեմք առնուլ զվրէժս
անտի։ Այլ ոմանք՝ի նոցանէ ասէին
անշա՛հ է մեզ փորձելն. զի որքան
աշտարակն այն կայ պատկերօքն,
ոչ ինչ կարասցուք առնել։ Այլ լո-
ւեալ զայս զինուորք երեք՝ և ասեն
զի՞նչ կամիք տալ մեզ եթէ կործա
նեսցուք զաշտարակն հանդերձ պատ
կերօքն. և դուք կարասջիք պատե-
րազմել ընդ նոսա։ Ասեն ցնոսա Թագա
ւորքն. զինչ որ կամիցիք՝ տամք ձեզ։
Ասեն զինուորքն. արդ տուք մեզ
յառաջմէ չորս աման լի ոսկի. զի եր
թիցուք մեք՝ի քաղաքն այն. և յոր-
ժամ կործանեսցուք զաշտարակն՝
յայնժամ կամք ձեր է՝ զոր ինչ ար
ժանն է տուք մեզ։ Ասեն Թագաւորքն.
զի՞նչ կամիք առնել զայն չորս աման
ոսկին։ Ասեն զինուորքն. զայս դ
աման ոսկին՝ հնարիւք նոցա տամք և
ապա կարողանամք կործանել զաշ

 տա

տարակն զայն ։ Յայնժամ ետուն
նմ̃ չորս աման լի՛ ոսկի ։

Յետ այնորիկ առեալ զինուորացն զչորս աման ոսկին՝ եկին ՚ի քաղաքն այն ։ և ունէր քաղաքն այն չորս դուռ ։ և թաղեցին գաղտ զամէն մէկ աման ՚ի մէկ մէկ դուռն ։ Յետոյ մտեալ ՚ի քաղաքն՝ գնացին առ կայսրն ․ և մեծաւ պատուով ողջունեցին զկայսրն ։

Ասէ ցնոսա կայսրն ․ յաղագս որո՞յ իրաց եկեալ էք դուք աստ ։

Ասեն զինուորքն ․ տէ՛ր արքայ՝ մեք յերկրէ հեռաստանէ եմք ․ և մեք եմք երազատեսք ․ և երազն մեր ո՛չ այլ ինչ ցուցանէ՝ բայց միայն ոսկի և գանձս՝ թաղեալ իներքոյ երկրի գտանեմք ։ Արդ լուեալ զհամբաւ բարերարութեդ քո՝ եկեալ եմք առ քեզ ․ և եթէ հաճոյ թուեսցի տն̃ մերում արքայի ծառայել մեզ՝ ծառայեսցուք առաջի քո ։ Ասէ կայսրն նախ փորձեմ զձեզ ․ և եթէ գտանի

նի

նիցեմ ուղղութիւս ՚ի ձեզ՝ պարգևս
մեծամեծս առնուցուք յինէն։
Ասեն զինուորքն. պարգևս ոչ խնդ-
րեմք ՚ի քէն. այլ միայն զկէս ոսկոյն
զոր գտանեմք։ Ասէ կայսրն. բա-
րի՛ է զոր ասէքդ. և կոչեաց զնոսա
յընթրիս։ Ապա յետ ընթրեացն՝ ա-
սեն ցկայսրն. տէ՛ր՝ եթէ կամիս ՚ի
գիշերիս այս՝ իրիցագոյնն մեր հայ-
եսցի երազ. և ՚ի վաղիւն պատմես-
ցուք քեզ։ Ասէ կայսրն. գնացէք
խաղաղութ՟բ. տացէ ա՟ծ ձեզ երազ բա-
րի. զի կարասցուք գտանել գանձս
Ապա նոքա գնացին ուրախութ՟բ յօ-
թևանս իւրեանց՝ ծաղր առնելով
զկայսրն։ Ապա ընդ առաւօտն եկին
առ կայսրն. և ասէ երիցագոյնն ՚ի
նոցանէ. Արքայ յաւիտեան կաց.
տեսայ երազ բարի՝ զի աման մի լի՛
ոսկով թաղեալ կայ առաջի դրան
քաղաքիս. երթիցուք անդր. գայցէ
և տէրութի՛ քո ընդ մեզ։ Ասէ կայսրն
երթայց և տեսից թէ ճշմարիտ իցէ

 զոր

զոր ասէքդ։ Իբրև եկին 'ի դուռն քաղաքին, ասեն զինուորքն ցկայսրն հրամայեա՛ տէր զի բերեսցեն զտեղիս զայս։ Եւ յորժամ բերեցին՝ հանին զոսկին զոր ինքեանք թաղեալ էին։ զոր տեսեալ կայսրն՝ ուրախ եղև յոյժ. և ետ նոցա զկէս ոսկւոյն։ Յայնժամ ասէ երկրորդն ցկայսրն տէ՛ր իմ արքայ՝ քոյին աղօթիւքդ՝ վաղիւն ես հայիցեմ երազ։ Ասէ կայսրն. տացէ տէր աստուած ձեզ երազ բարի։ Եւ ընդ առաւօտն՝ եկեալ առ կայսրն և ասեն. յերկրորդում դուռն այլ քաղաքիս՝ կայ աման ինչ լի՛ ոսկով։ Եւ ելեալ կայսրն՝ գնացին ի միասին 'ի տեղին այն. և եցոյց կայսերն զտեղին ոսկւոյն։ Եւ կայսրն հրամայեաց բերել զտեղին այն. և յորժամ բերեցին՝ նոյն ժամայն հանին զոսկին զոր ինքեանք թաղեալ էին։ Եւ տեսեալ կայսրն ուրախ եղև յոյժ. և ետ նոցա զկէս ոսկւոյն։ Յայնժամ ասէ կրսերագոյն

զին

զինուորն՝ որ է երրորդն · տէր իմ արքայ՝ 'ի գիշերիս այս ես հայեցայց երազ։ Ասէ կայսրն · տացէ՛ ձեզ տ՟ր ա՟ծ բարի երազ · և օրհնեա՛լ է ժամն այն որ դուք եկիք աստ ։ Ապա ընդ առաւօտն եկին առ կայսրն և ասեն արքայ յաւիտեան կաց · գանձ բազում կայ յերկրի քում ։ Ասէ առ քայն՝ որպէս ։ Ասեն զինուորքն · յերրորդում և 'ի չորրորդում դըրունքն քաղաքիս՝ կան ամանք լի՛ք ոսկւով ։ Ասէ կայսրն՝ երթիցուք և տեսցուք թէ ճշմարիտ է ։ Ասեն զինուորքն · այժմ գայցէ տ՟րութիւդ քո ընդ մեզ ։ Ապա իբրև եկին 'ի դուռն երրորդ՝ բրեցին և հանեցին աման լի՛ ոսկւով ։ Ապա գնացեալ 'ի չոր՟րդ դուռն, անտի այլ բրեալ հանեցին աման լի՛ ոսկւով ։ և ուրախացաւ թագաւորն յոյժ · և ետ ն՟ց զկէսն ։ Ապա ասէ կայսրն ցնախարարսն իւր · ո՞չ երբեք լուեալ է իմ կամ տեսեալ այր արդարախօս որպէս զդոքա ։

 Ապա

Եւ նոքա առեալ զկէս ոսկոյն՝ գը
նացին յօթեւանս իւրեանց։

Եւ ՚ի վաղիւն կոչեաց զնոսա կայսրն ՚ի
յընթրիս իւր եւ մեծարեաց զնոսա։

Եւ յետ բազում խօսիցն՝ ասեն
զինուորքն ցկայսրն. մինչեւ ցայսվայր
տեսաք իւրաքանչիւրոք զիւր երազ.
արդ՝ այժմ կամօքն ա՟յ իմիասին ե
րազ մի հայեսցուք. եւ ՚ի ձեռն երա
զոյն այնորիկ՝ ունիմք յոյս որ գը
տանեմք գանձս բազումս։

Ասէ կայսրն. տացէ ձեզ տ՟ր ա՟ծ
երազ բարի եւ շնորհաւոր։

Եւ նոքա ելեալ յերեսաց արքային
գնացին ուրախութ՟բ. ծաղր առնե
լով զկայսրն։ Եւ ընդ առաւօտն
եկին առ կայսրն եւ ասեն ցնա. ով
քաջ յաւիտեան կաց. եւ աւետիս տ՟ն
արքային մերոյ։ Ասէ կայսրն. ո՞պի։
Ասեն զինուորքն. տեսաք երազ
կերպիւ նման միմեանց. զի իներքոյ
հիման այն աշտարակին յորում պատ
կերքն է՝ այնչափ ոսկի կայ որ ՚ի գիր

եւ

և՚ի համարք մըտնուլ անկա՛րէ․ և
որչափ գըրաստ որ կայ ՚ի քաղաքս,
միանգամայն բառնալ ոչ կարեն․
Ասէ կայսրն․ քա՛ջ լիցի ինձ կործա
նել զաշտարկն զայն․ որ պատկերօքն
զգուշացուցանէ զմեզ ՚ի թշնամեաց
մերոց։ Ասեն զինուորքն․ տէ՛ր ար
քայ՝ երբ գտեր զմեզ սուտս առա
ջի քո․ Ասէ կայսրն․ ոչ երբէք ա֊
սեմ թէ սուտ էք․ այլ միշտ արդա
րախօս և ճշմարիտ։ Ասեն զինուորքն
տէ՛ր արքայ հաւատա՛ մեզ․ և մեք հնա
րիւք փորեմք զբոլորս աշտարակին․
և առանց կործանման և վնասու առ
նումք զոսկին անտի։ Բայց պա՛րտ է
՚ի գիշերի առնել զայն․ զի մի՛ տես֊
ցեն քաղաքացիքն և ուժգնութբ̃
եկեալ ՚ի վր̃ մեր՝ առցեն զոսկին ՚ի
ձռ̃ց մերոց։ Ասէ կայսրն․ բարի՛ է
զոր ասէքդ․ երթայք շնորհիւն այ̃․
և ես ընդ առաւօտն եկից առ ձեզ։
Ապա նոքա ուրախութբ̃ գնացին․
Ապա ՚ի մէջ գիշերին՝ սկսան փորել․

 մինչ

մինչ զի աշտարակն մերձ եղև 'ի կոր
ծանումն ։ Յետ այնորիկ՝ լուցին
հուր զաշտարակաւն ․ և ինքեանք
փախեան 'ի քաղաքէն ․ և սկսաւ այրել
աշտարակն՝ մինչև կործանեցաւ ։
Նա ընդ առաւօտն յորժամ տեսին
մեծամեծքն զաշտարակն կործանեալ՝
տրտմեցան յոյժ ։ և գնացեալ առ
կայսրն՝ ասեն ցնա ․ տէր՝ վասն էր
կործանեցաւ աշտարակս այս ․ յորմէ
ունէաք զգուշութի 'ի թշնամեաց ։
Ասէ կայսրն ․ երէք խաբեբայ արք
եկեալ ասացին ինձ ․ եթէ բազում
ոսկի կայ ի ներքոյ հիման աշտարա
կին ․ որչափ որ ամ գրաստ կայ 'ի
քաղաքիս՝ միանգամայն բառնալ
ոչ կարեն զհամայնն ։ Նա ուխտեցին
ինձ թէ առանց կործանելոյ աշտա
րակին՝ հանեմք զոսկին ի ներքուստ
իմաստութեամբ մերով ։ Ասեն ցնա
նախարարքն և քաղաքացիքն ․ եթէ
այդպիսի ցանկութի ունիս ոսկւոյ,
այժմ կատարեսցուք զցանկութինքո

 որ

որ կորուսեր վս այն զգուշացու-
ցանօղն մեր 'ի թշնամեաց մերոց.
Եւ նոյն ժամայն յափշտակեցին ըզ
կայսրն. կուեցին ընդ կոկորդն նորա
ոսկի. և կենդանոյն թաղեցին զնա:
Յետ այնորիկ ո՛չ բազում աւուրց
անցելոյ 'ի վերայ, եկեալ թշնամիքն
պատերազմեցան ընդ քաղաքացիսն
և յաղթեցին նմ.
Յայնժամ ասէ թագուհին ցկայսրն
տէր արքայ 'ի միտ առէ՛ր զոր ինչ
ասացի քեզ: Ասէ կայսրն. այո՛ 'ի
միտ առի. բայց պատմեա՛ զէութիւն
աշտարակին: Ասէ թագուհին. աշ
տարակն այն պատկերօքն՝ անձն և
զօրութի քո է. որ ո՛չ ոք կարէ 'ի թշ
նամեացն քոց առնել քեզ վնաս:
Տեսանես զնզովեալ որդւոյ քո ըզ
դպրապետօքն՝ որ խորհէին կործանել
զքեզ 'ի ձեռն սուտ առակացն իւր
եանց որ պատմէին քեզ: Եւ դու
մեծաւ ունկնդրութե լսես նմ. զոր
սկսեալ էին բերել շուրջ զաշտարակա-

 մար

մարմնոյ քո։ Եւ յորժամ տեսանի
ցեն զքեզ անզգուշ՝ յայնժամ սպա
նեալ կործանիցեն զքեզ։

Ասէ կայսրն. ով Թագուհի՝ լաւ
առակ ասացեր ինձ. այսուհետև
ոչ կարեն կործանել զիս որք զաշ
տարակն զայն. վս որոյ աշխատանաց
այսօր մեռանիցին նոքա։ Ասէ Թա
գուհին. եթէ այդպէս արասցես՝
իմաստուն առնես. և կացցես դու
երկար 'ի կեանս և հզօր եղիցիս։

* Հինգերորդ անգամ տանելն զորդին ար_
քային 'ի մահ. և գալ հասանելն յօսեփոս փիլո
սոփային և առակօք փրկելն զնա։

Ի վաղիւն ելեալ կայսրն և նս_
տեալ 'ի գահոյսն իւր. և իսկոյն
կոչեաց զդահճապետն և ա_
սէ. հան զորդին իմ 'ի բանտէն. և
առժամայն տար սպան զնա առանց
պատճառանաց։ Եւ եկեալ դահ_
ճապետն էհան զորդի արքային 'ի

բանտէն և հրամայեաց կապել ըզ
ձեռսն 'ի յետս նորա։ Ապա մունետիկն
ընդ առաջին ձայնէր և գնայր ասե-
լով. եթէ ոք մեղանչել կամի ընդ
յետնամօրն՝ այսպիսի մահուամբ
մեռանի։ Ապա յորժամ լուան ժո-
ղովուրդքն եթէ այսօր ևս մատնե-
ցաւ որդի արքային 'ի մահ, սկսան
լալ. և ողբալով ասէին՝ ո՜հ ո՜հ աւ-
աղ և ռ͞ աւաղ ո՜ր զուր կու գնայ
'ի մահ։ Ապա մինչ դեռ տանէին՝ ե-
հաս հինգ երորդ դպրապետն. որում
անունն էր յովսեփոս՝ արընթաց ե-
րիվարաւն։ Ապա տեսեալ զորդի ար-
քային այնպիսի խեղճ և ողորմելի՝
սաստեաց դահճապետին և ասէ.
ընդէ՞ր այդպէս կապեր էք զորդի
արքային. և ետուր արձակել զնա.
Ապա որդի արքային տեսեալ զվար-
ժապետն իւր՝ երկիրպագ նմա.
իբր թէ կամի ասել՝ յիշեա զիս ա-
ռաջի հօր իմոյ. զի ահա՛ զուր կու-
գնամ 'ի մահ. Ապա ժողովուրդքն

առաւել ևս աղաչէին զդպրապետն
զի շուտով երթիցէ առ կայսրն և
ազատեսցէ զորդի արքային։
Ասէ դպրապետն դահճապետին․
կաց դու աստ և մի՛ շտապիր սպա‿
նանել զդա․ զի յոյս ունիմ առ Ած
որ այսօր ապրեցուցանեմ զդա։
Նա զայս ասացեալ գնաց ՚ի պալատն․
և եմուտ առ կայսրն․ և հեզութեամբ
ողջունեաց զնա։ Ասէ կայսրն․ տա
ցէ Ած քեզ չարիք՝ զի ունիցիս ըն
կերօքդ հանդերձ․ որ կարծէք նեն
գել զիս՝ ո՛չ այն երեք զինուորքն
նենգեցին ումեմն կայսեր․ և կոր‿
ծանեցին զաշտարակն պատկերօքն։
Ասէ դպրապետն․ տէր իմ արքայ՝
նոքա ո՛չ նենգեցին՝ ես ո՛չ գիտեմ․
այլ զայս գիտեմ որ քո թագաւո‿
րութեդ ես ո՛չ եմ ծառայեալ այն‿
պէս զոր դու կարծես։ Ասէ կայսրն
ո՛վ անիմաստ՝ ետու զորդին իմ ՚ի
ձեզ յստակ և լաւ զուսուցանել զի‿
մաստութե հանճարն․ փոխանակ իմաս

 տու

տուն՝ յաւ՟ել չարիս իսկ և զայս՝ որ
կամեցա՟ւ բռնադատել և լլկել ըզ
կինն իմ։ Ասէ դպրապետն. խօսիլն
որդւոյ քո՝ ՚ի ձեռն իւրէ. թէ խօսի
և թէ լռէ։ բայց լսելոց ես զձայնն
յետ երից ա՟ւուրց՝ եթէ մնացէ
կենդանի. Այ՟ն որ ասացեր թէ կա
մեցա՟ւ բռնադատել զկինն իմ, այդմ
ես ոչ հա՟ւատամ. և միտք իմ ոչ վը
կայէ. և կին իմաստուն՝ այդպիսի
բան ոչ խօսի. զի որդեակն քո իմաս
տուն գոլով՝ այդպիսի անպատեհ
բան գործէ՞. քա՟ւ լիցի ՚ի նմանէ։
Այլ զայս ասեմ քեզ. եթէ տացես
սպանանել զորդեակն քո վ՟ս բանի
կնոջ քո՝ դառնագոյն պատահեսցէ
քեզ՝ քան որ պատահեաց բոքրատե
սի ընդ կալենոսի թոռին իւրոյ. որ
՚ի պիտոյական ժամուն՝ եղև վրէժ
յայն ՚ի վ՟ր բոքրատեսի։ Ասէ կայսրն
զայդ ես ևս կամէի լսել վ՟ս բոք
րատեսի թէ ո՞պ եղև։ Ասէ դպրա
պետն. եթէ կամիս լսել զբոքրա

տեսի առակն, դարձո՛ զորդին քո 'ի բանտ. և ես պատմեցից զբանս իմ. յայնժամ խղճմտանք քո արասցէ դատ. թէ սպանանելոց ես՝ թէ ոչ: Ապա հրամայեաց կայսրն դարձուցանել զորդին իւր 'ի բանտ՝ մինչև պատմեսցէ դպրապետն զառակն:

Եւ սկսաւ ասել այսպէս:

*Առակ հինգերորդ դպրապետին. զոր ասաց վասն բարերարութեան բժշկին. և նախանձու թոռին նորա:

Ի քաղաքի միում կայր ոմն իմաստէր. որ էր անուանի յոյժ. որում անունն էր բոքրատէս և էր ճարտար բժիշկ. որև էանց զամենեքումբք արուեստիւն իւրով: Եւ ունէր թոռն մի. որում անունն էր կալինոս. և յոյժ սիրէր զնա: Եւ կալենոսն այն յոյժ սրամիտ էր. և հանապազ կասկածէր արուեստին՝ զի կարասցէ ուսանիլ 'ի պապուն իւրմէ: Եւ բոքրատես տեսեալ

զջանն նր՝ թաքուցանէր ՚ի նմանէ
զարուեստն. զի երկնչէր ՚ի սրուէ
մտաց նր թէ ուսանիցի զարուեստն
բժշկութն և անցցէ զնովաւ ու
մամբն իւրով։ Այլ կալենոս ծա
նեաւ զկամս պապոյն իւրոյ. և առա
ւելեալ ջան եդեալ ուսաւ զամ. և
եղև կատարեալ բժիշկ. և հայէր
բուքրատեսի որ ոչ հաճոյանայր ինքն
նմա։ Այլ ՚ի ժամանակին այնմիկ
Թագաւորն մաճարաց՝ առաքեաց
հրեշտակս առ բուքրատէս. զի եկես
ցէ առ նա և բժշկեսցէ զորդի իւր։
Իսկ բուքրատէս ոչ կամեցաւ գնալ՝
պատճառելով զծերութն. այլ գր
րեաց թուղթ և առաքեաց զթոռն
իւր զկալենոս փոխանակ իւր. զի
գիտէր զնա կատարեալ արուեստին
բժշկութն։ Որ բժշկեսցէ զորդի ար
քային. կամ թէ ոչ կարասցէ բժշ
կել՝ սպանցի անդ։ Որև ուղևորե
ցաւ կալինոս և գնաց յերկիրն մա
ճարաց. և մտեալ առ Թագաւորն՝

 մե

մեծաւ պատուով ողջունեաց զնա։
Այլ թգ՟րն բազում հարկիս արար
կալենոսի. բայց սքանչացաւ վս՟ ոչ
գալոյն բոքրատեսի։ Այլ կալենոս
պատասխանի ետ և ասէ. ծերէ՝ և
բան ծանր կայ ի վր՟. վս՟ այն ոչ կա-
րաց գալ։ այլ փոխանակ իւր՝ առա
քեաց զիս. և ես շնորհիւն այ՟ բժշ-
կեցից զորդի քո։ և հաճոյ եղև թա
գաւորին պատասխանին կալենոսի։
Այլ եմուտ կալենոս առ որդի ար
քային. և իբրև ետես զգոյն նորա,
ասէ ցթագաւորն և ցթագուհին.
պիտո՛յ է զի տեսից զերկոցունցդ այլ
զջուր. զի ես լաւագոյն կարացից
ճանաչել զպատճառ հիւանդութե՟
մանկանս. և թագուհին խոստացաւ
առնել զայն ՚ի վաղիւն։ Այլ իբրև
ետես զջուր երկոցունցն, ասէ կա
լենոս ցթագուհին. հրամայեա՛ ա-
ղախնեացդ արտաքս ելանել. և ու-
նիմ բան ծածուկ ասել քեզ։ և ա-
րար թագուհին վաղվաղակի.

Ասէ

Ասէ կալեննոս. ո՛վ թագուհի աղա-
չեմ զքեզ արդ՝ ասա ինձ ըզճշմա-
րիտն՝ ո՞վ է հայր մանկանս այսորիկ։
Ասէ թագուհին. հայր դորա՝ տէր
իմ արքայ է։ Ասէ կալեննոս. ո՛չ է
արքայն հայր մանկանս. Ասէ թա-
գուհին. եթէ գիտենայի զայդ ու-
ղիղ սրտէ ասացեալ՝ գլուխ քո ՚ի քէն
հատեալ լինէր։ Ասէ կալեննոս. ես
զճշմարիտն կասեմ զի ո՛չ է թագաւորն
հայր սորա։ բայց ես երկեալ եմ աստ
զի պարգևօք պատուեսցիմ. և ո՛չ թէ
գլխատեսցիմ։ եթէ ես աստ ունիմ
գլխատիլ՝ յանձն առնեմ զքեզ Աստուծոյ
ու գնամ. և դուք գտէք ձեզ այլ
բժիշկ։ Լուեալ թագուհոյն զայս
և ասէ. ո՛վ սիրելի բժիշկ մի գնար.
զի ունիմ ՚ի քեզ պատմել զծածուկ
խորհուրդ իմ. բայց զիս մի՛ խայտառա-
ռակեսցես։ Ասէ կալեննոս. քաւ լի-
ցի ո՛վ թագուհի մի՞ էր խայտառա-
կեմ զքեզ։ Ասէ թագուհին. ՚ի ժա-
մանակի միում պորտոնկացւոց թա-

 գա

դաւորին դեսպանն եկն առ մեզ ·
և յազդմանէ չարին՝ 'ի նմանէ յղա
ցայ զմանուկս զայս ։ Ասէ կալենոս
Ճշմարիտ է զոր ասեսդ · մի՛ երկնչիր
այսու հետև · կամօքն ա̃յ բժշկեցից
զորդին քո ։ Յայնժամ ետ մանկանն
ուտել միս ցլոյ՝ և ջուր ըմպելոյ · և
ողջացաւ մանուկն · Իսկ իբրև ե֊
տես Թգ̃ւրն զորդի իւր ողջացեալ
յայնժամ խիլաթեաց զբժիշկն · և ս
առաւել Թագուհին խիլաթեց զնա
Իսկ կալենոս գաղտ պատուիրեաց
Թագուհւոյն · թէ կուզես որ մա
նուկն հանպ̃զ առողջ մնայ՝ միս ցլոյ
կերցուր · և ջուր ըմպելոյ տուր ։
զի այլ կերակուր չէ՛ պարտ դորա
ուտել ։ Իսկ կալենոս ողջունեալ
զԹգ̃ւորն և զԹագուհին, ել 'ի Ճա
նպ̃րհ և եկն առ բոքրատէս պապն
իւր ։ Իսկ բոքրատէս համբուրեաց
զկալենոսն և ասէ · ողջացուցե՞ր զմա֊
նուկն ։ Ասէ կալենոս · այո՛ ողջա֊
ցուցի · Ասէ բոքրատէս · ի՞նչ ցաւ

 ու

ունէր։ Ասէ կալենոս. ես զցանն ոչ գիտեմ. այլ ետու նմա կերակուր միս ցլու. և ջուր ՚ի յարբումն։

Ասէ բոքրատէս. միթէ բո՞ղ էր մայր նորա, ասէ կալենոս՝ այո՛։

Յայնժամ բոքրատէս նախանձեցաւ կալենոսի և ասէ ընդ միտս իւր. եթէ սա միայն կենդանի՝ իմ անունն կորնչի. արդ պարտ է սմա կորնչիլ՝ և մի՛ ինձ։ և յայնմօրէ խորհէր ըս պանանել զնա։ Աորոյ և յաւուր միում կամեցաւ գնալ ՚ի պարտէզն իւր բոքրատէս վասն ծաղկանց. և կոչեաց զկալենոս և ասէ. սիրելի որդեակ իմ, եկ երթիցուք ՚ի պարտէզն ժողովել զծաղկունս։ ասէ կալենոս. ահաւասիկ եմ հայր իմ։ Եւ ելեալ գնացին երկոքեանն ՚ի միասին։ Եւ իբրև մտին ՚ի պարտէզն՝ ասէ բոքրատէս. եթէ հոտ ծաղկի իմանաս լաւ և զօրաւոր, խոնարհեց և կտրեա՛ զնա ՚ի գետնոյ։ և կալենոս արար այնպէս։ Եւ իբրև գնացին

և

եւս 'ի ներքսագոյն պարտէզն՝ ասէ
բոքրատէս. կայ այս ինչ ծաղկի հոտ՝
որ գոյնն ընդ ոսկւոյ է. որոնեա՛ և
գիտ զնա՝ զի բազո՛ւմ իրաց պիտոյ է
Ապ̃ կալինոս գտեալ՝ և խոնարհե-
ցա՛ւ զի հատցէ զծաղիկն. Իսկ բոք-
րատէս հանեալ զնետն 'ի յետուստ
կողմանէն՝ եհար կալինոսի. որ ե-
մուտ մինչև 'ի սիրտն. և նոյնժամայն
մեռաւ 'ի տեղւոջն յայնմիկ.

Ապ̃ յետ ո՛չ բազում աւուրց՝ հի-
ւանդացաւ բոքրատէս մինչև 'ի
մահ. և էր փորացաւ. և որպ̃ ջուր
հեղոյր որովայն նր̃. և անկեալ դը-
նէր 'ի մահիճս. և ո՛չ կարէր բժշկել
զինքն: Ապ̃ լո՛ւեալ աշակերտացն
նր̃, եկին առ բոքրատէս զի օգնես-
ցեն վարժապետին իւրեանց. և ո՛չ
կարացին օգնել ինչ: Ասէ բոքրա-
տէս աշակերտացն իւրոց. բերէ՛ք
ինձ աման լի՛ ջրով: և նոքա բերին.
և ասէ՝ ածէ՛ք ի ներքս յայս ինչ ծաղ-
կանց զոր ասացից ձեզ: և նք̃ լցին:

և

և ասէ . ծակեցէ՛ք զամանն և արա_
րէք մինչև հարիւր ծակս զի հեղ_
ցի ջուրն։ և արարին այնպէս՝ և ոչ
հեղաւ ջուրն։ Ա՛ւ ասէ բոքրատէս
ահա՛ ո՛րդեակք իմ վրէժն այ եհաս
ինձ . որ յայտնի տեսանէք զիէ հա
րիւր ծակս լայն և ընդարձակ . և վս
զօրութեց ծաղկանցն որ ինէրքս կայ՝
չթողուն որ կաթ մի ջուր ելանէ ։
Արդ՝ ես ոչ եթէ միայն զայդ ծաղ
կունսդ՝ այլ ևս 'ի բազում ծաղկնց
արբեալ եմ դեղ յաղագս փարատե
լոյ զցաւս իմ. և դուք ամենեքեան
ևս աշխատեալ՝ ո՛չ կարացիք բժշ
կել զիս 'ի ցաւէս։ Սիրելի Թոռն իմ
կալենոս զոր սպաննի՝ եթէ էր նա
կենդանի՝ յո՛յժ բարի լինէր ինձ .
և առողջացուցանէր զիս . ահա՛ վր
րէժն այ է որ եկն ի վր իմ։ և զայս
ասացեալ՝ դարձոյց զերեսս իւր 'ի
յորմն և եհան զհոգին։

Ասէ դպրապետն ցըկայսրն . տէ՛ր՝
'ի միտ առեր զասացեալս իմ։

Ասէ

Ասէ կայսրն. այո՛ լաւ ՚ի միտ առի։
Ասէ դպրապետն. ինչ լաւ էր եթէ
կաղէնոս կենդանի մնացեալ էր։
Ասէ կայսրն. ապաքէն յոյժ բարի
լինելոց էր. զի կաղէնոս թէ կենդա
նի լինէր՝ բոքրատէս դեռևս ոչ մե
ռանէր։ Ա̃ արդար դատաստանին այ̃՝
ըսպեղանիքն ոչ եղեն օգնական. և
ոչ կարացին աշակերտքն փրկել զնա
՚ի հիւանդութենէն։ Ասէ դպրապետն.
յաղագս որոյ ասեմ քեզ ո՛րքայ՝ զի
խստագոյնս պատահեսցէ քեզ եթէ
վա̃ն բանի կնոջ քո սպանցես զմիա
մօր որդին քո. որ ՚ի դէպ ժամու օգ
նելո՛ց է քեզ։ Ասէ կայսրն. ամէն ա
սեմ քեզ՝ ոչ մեռանի այսօր որդին
իմ։ Ասէ դպրապետն. եթէ զայդ
արասցես՝ բարի լինելոց է քեզ. որ
վա̃ն առակի իմոյ ապրեցուցեր զոր
դին քո. և ես շնորհակալ եմ քեզ.
և օրհնութի̃ իմ անպակաս եղիցի ՚ի
քեզանէ։ զայս ասաց դպրապետն
և ողջունեալ զկայսրն գնաց։

Իբրև լուաւ Թագուհին թէ այ-
սօր ևս ոչ սպանաւ որդի արքային
իսկոյն պատառեաց ըզպատմուճան
իւր ճչելով. և դժգոհալով զարքայէ
ասէ. վա՜յ է ինձ որ եկեալ եղէ ես
'ի սահմանս այս. և թէ ո՞պէ Թագա
ւորութի՜ 'ի տան հօր իմոյ. և ես աստ
միայն կամ 'ի տրտմութի՜ս և 'ի նախա-
տինս. Եւ լուեալ կայսրըն զաղա
ղակ Թագուհոյն՝ եմուտ առնա և
ասէ. սիրելի տիկին իմ, պատճառն
ինչ է որ այդչափ տրտմեցուցեր ես
զանձն քո. և ո՛չ դադարես 'ի լալուդ.
Ասէ Թագուհին. զիա՞րդ կարացից
լռել. զի անուանիմ դուստր Թգրի
և կին կայսեր. և կրեցի այսքան
նախատինս 'ի ներքոյ ձեռաց քոց.
և աղաղակեցի առ քեզ այսքան՝ և
դու բնաւ ինձ ո՛չ խղճացեր։
Ասէ կայսրն. վն է՛ր ասես զայդ.
և ինչ պակաս է քեզ։ Ասէ Թագու-
հին. մի թէ ո՞չ գիտես որ ինչ արար
ինձ նզովեալ որդին քո. և դու ա-

չօքդ քո տեսեր՝ որ և վկայ իսկ պի
տոյ չէ · և զի խոստացար ինձ և հա
ւատացուցեր զիս թէ կորուսանեմ
զնա · և ես ո՛չ կարացի ընդունիլ
զայդ առ՚ի քէն · զի առնէիր զկամս
իմ ։ Մ՟սէ կայսրն · ո՜վ Թագուհի՝
ո՛չ գիտեմ ես թէ ՞զինչ արարից ·
շաբաթ մի է որ դու ջանաս ըսպա
նանել զորդի իմ, և դպրապետքն
ջանան ապրեցուցանել զնա · և ես
ո՛չ գիտեմ թէ յո՛ր կողմն դասիմ ·
և ո՛րն է ՚ի ձէնջ ճշմարիտն · ես ո՛չ կա
րացի իմանալ ։ Մ՟սէ Թագուհին ·
դու առաւել հաւատաս դպրապե
տաց քոց՝ քան ինձ · բայց պատահե
լո՛ց է քեզ այնպէս՝ որ՟պ պատահեաց
Թգ՟ւորի ումեմն յիշխանէ իւրմէ ·
որ էր սենեկապետ նր՟ ։ Մ՟սէ կայսրն
աղաչեմ զքեզ ո՛վ Թագուհի՝ պատ
մեա ինձ զառակդ զայդ · զի և ես
կարացից շահիլ բան ՚ի քեզանէ ։
և թէ հաւանիմ առակիդ՝ առժա
մայն տամ սպանանել զնա ։

Ասէ Թագաւորին. զա՟մ ինչ առնեմ ես ըստ կամաց քոց, բայց դու զիմ կամն ո՛չ երբէք հաճեցուցանես ։ Բայց աղաչեմ զքեզ զի լաւ հայես ցիս զխօսս իմ. և այլ մի՛ ունկնդիր լինիցիս դպրապետացն որդւոյ քո ։

Եւ սկսաւ ասել այսպէս ։

* Վեցերորդ առակ Թագուհոյն. զոր ա-
սաց վասն ջրգողեալ Քաղաքին .
և վասն ջնոյլ ամենեցունց
նորին ։

Ի քաղաքի միում կայր Թ՟ր ոմն ջրգողեալ և անմաքուր. և կանայքն ո՛չ կամէին գնալ առնա այլ արհամարհէին զնա ։

Եւ Թ՟րն այն խորհեցաւ առնուլ բռնութ՟ ՚ի հռոմայ զմարմինքն ս՟բց առաքելոցն պետրոսի և պօղոսի վա՟ բժշկութե՟ իւրոյ ։ Եւ յորժամ ել ՚ի ճանապարհ և եկն ՚ի քաղաք մի, կոչեաց զսենեկապետն իւր որ էր յոյժ պատուական նմա և ասէ ։

Ո՛վ սիրելի սենեկապետ. 'ի քեզնէ բան մի խնդրեցից. ո՛չ գիտեմ թէ կարօղ ես կատարել: Ասէ սենեկապետն. հրամայեա՛ տէր իմ արքայ՝ և ես առժամայն կատարեցից: Ասէ արքայն. խնդրեա՛ կին մի գեղեցիկ ընդ որում ես ննջեցից 'ի գիշերիս: Ասէ սենեկապետն. տէ՛ր՝ կանայք ամ̃ գիտեն զի ջրգողեալ և ուռուցեալ ես դու. վասն այն ո՛չ կամին գալ առ քեզ. եթէ ոչ տացես մեծամեծ պարգևս: Ասէ թգ̃ւորն. մի՛թէ ո՞չ իցէ իմ մեծութ̃ի. խնդրեսցէ կինն այն՝ զինչ և կամեսցի. և ես տաց նմա մինչև ռ̃ դահեկանս:

Ա՛սէ սենեկապետն այն՝ էր ագահ և արծաթասէր. վ̃ս որոյ եկեալ յերեց̃ոց արքային՝ եկն առ կինն իւր և ասէ. տե՛ս կին իմ սիրելի՝ այժմ 'ի ձեռս քոէ հաճոյն քո և կամք. եթէ կամեսցիս 'ի գիշերիս յայսմիկ՝ առնուցուս ռ̃ դահեկանս: զի կինն էր գեղեցիկ յոյժ: Ասէ կինն. պատմեա՛

ինձ թէ որպիսի իրօք. Ասէ այրն.
տէրն իմ արքայ խնդրէ կին մի ու-
նել առ իւր 'ի գիշերիս. և զի գիտես
դու որ անմաքուր է. և կանայք
ոչ կամին գնալ առնա. և ինձ խոս
տացաւ տալ ռ̅ դահեկանս. վ̅որոյ
սիրելի իմ տարայց զքեզ 'ի մահիճ
ն̅ր 'ի գիշերիս. և ընդ առաւօտն ե-
լեալ գայցես. և 'ի մի գիշերի՝ շահիս
հազար դահեկանս։ Ասէ կինն. և
թէպէտ չէցէր ջրգողեալ՝ այլ մա-
քուր եւս իցէ՝ քաւ լիցի ինձ գոր-
ծել զայդ առաջի ա̅յ, և անկանիլ
'ի մեղս մեծամեծս։ Ասէ այրն.
երդնում յա̅ծ՝ եթէ ոչ արասցես
զկամս իմ, ոչ ունիս յինէն բարուն
զա̅մ աւուրս կենաց իմոց։ Յա̂ կինն
լուեալ զայս՝ երկեաւ յոյժ. և տա-
ահոււն՝ խոստացաւ նմա զանձն իւր
ակամայ կամօք.

Յա̂ երկեալ սենեկապետն առ թա-
գաւորն և ասէ. տէ́ր՝ կալայ կին մի
'ի վարձու գեղեցիկ յոյժ. և կամի

զի տացես ռ̄ դահեկանս ։ այլ և
ոչ կամի գալ ՚ի ցերեկի ․ այլ ՚ի գի
շերի կամի գալ՝ և ընդ առաւօտն կա
նուխ գնալ ․ զի մի՛ ոք գիտասցէ զնա ։
Ասէ ցնա Թագաւորն ․ խիստ բարի ։
Ապա իբրև երեկոյ եղև՝ եբեր սե
նեկապետն զկինն իւր ՚ի մահիճ Թա
գաւորին ․ և փակեալ զդրունսն՝
ել և գնաց ։ Ապա մտեալ Թագաւորն
առ նմա ՚ի մահիճն՝ զարմանս ետես
՚ի նմանէ ։ Ապա ՚ի հաւախօսին՝ ե
կեալ սենեկապետն առ Թագաւորն
և ասէ ․ տէ՛ր արքայ՝ լոյսն մերձ է ․
Թէ արձակեիր զկինն և տայիր զհա
զար դահեկանն որ ելանէր՝ լաւ է ․
զի մի՛ ոք ՚ի մարդկանէ տեսանիցէ
զնա ։ Ասէ Թագաւորն ․ ամէն ասեմ քեզ՝
զի դեռևս ոչ ելանիցէ կինս աստի ․
վասն զի յոյժ հաճոյ եղև ինձ ։
Ապա լուեալ զայս սենեկապետն՝ տրտ
մեցաւ յոյժ ․ էանց պահ մի՝ և դար
ձեալ եկն առ Թագաւորն և ասէ ․ տէր ար
քայ սկսեալ է լոյսն՝ արձակեա՛ զդա՛ ։

 Ասէ

Ասէ Թգ̃րն՝ ո՛չ արձակեմ. ե՛լ դու
արտաքս և փակեա՛ զդուռդ. Ապա՛
սենեկապետն ել և գնաց տրտում
լոյժ. Թուէր թէ շունչ ևս խածա
տեցին զինքն. և կսկծեալ շրջէր
աստ և անդ՝ մինչև ծագեաց լոյսն
արեգական. Ապա՛ դարձեալ երրորդ
անգամ եմուտ առ Թգ̃րն և ասէ.
տէ՛ր արքայ՝ լոյս է. և կինն ամօթի
հարիցի եթէ ոք տեսցէ զնա. փու
թով արձակեա՛ զդա. Ասէ Թգ̃րն՝
ո՛չ արձակեմ փութով: Ապա՛ լուեալ
սենեկապետն զխօսս արքային՝ այլ
ո՛չ ևս կարաց ժուժել և ասէ. տէ՛ր
արձակեա՛ զդա՛ զի կին իմ է.

Յորժամ լուաւ Թագաւորն՝ ասէ.
բա՛ց զպատուհանն զի տեսից զոր ա
սեսդ. և նա եբաց զպատուհանն.
և տեսեալ Թգ̃րն զի կին նորա էր.
Ապա՛ ասէ. ո՛վ նզովեալ այր՝ վ̃ս սա
կաւ ինչ փողու խայտառակեցեր ըզ
կին քո. և բերիր առիս առանց գի
տութեն. փութա՛ և ե՛լ յերկրէ իմմէ

որ ի ներքոյ տէրութեան իմոյ է ։ և թէ այսօր ոչ ելանիցես՝ չարաչար մահուամբ մեռանիցիս ։ Նա՛ փախեաւ սենեկապետն յերեսաց արքային ։

և այլ ոչ երևեցաւ առաջի նորա ։

Յետ այնորիկ Թագաւորն չու արարեալ գնաց ՚ի Հռոմ ։ և պաշարեալ պահէր զնա ՚ի բազում աւուրս ։ մինչև Հռոմայեցիքն կամեցան տալ նորա զոսկերաց սրբոց առաքելոցն պետրոսի և պօղոսի ։ Նա՛ էին յայնմ ժամանակի ՚ի Հռոմ իմաստասէրք եօթն ։ ոմն և քոյդ ։ որ իմաստութեամբ իւրեանց զամենայն քաղաքն ՚ի ձեռին ունէին ։

Յայնժամ եկին Հռոմայեցիքն առ իմաստասէրսն և ասեն ։ զինչ արասցուք՝ զի քաղաքս ՚ի մէջ մեծ նեղութեն է ։ և ցուցանէ թէ՝ կամ տացուք զքաղաքս, կամ զմարմին սրբոց առաքելոցն ։ Ասէ առաջին դպրապետն ։ ես պահեմ զքաղաքս և ըզ մարմին սրբոցն օր մի՝ որ ոչ մատնի ՚ի ձեռս նոցա ։ Նա՛ ամենայն դպրպտքն կարգաւ

զայս

զայս ասացին։ Ո՛վ եւ քո որդւոյ դպ
րապետքն խոստացեալ են որդւոյ քո
այսպէս։ Ապա իբրեւ Թգ՟րն ըսկսաւ
արտաքուստ ճակատել ընդ քաղա
քին՝ յայնմ ժամու եւ առաջին դըպ
րապետն 'ի քաղաքէն 'ի դուրս. եւ
սկսաւ իմաստութ՟բ խօսել ընդ Թա
գաւորին. մինչեւ դադարեցոյց ըզ
Թգ՟րն 'ի պատերազմելոյ ընդ քաղա
քին։ Ապա այսպ՟ ամ՟ իմաստասէրքն
կարգաւ զնոյն արարին. մինչեւ եկն
կարգն 'ի յետին դպրապետն։

Իսկ յեօթներորդում աւուրն ամ՟
քաղաքացիքն եկեալ առ եօթնում
դպրապետն եւ ասեն. ո՛վ սիրելի դպ
րապետ՝ արդ Թագաւորն երդուեալ
զի 'ի վաղիւն ունիցի զքաղաքս. եւ
եթէ ունիցի՝ մեք ամենեքեան մե
ռանիմք։ արդ՝ ապրեցո զմեզ ո՟վ եւ
ընկերակիցքն քո արարին։

Ասէ դպրապետն. մի՛ վախէք. զի
վաղիւն գործ մի գործեմ ես՝ որ
փախիցէ Թգ՟րն ամ՟ զօրօքն իւրովք.

 Ապա

Եւ ՚ի վաղիւն իբրեւ սկսաւ Թգրն
տալ զպատերազմ ընդ քաղաքին,
զգեցաւ զպղնձոն ազգ մի հնդերձ.
որ պէսպէս Թռչնոց փետրով յօրի
նեալ էր. սիրամարգի, արծուոյ, ջայ
լամոււ, և այլ Թռչնոց. և էառ երկու
տուսերս փայլունս՝ յերկու ձեռս
իւր. և ել ՚ի բարձր աշտարակ մի
միայն յանդիման Թագաւորին. և
այսր և անդր շրջեալ՝ փայլեցուցա
նէր զինքն ոսկի փայլակն. վսն զի զար
մանալի ունէին տուսերքն զփայլ
ուածսն. և ս առաւել ինքն.

Եւ զօրք Թգրին տեսեալ զայն ՚ի
բանակէ իւրեանց՝ ասեն ցԹգրն.
տէ՛ր՝ տեսե՞ր զսքանչելիսն որ է ՚ի
վր աշտարակին։ Ասէ Թագաւորն
շատ զարմանք է այդ զոր տեսանեմ
ես. այլ Թէ զի՞նչ կամի լինիլ ո՛չ գի
տեմ. Եւ նոքա ասեն. ամն է քրիս
տոնէից որ ՚ի յերկնից է իջեալ. և կա
մի տուսերօքն այնմիկ զմեզ զամն
կոտորել եԹէ յամեսցուք աստ։

 Եւ

Իսկ թագաւորն տեսեալ՝ երկեաւ և ասէ զինչ արասցուք։ Ասեն զօրքն. եւ կայք փութով փախիցուք ՚ի տեղւոջէս՝ զի մի՛ աստուածն նոցա կոտորեսցէ զմեզ սրով. և սկսան փախչիլ թագաւորն և ամենայն զօրքն ընդ նմա։ Իսկ տեսեալ հռոմայեցիքն զփախուստ նոցա՝ առեալ զզօրականսն իւրեանց՝ ընթացան զկնի նոցա. և զբազումս ՚ի նոցանէ կոտորեցին. և զթագաւորն նոցա սպանին. և սակաւք ՚ի նոցանէ մազապուրծ փախեալ զերծան։ և այսպիսի պատճառաւ յաղթեցաւ ամենայն զօրքն ՚ի յալևորէ միջէ։

Յայնժամ ասէ թագուհին ցկայսրն ՚ի միտ առե՞ր զասացեալս իմ։
Ասէ կայսրն. այո՛ ՚ի միտ առի։
Ասէ թագուհին. ո՞չ ապաքէն ը՛ար վասն իշխանին՝ թէ որպ սիրեցեալ էր ՚ի թագաւորէն. և վասն ցանկութեան սակաւ ոսկւոյ՝ ամօթի հարեալ կորոյս զկեան իւր. և ինքն վտարեցաւ յերկրէն։
Այնպէս և որդին քո վասն ցանկալւոյ

տէրութե̃ և իշխանութե̃ քո՛ կամի
խայտառակել զքեզ և կորուսանել.
զի ինքն թգ̃աւորեսցէ 'ի տեղի քո.
Այլ դու այնպէս արա՛ որպ̃ արար
թագաւորն այն իշխանին իւրոյ :
Եւ թէ ոչ կամիս ըսպանանել՛ աք
սորեա զնա և արտաքսեա յերկրէ
քումմէ. զի այլ մի՛ երևեսցի առա
ջի քո. և դու եղիցիս 'ի խաղաղութե̃.
Լուար և զայն թէ որպ̃ թգ̃ւրն այն
պաշարեաց զքաղաքն. և որպ̃ նենգե
ցաւ 'ի դպրապետացն որ եթող ըզ
քաղաքն 'ի ձեռանէ. և ինքն ըսպա
նեալ եղև պատճառանօք միոյ ալևո
րի. և զորքն յաղթահարեալ ես :
Այսպէս և դպրպ̃տքն որդւոյ քո՛
կամին քեզ այնպէս առնել խորա
մանկութե̃ն իւրեանց. և խաբեալ
զքեզ՛ յետոյ սպանանեն և թագա
ւորեցուցանեն զորդին քո 'ի տեղի
քո. Աւէ կայսրն. ամէն ասեմ քեզ՛
ոչ լինի այդպէս. քանզի ե̃ լուանալ
առաւօտուն՛ տամ զնա սպանանել:

* Վեցերորդ անգամ տանելն զորդին ար-քային 'ի մահ. և նշէօտաս փայրապետն առակօք փրկելն զնա.

Ի վաղիւն եղեալ կայսրն՝ նըստէր 'ի գահոյսն իւր. և իսկոյն կոչեաց զդահճապետն և ասէ. հա՛ն զորդին իմ 'ի բանտէն. և առժամայն տա՛ր սպան զնա առանց պատճառանաց. և հեռացո՛ զգլուխ նր 'ի մարմնոյն վաթսուն կանգուն: Նոյնպէս և թագուհին ստիպէր ըզդահճապետն և պարգևս տայր և ասէր. մի՛ յապաղեր սպանանել զնա: այլ և պատուէրս իմ քեզ այս լիցի՝ զի չարաչար մահուամբ կորուսցես զնա. և եթէ արասցես այնպէս, բազում մեծութեամբ հատուցանեմ զքեզ: Նա՛ և եկեալ դահճապետն՝ եհան զորդի արքային 'ի բանտէն. և հրամայեաց կապել զձեռսն 'ի յետս նր. և քարոզն առաջի նր կարդայր և երթայր ասելով. եթէ ոք մեղանչել

կամի

կամի յետնամօրն հետ՝ այսպիսի մա
հուամբ մեռանի։ Ապա յորժամ լը
ւան ժողովուրդքն եթէ այսօր ես
մատնեցաւ որդի արքային ՚ի մահ,
սկսան լալ և ողբալ. և ասէին՝ ո՜հ ո՜հ
աւաղ և ո՟ աւաղ որ ՚իղուր կուդը

Նայ որդի արքային ՚ի մահ։

Ապա մինչդեռ տանէին, եհաս վեց
երորդ դպրոցն. որում անունն
էր կղէոպաս՝ սրընթաց երիվարաւն
իւրով։ Ապա տեսեալ զորդի արքային
խեղճ և ողորմելի՝ առժամայն սաս
տեաց դահճապետին և ասէ. ընդէ՞ր
այդպէս կապեր էք զորդի արքային
մի թէ մահապարտ իցէ։ և ետուր
արձակել զնա։ Ասէ դահճապետն.
ո՛վ դպրապետ՝ հրամանն սաստիկ է
թագուհոյն. արդ ես զի՞նչ արարից։
և դպրապետն ո՛չ տայր թոյլ խօսել
դահճապետին։ Ապա որդի արքային
տեսեալ զվարժապետն իւր՝ երկիր
եպագ նմա. իբր կամէր ասել թէ
յիշեա՛ զիս առաջի հօր իմոյ. զի ահա՛

 զուր

զուր կուգնամ 'ի մահ ։ Եւ ժողովուրդքն ևս առաւել աղաչէին զդպրապետն զի շուտով երթիցէ առ կայսրն և աղօթեսցէ զորդի արքային
Ասէ դպրապետն դահճապետին · կա՛ց դու աստ և մի՛ շտապիր սպանանել զդա՛ · զի յոյս ունիմ առ ա՟ծ որ այսօր ապրեցուցանեմ զդա՛ ։
Եւ զայս ասացեալ՝ գնաց և եմուտ 'ի պալատն · և մտեալ առ կայսրն՝ երկիր եպագ նմա · և հեզութ՟բ ողջունեաց զնա ։ Ասէ կայսրն · պատահեսցէ քեզ ա՟ուրք չարեաց ։
Ասէ դպրապետն · գիտէ ա՟ծ որ ո՛չ այդմ բանի արժանի ծ՟յեցի քեզ · այլ յուսայի առաւելաբար պարգևս առնուլ 'ի տեառնէս իմմէ · և մի՛ լսել այդպիսի բան · Ասէ կայսրն սրտեցիք ինձ · զի ետու զորդին իմ 'ի ձեզ լեզուաւ և խօսուն · և արդ եղև համր ։ այլ ևս չարագոյն այնէ՝ որ կամեցաւ բռնադատել և լլկել զկինն իմ · վ՟յ ահա մեռանի այսօր ·
և

և ձեզի չարչարանքներ կազմեմ, որ
աչօք ձերովք տեսանիցէք զմահ ձեր։
Ասէ Դպրապետն. այն զոր ասացեր
թէ պապանձեալ է՝ ես գիտեմ որ
ոչ է ըստոյգ պապանձումն 'ի նմա.
զի կարէ խօսիլ՝ բայց չէ ժամանակ.
զի ժամանակս լռելոյ է նմա. և յետ
երկուց աւուրց լուիցես զխօսս նր
եթէ մնասցէ կենդանի. Ասէ որ ա-
սացեր թէ՝ զԹագուհին իմ կամե-
ցաւ բռնադատել, ընդ այդմ յոյժ
զարմացեալ եմ. զի այր իմաստուն
ես դու. և վն բանի կնոջ քո հա-
ճեալ լինիս և հաւատաս նմա։
Ասէ թէ վն բանի կնոջ քո սպան-
ցես զորդին քո՝ պատահեսցէ քեզ
ոպս պատահեաց զինուորի միոյ. որ
հաւատաց բանի և խրատու կնոջ
իւրոյ. և յետոյ կապեալ եղև ամեհի
ձիոյ ագի. և կախեցաւ 'ի փայտէ։
Ասէ կայսրն. վասն սիրոյն քն ասա
զառակդ զայդ. զի կարասցես ելանել
յընկղմանէս յայսմանէ։

 Ասէ

Ասէ դպրապետն. ոչ ասեմ և ոչ աշխատիմ իզուր. եթէ կամիս լսել զառակն իմ, նախ դարձո զորդին քո 'ի մահուանէ. և ած զնա 'ի բանտ. և ես պատմեցից քեզ զառակս. ապա եթէ հաճոյ թուիցի քեզ՝ ապրեցո զորդին քո. և թէ ոչ՝ սպա՛ն զնա։

Յայնժամ հրամայեաց կայսրն դարձուցանել զորդին իւր 'ի բանտ։

Եւ դպրապետն սկսաւ առաջի ամենեցուն ասել զառակս՝ այսպ՟։

* Առակ վեցերորդ Դպրապետին. զոր առաց վա՟ կնոջ ումեմն ծերոյ՝ որ սպան զերիս զինուորսն. և յետոյ զինքն եղբայրն այն սպանին չարաչար մահուամբ։

Ի քաղաքի միում էր կայսր ոմն. և ունէր երիս զինուորս քաջամարտիկս. և յոյժ սիրէր զնոսա։

Եւ 'ի նոյն քաղաքին՝ էր ոմն ծեր զինուոր մի. և ունէր կին մատղաշ և գեղեցիկ յոյժ. որպէս զթագուհին քո. և յոյժ սիրէր զնա։

 Եւ

Եւ կինն այն էր երգեցող. մինչ զի
զբաղումս առ ինքն ձգէր 'ի տուն
իւր քաղցր ձայնիւն իւրով. որեւ յո
գունց եղեւ ցանկացեալ:

Յաւուր միում նստեալ երգէր 'ի
տանն իւրում մերձ առ ճանապար
հաւն. և հայէր զանցորդան ճանա
պարհին. և սկսաւ քաղցրաձայն ե
ղանակել յոյժ. և զամենեան զմայլե
ցուցանէր: Եւ 'ի պատահմանէ' ե
կեալ անցանէր զինուոր մի յարքու
նական պալատէն 'ի դրանէ նորա.
և լուաւ զքաղցր եղանակ նորա. և
ամբարձեալ զաչս իւր' պշուցմամբ
հայէր ընդ նա. և բորբոքեցաւ 'ի
սէր նր. և եմուտ առ նա 'ի տունն.
և սկսաւ խօսիլ ընդ նմա և ասել
զանկարգս. և ասէ' զի՞նչ տաց քեզ
սիրելի իմ զի ննջեսցես ընդ իս գի
շեր մի: Նա ասէ կինն. տուր ինձ հա
րիւր դահեկան և ննջեցից ը̅ քեզ
գիշեր մի: Նա ասէ զինուորն. յօժար
եմ տալու. բայց միայն ասա թէ

յորում ժամու եկից առ քեզ։
Ասէ կինն. յորժամ ժամ ունիցիմ,
ծանուցից քեզ։ Այլ զինուորն ող
ջունեալ զկինն՝ գնաց ՚ի պալատն.
՚ի միտ ունելով զխոստումն նորա։

Յերկրորդում աւուրն նոյնպէս նս
տեալ առ պատուհանն՝ և քաղցր
ձայնիւ երգանակէր. և ՚ի պատահմանէ
եկեալ անցանէր երկրորդ զինուորն՝
ընկեր առաջի զինուորին. և լուեալ
զձայն նորա՝ բորբոքեցաւ ՚ի սէր նորա.
և սկսաւ խօսել ընդ նմա զանպա
տեհս. և ասէ՝ սիրելի՛ զինչ տաց
քեզ զի կարացից խաղալ ընդ քեզ։
Ասէ կինն. հարիւր դահեկան ։
Ասէ զինուորն. յօժար եմ տալ քեզ
զհարիւր դահեկանն. կամ այլ աւե
ելի պարգևս. բայց ասա ինձ թէ
յորում ժամու եկից առ քեզ և
կատարեցից զսէրն իմ։ Ասէ կինն.
յորժամ ժամ ունիցիմ, ծանուցից
քեզ. Երթ այժմ ՚ի սենեակն քո՝ զի
չէ ժամանակ։ Այլ զինուորն գիրկս

 ար

արկեալ ողջունեաց զնա․ և գնաց
՚ի պալատն իւր․

Յերրորդում աւուրն նոյնպէս նս-
տեալ առ դրանն և քաղցր ձայնիւ
եղանակէր․ և երրորդ զկնաւորն
որ էր ընկեր առաջին զկնաւորացն՝
եկն և եհանց ընդ նոյն ճնպրհաւն.
և լուեալ զձայն նր՝ այնպէս զմայլե-
ցաւ ՚ի սիրուն՝ համարելով թէ մե-
ռանելոց իցէր եթէ ոչ խօսեացի ըն-
նմա ։ Եւ մտեալ ՚ի տունն՝ խօսի
ընդ կնոջն և ասէ․ զի՞նչ տաց քեզ
որ կատարես զկամս իմ ։ Ասէ կինն
հարիւր դահեկան ։ Ասէ զկնաւորն
յօժար եմ տալ քեզ զհարիւր դա-
հեկանն․ բայց ասա ինձ թէ յորժամ
ժամու եկից առ քեզ։ Ասէ կինն․
ես զգուշացուցանեմ քեզ զժամն
որ առանց վրդովմանց լինիցի․ դու
երթ այժմ ՚ի սենեակն քո։ Եւ զկ-
նաւորն հաւանեալ խօսից նր․ ողջու-
նեալ զնա գնաց ՚ի պալատն ։

Եւ նք երեքեանն այսպիսի գաղտ

բանիւք 'ի միմեանց՝ ուխտ եդին ընդ
կնոջն. Այլ կինն այն խորամանկ և
լի՛ ամ̃ չարեօք՝ յորժամ երեկոյեաց
և եկն այր իւր 'ի տուն, ընդ առաջ
ել առն իւրում և ասէ. բարի եկիր
սիրելի տէր իմ. ունիմ բան ինչ ծա
ծուկ խօսել ընդ քեզ: եթէ արաս
ցես ըստ բանից իմոց՝ մեծութեան
կու հանդիպիմք. զի ահա՛ աղքատք
եմք: Ասէ այրն. որպիսի իրօք .
Ասէ կինն. երեք զինուորք յարքու
նական պալատէն եկին առ իս՝ մի ըզ
կնի միոյ գաղտ 'ի միմեանց. Այլ իւ
րաքանչիւրոք 'ի նոցանէ՝ խոստացաւ
եղեն ինձ տալ հարիւր դահեկանս.
զի կատարեցից զկամս նոցա:
Արդ լինէր այնպէս որ առնէաք
զոսկին 'ի նոցանէ և չի՛ ննջէի ընդ նոսա,
մեծ իմաստութի՛ էր: Ասէ այրն.
զինչ որ քեզ հաճոյ է՝ այն և ինձ է
հաճոյ: Ասէ կինն. տամ քեզ լաւ
խրատ մի. զառաջինն զինուորն կոչե
ցից յերեկոյին՝ դահեկանօքն. և

զերկրորդն՝ յերկրորդ պահուն գի
շերոյ. և զերրորդն՝ ՚ի հաւախօսին։
Եւ յորժամ նոքա եկեսցեն առ իս՝
յայնժամ դու կացցես յետոյ դռանն
և սուր մերկ ՚ի ձեռին քում. և որ
ոք ՚ի նոցանէ որ մտանէ մի հետ ընդ
միոյ՝ հարցես և սպանցես. և այնպէս
առնումք զոսկին. Ասէ այրն. եր
կնչիմ եթէ ոք ՚ի մարդկանէ զայս
գիտասցէ՝ և չարաչար մահուամբ
սպանցեն զմեզ։ Ասէ կինն. մի՛ եր
կնչիր. ես ինքնին խորհեցայ զգործդ
զայդ, և ես կատարեցից զդա։
Զայս լուեալ այրն և ասէ. զամ՟
ինչ զոր դու ասիցես ինձ՝ ես առ
նեմ զայն։
Յայնժամ յղեալ կինն և կոչեաց
զառաջին զինուորն զի փութով
եկեսցէ առ նա. և նա իբրև լուաւ
եկն վաղվաղակի։ Ասէ կինն. սիրե
լի իմ եթէ կամիս վայելել զսէր իմ,
եկեսցես յերեկոյին. և բերցես զոս
կին ընդ քեզ. և կատարեսցես զկամս քո

Ասէ

Ասէ զինուորն · պատրաստ եմ առնել զայդ · և գրկեալ զկինն՝ համբուրեաց և գնաց ։ Յետայնորիկ առաքեաց առ երկրորդ զինուորն զի եկեսցէ · և նա եկն վաղվաղակի · և նր̅ եւս զնոյն բանն ասաց · և ժամադիր եղև զի եկեսցէ յերկրորդ պահու գիշերոյն ։ և նա ուրախութ̅ գրկեալ համբուրեաց զկինն և գնաց Դարձեալ առաքեաց առ երրորդ զինուորն զի եկեսցէ առնա ․ և նա վաղվաղակի եկն · և նորա եւս զնոյն բանս ասաց · և ժամադիր եղև նմա զի եկեսցէ ՚ի հաւախօսին ։ և նա ուրախութ̅ գրկեալ համբուրեաց զնա և գնաց ։

Եւ իբրև երեկոյ եղև, եկն առաջին զինուորն և բախեր զդուռն ։ և այր կնոջն որ̅ պատուիրեալ էր՝ կայր յետոյ դրանն · և եբաց զդուռն և իբրև եմուտ՝ եհար և սպան զնա ։ և զմարմին նր̅ քարշեցին ՚ի ներքս ՚ի նսեմ սենեկին ․ Եւ յերկր̅դ պահու

գիշերուն՝ եկն երկրորդ զինուորն. և զնա այլ այնպէս սպանին. և զմարմին նորա քարշեցին առ միւսն մօտ ՚ի նսեմ սենեկին։ Իսկ ՚ի հաւախօսին՝ եկն երրորդ զինուորն. և զնա այլ այնպէս սպանին. և զնորա մարմինն ևս քարշեցին մօտ առաջնոյն ՚ի նսեմ սենեկին։ և այսպէս արարեալ առին զոսկիքն ՚ի նոցանէ ։

Իսկ իբրև այս այսպէս եղև, ասէ ցնա այրն. ո՛վ սիրելի կին իմ, եթէ գտցեն զմարմին դոցա աստ առ մեզ, յայնժամ չարաչար մահուամբ սպանցեն զմեզ. զի ո՛չ է հնար եթէ ոչ խնդրեսցի այս ՚ի պալատէն արքունի թէ զինչ եղև նոցա։

Ասէ ցնա կինն. ես սկսայ զգործս՝ և ես կատարեցից զդա. դու մի՛ ինչ հոգար. դեռևս ո՛չ գիտես զհնարս գիտութիս կանանց։ Իսկ կնոջն կայր եղբայր մի հարազատ. և էր գիշերապահ քաղաքին այնմիկ։ Իսկ իբրև ելին պահապանքն շրջել զքաղաքաւն,

 ել

եւ կինն եւ կանգնեցաւ առ դրամբ
տանն իւրոյ. եւ ետես զեղբայր իւր
որ անցանէր ընդ այն. կոչեաց զնա
եւ ասէ. ունիմ խորհուրդ ինչ ծա-
ծուկ ասել քեզ. մո՛ւտ ի ներքս եւ
պատմեցից քեզ. եւ իբրեւ եմուտ,
ընկալաւ զնա սիրով այր ն͞ր. եւ նս
տաւ առ հրովն. Յայնժամ ասէ ցը-
նա կինն. ո՛վ սիրելի եղբայր իմ. ա՛յսէ
պատճառ կոչելոյն զքեզ իմ. զի զծա-
ծուկ խորհուրդ սրտի իմոյ յայտ-
նեցից քեզ. Յանցեալ գիշերիս
զինուոր ումն եմուտ աստ. եւ վիճեալ
ընդ տեառն իմում՝ սկսաւ անար-
գել զտէրն իմ. եւ տէրն իմ բարկա-
ցեալ սպան զնա. եւ ահա մարմին ն͞ր
անկեալ կայ ՚ի ներքին սենեկի.
Սիրելի եղբայր իմ հարազատ. ՚ի
քեզնէ զատ չունիմ զոք յոյս. զի է-
թէ մարմին ն͞ր գտանիցի աստ՝ չա-
րաչար մահուամբ սպանցեն զմեզ.
Վ͞ս որոյ աղաչեմ զքեզ՝ զի առեալ
զմարմին ն͞ր աստի եւ տարցես զնա

 ՚ի

՚ի տեղի ուրեք զիմի՛ գտանիցի աստ։
և վ̃ն այլ երկուցն ոչ ինչ ասաց նմա
Մ՟սէ եղբայրն. ծանր բան ասացեր
ինձ քոյր իմ. բայց սակայն օգնեցից
քեզ։ Դիր զնա ՚ի պարկ մի. և ես
առեալ տարայց զնա և ընկեցից ՚ի
ծով. զի մի՛ երբէք երևեսցի մար֊
մին նր̃. Նա՛ լուեալ զայս կինն՝ ու֊
րախացաւ. և առեալ զմարմինն ա֊
ռաջին զինուորին՝ եդ ՚ի պարկ մի
և ետ ցեղբայրն. և նա վաղվաղակի
ընթացաւ և ընկեց ՚ի ծովն. և դար֊
ձաւ առ քոյրն և ասէ. բեր ինձ բա֊
րեհամ գինի վ̃ն փրկելոյս զքեզ։
Մ՟սէ քոյրն. ո̃ր ա̃ծ հատուսցէ քեզ
զբարին եղբայր իմ. և առեալ աման
զի բերցէ գինի, իսկոյն ՚ի մտանելն
՚ի սենեակն ուր գէշքն էին՝ աղա֊
ղակեաց մեծաձայն և ասէ. փա՛ռք
մարդասիրին ա̃յ. տեսէք զմեծ զար֊
մանքս. որ զինուորն ընկեցեալ ՚ի
ծով՝ դարձեալ եկեալ է աստ։
Նա՛ եղբայրն լուեալ զայս զարմա֊

ցաւ

ցաւ կոյժ. և ասէ՝ տո՛ւր ինձ տանիմ.
և տեսից եթէ միւսանգամ գայցէ:
Նա՛ առեալ զմարմին երկրորդ զին
ուորին՝ կարծելով թէ առաջինն է.
և տարեալ զնա առ ափն ծովուն՝
կապեաց վէմ մի մեծ 'ի պարանոցն
և ընկէց զնա 'ի ծով. որ ձայնն հա
սանէր 'ի քաղաքն: Նա՛ դարձաւ առ
քոյրն իւր և ասէ. արդ՝ տո՛ւր ինձ
անուշ գինի. զի այժմ առանց կար
ծեաց փրկեցար: Ասէ քոյրն. ո՞րհ
նեալ լիջիր դու յո՟յ. և եմուտ 'ի
սենեակն ո՟ւ զի բերցէ գինի. և ճը
չեաց բարձր ձայնիւ և գոչելով ա
ղաղակեաց և ասէ. ո՛հ ո՛հ ո՛հ թէ ո՟պ
վայ եկն ինձ. ահա՛ դարձեալ եկեալ է
զինուորն աստ: Նա՛ լուեալ զայս
եղբայրն և ասէ. մի թէ սատանայ
իցէ զինուորդ այդ. որ անգամ մի
ընկեցի 'ի ծով և եկ. և երկրորդումն
վէմ կապեցի 'ի պարանոցն և ընկե
ցի 'ի ծով, և դարձեալ եկ: արդ տո՛ւր
ինձ զդա՛՝ և երրորդումն տարայց:

Ապա՛ առեալ զերրորդ զինուո՛րն՝ կար
ծելով թէ առաջինն է․ և ելեալ
հանդէպ քաղաքին՝ եդ 'ի մէջ փոսի
միոյ․ և կուտեալ փայտ ի վ͞ր նորա՝
վառեաց հուր մեծ․ և այրեաց ըզ
զինուո՛րն․ և ինքն հեռա͞ցլ 'ի հրոյն՝
դիտէր զնա։ Ապա՛ ոմն օտարական
զինուո՛ր հեծեալ 'ի ձի՝ անցանէր ը͞ն
այն․ որ սառուցեալ 'ի ցրտոյն՝ եկն
և ջեռնոյր․ կանգնելով յեզեր հը
րոյն։ Ապա՛ տեսեալ սորա զզինուո՛րն
կանգնեալ՝ եկեալ եհարց զնա և
ասէ․ ո՞վ ես դու որ կանգնեալ կաս։
և նա ասէ՝ զինուո՛ր եմ մեծ ազգէ․
Ապա՛ սա ասէ ցնա․ ո՛չ ես դու զին
ուո՛ր՝ այլ սատանայ ես դու․ զի ա
ռաջին անգամն ընկեցի զքեզ 'ի ծով
և ելեր․ և յերկրորդ անգամն վէմ
մի մեծ կապեալ 'ի պարանոցդ ընկե
ցի 'ի ծով, և դարձեալ ելեր․ և յե͞րդ
անգամն 'ի հուրս ընկեցի զքեզ՝ և
ահա՛ ո՛չ այրեալ՝ կանգնեալ կաս․
Ապա՛ զայս ասացեալ՝ յափշտակեաց

 զնա

զնա և ընկէց 'ի հուրն հանդերձ եր-
րիվարաւ՟ն և այրեաց զնա ։ և ինքն
դարձաւ՟ առ քոյրն իւր ․ և պատմեաց
նմա զա՟մ թէ որպ՟ս այրեաց զնա 'ի
հուրն երիվարաւ՟ն ․ և ասէ՝ բեր այժմ
զանուշահամ գինին զի արբից ։

Նա՟ լու՟եալ քոյրն նորա ասէ ․ զին-
ու՟որն այն որ իվ՟ր ձիոյն էր՝ օտար
ոմն էր ։ և փաղփաղակի եղեալ ետ
նմա գինի ․ և նո՟ ըմպեալ զգինին ․
և գոհացեալ զնմանէ՝ ել և գնաց ։

Նա՟ յետ ոչ բազում աւուրց՝ զին-
ու՟որն ծեր բարկացեալ կնոջ իւր-
ում՝ եհար ապտակ ընդ երեսն ․ և
կինն սրտմտեալ ասէ առաջի ամե-
նեցուն ։ Ո՛վ թշու՟առական այր ․
մի թէ և զիս կամիս սպանանել՝ ո՟պ
սպաներ զերիս զինու՟որսն ․

Լու՟ան զայս մարդիքն և պատմեցին
արքային ․ և արքայն բերեալ առաջի
իւր զնա՟՝ զրուցել ետուր թէ որպ՟ս
սպաներ զերիս զինու՟որսն և առին
զ՟ձ՟ դահեկանն ։ Նա՟ իբրև ըստու-

 գե

գտեցաւ առաջի բազմութեան ճշմա
րտին, հրամայեաց կայսրն որ կապե
ցին զերկոքեանն ի միասին զայրն և
զկինն ամեհի ձիոյ ագի. և տարեալ
'ի տեղի սպանման կախեցին զփայտէ:
* Յետ այնորիկ ասէ դպրապետն ցը
կայսրն. տէր՝ 'ի միտ առե՞ր զառակս
զայս: Ասէ կայսրն. այո՛ 'ի միտ առի՝
զի նզովեալ էր կինն այն քան զամե
նեսեան. որ ինքն սատակելոց էր
չար մահուամբ՝ և սատակեցաւ.
բայց զայրն իւր՝ անմեղ մատնեաց 'ի
սպանումն: Ասէ դպրապետն. ըստ որոյ
ասեմ քեզ ո՛րքայ՝ դառնագոյն քան
զնա լինիցի քեզ՝ եթէ վասն բանի
կնոջ քո սպանցես զորդին քո:
Ասէ ցնա կայսրն. ճշմարիտ ասեմ
քեզ ո՛վ դպրապետ՝ զի որդին իմ
այսօր ո՛չ մեռանի: Ասէ դպրապետն.
շնորհակալ եմ 'ի քեզանէ՝ որ վասն
առակի իմոյ ազատեցեր զորդիդ քո
այսօր 'ի մահուանէ.
Եւ իբրև լուաւ թագուհին՝ թէ

 որ

որդի արքային այժմ ես ոչ ըսպա-
նաւ, սրտմտեալ նման դիւահարի՝
ընթացաւ առ կայսրն և ասէ. վա՜յ է
ինձ այսօր. որդ լաւ էր ինձ մեռա-
նիլ՝ քան զայսպիսի կեանս կրել:
Լաւ կամիմ այժմ զիւրովին մեռա-
նիլ՝ քան թէ կենդանի մնալ և զայս
պիսի վիշտս կրել. զի նախատինք
եղայ ՚ի մէջ ազգին իմոյ՝ և դու ո՛չ
կատարեցեր զկամս իմ: Ասէ ցնա
կայսրն. ա̃ծ պահէ զքեզ այդպիսի
չարէ. կնքեա՛ զքեզ նշանաւ սբ̃ խա
չին. և համբերեա՛ սակաւ մի: ու-
նիմ յոյս առ ա̃ծ՝ զի գործքդ այդ
՚ի ծայր ելանէ: Ասէ Թագուհին.
գիտեմ զի ծայրն ՚ի չար կատարե-
լոց է. զի ամօթ ինձ և քեզ լինիցի.
այլ զայս ասեմ քեզ՝ զի պատահե-
լոց է քեզ այնպէս՝ ո՛րպ պատահեաց
թգ̃րի ումեմն ՚ի զինուորէն իւրմէ:
Ասէ կայսրն. աղաչեմ զքեզ ո՛վ սի-
րուն սիրելի թագուհի իմ. ասա՛ ինձ
թէ ո՛րպ եղև նց̃ Ասէ Թագուհին.

 ասեմ

ասեմ քեզ և զառակս զայս յոր-
դոր սրտին. և դու բազում օգուտս
ունիցիս եթէ լուիցես ինձ: Ապա
սկսաւ ասել այսպէս:

*Ապօրինաւորք առաջ Թագուհոյն. զոր ա-
սաց վասն Թագաւորին ումեմն որ ունէր զին-
ուոր մի յոյժ սիրելի. որ էառ զԹագուհին
և փախեաւ:

Ի քաղաքի միում կայր թագաւոր մի
և սիրէր զթագուհին իւր յոյժ
և պահէր զնա ՚ի մէջ ամուր
աշտարակի միում. և զփականս դը-
ռանցն առ ինքն պահէր. և վասն այնո-
րիկ յոյժ վշտանայր կինն: Ապա էր
զինուոր մի քաջամարտիկ և ուժեղ
յօտար երկիր. և ետես նա երազ ՚ի
միում գիշերի. որ էր տեսիլ նորա
այսպէս: Որպէս թէ թագուհի մի
յոյժ գեղեցիկ և ցանկալի քան զա-
մենեսեան. զոր տեսեալ՝ տպաւորե-
ցաւ գեղեցկութիւն երեսացն ՚ի սիրտ
նորա: Ապա թագուհին այլ ետես երազ

՚ի

'ի նոյն գիշերին. զի տեսանէր ըզ
զինուորն զայն. իբր թէ խօսէին ընդ
միմեանս: Ապա զարթեաւ 'ի քնոյ թա
գուհին. և ցանկայր տեսանել ըզ
զինուորն: և զինուորն այլ ցանկայր
տեսանել զթագուհին զայն. վասն
փորձելոյ զերազն: Ապա յետ տեսա
նելոյ երազին՝ ոչ կամեցաւ դադա
րել յերկրէ իւրում և ոչ օր մի զին
ուորն այն. այլ ելեալ 'ի խնդիր թա
գուհոյն զի գտցէ զնա զոր ետես
յերազին: Ապա հեծեալ 'ի ձի՝ շր-
ջէր զբազում թագաւորութիւնս.
մինչև եկն 'ի քաղաքն այն յորում
կայր թագուհին բնակեալ 'ի մէջ աշ
տարակին. և զկայ առեալ բնակե-
ցաւ 'ի քաղաքն այն:

Ապա յաւուր միում շրջէր զինուորն
այն շուրջ զաշտարակաւն. ոչ գի
տելով թէ անդ իցէ թագուհին
զոր յերազին տեսեալ էր: Ապա թա
գուհին ըստ սովորութեան իւրում
ընկողմնեալ էր 'ի պատուհանի աշտա

րակին և հայէր յանցորդս ճանա
պարհին։ Ապա զինուորն ամբարձեալ
զաչս իւր՝ ետես զնա. և իսկոյն ճա
նաչեաց թէ նա էր զոր ՚ի յերազին
ետես. և սկսաւ սակաւ սակաւ ար
ձակել ձայնս և երգել եղանակաւ։
Ապա իբրև լուաւ թագուհին ըզ
ձայն նորա, և հայեցեալ՝ նա ևս ծա
նեաւ զնա որ յերազին տեսեալն էր
Ապա զինուորն այն յետ այնորիկ հա
նապազոր անցանէր շուրջ զպարսպաւ
աշտարակին և եղանակէր քաղցրա
ձայն. և դիտէր թէ ընդ որ մտանի
ցէ և խօսիցի ընդ թագուհոյն։
Ապա թագուհին իմացեալ զկամս նորա
թէ խօսակցիլ խնդրէ ընդ ինքեան՝
գրեաց թուղթ և ընկէց ՚ի վերուստ
աշտարակէն առնա։ Ապա զինուորն
բացեալ զթուղթն ընթերցաւ. և
ծանեաւ զկամս նորա. և ուրախ եղև
յոյժ։ Ապա սկսաւ արշաւել և խա
ղալ ՚ի խաղս. մինչև համբաւ նորա
եհաս յականջս թագաւորին։

Ապա

Ապա թագաւորն կոչեաց զնա և ասէ.
ով զինուոր՝ բարութիւնս լուեալ եմ
վասն քո. եթէ կամիս՝ բնակեա՛ ՚ի յիս.
Պատասխանի ետ զինուորն և ասէ.
տէր իմ արքայ՝ բնակիմ առ քեզ ամենայն
սիրով և յօժար կամօք եթէ տացես
ինձ տեղի առ պարսպաւն քով զի շի-
նեցից ինձ տուն բնակութեան. և եթէ
լիցի տեառնդ իմոյ կոչել զիս՝ ՚ի գի-
շերի կամ ՚ի ցերեկի, փութով ժա-
մանեցից առ քեզ: Ասէ ցնա թագաւորն
կատարեցից զխնդրուածս քո և տաց
քեզ զպարսպաւն իմով տեղիք զի շի-
նեսցես քեզ տուն բնակութեան
ուր և կամիս դու:

Յետ այնորիկ յորժամ կատարեաց
զինուորն այն զտունն ընդ պարս-
պաւն աշտարակին յորում կայր թա-
գուհին, խօսեցաւ ընդ մի ճարտա-
րացն և ասաց. արա դու ինձ գաղտ
դուռն մի յոյժ իմաստութեամբ. որ չկա-
րասցէ ոք տեսանել ՚ի մարդկանէ.
և ես տաց քեզ զոր ինչ և կամիս:

 Ապա

Եւ՛ իբրև արար ճարտարն այն ըղ-
դուան գաղտ, անդէն եհար զին
ւորն զճարտարապետն և ապշան զնա·
և զմարմին նր̅ թաղեաց 'ի տան իւր
ում զի ոչ ոք իմասցի· և կամ թ̅ք̅րն
իմասցէ· Յետ այնորիկ եմուտ զին
ւորն ընդ դուռն առ թագաւորին
և սիրով ողջունեաց զնա· Եւ՛ թա
գաւորին տեսեալ զնա՝ զարմացաւ
և ասէ· ընդ ո՞ր մտեր այսր· Ասէ
զինուորն· սէր քո եբեր զիս աստ·
և մտայ ընդ գաղտագողի դուռն
զոր արարի 'ի ներքոյ պարսպի աստ·
վ̅ս զի կամիմ լինել ընդ քեզ· և ք̅ զի
դու այն ես որ կերկրի իմուն տե
սի կերպազի· և ահա որոնեալ գտի
զքեզ· Ասէ ցնա թագաւորին· մի՛
տայցէ զայդ տ̅րն որ անկայց 'ի մեղս
առաջի տեառն իմոյ արքայի և կա-
տարեցից զկամս քո· քա՛ւ լիցի ինձ
առնել զբանդ զայդ· Ասէ զին-
ւորն· եթէ կամաւ քով և սիրով
ոչ տեսցեմ զանձն քո՝ 'ի սուր իմ

մաշեցից զքեզ: Այլ նա երկուցեալ
'ի մահուանէ՝ ննջեաց ընդ նմա. և
զինուորն կատարեալ զկամս իւր՝
ել և գնաց: Յետ այնորիկ խորհէր
Թագուհին ընդ միտս իւր և ասէր.
եթէ ծանուցից զայս արքային իմոյ՝
յայնժամ պատահեսցէ ինձ մեծա
մեծ չարիս. զի ես ինքնին խայտա
ռակիմ. և տէրն իմ արքայ բարկաս
ցի յոյժ. և զինուորն խայտառակես
ցէ զիս: և վն այն ոչ ասաց ինչ ումեք.
Այլ յորժամ կամէր զինուորն՝ մտա
նէր առ նա և կատարէր զկամս իւր
և ելանէր: և սիրեցին զմիմեանս
յոյժ անասնելի.
Յետ այնորիկ 'ի բազում սիրոյն,
ետ նմա Թագուհին մատանի մի
ազնիւ. որ տուեալ էր նմա Թգրն
'ի նշան սիրոյ: Այլ զինուորն այն 'ի
խաղս ասպարիսին առնոյր յաղթու
թիւս յոյժ. վն որոյ յոյժ սիրեցեալ
եղև յաչս արքային. և արար զնա
սենեկապետ. և կարգեաց զնա 'ի վր

ամ երկրին որ էր ընդ տէրութե
իւրով։ Այ յաւուր միում կամե֊
ցաւ արքայն ելանել ՚ի յորս․ առա֊
քեաց հրաւիրակս առ սենեկապետն
և ասէ․ պատրաստ լինիցիս ընդ իս ե֊
լանել ՚ի յորս։ Եւ նա նոյնժամայն
պատրաստեցաւ և ել ընդ արքային
՚ի յորս․ և շրջեալ զօրն ողջոյն և
եկեալ իջևանեցան ՚ի ձոր մի․ և զին֊
ուորն այն յանդիման արքային նըն֊
ջէր․ և մատանին ՚ի մատն նորա կայր
զոր առեալ էր ՚ի թագուհւոյն․ և
զձեռն իւր ձգեալ դնէր հանդէպ
արքային։ Իբրև ետես արքայն ըզ֊
մատանին՝ իսկոյն ծանեաւ զնա․ և
ասէ ընդ միտս իւր՝ մատանիս այս՝
նման է մատանոյն իմոյ զոր տուեալ
եմ թագուհոյն իմոյ ՚ի նշան սիրոյ։
Այ նոյնժամայն զարթեաւ զին֊
ուորն ՚ի քնոյ անտի․ և գիտաց որ
արքայն տեսեալ էր զմատանին․ և
իսկոյն արար զինքն որպէս հիւանդի․
և ասէ ցարքայն՝ տէր իմ արքայ

 հի

հրանդրութիւն անկաւ խելք իմ. արդ
ձեպեմ երթալ 'ի տուն. Ասէ ցնա
արքայն՝ երթ. և նա հեծեալ 'ի ձի՝
եկն 'ի տուն իւր. և եմուտ առ Թա
գուհին ընդ գաղտ դռնովն և ասէ.
Ո՛ւր զմատանին զոր ետուր ինձ. զի
ետես արքայն զմատանին 'ի ձեռսիմ.
և քանզի գիտեմ զի յորժամ եկես
ցէ՝ իսկոյն հարցանելոց է զմատանին.
Վան այն յառաջեցի ես քան զարքայն
գալ առ քեզ զի մի՛ յամօթ կրեսցուք
և ես զմատանին և գնաց.

Յետոյ եկեալ արքայն 'ի պալատն
իւր՝ եմուտ առ Թագուհին և
ասէ. ո՛վ սիրելի տիկին իմ, ո՞ւր է
մատանին այն զոր ետու ես քեզ 'ի
նշան սիրոյ քո. ցո՛յց ինձ զնա.
Ասէ Թագուհին. անհա՛ կայ 'ի տուփին.
և ես այլ բազում ժամանակէ որ չեմ
'ի մատն դրեալ. Ասէ ցնա արքայն.
բե՛ր զի տեսից զնա. Ասէ Թագու
հին. զի՞նչ եղև քեզ որ այսչափ ժա
մանակէ ոչ հարցանէիր՝ և այժմ կա

 միա

միս տեսանել։ Ասէ արքայն. եթէ
ոչ տեսից զմատանին՝ ճշմարիտ ա-
սեմ քեզ որ դու այսօր մեռանիս։
Ապա թագուհին ելեալ նոյնժամայն
եբաց զտուփն. և հանեալ զմատա-
նին՝ ետ ցարքայն և ասէ. ահա՛ մա-
տանին ա՛ռ և տե՛ս։ Ապա տեսեալ ար-
քայն զմատանին և ասէ. ո՞րպ նման է
մատանիս մատանւոյն որ տեսայ ՚ի
ձեռն սենեկապետին իմոյ. և բարկա-
ցայ ի վ՛ր քո. և կարծեցի զքէն չար։
զի գիտէի եթէ այլ ուրեք ո՛չ գը-
տանի այնպիսի մատանի։ Ասէ թա-
գուհին. ո՛վ տէր՝ ո՛չէ զարմանք ե-
թէ նմանեսցի մատանի մատանւոյ.
և մատանին քո՝ նմանեսցի մատանոյն
սենեկապետին քո։ և որ խորհեցար
վասն իմ և կարծեցեր զինէն չար,
թողցէ քեզ տ՛ր ա՛ծ զյանցանքն զայն
Ապա յետ ո՛չ բազում աւուրց՝ ա-
սէ զինո՛ւորն ցարքայն. տէր իմ
արքայ՝ կին մի սիրեր եմ ես յերկրին
քում. և այսօր առնելոց եմ ընդու-

նե

ներլութի կնոջն այն. և աղաչեմ ըզ տէրն իմ զի նստիցի այսօր 'ի սեղանն իմ. և կերիցէ ընդ իս և ընդ կնոջ իմոյ զոր սիրեմ ես. և եղիցի ինձ փառք առաջի ամենեցուն.

Ասէ թագաւորն. արարից զկամս քո՝ և ցուցից զսէրն իմ զոր ունիմ առ քեզ. Ապա զինուորն ուրախացեալ՝ գնաց ընդ գաղտ դուռն և եմուտ 'ի դարպասն և ասէ ցթագուհին. զգեցիր պատուական զգեստ. զի այսօր 'ի սեղանն իմ ուտելոց ես ճաշ հանդերձ արքայիւ. Ասէ ցնա թագուհին. կամք քո եղիցի՝ լինիմ պատրաստ մտօք սրտի քո: Ապա յորժամ պատրաստեցաւ ճաշն՝ եկն թագաւորն 'ի տուն զինուորին. յետ նորա եկն և թագուհին: Ապա իբրև ետես զնա թագաւորն՝ ասէ ցզինուորն. ով է դա այդպէս գեղեցիկ և հաճոյ աչաց հայելոյ հարս փեղաշէն: Ասէ զինուորն. տէր իմ արքայ՝ դա է զոր ես սիրեմ. և նստոյց զնա առ ընթեր թագաւորին.

և

Այն թ՞գըն հայէր աստ և անդ. խոր
հէր ընդ միտս իւր թէ ո՞չ նման է
կինս այս թագուհոյն իմոյ. և խա-
բէր զինքն ամրութի աշտարակին.
և առաւել հաստատայր բանիցն զին
ուորին քան աչաց իւրոց: Այն սկը
սաւ թագուհին խօսիլ ընդ ար-
քային և ասէ. տէր իմ արքայ հրա-
մայէ կե՛ր զինչ որ ած տուեալ է մեզ:
Այն արքայն լուեալ զձայն նր՛ ասէ
ընդ միտս իւր. փառք քեզ ած՝ թէ
ո՞չ կինս այս ՚ի տեսս և ՚ի խօսս՝ ՚ի
գործս և ՚ի շարժմունս՝ ամէն իրօք
նման է կնոջ իմոյ: և ամրութի աշտա
րակին խաբէր զնա. և ոչ իշխէր
ասել թէ կին իմ է կամ ոչ. այլ
աղաչէր զզինուորն զի փութով ե-
ղեցի ճաշն. քանզի փութայր մըտա
նել ՚ի պալատն իւր և տեսանել ե-
թէ իցէ թագուհին ՚ի դարպասն:
Ասէ զինուորն. տէր՝ մի՛ շտապիր ՚ի
կարօտանաց: Ասէ թագաւորն.
գործ ինչ է իմ ՚ի պալատն՝ վասն այն

շտապիմ գնալ։ Ասէ թագուհին․
տէրն իմ արքայ աստ ուրախասցի ,
և թագուհին քո անդ ուրախասցի
'ի դարպասի իւրում։ Ասէ արքայն
ցգլխաւորսն․ ժողովեա՛ զսեղանս ։ և
նա արար ըստ հրամանի արքային ։
Այլ իբրև ժողովեցին զսեղանն՝ ար
քայն գոհացեալ զնմանէ՝ ել և գը
նաց 'ի պալատն իւր ։ և զգլխաւորն ը͞
գաղտ դուռն եմոյծ զթագուհին
'ի դարպասն իւր ․ Այլ թագուհին
յորժամ եմուտ 'ի դարպասն իւր,
առժամայն հանեալ յանձնէ իւրմէ
զհանդերձն՝ նստաւ առ պատուհանն
և հայէր յանցորդս ճանապարհին ։
Այլ թգ͞րն յորժամ եկն 'ի պալատն,
ո՛չ նստաւ 'ի գահոյսն իւր ․ այլ առ
ժամայն եմուտ առ թագուհին․ և
ետես զի նստեալ էր թագուհին 'ի
պատուհանն ․ և գրկեալ համբու
րեաց զնա և ասէ․ ո՛վ սիրելի տիկին
իմ, այսօր ես մեղանչեցի քեզ ․
Ասէ թագուհին ․ ո՛րպիսի իրօք՝

ասա՛ ինձ զպատճառն։ Ասէ Թգ̃րն.
գնացի այսօր ՚ի տուն զինւորին իմոյ
և կերայ հաց ընդ սիրողի նորա. ՚ի
ծննդենէ մօր իմոյ մինչև ցայժմ
ո՛չ երբէք տեսի զոր տեսայ այսօր
անդ. զի ՚ի տեսս ՚ի խօսս ՚ի գործս
և ՚ի շարժմունս՝ ամ̃ իրօք նման քեզ
էր կինն այն. մինչ զի փութացայ
տեսանել զքեզ։ Ասէ Թագուհին.
օրհնեալ է ած̃՝ այժմ ես մեղար տէր
իմ արքայ. մի թէ ո՛չ գիտես զամ
րուն աշտարակիս՝ որ ո՛չ ոք կարէ
մտանել աստ կամ ելանել. այլ և
զայս ոչ գիտենաս որ զփականս դը
ռանն դու ինքնին ունիս։ Այլ և
միտք մարդոյ վկայէ. զի մարդ մար
դոյ նման լինի. և չէ զարմանք։ ո՛չ
յայնժամ մտանէին զինուորին՝ նը
մանեցաւ մատանւոյն քո։ Ասէ Թա
գաւորն. Ճշմարիտ ասես Թագուհի
իմ. այլ և յայնժամ վս̃ մատանւոյն
մեղայ ես քեզ։

Յետ այնորիկ յորժամ էանց աւ

ուրք բազում, եկն զինուորն առ ար
քայն և ասէ. տէր իմ արքայ՝ բազում
ժամանակ եղև զի ծառայեցի քեզ.
արդ աղաչեմ զտէրդ իմ զի տացես
ինձ հրաման որ երթամ 'ի սեպհա
կան երկիրն իմ: Ասէ արքայն. տամ
քեզ հրաման զի երթայցես. բայց
լաւ էր եթէ ոչ երթայիր. զի ո՛չ ու
նիմ քեզ նման բարեկամ 'ի յերկրի
իմում: Արդ՝ եթէ խնդիրք ունիս՝
խնդրեա՛. և կատարեցից զխնդրուա
ծս քո: Ասէ զինուորն. վասն բա
զում ծառայութեան իմոյ որ ծառայե
ցի քեզ՝ զայս կու խնդրեմ 'ի տեառնէ
իմմէ. զի զկինն զայն զոր կու սիրեմ
և տէրդ իմ իսկ տեսեր զնա, կամիմ
զի առցեմ 'ի կնութիւն ինձ և պսակի
ցիմ 'ի մէջ եկեղեցւոյն: Ե՛ս աղա
չեմ զտէրդ իմ զի զշնորհս զայս ա
րասցես ինձ՝ որ դու քոյին ձեռամբն
տացես զնա ինձ առաջի ամենեցուն. և
եղիցի այն ինձ փառք և պատիւ 'ի
մէջ առաջի ամենայն ժողովրդեանն.

 և

և դիտասցեն թէ 'ի պալատէ քումմէ
առից զնա ինձ 'ի կնութի։
Ասէ ցնա թագաւորն. սիրելի զինուորիմ
արարից քեզ զայդ և կատարեցից
զկամս սրտի քո։ Ապա զինուորն ժամ
եդ թէ յորում աւուր այս լինիցի.
Ապա իբրև եհաս օրն այն և եղև ժամ,
եկն թագաւորն յեկեղեցին. և բազմութ
ժողովրդեանն ընդ նմա։ Ապա զին-
ուորն յառաջագոյն խրատեալ էր
զթագուհին՝ զի ժողովեսցէ զամ
ինչս 'ի գանձարանէ թագաւորին.
և ելցէ ընդ գաղտ դուռն զոր արա-
րեալ էր։ Ապա եկեալ զինուորն և
թագուհին յեկեղեցին։ Ապա քահա-
նայքն զգեստաւորեալ և յառաջե-
կեալ ասեն. ով տայ զկինս զինուո-
րիս այս։ Ասէ թագաւորն. ես տամ։
Ապա առեալ զձեռանէ թագուհոյն
և ասէ. սիրելի տիկին՝ դու յոյժ
նման ես թագուհոյն իմոյ. վս այն
յոյժ սիրեմ զքեզ. այլև պալատէ
իմմէ՝ կին զինուորի իմոյ լինիցիս։

զայս ասացեալ՝ տայ 'ի ձեռն զինւո-
րին զկինն. Եւ քահանայն պսակե-
ցեալ՝ օրհնեաց զնս. Եւ յետ պսա-
կին՝ ասէ զինւորն ցարքայն. տր իմ
արքայ՝ նաւն պատրաստականէ ընդ-
որում երթալոց եմ. Արդ աղաչեմ
զքեզ զի նստիցիս ընդ իս 'ի կառս.
և խրատես զկինն իմ օգտակար բա-
նիւք առաջի նցն. թէ ո՛րչ պարտէ
նմա այսուհետև սիրել զիս առա-
ւել քան զամենեսեան. Ասէ թգրն
արարից զայդ ևս վս քո. Եւ նս-
տան 'ի կառս և գնացին իմբասին 'ի
նաւն. և բազմութի ժողովրդեանն
ընդ նս. վս զի յոյժ սիրէր զնա թա-
գաւորն. և տրտմէր վս բաժանելոյն
'ի նմանէ. Եւ իբրև եկին մերձ 'ի
նաւն, ասէ թգւորն ցթագուհին.
սիրեցէլ տիկին՝ լո՛ւր խրատու իմոյ
և բարի լիցի քեզ. Արդ այժմ սա՛ է
այր քո. պա՛րտէ քեզ զի սիրեսցես
զնա որպ զանձն քո. զի ած զայն պա-
հանջէ 'ի քէն. զի դու ամենայնիւ

 նմ

ամ իւրոց. հաւատարիմ և ճշմարտ
լինիցիս նմա։ Զայս ասացեալ՝ ետ
զնա 'ի ձեռն զինուորին և ասէ. եր
թիցէք խաղաղութբ և տր եղիցի
ընդ ձեզ։ Իսկ զինուորն էառ զթա
գուհին. և երկրպագեալ արքային
մտին 'ի նաւն։ Իսկ նաւապետն բարձ
րացոյց զառագաստն. և զի հողմն յա
ջողակ էր՝ գնայր նաւն արագօրէն.
Իսկ թգհն եկաց առափն ծովուն
և հայէր. մինչև աներևոյթ եղև
նաւն յաչաց նր. և ապա դարձաւ 'ի
պալատն իւր. Իսկ իբրև եմուտ 'ի
դարպասն և ոչ եգիտ անդ զթա
գուհին, տրտմեցաւ յոյժ. և շուրջ
եկեալ աստ և անդ՝ եգիտ զգաղտա
դուռն ընդ որ ելեալ էր թագու
հին. և ասէ՝ վայ է ինձ. ընդ որում
յուսայի ես և առաւել սիրէի՝ նա՛
էառ զկինն իմ յինէն և փախեաւ.
Իսկ լայր դառնապէս և ասէր. մի թէ
խելագարեցայ ես. որ աչաց իմոց ո՛չ
հաւատացի՝ և խօսից զինուորին
խաբեցայ.

Յետ այնորիկ ասէ թագուհին ցը-
կայսրն. տէ՛ր՝ 'ի միտ առե՞ր զասա
ցեալս իմ։ Ասէ կայսրն. այո՛ 'ի միտ
առի։ Ասէ ցնա թագուհին. արդ
ո̃պ թագաւորն այն հաւատայր զին
աւորին այնմիկ, նոյնպէս և դու հա
ւատաս վարժապետաց նզովեալ որ
դւոյ քո. որ այսպիսի որոգայթս
պատրաստեն քեզ խաբէութեամբն
իւրեանց։ Ո՜ ի ես որ կին քո եմ,
ո՛չ հաւատաս ինձ քան թէ նց̃ հա-
ւատաս. որ այսպիսի նախատինք ա-
րար ինձ և խայտառակեաց զիս. որ
դու տ̃րդ իմ արքայ ինքնին տեսեր
Այլև զայս տեսանես՝ զի դեռևս
օգնեն բանիւք նզովեալ որդւոյ քո։
Յորժամ երկիցես՝ զի մի՛ լինիցիս նը-
ման թագաւորին այնմիկ զոր ա̃ցի
քեզ զայդ ա̃մ։ Ասէ կայսրն՝ ո՛չ լինի.
այլ 'ի վաղիւն անպատճառ տամ ըս
պանանել զնա. Ասէ թագուհին.
եթէ այդպէս առնես՝ մեծ իմաստու
թի̃ է քեզ. զի չէ՛ պարտ նմա կեն-
դանի մնալ։

* Յաւուրն երրորդ անգամ տանելն զորդին ար_
քային 'ի մահ. և եօթներորդ վարդապետն
Յովակիմ անուանեալ՝ առակօք
փրկէր զնա.

Յեօթն երորդում աւուրն՝ ելեալ կայսրն նստէր 'ի դահոյս իւր. և հրամայեաց կոչել զդահճապետն. և ասէ՝ երթ հան զորդին իմ 'ի բանտէն և տար սպան զնա. և հեռացո՛ զգլուխն 'ի մարմնոյն նետաձիգ մի. Այլ թագուհին յառաջմէ կոչեալ զդահճապետն՝ ետ նմա բազում պարգևս. իբր թէ նման մահապարտի սպանցէ զնա.
Այլ ելեալ դահճապետն՝ եհան զորդի արքային 'ի բանտէն. և ետ ըզձեռան 'ի յետուն կապել որպէս մահապարտի. և մունետիկն առաջի իւր ձայնէր ասելով. եթէ ոք կամենայ մեղանչել ընդ յետնամօրն իւրոյ, այսպիսի մահուամբ մեռանի.
Այլ թագուհին հայէր 'ի պատուհանէն. և ուրախանայր ընդ մահս իւր

 թէ

թէ այսօր կու կորնչի որդի արքային
Եւ այսպիսի նախատանօք՝ տանէին
զորդի արքային ՚ի մահ. և նա աղէկո
տոր սրտիւ երթայր. և ժողովուրդ-
քըն ափսոսալով ասէին. աւաղ աւ-
աղ և ո՜ աւաղ որ այլվի տանին զոր
դի արքային ՚ի զուր սպանումն.
Եւ եօթներորդում դպրապետն
որում անունն էր յովակիմ, հե-
ծեալ սրընթաց երիվարաւն նոյն
ժամայն եհաս նոցա և ասէ. զինչ գոր
ծէք. և բարկացեալ դահճապետին
ասէ. ընդէ՞ր այդպէս նախատինք ես
արեր զորդի արքային. և ետուր որ
ձակել զձեռսն. Եւ ասէ դահճապետն
ով բարի դպրապետ՝ ոչ գիտեմ թէ
զինչ արարից. զի հրամանն թագա-
ւորին սաստիկ է. եթէ կարող ես ա-
զատել՝ ես արգելից զամ ատա. և
դու գնա առ կայսրն և ազատեա.
Եւ ժողովուրդքն աղաղակէին ե-
ասէին. փութա առ կայսրն և ազա
տեա զաշակերտն քո՝ որում ընկերքն

 քո

քո արարքին։ Եւ որդի արքային էր
կիրթեալ վարժապետին իւրոյ.
իբր կամէր ասել թէ ազատեա՛ զիս
՚ի մահուանէ։ Եւ դպրապետն փու-
թանակի եկն առ կայսրն. և երկր-
պագեալ մեծաւ պատուով ողջու-
նեաց զնա։ Ասէ կայսրն. ա͞ծ կտ-
րեսցէ զբարիքն ՚ի քէն. Ասէ դպրա-
պետն. տէ՛ր արքայ զի՞նչ գործ գոր-
ծեցի որ այդպիսի բան խօսիս ը͞ն իս։
Ասէ կայսրն. ետու զորդին իմ ՚ի
ձեզ՝ ճարտար լեզուաւ ՚ի բանս և
՚ի խօսս. և այժմ համրացեալ է.
Ետու զորդին իմ ՚ի ձեզ՝ զի պար-
կեշտ վարս ուսանիցի. և նա զկինն
իմ կամեցաւ լլկել. վ͞ա այնր գոր-
ծոյն ա՛հա մեռանի նա՛ այսօր. և ըզ-
ձեզ զամենեսին դատ մահուամբ
կորուսից։ Ասէ ցնա դպրապետն.
տէր արքայ՝ ո՛ւնկն դիր բանից իմոց
և երկայնամիտ լեր. ասացեր թէ որ-
դի իմ պապանձեալ է. Ասէ կայսրն՝
այո։ Ասէ դպրապետն. զանձն իմ

եդիր 'ի մահ՝ և ընկերըքն իմ ամ.
եթէ ոչ խօսի 'ի վաղիւն յաւուր քոն
զեօթն երրորդ ժամն առաջի ամ̃ցուն.
Ասէ կայսրն. եթէ տեսից և շատ է
ինձ. Ասէ դպրապետն. այլ մի՛ ու-
նիցի կենդանութ̃ն եթէ ոչ նկցէ 'ի
միաստուդ՝ որ անիրաւ զըրպարտեաց
զնա թագաւորին քո. Այլ զայս ա-
սեմ քեզ. եթէ տայցես սպանանել
զորդին քո վն̃ բանի կնոջ քո՝ պա-
տահեսցէ քեզ այնպէս զոր պատա-
հեաց զինուորի ումեմն. որ մեռաւ
վն̃ կնոջ իւրոյ. Ասէ կայսրն. աղա-
չեմ զքեզ ասա՛ ինձ զառակդ զայդ.
Ասէ դպրապետն. վն̃ է՞ր իզուր աշ-
խատիմ և ասեմ. զի մինչ ես պատմե-
ցից զառակս՝ զորդին քո սպանցեն.
Եթէ կամիս լսել զառակն իմ, նախ
դարձո՛ զորդին քո 'ի բանտ. և ես
պատմեմ զառակս ազնուագոյնս.
Յայնժամ խղճմտանք քո դատեսցէ
վն̃ նր̃. կամ սպանանել կամ կեցու-
ցանել զնա. Ասէ կայսրն. դարձցի

՚ի տուն և ոչ ՚ի բանտ. առաւել վն̅
բանին այնորիկ՝ զոր ասացեր թէ՝
՚ի վաղիւն խօսելոց է առաջի ա̅մ̅ցն.
Ապա դարձուցին զմանուկն ՚ի տուն
և պահապանս եդին նմա. և դպրա‿
պետն սկսաւ ասել զառակս զայս.

* Առակ եօթներորդ. զոր ասաց Յովհաննէս
Պարզամտութեան և փրկութեան ամուսնոյն.
և խորամանկութեան կնոջն
նորա.

Ի քաղաքի միում՝ էր զինուոր
ոմն ազատազն. և ունէր կին
գեղեցիկ. ո̅պ̅ զթագուհին քո
և յոյժ սիրէր զնա առաւել
քան զա̅մ. մինչ զի ամենևին առաջի
ն̅ր̅ ուրեք դադարումն ոչ առնոյր.
Ապա յաւուր միում խաղային այրն
և կինն իմիասին խաղս ոսկոր կամ
վէգս. և զինուորն այն ունէր ՚ի ձե‿
ռին իւրում դանակ մի փոքրիկ. և
կինն ՚ի խաղալն ընդ նմա՝ զարկոյց
զձեռն իւր ընդ դանակն և վիրա‿
ւո

ճորեաց զփոքրիկ մատն. և ել տա-
կաւ մի արիւն: Իբրև ետես այրն
զարիւնն 'ի ձեռն կնոջն՝ անկաւ և
ուշաթափեցաւ. ոչ թէ ոք հարկա-
նիցէ զկասկած նր: Իսկ կինն ջուր
ցանեալ յերեսս նր զի ուշաբերիցի
փութով. և նա եբաց զաչսն և ասէ
կոչեցէք փութով զքահանայն. զի
ահա մեռանիմ վս արեան կնոջ իմոյ
Իսկ ծառայքն ընթացան կոչել ըզ
քահանայն՝ զի եկեալ հաղորդեսցէ
զնա. բայց առաւել հոգալոյն վասն
սակաւ մի արեան կնոջ իւրոյ՝ մինչ
չև եկեալ էր քահանայն՝ մեռաւ.
Իսկ բարեկամքն նր կոծէին և ա-
ճաղէին զնա որ 'ի զուր մեռաւ. և
կինն լայր դառնապէս և ասէր՝ վայ
ինձ. արդ զինչ լինիցիմ ես: այսու
հետև նման տատրակի մնացի անայր
Իսկ տարեալ թաղեցին զնա մեծաւ
պատուով. և կինն անկեալ 'ի վերայ
գերեզմանին լայր անմխիթար.
Իսկ ազգատոհմք նորա կամէին զնա

տանել ՚ի տուն իւր. այլ նա երդ-
մամբ ասէր ցնոսա. եթէ ՚ի տեղւոջէս
յայսմանէ ո՛չ ուրեք երթայց. այլ
ա՛ստ մեռայց վ͞ս սիրոյ տ͞ն իմոյ.
Ասեն ցնա բարեկամքն. ո՛վ բարի
տիկին՝ մի թէ այդպէս առնելովդ՝
շահ մի լինի՞ հոգւոյ ն͞ր. որ աստ ան
կեալ կաս. լաւ է զի երթիցես ՚ի տուն
քո և արասցես ողորմութի͞ վ͞ս հո
գւոյ նորա։ Ասէ ցն͞ա կինն. չա՛ր է
խրատն ձեր զոր ասէք ինձ. զի ես
՚ի տեղւոջէս ա՛յլ ուրեք ո՛չ շարժե
ցայց. այլ աստ մեռայց վ͞ս սիրոյ տ͞ն
իմոյ. զի նա՛ վ͞ս սիրոյ իմոյ մեռա՛ւ։
Իբրև տեսեալ բարեկամացն թէ ոչ
կամի գնալ ՚ի տուն՝ արարին նմա
խուղ մի փոքրիկ ՚ի վ͞ր գերեզմանի
տ͞ն ն͞ր. և բերին առ նա անդ կերա
կուր և զ͞ամ պէտս ն͞ր։

Յայնմ ժամանակին սահման կայր
՚ի քաղաքին յայնմիկ և յ͞ամ թա
գաւորութեան ն͞ր. եթէ զող մի
որ կախիցեն՝ քաղաքացի մի պահի

որ

որ պահէ զկախեալն . զի մի՛ եկեալ
ընկերքն գողասցեն զմարմին նորա .
Եւ եթէ անփոյթ արարեալ պահա
պանն գողացուսցէ զմարմին կախե
լոյն, զնոյն ինչս նորա յարքունիս տու
գանել. և զինքն ևս ՚ի տեղի նորա
կախել: Եւ յաւուրսն յայնոսիկ՝
կախեալ եղև գող մի. մերձ ՚ի գե
րեզմանի զինուորին այնմիկ. և քա
ղաքացի մի եղև կարգեալ պահա
պան՝ առ ի պահել զգողն. որ էր դը
րացի զինուորին . և էր այրի.
Որ և զգեցեալ զրահ . և առեալ
զէնս. և հեծեալ ՚ի ձի՝ ել հանդէպ
քաղաքին ՚ի պահել զկախեալն:
Եւ ՚ի մէջ գիշերոյն՝ եղև ցուրտ
և պարզ յոյժ . և սառնոյր այրն
որ պահապանն էր. և ոչ կարէր ժու
ժել: և հայեցեալ ետես զի հուր ինչ
ցոլայր ՚ի տեղւոջէն ուր էր կինն ՚ի
վերայ գերեզմանի զինուորին. և գնա
ցեալ անդ՝ բախէր զդուռն: Ասէ
կինն. ո՞վ է այդ որ այժմ յայս ժա

մուս եկեալ է աստ։ Ասէ պճպանն․
սիրելի տիկին՝ ես եմ դրացի քո․ և
պահապան եմ ՚ի գիշերիս վասն դո
ղուն․ և սառուցեալ եմ ՚ի ցրտոյ․
բայց զի սակաւ մի ջեռնում առ հր
րոյն․ զի ո՛չ կարեմ ընդդիմանալ
ցրտոյս։ Ասէ կինն․ մուծանէի ըզ
քեզ ՚ի ներքս՝ բայց երկնչիմ զի ան
պատշաճ խօսս խօսիս առաջի իմ։
Ասէ պահապանն․ երդնում հաստա
տուե̃ զի զբանս զորս դու կարծես
ո՛չ բնաւ խօսեցայց առաջի քո․ այլ
սակաւ մի ջեռայց և գնացից։ քնզի
լուեալ եմ վս̃ քո՝ որ կին մբ̃ ես․ և
վս̃ սիրոյ առն քո բնակեալ ես աստ։
Ապա կինն եբաց զդուռն․ և եմուծ
զնա ՚ի ներքս․ և նա սկսաւ ջեռնուլ։
Ապա իբրև ջեռաւ՝ ասէ պահապանն
ցկինն․ տի՛կին բարի՝ մի՛ չար թուես
ցի եթէ ասացից ինչ քեզ։ Ասէ
կինն․ ասա՛ և ես տաց քեզ զպատաս
խանին։ Ասէ պահապանն․ սի՛րելի
տիկին՝ դու կին գեղեցիկ ես փա

 ռա

ռաւոր և ընչաւէտ. լաւ էր քեզ ՚ի
տան քում բնակիլ և ողորմութիս
առնել վասն հոգւոյ առն քո՝ քան
թէ աստ բնակել և լալով զկեանս քո
անցուցանել: Ասէ կինն. եթէ գի
տացեալ էիր որ զայդ խօսէիր՝ ոչ մու
ծանէիր զքեզ ՚ի ներքս: բայց զայս
ասեմ քեզ՝ զոր ոմանց ասացի. և
դու լաւ գիտես թէ ո՞րչափ սիրէր զիս
այրն իմ. և վս սիրոյ իմոյ մեռաւ՝ տե
սեալ սակաւ մի արիւն ՚ի ձեռս իմ.
նոյնպէս և ես վս սիրոյ նր կամիմ
մեռանել աստ: Լուեալ զայս պա
հապանն՝ ողջունեաց զնա և գնաց
տեսանել զգողն: Եւ հայեցեալ
ետես զի գողացեալ էին զմարմինն
կախեալ. և երկեաւ յոյժ և ասէ՝
վայ ինձ որ կորուսի զիմ ինչս իմ.
արդ զինչ արարից. կամ առ ո՛ եր_
թայց հարցանել խրատ: Գնացից
առ մբ կինն և ՚ի նմանէ ուսայց ըղ_
խրատս: Եւ եկն առնա և ասէ.
տէ՛ր կինն բարի՝ ես եմ պահապանն

որ

որ աստ առ քեզ ջեռայ․ այժմիկ տու
նիմ ծածուկ բանս ինչ ասել քեզ․
աղաչեմ զքեզ՝ վ՟ն ա՟յ սիրուն քոյ
ինձ զդուռդ․ Տ՟ր կինն երբայ ըղ
դուռն․ և ն՟ր մտեալ 'ի ներքս և ա
սէ․ բարի տիկին՝ խընդրեմ 'ի քէն
ուսանիլ բարի խրատ․ Ո՛ սահման
երկրիս գիտես թէ ո՛ր պարտէ պա
հել զկախեալն․ և եթէ գողացեն՝
յայնժամ պահողնն կորուսցէ զա՟մ
ինչս իւր․ և զինքն 'ի տեղի ն՟ր կա
խեսցեն․ Տ՟ր ես մինչ աստ ջեռայ՝
գողացեալ են զդուռն 'ի կախաղանէն․
Վ՟ն որոյ աղաչեմ զքեզ՝ խրատ ինչ
ուսո ինձ թէ զինչ արարից․ վ՟ն զի
զերկիւղ յա՟մ ընչից իմոց․ և զիս 'ի տե
ղի ն՟ր կախեսցեն․ զայս ասացեալ
անկաւ առ ոտս կնոջն և աղաչէր․
Ասէ ցնա կինն․ ցաւ է ինձ վ՟ն սահ
մանի քաղաքիս․ որ այսպիսի հաս
տատեալ են․ Տ՟ր արդ՝ լո՛ւր խրա
տու իմոյ և ոչ կորուսցես զինչս քո
և 'ի մահուանէ ես ապրեսցիս․

Ասէ պահապանն. տամ սիրելի տի
կին. զի զա̄մ զոր ինչ և ասիցես դու՝
արարից ես ըստ խրատու քո. զի վս̄
այն եկեալ եմ առ քեզ՝ որ քոյին
խրատովդ ազատեցայց 'ի վնասուս
յայսմանէ. Ասէ կինն. ահա́ դու
կին ոչ ունիս. եթէ զկին առնես 'ի
կնութի̄ քեզ, տամ քեզ խրատ.
Ասէ պահապանն. այժմ գտայ շ-
նորհս առաջի քո. որ կամիս ելանել
'ի գերեզմանէս՝ ունելով զկին քեզ այր
Այն յօժարութե̄ արարից զինչ և ա-
սիցես. զի դու ո՛չ հայեցար յաղքա
տութիս իմ և սիրեցեր զիս. Ասէ
ցնա կինն. ես միայն զքեզ կամիմ
և ո՛չ զայլ ոք. Ասէ պահապանն.
եսայլ ո՛չ զոք կամիմ քանի որ դու
կենդանի ես. Ասէ կինն. այրն իմ
որ մեռաւ վս̄ սիրոյ իմոյ. որ և դու
իսկ գիտակ ես. զնա յերեկեան օրն
թաղեցին. հա́ն զնա 'ի գերեզմա-
նէն և տար կախեա́ 'ի տեղի գողոյն
որ ազատիս 'ի մահուանէ. Ասէ պա

հապանն. ոպ̃ կամիս՝ այնպ̃ս եղիցի։
և բացին զգերեզմանն և հանին ըզ
մեռեալն։ Ասէ պահապանն. երկն
չիմ կոյժ. զի գողոյն այնմիկ 'ի վերի
կողման ՟Բ ատամն հատեալ էր. և ե
թէ զդա՛ կախեսցուք՝ ատամամբն
ճանաչիցեն թէ ո՛չ է այն։ Ասէ կինն
ա՛ռ քար և հա՛ն զատամ դորա.
Ասէ պահապանն. սի՛րելի տիկին՝
այր քո սիրելի էր ինձ և ընկերակից
և բարեկամ էր 'ի կենդանութե̃ իւր
ում. այլև նախատինք է ինձ որ հա
տանեմ զատամունս մեռելոյն։
Ասէ կինն. ես հանեմ զատամունս
դորա վ̃ս սիրոյ քո։ և առեալ քար՝
եհան վերի զատամունս մեռելոյն
և ասէ. տար կախեա՛ զդա այժմ։
Ասէ պահապանն. դեռևս երկնչիմ
կախել զդա՛. զի գողն այն՝ ունէր
վէր մեծ 'ի գլուխն իւր. և զերկո
սին ականջսն ո՛չ ունէր։ եթէ գտա
նիցեն զդա՛ առանց վիրաց և ական
ջօք՝ ասիցեն թէ ո՛չ է այն. և ինձ

 ամօթ

ամօթ մեծ եղիցի։ Ասէ կինն. հա՛ն
զսուրդ և հա՛ր զգլուխ դորա. և հար
թեա՛ զականջսն. Ասէ պահապանն.
սիրելի տիկին՝ ոպ̃ հանեցիր զատամն՝
այնպէս և զայս այլ դու արասցես։
Ասէ կինն. տո՛ւր ինձ զսուրդ քո
և ես արարից վ̃ն սիրոյ քո. և նա
ետուր։ Նա՛ նորա առեալ զսուրն՝
արար վէր մեծ ՚ի գլուխ նր̃. և կըտ
րեաց զերկոսին ականջսն և ասէ.
արդ տար կախեա՛ զդա։ Ասէ պա
հապանն. ունիմ ա՛յլ ևս երկիւղ.
զի գողն այն ո՛չ ունէր երանս։ և
եթէ զդա երանօք տեսանիցեն՝ ճա
նաչիցեն թէ ո՛չէ այն։ Ասէ կինն.
ո՛չ եմ տեսեալ այր երկընչոտ քան
զքեզ ի վ̃ր երկրի. արդ կտրեա՛ զե
րանս դորա և տար կախեա՛. Ասէ
պահապանն. ո՛վ սիրելի տիկին դու
լա՛ւ գիտես որ առանց երանաց այր՝
չէ՛ կատարեալ մարդ. և եթէ կըտ
րեցից զերանս դորա, նոյն և ինձ
պատահի. վ̃ն այն և զայդ ևս դու

արտասուցես ։ Ասէ կինն . ճշմարիտ է
զոր ասես . և ես վն սիրոյ քո զամ
ինչ առնեմ ։ Յա՛ նոյնժամայն առ-
եալ զսուսերն՝ կտրեաց զերանք մեռե-
լոյն որ էր տէր իւր և էարկ շանց .
և ասէ՝ արդ տարեալ կախեսցես
զայրդ տգեղեալ դիմօք ՚ի նզովս ։
Ասէ պահապանն . այդպէս արարից ։
և տարեալ կախեաց զմեռեալն ՚ի տե-
ղի գողոյն և ապրեցաւ պահապանն ։
Յետ այնորիկ ասէ կինն . ով սիրելի
իմ արդ ազատեցար յամ տրտմութե .
եկ երթիցուք յեկեղեցին . և առա-
ջի ամցուն առցես զիս ՚ի կնութի ։
Ասէ պահապանն . ուխտ եդեալ եմ
այ որ դու քանի կենդանի ես՝ ես
այլ կին ոչ առից ։ Ասէ կինն . վն էր
Ասէ պահապանն . ով թշուառական
և նզովեալդ ՚ի մէջ կանանց . ո՞վ առ-
ցէ քեզ նման նզովեալ եղջար կինն
՚ի կնութի իւրեան ։ Ո ՚ի այր քո որ
վն սակաւ արեան քո զանձն ետուր
՚ի մահ, դու այդպէս խայտառակ

 արա

արարեր զնա․ զատամունսն թափե
ցեր․ զգլուխն վէրա՟որեցեր․ զա
կանջսն կտրեցեր․ և զերանսն հա-
տեալ՝ շանց ընկեցեր․ և ես վասն
այդորիկ առից զքեզ ՚ի կնութիւն
զի և ինձ զայդ արասցես․ Ոչ թո-
ղից զքեզ կենդանի՝ զի միւսանգամ
գործեսցես զայդ․ և զայս ասացեալ՝
եհան զսուրն իւր և հատեաց ըզ-
գլուխ կնոջն․

Յետ այնորիկ ասէ դպրապետն ցը-
կայսրն․ տէր արքայ ՚ի միտ առէ՛ր
զասացեալսն իմ․ Ասէ կայսրն․ այո՛
՚ի միտ առի․ զի վ̃ս ա̃մ չարեաց կա-
նանց զոր լուեալ էի՝ դա՛ չարագոյն
էր քան զա̃մ և նզովեալ․ Սակայն
ո՛վ դպրապետ՝ եթէ զձայն որդւոյ
իմոյ լսէի որ խօսէր, և թէ մեռա-
նէր՝ ո՛չ էր ինձ կսկիծ․ Ասէ դըպ-
րապետն․ ա̃ծ պահէ զքեզ ՚ի մեռա-
նելոյ․ արդ տուր զորդին քո ՚ի ձիս․
և ՚ի վաղիւն՝ ժողովեսցին առ քեզ
ա̃մ իշխանք քո և ա̃մ կուսակալք քո

 Նա՟

Ապա մեք ընկերովքս հանդերձ՝ բեր ցուք զորդին քո 'ի քեզ. և լուիցես զձայն որդւոյ քո. նոյնպէս և ամ̃ իշխանքն և կուսակալքն քո: Քանզի յոյս ունիմ առ ա̃ծ՝ զի վաղիւն յայտնելոց է ճշմարիտն 'ի մէջ որդւոյ և Թագուհոյն քո. որ անիրաւ զրպարտեաց Թագուհին զորդին քո:

Ապա նոյնժամայն հրամայեաց արքայն՝ տալ զորդին 'ի ձեռն յովակիմ դպրապետին: Ապա էառ դպրրապետն զորդի արքային և գնաց առ ընկերսն իւր:

Ապա Թագուհին իմացեալ որ ոչ սպանաւ որդի արքային, յայնժամ ասէ ցբարեկամսն իւր. արդ զինչ արարից՝ զի այսօր է̃ օր է որ ջանացի սպանանել զորդի արքային և ոչ կարացի. ահա եհաս ժամ զի 'ի վաղիւն խօսելոց է. և ես ոչ գիտեմ զինչ արարից. զի երկնչիմ թէ 'ի կենացս ելանեմ: Ապա բարեկամքն Թագուհւոյն մխիթարէին զնա և

ասէին. մի՛ երկնչիր ո՜վ Թագուհի՝
զի՞նչ առնելոց է քեզ որդի արքային
Լա՜ կայսրն՝ մտեալ երեկոյին առ
Թագուհին և ասէ. ահա՛ որդին իմ
'ի վաղիւն խօսելոց է ո՜վ սիրելի Թա
գուհի իմ. և յայնժամ տեսցուք թէ
'ի ձէնջ ո՞րն է ճշմարիտ։ Օ ի այսօր
եօթն օր է որ դուն ջանացիր սպա
նանելոյ զորդին իմ, և դպրապետքն
ջանացին ապրեցուցանել. ահա՛ վա
ղիւն տեսցուք ա͞ծ ինչ կաջողէ. և
Թագուհին ինչ ոչ խօսեցաւ։

* Յաւուր երրորդում առաւօտն ժողովեցան դպր
բապետացն. և առնուլ զորդի արքային. և
եկեալ ժողովքով եկեցան
առ կայսրն և խօսին։

Յաւուր երրորդում առաւօտն ժո
ղովեցան եօթանեքին դպր
բապետքն իմաստնին. և հար
ցանէին որդոյ արքային և ասէին.
եղեւ քեզ ժամ խօսելոյ. Ասէ որդի
արքային. այժմ եհաս ինձ ժամ խօ
սել

սելոյ և ապրեցուցանելոյ զնս և ըզ
ձեզ այսօր. և դուք բնաւ մի՛ տըրտ
մըք թէ զինչ խօսելոց եմ 'ի ժամուն
այնմիկ։ Եւ դպրապետքն զգեցու
ցին նմա զընծայեցեալ պատմուճանն.
և բազմեցուցին զնա 'ի վր̄ ոսկեա
կազմ երիվարի։ Եւ Ը̄ 'ի նոցանէ
յառաջ երթային Ե̄ Ե̄. և երեքն ըզ
կնի՝ ոսկեակազմ երիվարօքն. Եւ
փողովք ազդեցութե՛՝ սրընկօք եւ
թմբկօք և ամ̄ արուեստականօք և
բազում ժողովրդօք և մեծաւ փա
ռաւորութեամբ և խնդութեամբ
եկին առ կայսրն։

Եւ կայսրն լուեալ զձայնն ուրա
խութե՝ ասէ ցնո̄ որ շուրջն կային
զինչէ այդ զոր լսեմ ես։ Եւ նո
քա ասեն. ա՛րքայ յաւիտեանս կաց՝
որդին քո գայ առ քեզ. զի այսօր ա
ռաջի քո և առաջի ամ̄ նախարարաց
քոց խօսեսցի։ Եւ նոյն ժամայն մը
տեալ 'ի պալատն. որև դղրդեցաւ
պալատն։ Եւ մտեալ յառաջ դըպ

րապետքն առաջի կայսերն. և ողջու-
նեցին զնա մեծաւ պատուով:
Եւ կայսրն մեծարեաց զնոսա.
Եւ զկնի վարժապետացն՝ եկն որ-
դի արքային առաջի հօրն. երկիր եպ-
պագ նմա և ասէ. Ողջ լեր գորովա-
գութ հայր իմ և տէր արքայ. Եւ
դարձեալ ողջունեաց զմեծամեծսն
և ասաց. ողջոյն ընդ ձեզ իշխանք
հօր իմոյ՝ և մեծամեծք բոլոր Հռո-
մայ. Իբրև լուաւ արքայն զձայն
որդւոյ իւրոյ՝ 'ի մեծ խնդութենէն
անկաւ յաթոռոյ իւրմէ. և դարձեալ
նստուցին յաթոռն իւր: Եւ զորդի
արքային՝ նստուցին մերձ առ հայրն
իւր. և ամ̃ մեծամեծք և իշխանք՝
եկեալ երկրպագեցին որդւոյ ար-
քային: Եւ որդի արքային կամէր
խօսել ընդ հօրն իւրում, բայց 'ի
ժողովրդենէն ոչ լինէր լսելի բան
նր̃: Եւ կայսրն հրամայեաց ծա-
ռայից իւրոց զի ոսկի և արծաթ ցա-
նեսցեն 'ի փողոցսն. որ այնու զբ-

Նստցեն ժողովուրդքն անտի. և ինքն
կարիցէ լսել զխօսիլն որդւոյ իւրոյ։
Սակայն ժողովուրդքն 'ի խնդութէ
բանից որդւոյ արքային՝ ոչ հայէին
յոսկին և արծաթն. և ոչ ոք շար-
ժեցաւ 'ի տեղւոջէն իւրմէ. Ապա տե-
սեալ կայսրն որ ոչ շարժեցաւ ժո-
ղովուրդն՝ հրամայեաց քարոզ կար-
դալ և ասել զի լուեսցեն ամենեքեան.
և եթէ ումեք ձայն լսելի լինիցի,
նոյն ժամայն սպանցեն զնա.

Ապա իբրև լուեցին ժողովուրդքն
ամենեքեան որ ոչ բնաւ խօսէին,
ասէ որդին ցկայսրն. Տէր արքայ՝
ոչ խօսեցայց մինչև դայցէ թագու-
հին քո աստ։ Աղաչեմ զքեզ՝ զի
հրամայես կոչել զնա աստ. առաջի
քո և առաջի նախարարաց քոց. և
ամ կուսանքն և օրիորդքն իւր է-
կեսցեն ընդ նմա։ Ապա իսկոյն հրա-
մայեաց կայսրն կոչել զթագուհին
զի ժամանեսցէ անդ ամ կուսանօքն
իւրովք։ Ապա եկեալ ծառայիցն ծա-

 Նու

նուցին զհրամանն արքային.

Եւ ելեալ թագուհին ժողովեաց զամ՟ աղջկունսն իւր. և եկեալ առ կայսրն խռովեալ անձամբ եւ տրտմեալ սրտիւ: Յորժամ ետես որդի արքային զթագուհին, յայն ժամ բարկութ՟ ասէ ցթագուհին. կացցես դու այդր առաջի ամ՟ ժողովրդեանդ և առաջի ամ՟ մեծամեծաց հօր իմոյ. և ամ՟ կուսանք քո՝ կարգաւ կացցեն ընդ քեզ. զի ամ՟քեան տեսցեն զձեզ. զի ունիմ բան ինչ խօսելոյ: Յայնժամ կանգնեցաւ թագուհին հանդէպ արքային. և ամ՟ աղջկունքն կարգաւ կացին առ ընթեր թագուհոյն:

* Խայտառակէին Պոնտիանոսի զթագուհին. և Դիոկղետիանոսին զերիտասարդն ի ճանաչի զգիտութէն:

Յայնժամ ասէ որդի արքային ցհայրն իւր. տէր արքայ՝ ամբարձ զաչս քո և հայեաց

՚ի կուսանսն թագուհոյ քո. և առա
ւել ընդ այն որ գեղեցկագոյնն է
զգեցեալ քան զամենեսեան. և կայ
առ ընթեր թագուհւոյն կանանչ
պատմուճանաւ: Ասէ կայսրն. այո՛
գիտեմ որդեակ իմ. տեսանեմ և
ճանաչեմ զնա՝ զի նմա է իվ̄ր ա̄մցն.
և յոյժ սիրէ զնա թագուհին. և գո
վէ զնա ինձ՝ թէ լաւ է քան զամե-
նեսեան: Ասէ որդին. հայր իմ ա-
ղաչեմ զքեզ՝ հրամայեա՛ մերկացու-
ցանել զնա առաջի ա̄մցն. և ցուցից
քեզ զորբութի̄ թագուհւոյն քո՝
թէ աղջիկ ունի յանկողնի իւրում:
Եւ լուեալ կայսրն զխօսս որդոյն
իւրոյ՝ զարմացաւ և ասէ. որդեակ իմ
ամօթ մեծ է մերկացուցանելն ըզ
կինն առաջի ժողովրդեանն: Ասէ
որդին. հրամայեա՛ հայր իմ մերկա-
ցուցանել. և եթէ ոչ հրամայես ծա
ռայից քոց մերկացուցանել՝ ես ինք
նին մերկացուցից զնա: Եւ առժա
մայն հրամայեաց կայսրն մերկացու

ցանել. և իսկոյն մերկացուցին զնա
անդ. Նա՛ իբրև մերկացուցին՝ տե
սին ամենեքեան զի ո՛չէ աղջիկ,
այլ երիտասարդ մանուկ. և զարմա
ցան ամենեքեան. վարժապետքն և
իշխանքն թէ ո՛րպ ծանեաւ զնա որ
երիտասարդ էր. Ասէ որդին ցհայրն
տէր իմ արքայ՝ երիտասարդդ այդ՝
համապազ պոռնկէր յանկողնի քում
ընդ թագուհոյն քո. և չէ զարմանք
որ առաւել սիրէ զնա և դովէ զնա
քեզի. Նա՛ տեսեալ կայսրն զայս՝
յամօթոյն խելոյ ո՛րպ խելագար եղև.
և հրամայեաց զի առժամայն այրես
ցեն հրով զթագուհին և զերիտա
սարդն. Ասէ որդին. տէր իմ արքայ
և հայր իմ սիրելի՝ թող այժմ զդո
սա զի ասասցեն զճշմարիտն զոր ինչ
վնաս եդին ի վ̅ր իմ. Ասէ կայսրն.
ո՛վ սիրելի որդեակ իմ, 'ի ձեռս քո
եղու զդատաստանս դոցա. զի դու
իմաստնագոյն ես քան զիս. Ասէ որ
դին. ո՛չ ես և ո՛չ դու՝ այլ օրէնքն

դատաստանին դատեսցեն զդոքա․
եթէ խոստովանեսցին զպղտութիս
իւրեանց։ Զի յորժամ հրամայե֊
ցեր ինձ գալ առ քեզ, յայնժամ
ամ վարժպտքն իմ հայեցան յաստղն
և ես ընդ նս հայեցայ․ և տեսաք՝
զի եթէ յեօթն օրն այն թէ խօսէի
բան մի՝ մահու մեռանէի․ և վն այն
պատճառի 'ի լռութ կայի։ Եւ թա֊
գուհին քո որ ասաց քեզ թէ բռ֊
նադատել կամեցաւ զիս, ստեց քեզ
յայդմիկ։ Զի յորժամ առ ընթեր
քո նստած էի՝ և եկն թագուհին՝
և հարցեալ քեզ թէ ո՞յսէ որդին քո՝
և դու ասեցեր․ այո՛ այսէ և ոչ խօսի,
յայնժամ էառ զիս հրամանաւն քո
և տարեալ զիս 'ի սենեակն իւր և
հրամայեաց ամենեցուն իբաց գնալ
իւրմէ և սկսաւ խօսիլ ըն իս այսպ։
Սիրելի իմ դիոկղետիանոս՝ զկու֊
սութ իմ վասն քո պահեալ եմ․ ը֊
ւեալ էի զհամբաւ գեղեցկութ քո՝
արդ այժմ տեսայ և ծանեայ զգե֊

ղեց

ղեցկութ քո. եւ ննջեսցուք իմիա_
սին. և կամէր համբուրել զիս. և
ես հեռանայի 'ի նմանէ: Եւ յորժամ
այս այսպէս եղև, ետուր Թուղթ
և Թանաք և ասաց. գրեա իւր Թուղ
Թին և ծանո ինձ զկամս քո. ահա
խեւացուցեր զիս ով սիրելի իմ դի
ոկղետիանոս: Եւ իմ առեալ ըղ
Թուղթն՝ գրեցի այսպէս. ով Թա_
գուհի՝ ոչ կամիմ ես պղծել զտուն
և զանկողին հօր իմոյ. ոչ ինչ է ինձ
շահ՝ այլ մեծամեծ մեղք է առաջի
այ. և ետու զԹուղթն 'ի ձեռս նր.
Եւ իբրև էառ նա և կարդաց, նոյն
ժամայն ցտեաց զերեսս իւր. և պա
տառեաց զհանդերձսն իւր. և ըղ
վնասն իւր իմ ասաց.

Եւ լուեալ կայսրն զայսոսիկ 'ի յոր
դւոյն իւրմէ՝ խոժոռեալ նայէր
դէպ 'ի Թագուհին և ասէր.

Ով Թշուառական՝ ոչ բաւականա
ցար առ սիրաւն քո. այլև կամեցար
զորդեակն իմ ձգել 'ի մեղս.

Նա՛ Թագուհին անկեալ խնդրէր
ողորմութի․ Ասէ ցնա կայսրն․ ո՛վ նը-
զովեալ կին՝ դու ո՛չ մի մասհու ծա-
ռայեցեր, այլ բազում․ Նախ և ա-
ռաջ պոռնկեցար առաջի իմ և պըղ-
ծեցեր զանկողին իմ․ Երկրորդ,
զոր կամեցար զորդին իմ ընդ քեզ
ձգել ՚ի մեղս․ Երրորդ՝ որ զուր
վնաս եդեր ի վ̃ր ն̃ր․ Չորրորդ՝ զի
յորդորեցեր սպանանել զնա․
Նա՛ Թագուհին լայր և խնդրէր
ողորմութի․ Ասէ կայսրն․ իրա-
ւունքն ցուցանէ քեզ թէ ո՛չ պարտէ
ողորմել քեզ․ Ասէ որդին․ տէր ար-
քայ դիտեա՞ զի վ̃ն մատնելոյն նմա
զիս՝ անմեղս տարեալ եղէ ա̃մ աւ-
ուրս ՚ի կախաղանն․ այլ ա̃ծ փրկեց
զիս մինչև ցայսօր ՚ի ձեռն վարժա-
պետաց իմոց․ և այսօր փրկեաց զիս
տ̃ր՝ ևս և զվարժապետսքն իմ․ Նա՛
Թէպէտ կամօքն ա̃յ՝ լինէր այնպէս
որ Թագաւորէի և տիրէի ՚ի կենդա-
նութեան քում որպէս Թագուհին

զոպարտեաց զիս, սակայն ես պատ-
ուէի և 'ի մեծարանս պահէի զքեզ։
ոմ վայելէ որդւոյ մեծարել զհայր
իւր։ և դու առանց աշխատանաց
լինէիր 'ի հանգստեան։ Եւ այլև ու-
սուցանէիր զիս թէ որպէս վարեցից
զթագաւորութիւն իմ. և ըստ կամաց
քոց առնէի զամենայն. զի 'ի քէն ուսանէի
Որպէս զինուոր ոմն որ զորդի իւր
ընկէց 'ի ծով. այլ աստուած փրկեաց զնա
և եղև թագաւոր եգիպտացւոց. և ե-
գիտ զհայր և զմայր իւր. և պահէր
'ի պատուի որքան կենդանի էին։
Թէպէտ նոքա ընկեցին զորդին իւր-
եանց 'ի ծով, այլ նա ոչ արհամար-
հէր զնոսա. այլ մեծարէր և 'ի մէջ փա-
ռաց պահէր։
Նաև կայսրն. ով քաղցրիկ որդեակ
իմ. օրհնեալ է ժամն այն որ դու ծնար
յերկրի. զի լուեալ 'ի քէն բան իմաս-
տուն։ Որդի՝ եօթանեքին վարժա-
պետքն քո՝ գեղեցիկ առակօքն իւր-
եանց ապրեցուցին զքեզ. և այժմ

դու. ասասցես մեզ գեղեցկագոյն առակ մի և զուարճացուսցես զմեզ։ Ասէ որդին. հայր իմ՝ հրամայեա՛ զի լռեսցեն ամենեքեան մինչև պատմեցից զբանս իմ։ Եւ հրամայեաց կայսրն զի լռեսցեն. և իբրև լռու-եղեն ամենեքեան՝ սկսաւ որդի ար-քային ասել։

* Առակ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ՚ի [illegible] [illegible] [illegible]։

Այր ՚ի քաղաքի միում յեգիպտական սահմանին զինուոր մի և ունէր որդեակ մի միամօր. որպէս և դուն զիս ունիս. և յոյժ սիրէր զնա։ Եւ ՚ի տղայութեան հասակին առաքեաց զնա առ իմաստասէր ոմն. որպէս և դուն զիս ետուր վարժապետաց իմոց. զի իմաստնասցի և դաստիարակեսցի յիմաստութեան աճումն։ Եւ մանուկն էր սուր մըտօք. աճէր և զօրանայր օրըստօրէ

իմաստութե̃ արուեստիւն. և եղև
բուն իմաստասէր. եղեալ առ վար
ժապետն ամս է: Յաւուր միում
կամեցաւ հայր նր̃ բերել զմանուկն
Գրեաց առնա Թուղթ և ասէ. 'ի
հասանել քեզ նամակիս՝ եկեսցես
առիս: Եւ մանուկն հնազանդեալ
հրամանի հօրն իւրոյ՝ եկն առնա'ի
ժամադրեալ օրն: Եւ ուրախացան
ծնօղք նր̃ 'ի գալն նր̃. և մանուկն
էր յոյժ գեղեցիկ տեսլեամբ և ի-
մաստուն: Եւ յաւուր միում նս
տեալ էին հայրն և մայրն իւր 'ի սե-
ղանն. և մանուկն կանգնեալ կայր
առաջի նց̃ և ծառայէր: Եւ յան-
կարծակի եկն պիւլպիւլ մի և նս
տաւ իվր̃ դաստիկոնի սրահին և կար
դայր քաղցրաձայն: Եւ այնչափ
քաղցր կարդայր. որ զմայլեցաւ զին
ւորն և ասէ. 'ի չափ ծերութե̃ հա
սայ և այսպիսի քաղցր եղանակ ոչ
եմ լուեալ: և երանի այնմիկ որ գի
տէ զբանն և զխօսս դորա:

 Ասէ

Ասէ որդին ցհայրն իւր. տէր իմ և
սիրելի հայր՝ գիտէ ծառայ քո ըզ
խօսս դորա. բայց երկնչիմ մեկնել
առաջի քո. զի մի՛ չար թուեսցի ա-
ռաջի ձեր։ Ասէ հայրն. ասա՛ որ-
դեակ իմ զի տեսից և իմացայց. և
վասն է՞ր բարկանալոց եմ քեզ։
Ասէ որդին. պիւլպիւլս այս՝ վասն իմ
խօսի. և այսպէս ասէ 'ի կարդալն
իւրում։ ո՞չ թէ լինելոց եմ ես մե-
ծատուն և անուանի յոյժ. զի ամե-
նեքեան 'ի պատուի ունիցեն զիս։
Նաև հայր իմ հարազատ՝ ջուր արկ
ցէ լուանալ զձեռս իմ. և մայր իմ
դաստառակ առեալ 'ի ձեռսն իւրում
տացէ ձեռաց իմոց։ ահա՛ այս է որ
եղանակէ և կու խօսի պիւլպիւլն։
Յայնժամ սրտմտեալ մայրն իւր և
ասէ. մի՛ հասցես յօրն այն որ ես
և հայր քո ծառայեսցուք քեզ։
Ասէ որդին. ես զհասանելն և չի
հասանելն ոչ գիտեմ. այլ զխօսս
պիւլպիւլին մեկնեցի առաջի ձեր.

և

և ահաւասիկ եմ զոր ինձ առնելոց
էք ինձ։ Եւ էր մայր նր այնպէս՝
որպ̅ թագուհին քո ինձ է. և կամէր
սպանանել զմանուկն. և հայրն ոչ
կամէր զի միամօր էր. այլ թոյլ տայր
ասելով. համբերեա կին՝ տեսցուք
վերջն ուր կու գադարի. Եւ կինն
էր անհամբեր ոպ̅ զթագուհին քո.
ետուր բերել փայտեայ տապան մի.
և ձիւթով ամրացուցին՝ ի ներքուստ
և արտաքուստ. և եդին զմանուկն
՚ի միջի նր սակաւ ինչ կերակրօք և
ըմպելեօք. և ամրացուցին ըզ բե-
րանն. և ետուր ընկենուլ զնա ՚ի
ծովն. և ասաց՝ ահա թող մեծացու-
ցանէ զքեզ պիւլպիւլն. Եւ փայ-
տեայ տապանն լողայր ՚ի մէջ ծովուն
և հանդիպեցաւ նաւի միոյ. և նաւ-
ապետն կարծեաց թէ նաւ ընկըղ
մեալ է. և ասաց թէ՝ ջրոյ կամ գի-
նւոյ աման է. Եւ ուղարկեաց ըզ
սանտալն զի երթեալ բերցեն ըզ
փայտեայ տապանն. և իբրև ՚ի վեր

առին և բերին 'ի նաւն, նաւապետն բացեալ զբերան տապանին՝ ետես զմանուկն և զարմացաւ. Եւ ասէ ցմանուկն. ո՜վ եդ զքեզ 'ի փայտեայ տապանիս. և մանուկն պատմեաց կարգաւ զա̃մ նաւապետին. Եւ նաւապետն դարմանեաց զմանուկն. մինչև գնացին հասին յեգիպտոս. զի անդ գնային. Եւ յորժամ հասին 'ի յեգիպտոս՝ վաճառեաց նաւապետն զմանուկն նախարարի միոյ արքային եգիպտացւոց. Եւ նախարարն այն յոյժ սիրեաց զնա վ̃ն յաջողակ լինելոյն յա̃մ բանս իւր.

Եւ 'ի յայնմ ժամանակին Թգ̃րն եգիպտացւոց՝ կոչեաց զա̃մ նախարարսն իւր. և զա̃մ մեծամեծս և իշխանս իւր՝ վ̃ն իրիք ինչ խորհրդոյ. Եւ ժողովեցան առ նա ա̃մ իշխանքն և նախարարքն 'ի պալատն արքունի. Եւ նախարարն այն, որ առեալ էր զմանուկն 'ի նաւապետէն՝ տեսանէր որ յոյժ իմաստութ̃բ շարժէր՝

հագուց նմա պատմուճանս գեղե-
ցիկս. և առեալ ընդ իւր գնաց։
Եւ տեսեալ թգ̃րն որ ժողովեցան
առնա ա̃մ իշխանքն, եկն և նստաւ
յատեանն։ Յայնժամ ասէ թգ̃րն
ցիշխանսն իւր. սիրելի իշխանք իմ
և մեծամեծ նախարարք իմ. գիտէք
զպատճառն կոչելոյն իմ զձեզ։
Ասեն նախարարքն՝ ոչ գիտեմք. այլ
հրամայեսցէ արքայ՝ և մեք տացուք
պ̃տսխանի։ Ասէ թգ̃րն. սիրելիք իմ
եթէ ուտիցեմ եթէ ըմպիցեմ, և
թէ նստիցիմ և եթէ կանգնիցիմ,
երեք ագռաւք սեաւք միշտ թռու-
ցեալ աղաղակեն զկնի իմ հանապազ
անդադար ձայնիւ. և ահացուցանեն
զիս 'ի հայելն իմ զն̃տ. Եւ մինչդեռ
արքայն խօսէր ը̃ նախարարաց իւրոց
եկին ագռաւքն և սկսան աղաղակել.
և ասէ արքայն՝ ահա՛ եկին։ Եթէ
ոք գիտասցէ զպատճառ աղաղակի
դոցա թէ վասն էր աղաղակեն ըզ-
կնի իմ հանա̃պզ. և եթէ հալածեսցէ

 ոք

ոք զնոսա զի մի՛ այլ երեւեսցին ինձ
և ոչ լուիցեմ զձայն աղաղակի նց,
երդնում 'ի թագաւորութիւնս իմ
որ տաց նմա զդուստրն իմ 'ի կնութի
և յետ վախճանի իմոյ՝ թգւորեսցէ՛
'ի տեղի իմ։ Եւ ագուաւքն աղաղա
կէին և աՀացուցանէին զմնեան.
Եւ ո՛չ ոք գտաւ անդ 'ի նախարա
րացն պատասխանի առնել արքային.
Քզի ո՛չ կորէին Հալածել զագուաւսն
և ո՛չ իսկ ճանաչէին զխօսս նց.

Յայնժամ մանուկն ասէ Հօրն իւր.
գիտենայի եթէ արքայ կատարէր
զխոստմունսն իւր, ես թարգմանէի
զայն. Ասէ ցնա Հէր իւր. եթէ կա
րես պատմել ստուգիւ՝ ես ծանու
ցից արքային վասն քո։ Ասէ մանուկն
Հէր՝ զանձն իմ փոխան տաց եթէ
ոչ թարգմանեցից ստուգիւ.

Եւ նախարարն որ էր Հօր մանկանն՝
եկեալ առ արքայն՝ երկիր եպագ
և ասէ. տէր իմ և Հզօր արքայ՝ գի
տեմ ումն մանուկ որ գիտէ թարգ

մանել զայդ. եթէ տացես նմա զոր
խոստացարն։ Ասէ ցնա Թագաւորն.
երդնում 'ի թագաւորութիւնս իմ
որ զամենայն ինչ զոր խոստացայ բանիւ՝
կատարեցից գործով։ Ասէ դեռեւս
աղաղակէին ագռաւքն։ Ասէ նախա
րարն լուեալ զայս յարքայէն՝ կա
ցոյց զմանուկն առաջի արքային։
Ասէ տեսեալ արքայն զմանուկն՝ ա
սէ ցնա. ո՞վ պատանեակ՝ կարես պա
տասխանի տանել առ այս։ Ասէ մա
նուկն. այո՛ կարող եմ տէր իմ և հր
զոր արքայ։ Ասէ արքայն. զի՞նչ ա
ղաղակեն դոքա։ Ասէ մանուկն.
Թարգմանութիւն դոցա այս է որ հե
տեւեալ են արքայիս իմոյ և աղաղա
կեն թախանձանօք։ Ագռաւքդ
այդոքիկ՝ են արու և էգ. և երրորդն
ձագ դոցա է։ 'Ի ժամանակի միում
եղև սով սաստիկ. որ մարդ և անա
սունք և թռչունք մեռանէին 'ի սո
վու. և ձագ դոցա՝ նստէր 'ի վերայ
բունոյն։ յայնժամ մայր նորա թողեալ

զձագն իւր՝ Թռուցեալ գնաց յե֊
րեսաց սովուն. և այլ ոչ եկն առ
ձագն իւր։ Իսկ հայր իւր՝ սընոյց
զնա մեծաւ ջանիւք. զի Թռուցեալ
յօդս՝ զոր ինչ և գտանէր կերակուր
ինքեան՝ զայն ոչ ուտէր. այլ բերէր
ձագոյն. և ինքն սովամ մնայր։
և այնչափ կերակրեաց զձագ իւր՝
մինչև Թռոյց զնա։ Իսկ յորժամ
էանց սովն՝ եկն մայր նր՟ և կամէր
բնակել և ընկերակցել ընդ նոսա.
և այրն նր՟ որ էր հայր ձագոյն՝ ոչ
Թողոյր զնա ասելով. Թէ ոմ՟ ՚ի ժամ
սովուն իբաց մեկնեցար ՚ի մէնջ,
այժմ ես մի՛ ուրախասցիս ընդ մեզ։
Ասէ ցնա էգն. ես ցաւօք ծնայ՝ և
կամիմ վայելել ՚ի սէր նր՟. զի իմ է
ուրախանալ և ընկերակցել ընդ ձա֊
գոյն՝ և ոչ արուին։ Ա՟ այն զկնի
արքայիս Թռուցեալ աղաղակեն ան֊
դադար. զի դատաստան արասցես ՚ի
մէջի նց՟. Թէ ո՞ ՚ի նոցանէ ունիցի
ընկերակցուԹի՟ ձագոյն։ Արդ տրիմ

և

և հզօր արքայ՝ իրաւունս արա և հատ զվճիռ նց· զի գիտասցեն թէ ո՞ ՚ի նոցանէ ունիցի զձագն· և այլ ոչ երևին քեզ ագռաւունքդ:

Մինչև ցայսվայր՝ ոչ աղաղակէին ագռաւունքն:

Ասէ թգւրն· յորժամ մայրն եթող զձագն իւր ՚ի ժամ սովուն և գնաց, այժմ ևս ՚ի բաց կացցէ ՚ի նմանէ: Նա՛ եթէ ասիցէ զնեղութին ՚ի ժամ ծնանելոյն, այն նեղութին եղև նմա ցնծութի յորժամ ետես զզաւակ իւր· այլև պատճառ ծննդեն նր հայրն է· և յաւել որ սընոյց զնա և կերակրեաց ՚ի ժամ սովուն· և ինքն նուազէր և կայր սովեալ: Վ՟ն որոյ հրամայեմ ձագոյն լինել ընդ հօր իւրում· և մայրն նր մի՛ ունիցի մասն ինչ ՚ի նմանէ: Լուեալ զայս ագռաւունքն՝ մեծաձայն աղաղակեցին· իբր թէ շնորհակալ եղեն յարքայէն· և թռուցեալ հեռացան յերկրէն այնմանէ:

Յայնժամ ասէ թգւրն ցմանուկն·

 որ

որդեակ՝ զինչ է անուն քո ։ Ասէ
մանուկն․ անուն իմ աղեքսանդր կոչի
Ասէ թ՟գ՟աւորն․ որդեակ իմ աղեք-
սանդր՝ այսուհետև մի՛ զոք անուա-
նեսցես քեզ հայր՝ բաց յինէն․ զի
զդուստր իմ տաց քեզ ՚ի կնութի․
և յետ վախճանի իմոյ՝ դու լիցիս
թ՟գ՟ր ի վ՟ր երկրին եգիպտացւոց։
Ապա մանուկն աղեքսանդր՝ երկիր
եպագ արքային․ և բնակեցաւ առ
արքային ժամանակ ինչ․ և ամենե-
քեան սիրէին զնա ։

Յետ այնորիկ մանուկն աղեքսանդր
արար հեծեալս․ և արշաւեալ առ-
նէր պատերազմ և յաղթէր ամ՟ցուն։
Ապա ոչ ոք իշխէր մարտնչիլ ը՟նդ նմա․
և կամ բանական լինել իմաստութե՟ն
նորա ։ և ամ՟ ոք հարցանէր խրատ
և ուսանէր ՚ի նմանէ․

Այր ՚ի ժամանակին յայնմիկ կայսր
ոմն որ կոչիւր անուամբ տիւրոս․
որ անցեալ էր իմաստութ՟բ և մեծութ՟բ
զամ՟ թագաւորս երկրի․ և նստէր

 յա

յաղէքսանդրիայ․ և համբաւ նորա
տարածեալ էր ընդ ամ՟ տիեզերս։
Արդ եթէ ոք կամէր ուսանիլ մար
դաւարութ՟ն․ և տեսանել մեծազարդ
գեղեցկութ՟ն ոսկւոյ և արծաթոյ և
ականց պատուականաց՝ գային առ
նա և ուսանէին մարդաւարութ՟ն․
քանզի ամ՟ ինչ գտանէր առնա։
Աղէքսանդր լուեալ զկայսրն տիւ
րոս՝ եկն առ արքայն և ասէ․ Հայր՝
ամ՟ աշխարհ գովէ զտիւրոս կայսրն․
զկարգ և զսահման նր՟․ զի ցանկալի
ասեն լինիլ զսահման՚ի պալատ նր՟։
Արդ աղաչեմ զքեզ՝ եթէ հաճոյ
թուեսցի յաչս քո՝ առաքեա զիս
առնա․ թերևս կարացից ուսանիլ
իմաստութ՟ի ինչ և՚ի նմանէ։
Ասէ ցնա թգ՟րն․ և ինձ հաճոյ է այդ
ա՛ռ ընդ քեզ բաւական ոսկի և ար
ծաթ և գնա․ վ՟ զի այդ լիցի ինձ
անուն, և քեզի շահ։ Բայց պատ
շաճաւոր համարիմ զի նախ առցես
զդուստր իմ և ապա գնասցես։

 Ասէ

Ասէ աղէքսանդր․ տէր իմ արքայ
և հայր սիրելի՝ համբերեա՛ սակաւ
մի ժամանակ․ և յորժամ դարձայց՝
յայնժամ մեծաւ պատուով առից
զդուստրն քո ՚ի կնութիւն ինձ։
Ասէ թագաւորն․ որպէս հաճոյ է քեզ՝
այնպէս արա՛ որդեակ իմ։
Յայնժամ արքայն գրեաց հրովար
տակ և ետ ՚ի ձեռն աղէքսանդրի։
Եւ աղէքսանդր երկրպագեալ ար
քային՝ և առեալ ընդ իւր գանձս
բազումս՝ և ծառայս ազնիւս և քա
ջամարտիկս՝ և եկեալ յաղէքսանդ
րիա՝ գնաց ՚ի դուռն արքունի։ և
դռնապանն եմոյծ զնա ՚ի ներքս։
Եւ նա մտեալ՝ երկիր եպագ կայ
սերն․ և ողջունեաց զնա մեծաւ պա
տուով․ և ետ զհրովարտակն ՚ի կայսրն
Եւ կայսրն հարցեալ զաղէքսանդր
և ասէ․ որդեակ՝ յորմէ՛ երկրէ ես
դու․ և զի՞նչ է բան քո ասա առ իս։
Պատասխանի ետ աղէքսանդր և ասէ․
տէր իմ արքայ՝ որդի եմ արքային

 եգիպ

եգիպտացւոց. և ժառանգ աթոռոյ
նորա. և եկեալ եմ ծառայել քեզ՝
եթէ գտի շնորհս առաջի մեծութեան քո
Քանզի ընդ ամ աշխարհ հռչակի
համբաւ մեծութեանդ. և շնորհք գի
տութեն քոյին. և ես կամիմ ծառայել
՚ի պալատի քում։

Ապա կայսրն ընթերցեալ զհրովար
տակն. և իմացեալ զկամս նորա՝
ասէ ցնա. որդեակ իմ, զինչ անուն
է քո։ Ապա նա ասէ ցնա. աղէքսանդր
կոչի անուն իմ։ Ասէ կայսրն. որ
դեակ իմ աղէքսանդր՝ տացէ քեզ
ած ունել զաշխարհս. և զայս ծառայու
թիւս կու պատրաստեմ քեզ. զի ամ
աւուր դու պատրաստես զճաշ իմ։
Պտասխանի ետ աղէքսանդր և ասէ.
տր՝ պատրաստ եմ կատարել զկամս քո
Ապա նոյնժամայն սենեկապետն ար
քային՝ եցոյց նմա դարպաս մի. զի
անդ լինիցի հանդերձ ծառայիւքն
իւրովք։ Ապա աղէքսանդր զամ ինչ
իմաստութբ առնէր առաջի կայսերն.
և ամենքն սիրէին զնա։

Հետ այնորիկ ոչ յետ բազում ա-
ւուրց՝ եկն որդի արքային խորայէ
լացոց · որում անուանն էր լութֆիկ ·
Որ և նա ևս եկեալ էր զի ծառայես
ցէ կայսերն · և ուսանիցի կարգ և
սահման · Որ և զնա ընկալաւ մե-
ծաւ պատուով կայսրն · հարցեալ
զանուն նր̅ և զտոհմ և զերկիր նր̅ ·
Իսկ նա պատասխանի տուեալ ասէ ·
անուն իմ կոչի լութֆիկ · որդի ծա
ռային ձերոյ՝ արքային խորայէլացոց ·
Ասէ ցնա կայսրն · կարգեալ եմ զա
ղէքսանդր զի բերցէ ճաշ առ̅ջի իմ ·
արդ կամիմ և զքեզ զի դու առցես
բաժակ ՚ի ձեռին քում և տացես ինձ
գինի ՚ի սեղան իմ : Ասէ լութֆիկն ·
տ̅ր՝ պատրաստ եմ կատարել զկամս քո :
Իսկ նոյնժամայն սեննեկապետն ե-
ցոյց նմա բնակութի̅ ՚ի նոյն դարպասի
յորում բնակեալ էր աղէքսանդր ·
Իսկ նոքա երկոքեանն՝ լութֆիկն
և աղէքսանդրն՝ յոյժ նման էին մի-
մեանց · դիմօք և շարժմամբ ՚ի բանս

և

և'ի խօսս ա՟մ իրօք. մինչ զի ո՛չ ոք կարէր ճանաչել զնոսա թէ ո՛րն է լութֆիկն կամ աղէքսանդրն։

Եւ սոքա երկոքեանս՝ յո՛յժ սիրեցին զմիմեանս։ Եւ էր աղէքսանդր յո՛յժ զօրեղ և փոյթ. բայց լութֆիկն՝ էր կամակար և անուժ. ա՛յսուիկ միայն ոչ էին նման միմեանց։

Եւ կայսրն ունէր միայն դուստր մի միամօր. որ կոչիւր անուանն ֆլօրէնցիա. որև նա՛ էր ժառանգ կայսերն. և հայրն նր՟՝ յո՛յժ սիրէր զնա։ Եւ աղջիկն էր պարկեշտ և գեղեցիկ յոյժ. և էր առանձնակի 'ի դարպասի մի՝ հանդերձ ծառայիւք և աղախնօք իւրովք։ Եւ յա՟մ ա՛ւուր 'ի մեծամեծացն դայր ախորժիկ թագա՛ւորական. և'ի նոցանէ բաժանէր կայսրն մասն ինչ՝ և ուղարկէր դըստերն իւրոյ ձեռա՟մբն աղէքսանդրի. Եւ դուստր կայսերն՝ յո՛յժ սիրէր զաղէքսանդրն. ո՛չ թէ վ՟ս ծառու՟ն, այլ վ՟ս իմաստութ՟ն. զի իմաստու՟

և շնորհօք առնէր զամենայն բան։
Եւ յաւուր միում գործ մի մեծ
էինչ էր աղէքսանդրի . և՛ի ժամ
ճաշոյն ո՛չ գտաւ անդ . և լութֆիկն
ծառայէր փոխան նր։ Եւ յորժամ
կերաւ կայսրն զյետի ախորժակ կե
րակուրն, ասէ ցլութֆիկն կարծե
լով թէ աղէքսանդրն է . ո՛րդեակ՝
տարցես զայս յինէն դստերն իմոյ։
Եւ լութֆիկն՝ դեռևս չէր տե
սեալ զդուստրն կայսեր . և իբրև ե
մուտ 'ի դարպասն՝ երկիր եպագ նմա
և ողջունեաց զնա . և ետ նմա զկե
րակուրն և ասէ . հայր քո առաքեց
զայս քեզ։ Եւ իբրև ետես զնա
դուստրն կայսեր, իսկոյն ճանաչեաց
զնա զի ո՛չ էր աղէքսանդրն։ Ասէ
փլօրէնցիայն . սի՛րելի իմ զի՛նչ է ա
նուն քո . և ո՞ւմ որդի իցես դու։
Ասէ լութֆիկն . անուն իմ կոչի
լութֆիկ . և որդի եմ թագաւորին
խարայէլացւոց . և ծառայ կայսերն։
Ասէ ցնա աղջիկն . ո՛ղջ լեր 'ի տէր

և

և երթ 'ի խաղաղութ̃ · և շնորհակալ
լեր հօրն իմոյ յինէն։ Այլ լութֆիկն
երկիր եպագ նմա և ելեալ գնաց ։
Այլ յորժամ լութֆիկն առնմա էր՝
ո՛չ ոք էր առ կայսրն որ տայր նմա
զբաժակն · և եկեալ աղէքսանդրն
ետես զի ո՛չ ոք էր անդ՝ ծառայեաց
նմա փոխանակ լութֆիկին · ոպ̃ նա
փոխան նորա արար։

Յետ այնորիկ՝ անկաւ լութֆիկն
'ի մահիճս հիւանդութեան մեծ։

Լուեալ աղէքսանդրի՝ եմուտ առ
նա՛ և ասէ · ո՛վ սիրելի իմ լութֆիկ
զինչ է այդ որ կաս 'ի մահիճս ։
Ասէ լութֆիկն · հիւանդութ̃ մեծ
անկաւ ի վ̃ր իմ · կարծեմ թէ մեռա
նելոց եմ 'ի հիւանդութենէս։
Ասէ աղէքսանդրն · ճշմարտիւ գի
տեմ ես զպատճառ հիւանդութ̃ քո·
զի յերէկեան օրն փոխանակ իմ տա
րեր կերակուր դստերն կայսեր · և
տեսեր զնա և հայեցար 'ի դէմ դի
մաց նր̃ · և 'ի նմանէ խոցեցաւ սիրտ քո

 այդէ

այդ է պատճառ հիւանդութեան քո։
Ասէ ցնա լութփիկն. եղբայր ա-
ղէքսանդր՝ եթէ բժիշկք համօրէն
աշխարհի 'ի մի վայր ժողովէին, ոչ
կարէին ճանաչել զցաւս իմ որպէս
դու ճանաչեցեր. և այս ոչ միայն
հիւանդութեան, այլև մահու ես լինի
ինձ պատճառ։ Ասէ աղէքսանդր.
եղբայր իմ լութփիկ՝ լեր դու հաս
տատ. և ես օգնեցից քեզ 'ի բանդ.
մի՛ երկնչիր եղբայր իմ, զի զանձն իմ
դնեմ ի վր̅ քո և կատարեմ զբանս քո.
զի մի՛ 'ի զուր մեռանիցիս։
Ապա ելեալ 'ի նմանէ՝ գնաց 'ի շու-
կայն. և գնեաց իւր արծաթովն
դաստառակ մի մետաքսեայ ոսկեթել
և լի՛ ակամբք պատուականօք. առանց
գիտութեան լութփիկին։ Ապա տարեալ
առ աղջիկն և ասէ. ով սիրելի եւ-
քոյր իմ ֆլօրէնցիա՝ լութփիկն ա-
ռաքեաց զդաստառակս զայս քեզ
պարգև։ Ապա աղջիկն տեսեալ զայն
և ասէ. ով աղէքսանդր՝ ո՞ւր կարաց

գտանել լուծփիկն զայսպիսի գե-
ղեցիկ իրքս․ և վն էր առաքեաց
զայս ինձ․ զի ո՛չ երբէք եւտես նա զիս
բայց մի անգամ։ Ասէ աղեքսանդր․
որդիէ թագաւորին իսրայելացոց․
և զոմ ինչ ունի ընդ իւր բաւական։
Այ՛ եթէ հարցանես թէ վասն էր
առաքեաց քեզ զպարգևս զայս ձե-
ռամբ իմով, այնպէս գիտասցես՝ զի
վն սիրոյ քո հիանդացեալէ մերձ
'ի մահ․ և եթէ հասանի նմա մահ,
դու մահապարտ լինիս․ վասն որոյ
ասեմ քեզ զի փոքր ինչ մխիթարես-
ցես զնա․ Ասէ աղջիկն․ ո՛վ աղեք-
սանդր՝ խրատով քո կամիս զի ապա-
կանել տացես զկուսութիւն իմ․ քա՛ լի-
ցի ինձ առնել զայդ․ և ո՛չ կամիմ
ես շահել զայդպիսի գործ․ 'ի բաց
գնա յինէն․ և այլ մի՛ ևս յիշեսցես
առաջի իմ այդպիսի բան․

Այ՛ աղեքսանդր երկրպագեց նմա
և ել 'ի շուկայն կրկին անգամ․
և գնեաց իւր արծաթոյն ա՛նելի

 գնոջ

գնոջ մարգարտով ընդելուզեալ և
ակամբ պատուականօք յօրինեալ
մէկ լա՟ էր մի՛ առանց գիտութեան
լուԹփիկին․ և տարեալ յերկրոր_
դում օրն՝ յորժամ տարա՟ ՚ի հօրէ
իւրմէ զախորժակ կերակուրն՝ եդ
զնա առաջի աղջկանն․ և ասաց Թէ՝
լուԹփիկն առաքեաց քեզ զողջոյնս
զայս։ Ի՟ աղջիկն տեսեալ զմեծա_
գին պարգևսն՝ սկսա՟ ասել ցաղէք
սանդր․ զարմանամ ես քեզ զի դու
միշտ և հանապազ տեսանես զիս՝
և վ՟ քո երբէք ինչ ոչ ասացեր։
Ասէ ցնա աղէքսանդր․ այդպիսի
իրք ոչ պատահեաց ինձ որպ՟ նմա․
և ինձ պա՛րտ է սիրել զընկերն իմ
իբրև զանձն իմ։ արդ աղաչեմ ըզ
քեզ՝ վ՟ այ՟ մի՛ տար նմա մեռանիլ
և կորիլ վասն քո՚ իզուր․ սակա՟ մի
մխիԹարեա՛ զնա։ Ասէ աղջիկն․
՚ի բա՛ց գնա յինէն՝ զի այժմ ոչ տամ
քեզ պատասխանի։
Ի՟ ել աղէքսանդր յերեսաց նր՟

 և

գնաց 'ի շուկայն. և գնեաց այլ մի ծաղկին պարգև մի. և յերրորդում աւուրն յորժամ տարաւ 'ի հօրէն իւրմէ զախորժակ կերակուրն, խոնարհեալ երկիրպագ նմա. և եդեալ առաջի նորա զմեծագին պարգևսն՝ անկաւ յոտս նր և ասաց. ով սիրելի իմ Փլօրէնցիա՝ պարգևս զայս լութֆիկն առաքեաց առ քեզ այրեցած սրտով: Իսկ աղջիկն ծիծաղեցաւ և ասէ. կու զարմանամ ով աղեքսանդր սիրելի իմ որ այսչափ կու ջանաս վն նր: Իսկ երդուաւ աղեքսանդրն և ասաց. օնևօն ած է կենդանի՝ եթէ ոչ մխիթարես զնա, 'ի սիրոյ քո նա իզուր կու մեռանի. և դու մահապարտ կու լինիս: զի կարի՛ յոյժ վիրաւորեալ է 'ի քո սիրոյն. խեղճ և ողորմելի անկեալ կայ 'ի մահիճս. և հայր քո օրըստօրէ հարցանէ զիս թէ ո՞վ կայ լութֆիկն: Ասէ աղջիկն. եթէ այդպէս իցէ՝ վն սրտի քո Էրթ ա-

ճե

ա՟նետոխ տուր լութփիլկին · զի երբ
կամիցի՝ գայցէ մտցէ և ելցէ · և ո՛չ
ոք խափիցի նմա · զի բացեալ լիցին
դրունք առ նա ·

Եւ աղէքսանդրոն յորժամ լո՟ւա՟
զխօսս ՚ի փլորէնցիայէն՝ ուրախա
ցա՟ յոյժ · և խոնարհեալ երկիր ե‿
պագ նմա · և ելեալ գնաց առ լութ
փիլկն և ասէ · եղբայր իմ լութփիլկ
ա՟նետոխս քեզ և ուրա՛խ լեր · զի հաս
տատեցի զսէրքո ընդ աղջկանն · և
յորժամ կամիցիս՝ երթիջիր առ նա ·
և գտցես զնա պատրաստ · և ես ծա
ռայիւքս իմովք պահապան լինիմ
քեզ ։ Յորժամ լո՟ւա՟ լութփիլկն
զխօսս՚ի յաղէքսանդրէն՝ զարթեա՟
ո՟գի ՚ի քնոյ և ողջացա՟ ։ Եւ ՚ի միւս
գիշերին՝ եմուտ առ աղջիկն և նն‿
ջեաց ընդ նմա ։ Եւ ընդ այնմ օրէ
կապակցեցա՟ հոգի լութփիլկին՝
ընդ հոգւոյ աղէքսանդրի · և սի‿
րէին զմիմեանս յոյժ ։ Եւ լութփիլկն
յա՟մ ժամ երթայր առ աղջիկն ·

մինչև ամ բանն յայտնի եղև 'ի պա
լատին։ Այլ զինուորքն ըսպառազէն
նեալք՝ պահէին զճանապարհ նր՟· զի
'ի գիշերի սպանցեն զնա։ Այլ լուեալ
աղեքսանդր՝ եւ 'ի միւս կողմանէ
հանդերձ ծառայիւքն իւրովք· ե
դեալ զանձն իւր ընկերբին· և պատ
րաստ էր 'ի մեռանիլ վն՟ նորա։ Այլ
թշնամիքն լութֆիկին յորժամ տե
սին զաղեքսանդր հնդերձ ծառայ
իւքն իւրովք զինուք և սուսերօք,
ո՛չ կարէին մերձենալ առ լութֆիկն
Այլ լութֆիկն աներկիւղ մտանէր
և ելանէր։ Այլ աղեքսանդր ամ
իրօք ամի՛ նման էր լութֆիկին·
որ ո՛չ ոք կարէր ճանաչել զնոսա՝
բաց յաղջկանէն։

* Հայրն Աղէքսանդրի Առաքէ Նուիրակս
առ նա· զի փութով ժամանեսցէ
առ ինքն։

Յետ այնորիկ եհաս նամակ ա
ղեքսանդրի՝ զի փութով հասցէ

անդ վ՟ս մահուան հօրն իւրոյ. զի
թագաւորեսցէ 'ի տեղի նր՟. Եւ ա-
ղէքսանդր լուեալ զայս՝ պատմեաց
զիւր գնալն լութփիկին և աղջը-
կանն. Եւ իբրև իմացան զգնալն
աղէքսանդրի առ հայրն իւր՝ կարի՛
յոյժ տրտմեցան. Եւ աղէքսանդր
եմուտ առ կայսրն և ասէ. տէ՛ր ար-
քայ՝ թուղթ եկեալ է ինձ վ՟ս մահ-
ուան հօր իմոյ. վ՟ս որոյ աղաչեմ ըզ
քեզ հրաման տուր ինձ երթալ յեր-
կիրն իմ և յաթոռն հօր իմոյ. զի ա-
ռանց հրամանի քո ոչ կարեմ եր-
թալ. թէև կորուսից զժառանգու-
թիւնն իմ. և ետ զթուղթն 'ի կայսրն.
Եւ կայսրն առեալ զթուղթն՝ ըն-
թերցաւ և ասէ ցաղէքսանդր.
ոչ է ինձ հաճոյ գնալն քո. զի չու-
նիմ ոք իմաստուն առիս իբրև զքեզ.
Եւ եթէ ոչ թողուցում զքեզ գը-
նալ, թուի թէ քեզ դժուարանք
լինիցի. Վ՟սն որոյ տամ քեզ հրաման
երթիջիր խաղաղութ՟. և տ՟ր եղիցի

ընդ քեզ: Ապա կոչեալ կայսրն ըզ
սենեկպ͞տն և ասէ. աղէքսանդր
որչափ գանձի պէտս ունիցի՝ տացես
նմա: Ապա առեալ ընդ իւր բաւա-
կան ոսկի. և գոհացեալ զարքայէ՝
երկիր եպագ նորա: և ողջունեալ
զամենեան որք էին ՚ի պալատի անդ:
Ապա բազումք ՚ի նոցանէ լային եւ
ողբային զգնալն նր͞. զի ամենեքեան
սիրէին զնա: Ապա լութփիկն և փիլո-
րէնցիայն ամ͞ ծառայիւք և աղախ-
նեօքն իւրեանց՝ գնացին ընդ նմա
մղոնս է. և կամէին այլ ևս երթալ.
և ոչ եթող զնոսա աղէքսանդր:
Յայնժամ երկոքեանն նոքա լութ-
փիկն և աղէքսանդրն՝ անկան զպա-
րանոցէ միմեանց և լային: Ասէ փի-
լորէնցիայն. ով սիրելի իմ լութփիկ
լաց որչափ և կարես: Քանզի մեծ
բարեկամն մեր՝ հեռանայ այսօր ՚ի
մէնջ: Ապա եթէ չէր եղեալ նա,
ոչ երբեք վայելէիր դու զսէրն իմ:
Քանզի իւրեանց արծաթոյն գնեց

ոսկով և մարգարտով նկարեալ է
րեք մեծամեծ պարգևսն և ետ ինձ
ոչ թէ դու ուղարկեալ ես։ զայս
արար առանց գիտութե՟ն քո։ Այ՟ հա
նապաղ սպառազինեալ պահէր ըզ
քեզ 'ի թշնամեաց քոց. և արդ ահա
այժմ հեռանայ 'ի մեզանէ։ Այ՟ զայս
ասացեալ՝ նորա անկան յերկիր և
լային դառնապէս։ Յարոյց զն՟ս ա
ղէքսանդր 'ի գետնոյն և ասէ. սիրե
լիք իմ մի՛ ողբայք զգնալն իմ ի ձէնջ։
քանզի երթամ և ողորմութե՟ն ա՟յ
թագաւորեցից անդ. սակայն զձեզ
ոչ մոռանամ թղթով և գրով.
Բայց ունիմ ինչ ասել քեզ եղ
բայր իմ լութփիկ. զի աւելի քան
զչորս ամ է՝ որ որդի արքային սպա
նիացւոց կամի ծառայել կայսեր.
և է անուն նր՟ սիդոն։ Արդ՝ եթէ
լուիցէ զգնալն իմ աստի, իսկոյն է
կեսցէ նա աստ։ Այ՟ ծառայելոց է
կայսեր. և դու զգո՛յշ լեր մի՛ ինչ
առնիցես առաջի նորա վս՟ դստերն

կայսեր։ զի թէ լուիցէ և իմասցի
զապականելն քո զկուսութի՛ն նո՛ր, վաղ
վաղակի ասասցէ առաջի կայսերն.
և դու չարաչար մահուամբ մեռա-
նիցիս. Ասէ լութփիկն. ո՛վ եղբայր
աղէքսանդր՝ կէս հոգւոյ իմոյ. լաւ
եղև որ զգուշացուցեր զիս վտանգի
բայց յառաջ քան զբաժանիլն քո ՚ի
մէնջ՝ խնդրեմ ՚ի քէն բան ինչ։
Ասէ աղէքսանդր. խնդրեա՛ զինչ և
կամիս։ Ասէ լութփիկն. ունիմ ա-
ռիս պատուական մատանի մի որ տո-
ւեալ է ինձ մայրն իմ. աղաչեմ ըզ
քեզ զի զնա դնիցես ՚ի մատն քո. և
հանապազ ընդ քեզ ունիցիս. և որքան
տեսանես զնա ՚ի մատն քո՝ միշտ յի-
շես զիս։ Ասէ աղէքսանդր. բարի է
եղբայր իմ լութփիկ. առից զմա-
տանին քո յիշատակ անուան քո.
բայց դու զասասցեալս իմ ՚ի միտ
պահեա՛. և ես արդ երթայց՝
յանձն առնելով զձեզ այ.

*Գնալն աղէքսանդրի յերկիրն իւր ՚ի թագաւորել. եւ գալն սիդոնի՝ որդւոյ սպանիացւոց արքային:

Երբ գնաց աղէքսանդր զճանապարհ իւր. և աղջիկն և լութֆիկն դարձան ՚ի պալատն իւրեանց: Յետ այնորիկ՝ լուաւ սիդոն որդի արքային սպանիացւոց՝ եթէ գնաց աղէքսանդր յերկիրն իւր, եկն առ կայսրն և խնդրէր ծառայել նմա: Ասէ ցնա կայսրն. յառաջ քան զքեզ էր առ իս մանուկ մի՝ որում անունն էր աղէքսանդր: արդ նա թագաւորէ եգիպտացւոց. և յոյժ ծառայեաց ինձ իմաստութեամբ. և զկերակուրն իմ նա պատրաստէր ինձ.
արդ այժմ զտեղի նորա՝ քեզ տաց. Յայնժամ սիդոն շնորհակալ եղև կայսերն: Յայնժամ սենեկապետն՝ եցոյց նմա զդարպասն յորում բնակէր աղէքսանդր. զի ընդ լութֆիկին բնակեցին իմիասին: Յայնժամ լութֆիկն ջանայր հեռանալ ՚ի նմանէ. պատճա

 ռե

ռելով զպատճառս բազումս · սա
կայն ոչ եղև հնար · և ակամայ կա
մօք յանձն էառ զհրաման սենեկա
պետին։ Տեսեալ սիգոն թէ ոչ կա
մի լութֆիկն զնա առ իւր , ատե
լութի կալաւ ընդ նմա։ Նա լութ
ֆիկն տեսանէր զնա զի զչարէր ը
նմա · և բազում ժամանակս ոչ եր
թայր առ աղջիկն · և յետոյ դարձ
գնայր՝ ոպ յառաջագոյն առնէր։
Ո որ տեսեալ սիգոն՝ ուրախ եղև
յոյժ · և լրտեսէր հանապազ։ մինչ զի՝
ըստուգիւ տեղեկացաւ որ ապակա
նեալ էր լութֆիկն զկուսութիւն
աղջկանն · և պատճառ ապականու
թն նր՝ էր աղէքսանդր ·
Յաւուր միում գովեաց կայսրն
զքաջութի և զյաջողակութի աղէք
սանդրի · Ասէ ցնա սիգոն · տէր՝
մի՛ այդպէս գովաբանէր զաղէքսանդր
վս զի նա էր դաւաճան քո · Ասէ
կայսրն · ոպ ։ Ասէ սիգոն · դուստր մի
ունիս միամօր՝ որ ժառանգ լինել

լոցէ քեզ. Լուսթփրիկն՝ գիտուէ̃ ա-
ղեքսանդրի՝ ապականեալէ զկու-
սութի նր̃. և յորժամ կամի՝ մտանէ
և ելանէ. Նա յորժամ լուաւ զայս
կայսրն 'ի սիդոնէ՝ տրտմեցաւ յոյժ.
Նա մինչդեռ զայս խօսէր սիդոն
ընդ կայսերն, եմուտ Լուսթփրիկն ը̃
պալատն. Նա իբրև եմուտ՝ ետես
զնա կայսրն. կոչեաց զնա առ ինքն
և ասէ. զի՞նչէ այս որ լսեմ զքէն.
եթէ ճշմարիտ իցէ բանդ, չարաչար
մահուամբ կորուսից զքեզ.

Ասէ ցնա Լուսթփրիկն. տէր արքայ
ասա ինձ թէ ինչ բանէ. քանզի՝
ոչ գիտեմ ես ինչ. Ասէ ցնա սի-
դոն. ես մատնեցի զքեզ առաջի տն̃
իմոյ արքայի. քանզի դու ապականե
ցեր զմիամօր դուստր նր̃. և արդ ես
ննջեմ ը̃ նմա. և 'ի նշան այդմիկ՝ յա-
ւուր միում մարտնչեցայց ը̃ քեզ.
Ասէ Լուսթփրիկն. և ես պատրաստեմ
յաւուրն յայնմիկ մարտնչիլ ը̃ քեզ.
և զչարաքո՝ հանից 'ի գլուխդ քո.

 Նու

Եւ դարձեալ ասէ լութփիկն ցը կայսրն. տէր իմ, թէ մն էր չարա խօսեաց զիս սիրտն առաջի տն իմոյ՝ ծանուցից արքայիս իմոյ. Եւ ասէ կայսրն. որպ. Ասէ լութփիկն. յորժամ որ եկն սիրտն ծառայել քեզ, սենեկապետն եցոյց նմա ըզ բնակութի աղէքսանդրի. և ես ոչ կամեցայ բնակել իմիասին. զի լու եալ էի յառաջագոյն զչարութի դր. և սենեկապետն ակամայ կամաք ըն նակեցոյց ընդ իս. մն այն ահա չա րախօսեաց զիս առաջի տն իմոյ. Ասէ կայսրն. երբ այդ այդպէս իցէ նշանակեմ ձեզ օր մարտի այս նիշ օր. և տեսանեմ թէ ՚ի ձէնջ ո՞րն է ճշմարիտ. Եւ յանձն էառ լութ փիկն. Եւ իբրև այսպ եղև այս, եմուտ լութփիկն առ աղջիկն և ասէ. այժմ եղէ որդի մահու. ոպ ասաց ինձ աղէքսանդր՝ նոյնպ եղև. Քանզի սիրտն մատնեաց զիս առա ջի հօր քո՝ թէ ապականեալ եմ զքեզ.

և

և հայր քո բարկացաւ ինձ յոյժ ։ Նաև սիդոն վն փորձելոյ զարդարութն ճշմարտութին՝ նշանակեաց որ մարտնչիլ ընդ իս ․ և ես ոչ կարեմ կալ ընդ դէմ նր՝ քանզի տկար եմ․ և վն տկարութե իմոյ մեռանիմ։

Սաէ ցնա աղջիկն․ եթէ այդպէս իցէ և ոչէ հնար զերծանիլ, արա ըստ խրատու իմոյ և եղիցի քեզ բարի․ Փութա և գնա առ կայսրն և ասա ցնա ․ թէ թուղթ ուղարկեալէ ինձ հայրն իմ․ քանզի հիւանդացեալէ․ և գրեալէ թէ փութով հասցես ինձ մինչդեռ կենդանի եմ։ և խնդրեա հրաման՝ զի տացէ քեզ երթալ առ հայրն քո․ և զօր մարտին՝ յերկարեսցես յերթալդ և գալդ։ Նա յորժամ կայսրն տացէ քեզ հրաման երթալ, երթիջիր վաղվաղակի առ աղէքսանդր արքայ՝ ի ծածուկ՝ զի մի՛ ոք գիտասցէ։ Նա աղաչեա զնա վն այ և վն սիրոյ մերոյ՝ զի օգնեսցէ քեզ միաբանդամ․ և եկեալ աստ՝ պատե

 րազ

րաղմեացի փոխանակ քո․ զի դուք
նմանէք միմեանց․ և ո՛չ ոքէ որ կա
րիցէ ճանաչել զձեզ և բաժանել ՚ի
միմեանց՝ բաց յինէն։ Թէ արասցես
զայս՝ ապրեսցիս ՚ի մահուանէ․ և
զպատիւ քո և զիմ յաւելցես․
Ասէ ցնա լութֆիկն․ լաւ խրատ
ասացեր․ բայց երկնչիմ գուցէ թէ
ո՛չ թողցէ աղէքսանդր զթագաւորութի
իւր և գայցէ աստ։ Ասէ աղջիկն․
ո՛չ երբէք դարձոյց նա զերեսս իւր
՚ի մէնջ․ վ̃ն որոյ յուսամ յա̃ծ՝ զի և
այժմ ևս ո՛չ դարձուցանէ զերեսս
իւր վ̃ն կենդանութե̃ քո․
Յայնժամ լութֆիկն սահմանեաց
թուղթ մի․ և ետուր ՚ի հաւատա
րիմ մի ՚ի ծառայից իւրոց և ասաց․
բեր այս ինչ օր զթուղթս զայս՝ յոր
ժամ ես սպասաւորեմ կայսերն ՚ի
սեղանն․ և տուր առաջի ա̃մ̃ցն ըղ
կնքեալ թուղթս ինձ՝ և կամ սենե
կապետին։ Եւ արար ծառայն ըստ
հրամանի տեառն իւրոյ․ և եբեր

զթուղթն և ետ սեննեկապետին ։ Նա սեննեկապետն բացեալ զթուղթն կարդաց և տեղեկացաւ․ և ծանոյց լութփիկին ։ Լութփիկն և սեննեկապետն ծանուցին արքային թէ հայրն հիւանդացեալ է․ և փութով խնդրեալ է զորդին զի տեսանիցէ ։ Նա արդ խնդրէ յարքայէս հրաման զի երթեալ տեսանիցէ զհայրն և դարձեալ գայցէ։ Ասէ կայսրն՝ երթիցէ․ բայց 'ի ժամադրեալ աւուրն եկեսցես ։ Ասէ լութփիկն․ աղաչեմ զմեծութիւնդ քո տէր՝ զի յայլում աւուր տեսցես զմարտնչիլն մեր ը̃ միմեանս․ զի կարացից ժամանել ։ Նա կայսրն երկարեաց զօր մարտին և ասէ․ նայեա՛ց յանձն քո՝ զի եկեալ հասցես 'ի ժամադրեալ օրն ։ Նա եթէ ոչ եկեսցես՝ յարուցից ի վ̃ր քո պատերազմ․ և քայքայեալ աւերեցից զերկիրն ձեր․ և զքեզ չարաչար տամ սպանանել ։ Ասէ լութփիկն․ անպատճառ եկից 'ի ժամա

դրեալ

դրեալ օրն․ Թէև կորուսից զժա
ռանգութին իմ․ և երկիրեպագ ար
քայինն և ել։ Նա վաղվաղակի հե
ծեալ ՚ի ձի՝ գնաց յեգիպտոս․ և ազդ
արար զգալն իւր աղէքսանդրի․ և
ինքն կեցեալ ՚ի Թաքստի․ Նա ար
քայն աղէքսանդր լուեալ զգալուստ
նր՝ ուրախ եղև յոյժ․ և ել ընդ ա
ռաջ նր․ և իբրև ետես զնա, համ
բուրեաց և ասէ․ բարի եկիր սիրե
լի եղբայր իմ։ և առեալ եբեր ՚ի պա
լատն իւր և արար ընդունելութի
մեծ․ և հարցեալ վն փլորէնցիային

Թէ ո՞պ կեայ․ և վասն արքային․
Նա ասէ լութփիկն․ որ իմ և ընկերա
կից․ այժմ մահ իմ և կեանն իմ ՚ի
ձեռս քո է․ զի ո՞պ ասացեր վն սի
րոյն՝ նոյնպ եղև․ քանզի մատնեաց
զիս առաջի կայսերն՝ Թէ ապակա
նեալ եմ զդուստրն նր․ Նա կայսրն
կարգեաց մեզ օր մարտընչիլ ընդ
միմեանս․ զի փորձեսցի և յայտնես
ցի ճշմարիտն․ արդ նա զօրեղ է

քան

քան զիս՝ և ես տկար. ոչ կարեմ պա
տերազմիլ ընդ նմա: Այն լուեալ
զբանս Փլորէնցիայն՝ վայս խրատս
ետ ինձ. զի եկից առ քեզ խնդրել
վ՟ն օգնութե. զի դու բազում ան
գամ օգնեցեր ինձ. և այժմ դար
ձեալ ՚ի քէն եղիցի ինձ օգնութիւն
միայն՝ որ ոչ մեռանիցիմ ՚ի զուր:
Ասէ աղէքսանդր. գիտէ՞ և այլ ոք
զգաղտուստ քո առիս. թէ միայն Փը
լորէնցիայն: Ասէ լութփիկն. ոչ ոք
գիտէ զգալն իմ առ քեզ՝ բաց ՚ի Փը
լորէնցիայէն: Քանզի հրաման ա
ռի ՚ի կայսերէն՝ եթէ երթայց տե
սից զհայրն իմ զի հիւանդացեալէ.
և շուտ ասի եկից առ քեզ: Օ ի
Փլորէնցիայն ասաց թէ դուք նման
էք միմեանց. և ոչ ոք ճանաչէ ըզ
ձեզ բաց յինէն. Իբրև զայս ասաց՝
անկաւ առ ոտս նր՟ և սկսաւ լալ:
Այն արքայն աղէքսանդր՝ յարոյց
զնա և ասէ. ով սիրելի իմ տաս ինձ
յորում աւուր եղեալէ ձեզ ժամ

 մար

մարտնչելոյ։ Ասէ լութֆիկն․ այս
նիշ որ մարտնչելոց եմք։ Ասէ ա֊
ղէքսանդր․ այժմ կայսրն համարէ
զօրն․ և եթէ ես յամեցեմ զգիշերս
զայս՝ անձնատուր է ինձ ժամանել ՚ի ժա
մադրեալ օրն։ Այլ ես ՚ի վաղիւն
առնլոց եմ զդուստր թագաւորին
՚ի կնութի․ զի ՚ի ձեռն նորա թագաւո
րելոց եմ աստ․ և իմ նախարարքն նորա
եկեալ են ՚ի հարսանիս։ Այլ եթէ
վասն հարսանեացս յամեցից աստ,
կորիցես դու ՚ի յաւիտեան։ Բայց
լաւ է ինձ թողուլ զթագաւորութիւնս իմ
և զկինն իմ․ և զքեզ ոչ։ Այլ ա֊
ռեալ զնա՝ եմոյծ ՚ի սենեակն իւր․
և հանեալ ՚ի յանձնէն զիւր հան֊
դերձն՝ ագոյց լութֆիկին․ և ըզ
հանդերձն լութֆիկին՝ զգեցաւ
ինքն։ Այլ եցոյց զիմ դարպասն բո
լորովին և ասաց․ արդ արասցուք
այսպէս։ Ես երթայց անդ և հասից
՚ի ժամադրեալ օրն․ և դու նստիցիս
՚ի տեղի իմ ոչ թագաւոր՝ բայց յորժամ

մտանիցես 'ի մահիճ աղջկանն՝ հա
ճատարեմ լինիցիս ընդ իս։

Եւ իբրև զայս ասաց՝ նոյնժամայն հեծեալ 'ի ձի՝ գնաց առ կայսրն փոխանակ լութքիկին։ Եւ լութքիկն 'ի վաղիւ անդր փոխանակ աղեքսանդր թ̃րի (քանզի ոչ ճանաչէր զնա ոք) էառ զկինն աղեքսանդր թ̃րին և արար հարսանիք։ և յորժամ եղև գիշեր՝ եմուտ լութքիկն 'ի մահիճն. և բերին զթագուհին անդ առ նմա։ Յայնժամ լութքիկն առեալ սուր մերկ՝ եդ 'ի մէջ իւրն և աղջկանն. զի մարմին աղջկանն՝ 'ի մարմին իւր ոչ հասցէ։ Եւ թագուհին զարմանայր վ̃ս բանիս այսորիկ. բայց ինչ ոչ ասէր ցնա թէ վ̃ է՞ր առնես զայդ. և ա̃մ գիշեր այնպէս առնէր մինչև եկն աղեքսանդր արքայ։

Իսկ յորժամ աղեքսանդր գընաց առ կայսրն փոխանակ լութքիկին՝ ասէ ցարքայն. տէր՝ զհայրեմ թողել

'ի մահիճս հիւանդութ̃ն՝ եկի աստ
վ̃ս ժամադրեալ աւուրն։ Ասէ ցնա
կայսրն. հաւատարիմ եղեր 'ի բանիդ
այդմիկ և յաւելեր զպատիւ քո։
Եւ լուեալ Փլորէնցիայն զգալուստ
ն̃ր՝ ուրախ եղև յոյժ. և գաղտ կո
չեաց զնա առ ինքն։ Իբրև ետես զնա
համբուրեաց և ասէ. օրհնեալ է օր
ծննդեան քո. արդ ասա ինձ թէ
ո՞ւր թողեր զլութփիկն։ Եւ աղէք
սանդր պատմեաց նմա զա̃մ զոր ինչ
եղևն. և թէ ո՞չ եթող զնա թգ̃ւր
փոխանակ իւր։ Եւ յետ խօսիցն ող
ջունեաց զաղջիկն. և ելեալ գնաց
անտի և եմուտ 'ի սենեակ լութփի
կին. իբր թէ ինքն իցէ լութփիկն.
քանզի ոչ ոք էր որ ճանաչէր զնա
թէ ոչ է լութփիկն բայց 'ի Փլորէն
ցիայէն. Եւ 'ի վաղիւն անդր նախ
քան զժամ մարտին՝ ասէ աղէքսան
դրր ցկայսրն. սիրելիս այս զչարեալ
ինձ՝ մատնեաց զիս քեզ. որպ̃ թէ
զդուստր քո ապականեալ եմ։

Արդ՝ փորձեցից զդա՛ այսօր 'ի մար-
մին դորա. և առից զվրէժ իմ 'ի դը-
մանէ: Ասէ սիդոն. այո՛ ճշմարիտ է
զոր ասացի. զի դու ապականեցեր
զդուստր կայսերս. և կամիմ փոր-
ձել զայդ իվ՟ր քո: Եւ իբրև ասաց
զայս՝ երկոքեանն իմիասին հեծան
'ի ձի. և սկսան հարկանել զմիմեանս
և մարտեան. Եւ եհար սրով աղեք-
սանդր Թգ՟րն և կտրեաց զգլուխն
սիդոնի. և տարեալ ետ աղջկանն.
և աղջիկն մեծաւ խնդու՟թ տարաւ
առ հայրն և ասէ: Ահա՛ հայր իմ
գլուխն այնորիկ որ ստու՟ն իւրով
ապականեալ եցոյց զիս: Եւ կայսրն
տեսեալ զյաղթու՟թին՝ կոչեաց զա-
ղէքսանդր առ ինքն՝ կարծելով թէ
լութփիկն է և ասէ. ո՛վ սիրելի լութ-
փիկ՝ ապրեցուցեր այսօր զքեզ և
զդուստրն իմ. և յաւելեր զպատիւ
իմ: արդ սիրելի իմ եղեցիս դու 'ի
յաւիտենն: Ասէ աղեքսանդր. ա՟ծ է
որ փրկէ զայնոսիկ որք յուսան 'ի նա:

Բայց զհայրն իմ թողեալ հրամանդ
և ելի մի կամաւոյս. որդ աղաչեմ
զմեծութիդ՝ զի հրաման տացես ինձ
երթալ առ հայրն իմ. և տեսանել
զնա թէ որպէս եղև. և դարձեալ փու
թով եկից. Ասէ ցնա կայսրն. եր֊
թիջիր խաղաղութեամբ. և դարձեալ փու
թով եկեսցես. և՛ի կամս քո ունի֊
ցիս զամենայն ինչ։ Եւ աղէքսանդր ող
ջունեաց զարքայն. և ելեալ գնաց
յերկիրն իւր։

Եւ լուսթփրիկն լուեալ զգալուստ
աղէքսանդրի՝ ուրախ եղև յոյժ
և ասէ. սիրելի եղբայր իմ զինչ գոր
ծեցեր անդ. և որպէս եղև բանն։
Ասէ աղէքսանդր. երթ առ կայսրն
և ծառայեա նմա որպէս յառաջն. քանզի
խոստացայ նմա փութով դառնալ
առ նա. և քո թշնամւոյն հատի՛ ըզ
գլուխն։ Եւ լուսթփրիկն շնորհակալ
եղև նմա և ասէ. ո՛վ սիրելի իմ ա֊
ղէքսանդր՝ ես ոչ կարացից հատու
ցանել քեզ զփոխարէնս՝ փոխանակ

 այդ

այդ ա՟մ բարութեց քոց․ որ բազում
անգամ փրկեցեր զիս 'ի մահուանէ․
ևս առաւել ասա՝ որ զամենեսեան
անցոյց։ Ասէ աղէքսանդր․ երթ 'ի
խաղաղութի և տ՟ր եղիցի ընդ քեզ․
Է ա՟ծ յերկինս որ հատուցանէ իւ
րաքանչիւր ըստ գործոց իւրոց․
Այն լուսթփիկն ողջունեալ զնա,
դարձաւ առ կայսրն ․
Այն 'ի գիշերի միում աղէքսանդր
նստաւ յաթոռն իւր․ և ոչ ոք գի
տաց զգնալն և զգալն նր։ Այն իբրև
երեկոյ եղև՝ եմուտ աղէքսանդր 'ի
մահիճն առ թագուհին․ և սկսաւ
խաղալ ընդ նմա և համբուրել։
Ասէ թագուհին․ հազիւ եհաս ժամ
զի ցուցցես ինչ նշան սիրոյ փոքր
իշատէ․ Ասէ աղէքսանդր․ վ՟ս էր
ասես զայդ․ Ասէ թագուհին ․
յայնմ օրէ որ առեր զիս՝ յա՟մ գի-
շեր մերկ սուր դնէիր 'ի մէջ մեր․
զի մի՛ հասցէ մարմին քո 'ի մարմին իմ։
Այն աղէքսանդր լուեալ զայս՝ ասէ

ընդ

ընդ միւս իւր. թէ ընկերն իմ լութ-
փին՝ հաւատարիմ եկաց ընդ իս.
Այն դարձեալ ասէ ցթագուհին.
ով սիրելի տիկին՝ ես ոչ արարի զայն
վասն չարութեան, այլ վասն փորձելոյ զքեզ.
Այն թագուհին ասէ ընդ միւս իւր.
դու արարեր զայդ ինձ, և ես առից
զվրէժ իմ ՚ի քէն. Այն իսկոյն սկը-
սաւ սիրել զկինն որ ոմն ՚ի պալատէն
և պոռընկէր ընդ նմա. և խորհէին
սպանանել զթագաւորն աղեքսանդր.
Այն արբուցին նմա մահադեղ. և
դեղն ոչ մահացոյց զնա. բայց բոր
գոլթոյ եղև ամենայն մարմին նորա. Այն տե-
սեալ նախարարացն թէ ոչ վայելէ
գոլթոյ թագաւորութիւն՝ աքսորեցին զնա
յերկրէ անտի.

Այն յայնմ ժամանակի՝ մեռաւ տիւ-
րոս կայսրն. և լութփիկն էառ
զդուստր նորա ՚ի կնութիւն. և թագաւորեաց
՚ի տեղի նորա. Այն յետ ոչ բազում
աւուրց՝ մեռաւ և թագաւորն իւ-
րայնլացւոց. և լութփիկն տիրեաց

 մի

միանգամայն ի վերայ երկրի նոցա.
այսինքն՝ երկրի կայսեր, և երկրի
Հօրն իւրոյ.

Եւ լուեալ աղեքսանդր՝ ասէ ընդ միտս իւր. արդ՝ ընկերն իմ լութփիկ՝ էառ զդուստրըն տիւրոսի 'ի կնութիւն. և եղև կայսր 'ի տեղի նորա և թագաւոր իսրայելի։ և ես յոյս ունիմ առ Աստուած զի երթայց անդ և մխիթարեցայց 'ի նմանէ. որ ինչպէս զանձնիմ դնէի ի վերայ նորա։ Եւ նոյնժամայն ելեալ 'ի գիշերի և առեալ ցուպ 'ի ձեռին՝ եկն առ լութփիկ ընկերն իւր որ եղեալ էր կայսր։ Եւ յոր ժամ եհաս 'ի դուռն պալատին՝ ետես առ դրանն զի մի կողմն նստեալ էին աղքատք՝ և միւս կողմն գօթիք առնուլ ողորմութիւն. ինքն ևս նստաւ 'ի մէջ գօթւոցն։ Եւ ելեալ կայսրն լութփիկ էանց. և աղեքսանդր՝ ընդ այլ աղքատսն խնդրէր ողորմութիւն. բայց ինչ ոչ էառ։ Եւ իբրև ժամ եղև ճաշոյ և նստաւ կայսրն 'ի ճաշ,

եկն

եկն արքայն աղէքսանդր և սկսաւ
բախել զդուռն ։ Ի՟ եկեալ դռ
նապանն հարցանէր զնա թէ վ՟ս էր
բախէր զդուռն։ Ասէ աղէքսանդր
ես բորոտեալս 'ի գօթուն՝ աղքատ
և արհամարհեալ յամենեցունց՝ ա-
ղաչեմ զքեզ վ՟ս ա՟յ զի հասուսցես
զբանս իմ առ կայսրն։ Ասէ դռնա-
պանն. զինչ է խնդիր քո։ Ասէ ա-
ղէքսանդր. երթ աղաչեա՛ զկայսրն
և ասա՛ ցնա յինէն՝ վ՟ս ա՟յ սիրուն
և վ՟ս աղէքսանդր թ՟գ՟ւորի սիրուն
հրամայեսցէ վ՟ս իմ զի ես երթայց
և նստայց առաջի աչաց ն՟ր և կերայց
ճաշս։ Ասէ դռնապանն. զարմանամ
քեզ զի զայդպիսի իրս խնդրես 'ի
տ՟նէ իմմէ. քանզի պալատ ն՟ր լի է
իշխանօք. և թէ տեսցեն զքեզ լի՛ բո
րոտութ՟՝ գարշեալ ո՛չ կարիցեն ու-
տել կերակուր ։ բայց որ աղաչես
զիս վ՟ս ա՟յ՝ ծանուցից տ՟ն իմում
զբանս քո։ Ի՟ մտեալ դռնապանն
առ կայսրն և ասէ. տէ՛ր իմ և հզօր

 ար

արքայ՝ բորոտ ումն կացեալ առ դրանն
և խնդրէ 'ի ձէնջ վ̄ս ա̄յ և վ̄ս աղէք
սանդր Թ̄գ̄րի սիրուն՝ զի մըտցէ 'ի
ներքս և առաջի աչաց քոց նստիցէ
և ուտիցէ կերակուր։

Եւ լուեալ կայսրն զանուն աղէք
սանդր Թ̄գ̄րին՝ ասէ ցդռնապանն
մոյծ զնա այսր և կերիցէ ճաշ ա-
ռաջի իմ։ Եւ դռնապանն իսկոյն էջ-
մոյծ զնա 'ի ներքս. և նա մտեալ նս-
տաւ իվ̄ր գետնոյ առաջի կայսերն։
Եւ կայսրն ուղարկեաց նմա քաղց-
րահամ կերակուր . և աղէքսանդր
կերեալ զայն՝ կոչեաց առ ինքն ըղ-
մինն 'ի ծառայիցն կայսեր և ասէ .
սիրելի եղբայր իմ վ̄ս ա̄յ սիրուն
երթ առ կայսրն և ասա ցնա . թէ
աղքատն այն բորոտ՝ աղաչէ վ̄ս ա̄յ
և վ̄ս աղէքսանդր Թ̄գ̄ւորի սիրուն
տացէ ինձ գինի իւր սկուտեղամբըն։
Ասէ ցնա ծառայն . ո՛վ եղբայր ո՛չ
գիտես թէ զինչ խնդրես. վասն զի
անպատշաճ բանս կամիս ուզել . զի

 Թէ

Թէ մի անգամ ըմպիցես դու գինի
'ի բաժակէ անտի զոր տրն իմ ըմպէ,
յաւէլ ես ոչ կարէ ըմպել 'ի նմանէ
բայց վն աղաչանաց քոց՝ պատմեցից
կայսերըն զբանս քո։ Ապա գնացեալ
ծառայն առ կայսրն և ասէ. տր՝ Թո
ղութ շնորհեա ինձ զոր ինչ ասելոց
իցեմ տնդ իմում. բորոտն այն զոր
նստեալ կայ 'ի վր գետնոյ, խնդրէ
վն այ և վն սիրոյ աղէքսանդր Թա
գաւորին՝ զի սկհովն զոր ըմպէ տրդ
իմ, տացես և նմա գինի նոյն սկհովն
ըմպել։ Ապա լուեալ կայսրն զանուն
աղէքսանդր Թգւրին՝ զուարթ երե
սօք հրամայեաց տալ նմա անապակ
գինի. և ծառայն տարեալ ետ ցբո
րոտն։ Ապա աղէքսանդրի առեալ գո
հացաւ զարքայէն՝ և ըմպեաց զբա
ժակն. և իբրև ըմպեաց՝ հանեալ
զմատանին 'ի ձեռանէն՝ արկ 'ի սկիհն.
և ասէ ցծառայն՝ սի՛րելի եղբայրիմ
տա՛ր զսկիհդ և զմատանիս տեառնդ
քում։ Ապա ծառայն առեալ տարաւ
և

և ետ 'ի կայսրն։ Ապա կայսրն իբրև ետես զմատանին, իսկոյն ճանաչեաց զնա՝ զոր ինքն տուեալ էր աղեքսանդր Թագաւորին 'ի նշան սիրոյ. և խանդաղատեցաւ սիրտ նր և ասէ 'ի միտս իւր. կամ աղեքսանդր արքայ մեռեալ է, կամ բորոտ այդ գողացեալ է զմատանիս զայս։

Ապա հրամայեաց կայսրն ծառայից իւրոց և ասէ. բորոտն այն մի՛ ելցէ 'ի պալատէս մինչև խօսեցայց ը՟ նմա։

Ապա յետ ճաշոյն՝ առեալ կայսրն զբորոտն մեկուսի՝ որ էր ինքն աղեքսանդր արքայն՝ և ասէ ցնա. երդմնեցուցանեմ զքեզ յած կենդանի՝ ասա ինձ թէ ո՞րպ անկաւ մատանիս այս 'ի ձեռն քո։ Ասէ աղեքսանդր. տէր՝ մի թէ ճանաչես զմատանիս զայս։ Ասէ կայսրն. որպէս չեմ ճանաչեր՝ զի իմ է մատանիս այս. և ես ետու աղեքսանդր Թագաւորի ընկերին իմոյ 'ի նշան սիրոյ։ Ասէ աղեքսանդր. այս այն

աղէքսանդրն է՝ ահա՛ որում տվեր
զմատանիդ։ Լուեալ զայս կայս-
րըն՝ պատառեաց զպատմուճան իւր
և անկեալ յերկիր լայր դառնապէս
և ասէր. ո՛վ սիրելի իմ աղէքսանդր
կէս հոգւոյ իմոյ՝ զիա՞րդ կամ ո՞պ̅
եղև վիրաւորեալ փափուկ մարմին
քո։ Ասէ աղէքսանդր. դու որ ու-
նէիր զմեծ սէրն քո ընդիս՝ և ե-
դեալ էիր սուր մերկ 'ի մէջ քո և 'ի
մէջ թագուհոյն կնոջ իմոյ, սակս
այնորիկ բարկացաւ նա յոյժ. և սի-
րեաց զզինուոր ոմն 'ի պալատէս և
պոռնկէր ընդ նմա։ վ̅ն պատճառի
դեղեցին զիս և արբուցին ինձ մա-
հադեղ թէ մեռանի, և ես եղէ այս-
պէս վիրաւորեալ բորոտ. և յետ
այնորիկ աքսորեցին զիս 'ի թագա-
ւորութենէս։ Լուեալ զայս կայսրն
յարուցեալ համբուրեաց զնա եւ
ասէ. վա՜յ է ինձ կէս հոգւոյ իմոյ՝
զի՞նչ արարից քեզ և կամ ո՞պ̅ բժշ-
կել տաց քեզ. համբերեա՛ փոքր մի
և

և ես առաքեցից առ ճարտար բը-
ժիշկս. զի եթէ հնար իցէ՝ բժշկես-
ցեն զքեզ 'ի բորոտութենէդ.

Ո՛վ սիրելի իմ աղէքսանդր՝ մի՛ ու-
մեք յայտնեսցես զայս. և առաւել
թագուհոյն իմոյ փլօրէնցիային՝ զի
մի՛ անկանիցի 'ի մեծ տրտմութի:

Եւ նոյնժամայն ետ նմա դարպաս
մի առանձին. և զամ պէտս նորա.
Եւ առաքեաց զծառայս իւր ընդ
ամ երկիր առ իմաստուն բժիշկսն.
զի առանց ինչ յապաղելոյ հասցեն
առ նա: Եւ նոքա սրընթաց երիվա-
րաւ փութանակի ժողովեցան առ
կայսրն. բժիշկք իմաստունք՝ համա-
րով երեսուն. յոյժ անուանիք և
հմուտք արհեստից: Ո որ տեսանել
զնա կայսրն՝ ուրախ եղև յոյժ. և ա-
սէ ցնա՝ սիրելիք՝ մէկ բարեկամ իմ
վիրաւորեալ է յոյժ. եթէ բժշկէք
զնա 'ի վիրաց անտի, պարգևս մե-
ծամեծս առնուցուք յինէն: Ասեն
բըժիշկքն. տէր՝ զոր ինչ հնար է և

գի

գիտեմք՝ արասցուք. և յորժամ ուտե
սին զբոր նր՝ ասեն. ոչ կայ դմա հր
նար ողջանալոյ. զի դր մահադեղէ
արբուցած. Ո՛վ որ լուեալ կայսրն՝
տրտմեցաւ յոյժ. և հրամայեաց կո
չել զաղքատս և զկրօնաւորս և ըզ
քահանայս՝ զի աղօթս արասցեն վս
նր. զի 'ի տնէ եղիցի բժշկութի նմա
Եւ ինքն կայսրն պ.հօք և աղօթիւք
խնդրէր յԱյ տալ առողջութի աղէք
սանդր թգւորին. Եւ 'ի միում գի
շերի՝ աղէքսանդր կայր յաղօթս.
և յաղօթելն նր՝ ձայն եղև յերկնից
առնա և ասէ. զչնգեսին տըղայքն
կայսեր՝ որ ծնել է նմա թագուհին՝
եթէ զենցէ ձեռամբքն իւրով և ոչ
երկմտիցի՝ և արեամբքն նց լուասցէ
զմարմին քո, նոյնժամայն բժշկեսցիս
յախտէ քումմէ. և եղիցի մարմին քո
փափուկ իբրև զմատղաշ տըղայի.
Ո՛վ որ լուեալ զայս աղէքսանդր՝ ա
սէ ընդ միտս իւր. ոչ է պիտոյ և
ոչ է արժան յայտնելոյ զայս ումեք.

 ովէ

ո՞վ է որ զմին որդին իւր զենցէ սըր-
բել զբորն իմ, որ նա զնդեսին որ-
դիսն զենցէ վասն իմ։ վայ ո՛չ կայտ-
նեաց ումեք։ Եւ կայսրն ՚ի գիշերի
և ՚ի տուընջեան աղաղակէր առ տէր
վասն առողջութեան աղէքսանդրի։
Եւ ՚ի միում ժամու կայ արքային
կաղօթս՝ լուաւ ձայն յերկնից որ
ասէր․ վասն էր աղաղակես առիս․
աղէքսանդր թագաւորն՝ ինքն գիտէ
զդեղ առողջութեան իւրոյ։
Յորժամ լուաւ զայս կայսրն՝ գը-
նաց առ աղէքսանդր և ասէ․
ո՛վ աղէքսանդր կես հոգւոյ իմոյ՝
լուայ զբարբառ ՚ի յերկնից որ դու
ինքնին գիտես զդեղ առողջութեան քո
և վասն էր ինձ ոչ ասես։ Ամէն ասեմ
քեզ․ ես կարծէի թէ զամ ինչ քո
յայտնես ինձ․ և ո՛չ մի բան թաքու-
ցանես յինէն․ արդ ասա ինձ թէ
որպէս բժշկիս։ Ասէ աղէքսանդր․
ո՛չ է զարմանք որ թաքուցի ՚ի քէն
զդեղ առողջութեան իմոյ․ վասն զի յոյժ

դժուար թուեսցի քեզ առնել զայն։
Ասէ կայսրն. ասա ինձ որպէս դժուա-
րին է։ Ասէ աղեքսանդր. ո՛չ բերէ
համարձակութիւն սիրտ ՚ի բերան առ-
նուլ եւ յիշել զնա։ Եւ կայսրն
բռնադատեալ երդմնեցոյց զնա՝ զի
պատմեսցէ նմա թէ իւ իւիք լինե-
լոցէ նմա բժշկութիւն։ Ասէ աղեք-
սանդր. անցեալ յաւուրն կայր յա-
ղօթս. եւ լուայ բարբառ ՚ի տեառնէ
այսպէս. եթէ դու զձնգեսին որ-
դիսն քո զենցես եւ ոչ երկմտիցես՝
եւ արեամբն նոցա լուասցես զիս, եղի-
ցի մարմինն իմ որպէս էրն յառաջագոյն
իբրեւ զմատղաշ տղայի։ Եւ ես վասն
լուեցի եւ ո՛չ պատմեցի քեզ. զի անհր
նարէ սպանանել քեզ զորդիսն քո
վասն առողջութեան իմոյ։ Ասէ կայսրն.
ո՛վ եղբայր աղեքսանդր՝ թերահա-
ւատեցեր զիս. ո՛չ հաւատաս որ ըս-
պանանեմ ես զորդեակսն իմ վասն
առողջութեան քո. ո՛չ թէ զձնգեսինն
միայն, այլ թէ լինէր եւ տասն՝ սպա-

նանէի զամենեսեան վասն քո ։

Յետ այնորիկ կայսրն սպասէր դը-
տանել զժամ պարապոյ՝ զիմն՛ անդ
լէցի Թադուհին ։ Ապ՜ իբրև գնաց
Թադուհին յեկեղեցին ա՟մ աղախ-
նօքն իւրովք, եմուտ կայսրն ՚ի սե-
նեակ անդր ուր մանկունքն նր՟ նն-
ջէին ծնգեքե՟նն իմիասին ։ և առեալ
զսուր՝ զենեաց զծնգեսին որդիսն
ձեռամբն իւրով ։ և ելից զարիւն նց՟
յաման մի ։ և առեալ եբեր աղէք
սանդրի ։ և ա՟ց շուտով լուացվիլ ։
Ապ՜ իբրև լուացվեցաւ՝ նոյն ժա-
մայն ձեղքեցաւ մարմինն ։ և անկ՟ն
ոտ՟ք կեղևանք ՚ի նմանէ ։ և սրբեցաւ
մարմինն նր՟ ։ և եղև փափուկ իբրև
զմարմին տղայի ։ Ապ՜ տեսեալ լութ-
փիկն՝ ճանաչեաց զնա ։ և անկան
զպարանոցաւ՟ն միմեանց և համբու-
րեցին զմիմեանս ։ Ապ՜ ասէ լութ-
փիկն ։ ով աղէքսանդր՝ օրհնեալ է-
ղեցի ժամն այն որ սպաննեցի զոր-
դիքն իմ վս՟ առողջութե՟ քո ։

Եւ նոյնժամայն ագոյց նմա զգես
տս Թագաւորական. և բուրով
անուշի՜ եօծ զնա. և ասէ՝ եղբայր
իմ, որք՟ Թագուհին որ ոչէ եկեալ
յեկեղեցւոյն, գնասցես յինքէն մը
ղոնս քսան. և առաքեսցես առաջի
քո հրեշտակս՝ զի եկեալ հռչակես
ցէ զգալուստ քո: և ես մեծաւ պա
տուով ելանեմ ը՟ առաջ քո. և դու
եկեալ բնակեսցիս ընդիս իմիասին՝
մինչև տ՟ր ա՟ծ բացցէ քեզ զդուռն
ողորմութեան: Ասէ աղէքսանդր.
բարիէ խորհուրդդ այդ.

Եւ նոյնժամայն գաղտ 'ի գիշերի
ել բազում ամբոխիւք և գնաց
մղոնս քսան. և առաքեաց հրեշտկս
առ կայսրն զի ծանուսցէ նմա զգա
լուստն աղէքսանդր Թագաւորին'ի
յեգիպտոսէ: Եւ Թագուհին լուեալ
ուրախ եղև յոյժ և ասէ ցկայսրն.
Ել դու ընդառաջ նր՟ բազում զօրօք
և ես զկնի քո ելից ա՟մ աղախնեօք
և ծառայիւք իմովք. և զմահ տղայոց

իւրոց ո՛չ գիտէր։ Այլ կայսրն ել
մեծաւ զօրօք և մեծաւ պատուով
ընդառաջ նր̃. և Թագուհին զկնի.
և եկին առ աղէքսանդր Թգ̃աւորն։
Այլ տեսեալ զմիմեանս՝ անկան ըզ
պարանոցէ. և ցմեծ ժամս համբու-
րեցին զմիմեանս։ Նոյնպէս և Թա-
գուհին. և եկին 'ի պալատն արքունի
Այլ յորժամ եղև ճաշ՝ բազմեցու-
ցին զաղէքսանդր արքայն 'ի մէջ
իւրեանց. այսինքն՝ 'ի մէջ Թագու-
հւոյն և կայսերն։ Այլ Թագուհին
յոյժ ուրախ եղև. և զուարթ երես
և պայծառ սիրտ ցուցանէր նմա որ-
չափ և կարէր. և ինքն ձեռամբ իւ-
րով մատուցանէր նմա ուտել ճաշ։
Տեսեալ զայն կայսրն՝ ասէ ցԹագու-
հին. ով սիրելի տիկին իմ Փլօրէն-
ցիա. ուրախ եմ 'ի բանդ զոր դու
առնես. և սէր ցուցանես եղբօր մե-
րում աղէքսանդր արքայի։ Ասէ
Թագուհին. տր̃ իմ, առաւել ևս քեզ
արժան է սէր ցուցանել վս̃ գալոյ

 Թա

Թագաւորիս մերոյ աղէքսանդրի •
քանզի ո՛չ այլ ինչ իրաց՝ այլ միայն
վ՟ն այն՝ զի 'ի ձեռն սորա եւ մեզ
ա՟ծ հասանիլ մեծութեանս այսմիկ։
Ասէ կայսրն • ո՛վ Փլորենցիա՝ լո՛ւր
բանիցիմոց • տեսե՞ր դու զբորոտըն
զայն՝ որ անցեալ յաւուրն նստեալ
կայր առաջի մեր • և ըմպեաց գինի
'ի սկհոյն իմմէ ։ Ասէ Թագուհին •
տեսի՝ որ ո՛չ երբէք տեսեալ է իմ
այնպէս գարշ այր և վիրաւորեալ
ո՟պ այրն այն։ Ասէ կայսրն • այն ա֊
ղէքսանդր արքայ ինքն էր որ այժմ
'ի մէջի մերում նստեալ կայ ։ Ասէ
ցնա Թագուհին • քա՜ւ լիցի և հեռի
եղիցի յաղէքսանդր արքայէ մերում
այնպիսի աղտեղի կերպարանք ։
Ասէ կայսրն • ճշմարիտ ասեմ քեզ
ո՛վ Թագուհի՝ որ աղէքսանդր արքայ
ինքն էր։ Ասէ Թագուհին • եթէ
այն էր՝ ապա վ՟ն է՞ր ոչ ասացեր ինձ։
Ասէ կայսրն • վ՟ն այն ոչ ասացի քեզ
որ չի վշտանայիր։ Ասէ Թագուհին •

 ապա

ապա ի՟ն ի՟նիք եղև դեղ առողջութե
նորա։ Եւ ես կայսրն. յորժամ ստու
գի՟ իմացայ որ աղեքսանդր արքայ
ինքն էր, նոյնժամայն ետու կոչել
որչափ որ բժիշկ կայր. և նոքա յոր
ժամ տեսին զսա, ասացին թէ՝ նմա
մահադեղէ արբուցած՝ ճար չէ լի
նիր։ Յայնժամ ապա՟ինեցայ յա՟ծ
և իւր ամենակարող զօրութիւնն.
կոչեցի զաղքատս և զկրօնաւորս և
զքահանայս. և ետու ն՟ց պարգևս՝
զի աղօթս արասցեն վասն նորա։
Եւ ես այլ պահօք և աղօթիւք խնդ
րեի յա՟յ տալ սմա առողջութի։
Եւ յաւուր միում մինչ կայի յա
ղօթս և աղաղակէի, նոյնժամայն
ձայն եղև առիս և ասաց. զի՞ աղա
ղակես՝ աղեքսանդր թ՟գրն ինքնին
դիտէ զդեղ առողջութե իւրոյ.
Եւ յառաջմանէ ազդ եղեալ էր եղ
բօրս իմում. և սա յինէն թագու
ցեալ էր և ոչ ասէր. Եւ իմ եկեալ
բռնադատեցի զսա. և երդմնեցուցի

մինչև պատմեաց ինձ. և ասաց թէ
մ՟ն այն թագուցի՝ որ յոյժ դժուա
րին է բանս. Աս՟ իմ հարցաքննեալ
թէ որպ՟. և նա ասաց. եղբայր իմ
եթէ զհնգեսին որդեակսն քո զեն
ցես ձեռամբ քով և նոց արեամբն
լուացես զիս, նոյնժամայն բժշկիմ
Աս՟ իմ սպասէի գտանել ժամ պա
րապոյ՝ որ սպանանէի զնոսա. և դու
յորժամ գնացեր յեկեղեցին, նոյն
ժամայն սպանի՝ և արեամբն լուա
ցի. յայնժամ ձեռնքեցաւ մորթ նոր
և թափեցաւ ոտ՟ կեղևանք. Ապա
տեսի և ճանաչեցի զնա. և ագուցի
նմա բեհեզս թագաւորակին. և ա
սացի՝ գնացես և հեռացիս մղոնս
քսան. և առաքեսցես հրեշտակս որ
եկեալ հռչակեսցէ զգալուստ քո.
և ես ելանեմ ընդառաջ քո. և է
կեալ բնակեսցուք իմիասին.
Աս՟ արդ. ով թագուհի իմ՟ եթէ
յառաջմանէ իմացեալ էիր, տայիր
հրաման որ սպանանէի զորդեակսն իմ

 մ՟ն

վ՟ն առողջութ՟ն ն՟ր. Ասէ Թադուհին ընդէ՞ր փորձես զիս. ոչ թէ զհինգն այլ եթէ լինէր և տասն՝ տայի սպա նանել վ՟ն առողջութ՟ն արքայիս իմոյ. Զի եթէ հոգի սորա երթայր՝ այլ ոչ դառնայր. բայց որդիքն իմ եթէ մեռանին՝ այլս տայ ա՟ծ ինձ փոխա նակ նոցա. քանզի դեռևս ոչ եմ ծերացեալ.

Զայս լուեալ դայեակք մանկանցն ողբալով մեծաձայն մտին առ ման կունսն ՚ի սենեակ անդր. Եւ իբրև մտին՝ տեսին զմանկունսն որք պար առեալ խաղային և օրհնէին զա՟ծ. և եկեալ պատմեցին առաջի կայսերն և առաջի ամ՟ցուն՝ թէ մանկունքն կենդանի են և երգեն զերգս օրհ նութեան. Եւ ամենեքեան մտեալ ՚ի սենեակն՝ տեսին և փառս ե տուն ա՟յ. որ այնպիսի սքանչելիս արար առաջի ա մենեցուն.

*Գլուխ Լ. ուրփէին կայսերն զօրօք յե-
գիպտոս. և նուաճելն զեգիպտոս ընդ ձե-
ռամբ Աղեքսանդրի. և այրելն զ
թագուհին:

Յետ այնորիկ կայսրն բազում զօրս գումարեալ՝ գնաց յեգիպտոս. և ըմբռնեաց զթագուհին Աղեքսանդրի. և հրամայեաց հրով այրել ընդ սիրաւն իւրում:

Եւ ունէր կայսրն քոյր մի. ետ զնա Աղեքսանդրի 'ի կնութի՟. և արքայ Աղեքսանդր՝ հնազանդեցոյց զերկիրն 'ի ներքոյ ձեռին իւրում. և կայսրն դարձաւ յերկիրն իւր.

Եւ արքայն Աղեքսանդր՝ իմաստութե՟ վարէր զերկիրն իւր. և զթշնամիս իւր զա՟մ կոտորեաց:

Յետ այնորիկ 'ի միտ եած զհայր և զմայր իւր՝ որ ընկեցին զինքն 'ի ծով. և բնակութի՟ ն՟ց՝ էր ընդ հրամանաւ տ՟րութե՟ իւրոյ. Առաքեաց առն՟ն հրշտ՟կս և ասէ. թէ այս ինչ օր թ՟գ՟րն գայցէ առ ձեզ և նստիցի

 ընդ

ընդ ձեզ 'ի ճաշ։ Ապա հրեշտակն գը նաց 'ի սահմանն այն՝ ուր էին ծը նօղք թգ̅րբն · և ո՛չ ոք գիտէր թէ ծնօղքն էին արքային ։ Ապա եկեալ առ նմ̅ա հրեշտակն՝ ողջոյն մատուցա նէր նց̅ յարքայէն աղեքսանդրէ · և ասէ ցնս̅ա՝ ո՛վ սիրելիք իմ, տեսէք զպատրաստութ̅ի ձեր · զի տէրն իմ ար քայ՝ կամի ընդ ձեզ այս նիշ օր 'ի սե ղան նստիլ և ճաշակել ընդ ձեզ։

Ասէ զին՟որն · որ էր հայր թագա ւորին · ո՛վ սիրելի իմ օրհնեալ եղի ցի ժամն այն յորում ա՟ուր նստե

լոց է տէր արքայ ընդ մեզ 'ի ճաշ։

Ապա և մայրն ասէ ցհրեշտակն · ո՛րպէս ասասցես տ̅ն մերոյ արքայի՝ եթէ ո՛չ լինի մեզ ցնծութ̅ի և առա ւել ուրախութ̅ի մեծ քան զայն, որ նստիցի ընդ մեզ 'ի ճաշ· քանզի ծա ռայք ն̅ր եմք · Ապա դարձաւ հրեշ տակն առ արքայն և ասէ · տէր ար քայ՝ ծանուցի զհրամանս քո · և ն̅ք ուրախ եղեն յոյժ վ̅ս գընալոյն քո առ ն̅ս ։

Յետ այնորիկ ո՛չ բազում աւուրց՝ եկն արքայն բազում զօրօք առ հայր իւր. և հայրն ել ընդ առաջ նր̅: Եւ իբրև եհաս առ արքայն՝ էջ 'ի ձիոյն և անկեալ երկիր եպագ արքային. և ոչ գիտէր թէ իւր որդին է որ ընկէց զնա 'ի ծով: և արքայն յարոյց զնա 'ի գետնոյն և հրամայեաց դարձեալ հեծնուլ 'ի ձի: Եւ նա հեծեալ 'ի ձի՝ երթային երկոքեանն իմաստին. մինչև եկին 'ի տուն զինուորին: Եւ մայրն ևս ել ընդ առաջ նր̅. և անկեալ երկիր եպագ նմա. և արքայն յարոյց զնա: Եւ ասէ մայրն. տր̅ արքայ՝ ուրախութ̅ է մեզ մեծ այսօր. որ տր̅ն մեր արքայ՝ փառաւորուք անձամբն իւրով նստելոց է ընդ մեզ 'ի ճաշ: Եւ իբրև պատրաստեցաւ ճաշն՝ ասէ զինուորն ցարքայն. տր̅ արքայ՝ ժամ է ճաշելոյ: և ել արքայն նստիլ 'ի ճաշ: Յայնժամ զինուորն էառ 'ի ձեռն իւր ջուր՝ ծառայել արքային. և կինն

նորա որ էր մայր արքային՝ առեալ սրբիչ 'ի ձեռն՝ կայր յանդիման արքային։

Եւ արքայն իբրև ետես զայս՝ ծիծաղեցաւ և ասէ ընդ միտս իւր. ահա կատարեցաւ բանն պիւլպիւլին. զի ահա հայր իմ և մայր իմ՝ առին ջուր և սրբիչ՝ և սպասեն լուանալոյ ձեռաց իմոց։ Եւ ասէ թագաւորն ցծառայս իւր. առէ՛ք զջուրն 'ի ձեռանէ զինուորին՝ և զսրբիչն 'ի ձեռանէ կնոջն. և դո՛ւք ծառայեցէք ինձ։ Եւ ասէ զինուորն ցարքայն. տէ՛ր՝ ընդէ՞ր ոչ համարիս արժանի զմեզ ծառայել քեզ. և եղիցի մեզ փառք յաւիտենից։ Եւ ասէ թագաւորն. նստարո՛ւք դուք՝ քանզի ծերացեալ էք. և վասն ծերութեան ձերոյ պատուեմ զձեզ։ Եւ իբրև բազմեցաւ արքայն 'ի սեղանն, նստոյց զհայրն 'ի յաջմէ և զմայրն 'ի յահեկէ. և նոքա որչափ և կարէին՝ ուրախացուցանէին զարքայն։

Եւ յետ ճաշոյն՝ եմուտ արքայն

'ի

՚ի ներքսագոյն սենեկի. և հրամայ
եաց զինուորին և կնոջ նր՟՝ մտանել
զկնի իւր. և ամենեցուն հրամայեաց
արտաքս ելանել և փակել զդուռն.
Եւ ասէ ցնս՟ արքայն. սիրելիք իմ
աղաչեմ զձեզ՝ հարցից ձեզ բան մի
և ասացէք ինձ զճշմարիտն. Ունէիք
զաւակ իվր՟ երկրի՝ թէ ոչ. և նոքա
ասեն. ո՛չ որդի և ո՛չ դուստր.
Ասէ թգ՟ւորն. բնաւ ո՞չ է ծնեալ
ձեզ որդի. Ասէ զինուորն. ունէաք
որդի մի և մեռաւ. Ասէ թգ՟ւորն.
որպիսի մահուամբ մեռաւ.
Ասէ զինուորն. իւր մահուամբն.
Ասէ թգ՟րն. եթէ լուայց որ այլ
մահուամբ մեռեալ է, յայնժամ դար
ձուցից զստուեն ձեր ՚ի գլուխ ձեր.
Ասէ զինուորն. տր՟ արքայ՝ ընդէր
քննելով հարցանես վն՟ որդոյ մերոյ.
Ասէ թգ՟րն. ո՛չ է առանց պատճա
ռանաց. և կամիմ գիտել թէ ո՞րպ՟ մե
ռաւ. լուեալ է իմ եթէ սպանեալ էք
դուք զորդին ձեր. և եթէ ոչ պատ

մէք

մէք ինձ զըստոյգն, մեռանիցիք և
դուք։ Ապա նոքա լուեալ զբանն ար
քայի՝ անկան ի վր երեսց իւրեանց
յերկիր՝ և խնդրէին զներումն։
Իբրև ետես զնս արքայն անկեալ
յերկիր առաջի իւր՝ յարոյց զնոսա
և ասէ. կարծեմ թէ սպանեալ էք
դուք զորդին ձեր։ Ասէ զինւորն.
տէր արքայ ողորմեա մեզ. էր մեզ
որդեակ մի՝ և մեկնեաց մեզ զխօսս
պիւղպիւլին. իբր թէ լինելոց էր
ինքն մեծատուն՝ որ ես և մայր նր
ծառայելոց իցէաք նմա. և մեք լցեալ
նախանձու՝ ընկեցաք զնա 'ի ծով.
Ասէ թգւորն. զինչ չար լինէր եթէ
կատարէր այդպէս. այլ պատիւ
և փառք ձեր յաւելուին։ Ապա արդ՝
մեզ ծանրագոյնս գործեցիք առա
ջի այ. քանզի յոյժ յիմարութիւն է
հակառակ լինիլ կամացն այ։
Յետ վճար խօսիցն՝ ասէ ցնս թա
գաւորն. ով քաղցրիկ ծնօղք իմ
ես եմ աղէքսանդր որդին ձեր

զոր

զոր ընկեցիք 'ի ծով։ Յա՛ ա՟ծ ողոր-
մուբ՟ն իւրով փրկեաց զիս և հա-
սոյց այսպիսի մեծութե՟․ և կատարե-
ցաւ խօսքն պիւլպիւլին՝ որ հայրդ
իմ ջուր առեալ 'ի ձեռին լուանալ
զձեռս իմ, և մայրդ իմ զսրբիչն․ և
խօսքն այ՟ ոչ խափանեցաւ։ Յա՛ նք՟
լուեալ զայս՝ երկե՟ն յերկիւղ մեծ․
և անկան իվ՟ր երեսաց իւրե՟նց առ
ոտս որդւոյն իւրեանց․ և խնդրէին
ներումն և ողորմութի՟․ Նասէ ցն՟ս Թա-
գաւորն․ մի՛ երկնչիք՝ զի ոչ ինչ լինի
ձեզ չար․ և եթէ ոչ էիք ընկեց՟լ զիս
'ի ծով, ոչ հասանէի այս մեծութե՟ս։
Յա՛ համբուրե՟ց զհայր և զմայր իւր
և մայրն յառաւել խնդութե՟ն լայր։
Նասէ ցն՟ս Թգ՟րն․ մի՛ լայք՝ այլ քա-
ջալերաց՟րուք։ և ա՟մ ինչ որ իներքոյ
ձեռին իմոյ է՝ հնազանդ լիցի ձեզ։
Յա՛ առեալ զն՟ս մեծաւ պատուով
և ոսկիհանկուզմ կառօք՝ դարձաւ յետս
'ի քաղաքն 'ի պալատն իւր․ և էին ծը-
նօղքն նր՟ 'ի պատուի զա՟մ աւուրս
կենաց իւրեանց․

Ապա իբրև վճարեաց դիոկղետիա-
նոս զաւակն իւր, դարձեալ առ
կայսրն և ասէ. տէր արքայ և հայր իմ
սիրելի՝ ՚ի միտ առե՛ր զբանս իմ զոր
ասացի. Ասէ ցնա կայսրն. այո՛ ՚ի միտ
առի. Ասէ որդին. այսպէս թէ և ինձ
շնորհէր աստուած իմաստութիւն, ես ոչ հա-
նէի ՚ի ձէնջ զտէրութիւն ձեր. և ոչ պա
կասեցուցանէի զպատիւ ձեր. այլ
օրըստօրէ յաւելուի զպատիւ ձեր.
որպէս նա՛ արար ծնողաց իւրոց.
Ասէ կայսրն. ո՛վ քաղցրիկ որդեակ
իմ լաւ առակ ասացեր մեզ. Այսու-
հետև ՚ի քեզ յանձնեմ զթագաւորութիւնս
իմ. և ես բնակիմ առանձին. վասն զի
ծերացեալ եմ. Ասէ որդին. հայր
իմ՝ արդ լիցին իրաւունք թագու-
հոյն. Ապա հրամայեաց կայսրն դա-
տաւորաց քննութիւն առնել. Ասեն
դատաւորքն ցկայսրն. տէր արքայ՝
զի՞նչ քննեսցուք զդա՛. զի ինքնին
բերանով իւրով խոստովան եղև.
Ապա այլ մեծագոյն վկայ սիրաւն իւր

 որ

որ գտաւ կանացի զգեստիւ։

Եւ նոյնժամայն հրամայեաց որդին արքային՝ որ կապեցին զթագուհին ամեհի ձիոյ ագի. և քարշեալ փողոցէ ՚ի փողոց՝ տարեալ այրեցին ընդ սիրաւն իւրում։ Եւ ամքեան օրհնէին զած. որ զանպարտն փրկեաց և զթագուհին պատժեաց։

Յետ այնորիկ ոչ բազում աւուրց մեռաւ կայսրն. և թգրեաց ՚ի տեղի նր որդին արքային դիոկղետիանոս։ Եւ զդպրոցն մեծացոյց և ս քան զևս յոյժ։ Եւ իմաստութբ վարէր զամ երկիրն որ ՚ի ներքոյ տէրութն իւրոյ էին. և ամքեան օրհնէին զած. և գովէին զիմաստութին դիոկղետիանոսի կայսերն. և սիրէին զնա որ այնպիսի քաղաքավարութբ վայելէր զաթոռն իւր։ Եւ կեցեալ բարի կենօք՝ ծաղկեալ որդւովք և դստերօք՝ լի՛ աւուրբք հանգեաւ խաղաղութբ։ Եւ քի մարդասիրին՝ փառք յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն.

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե
Զ	Է	Ը	Թ	Ժ
Ի	Լ	Խ	Ծ	Կ
Հ	Ձ	Ղ	Ճ	Մ
Յ	Ն	Շ	Ո	Չ
Պ	Ջ	Ռ	Ս	Վ
Տ	Ր	Ց	Ւ	Փ
		Ք		

(Լ)

Սուրբ երրորդութիւն փրկէ ըզ
քեզ յա̃մ փորձութէ̃. փարատե
ցա՛ւ ցաւ՛ սրտի քո. մեծ ու
րախութիւն և շնորհ՚ի յա̃յ. և դու
բարձրանաս մեծ պատուով: Լ․մ
յորժամ ընծայեցար՚ի ծնողաց քոց
մեծ հրճուանդութի̃ կրեցեր. և հալա
ծական եղար՚ի յազգականաց քոց
և՚ի բարեկամաց: Բայց պատրաստ
կացի՛ զանձն քո՚ի գազանաց և յա
նօրինաց. զի փաթորակ կայ առաջի
քո. և չարախօսքն քո շատ են. դնա՛
աղօթք արա՛ առ ա̃ծ որ փրկիս՚ի նո
ցանէ. և՚ի խորհուրդդ քո զինչ որ

բռնեալ ես և կամիս՝ այնպէս կա
տարի։ վիճակ բարի եղաւ քեզ։

(Ր.)

Րանն ած անսկիզբն՝ որ 'ի հօրէ ա
ռաքեցաւ, նա է լոյս նեղելոց. որ
փրկէ զքեզ յամ փորձուէ։ փարա
տեցաւ ցաւ սրտի քո. և կատարեցաւ
վիճակն քո 'ի բարին. զինչ բան որ
բռնես՝ ած յաջողէ քեզ և առաջ
նորդէ։ Րրդ արամ զխորհուրդ քո.
թէ վաճառ ունիս՝ շահիս. թէ 'ի ճա
նապարհ երթաս՝ բարով գաս. թէ
հեռաւոր ունիս՝ բարով տեսանես.
թէ հիւանդ ունիս՝ շուտով ողջա
նայ. զոր կորուսեալ ես՝ գտանես։
աբրահամու վիճակն է.

(Գ.)

Գնա՛ մի՛ ինչ հարցաներ՝ զի բա
զում նեղութի ունիս. և տրտմութի
կայ առաջի քո. և վիշտք մահու տրտ
մեցուցին զքեզ. և եհաս 'ի վր քո
նեղութի մեծ. չկայր քեզ օգնական

և ո՛չ սիրելի։ զի 'ի հայրենական ժա
ռանգութենէն զրկեցար. և այժմ տա_
րաժուսեալ ես վ̃ն կենացդ։ Արդ
աղաչեմ զա̃ծ և ուխտ կատարեմ նը
մա. որ կործանէ զթշնամին քո. և
հանէ զքեզ 'ի նեղութենէ 'ի լոյս. և քո
սրտի կամքն 'ի բարին կատարի. 'ի ջրէ
պատրաստ կաց. յունանու վիճակնէ

(Գ)

Գոու ո՛վ սիրելի՝ վ̃ն այդ բանիդ
հարցանես և հոգաս հանապազ.
ա̃ծ փրկէ զքեզ և հանէ յա̃մ նե_
ղութէ զանձն քո. և յանկարծակի 'ի
տեղաց մի ըղվանկիս՝ ուստի ակն ոչ
ունիս. և բանայ քեզ ա̃ծ դուռն բա
րի։ 'Ի ճանապարհ երթաս և բա_
րով գաս. և թշնամին քո յամօթ լինի։
հեռաւոր ունիս՝ տեսանես. վիճակք
մահու տրտմեցուցին զքեզ՝ բայց մի
ուանաս զայն։ փոխիլ կամիս 'ի տեղո
ջէ 'ի տեղ, սակաւ մի համբերէ և
ապա փոխեաց. և բարի գտանես.

մեծանաս և ուրախ լինիս. յուսամ առ ա՟ծ որ չվնասիս. դանիէլի վկայն է.

(Ս.)

Սրամիտ է քեզ ով սիրելի՝ զի ա՟ծ է քեզ օգնական. բայց դու շատ ես դատել և չեղաւ քեզ համբաստութն. և չեղաւ քեզ օգնական. ոչ եղբայր և ոչ սիրելի. Ա՟պ զալիս ծովու կուծփաս. և քո կենացդ համդխատ չես գտաներ. ով սիրելի տուր փառս ա՟յ զի ուրախութն հասանի քեզ յա՟յ և առողջութն. Թէ փոխնս 'խտեղացդ բարոյ համդերպխս. և ա՟մ դժոխարին 'ի բարին դառնայ. 'ի յաստագաց պատրաստ կաց. որոգայթ կուցուցանէ. 'ի յընկերոտաց և 'իմաստնողաց պտրստ կացիր. ս՟բ գրիգորի վկայն է.

(Օ.)

Օտարմացեալ եմ ով այր՝ զի երկմը տեալ ես և 'ի թշնամեաց սասանիս. և խորհիս վ՟ն մեծանալոյ. և ոչ խորհիս առնել զաղաչանս ա՟յ. աղօթից

ծուլ

ծուլ կու կենաս. վ՜ն այնորիկ եկն՚ի
վ՜ր քո նեղութ՜ն մեծ. և Թշնամին քո
զօրացաւ ՚ի վ՜ր քո։ Պ․նամ աղաչեմ
զա՜ծ և ուխտ կատարեմ նորա՝ զի
հանցէ զքեզ յա՜մ նեղութէ. և ազա
տես յորոգայթէ. վաճառ ունիս՝ սի
րով շահիս։ մատթէոսի վիճակն է.

(Լ)

Ո՛վ այր՝ առնուս զոր խորհիս և ու
րախ լինիս. և ազատիս ՚ի չարէ. գը
նամ գոհացիր զա՜յ։ բայց մարդմի կայ
որ մտօք չար կու խորհի քեզ. բայց
ա՜ծ հանէ զքեզ յա՜մ նեղութենէ
և որոգայթէ. զի դու բարի ես և
ա՜ծ բարի առաջնորդէ քեզ։ զինչ՚ի
ձեռքդ բան բռնես՝ յաջողէ քեզ ա՜ծ
զոր ցանկաս՝ տեսանես. զոր կորու
սեալ ես՝ գտանես. թէ հի՜անդ ու
նիս՝ ողջանայ. թէ տուն շինես կամ
հողագործութի՜ առնես՝ բարի դայ
և ըռզակով կատարի. Ի կախարդ
կանանց պատրաստ կաց. մովսէսի
վիճակն է.

(Ը)

Ո՛վ մարդ՝ ժամանակ դժուարութ
եկն իմ̅ քո. և տրտմեցար յաղ-
գականաց քոց և՚ի բարեկամաց. և
ազգն քո նենգաւոր եղեն քեզ. և
եղև աւերումն տան քո. և շրջեցար
դու ՚իմ̅ երկրի: Այլ գոհացիր
զա̅յ. զի դալոց է քեզ ուրախութի̅
մեծ. և զով ուզես տեսանես: Թէ ՚ի
ճանա̅պհ երթաս՝ բարով դառնաս.
զինչ բան առնես՝ յաջողէ քեզ ա̅ծ:
զուխտն զոր խոստացեր ես ա̅յ՝ կ̅տրէ:
Թէ վաճառ առնես՝ շահիս. ապա սրտ-
հեշտ կացիր: սեթայ վիճակն է.

(Թ)

Ո՛չ յառաջեցար ՚ի բարիսն. զոր ու-
նէիր՝ զրկեցար. ո՛չ կայր քեզ օգ-
նական. ո՛չ եղբայր և ո՛չ սիրելի:
Արդ աղաչեմ զա̅ծ որ փրկէ զքեզ
և հանէ ՚ի նեղութենէ զանձն քո.
Բայց դու անլսուրդ ես. և աղօթից
ծուլ կու կենաս. վա̅ այնորիկ եկն

 իմ̅

խմ՟ր քո նեղութիւն. և դու շրջեցար յօտար երկիր՝ բայց ոչ վնասեցար։ Ապա թէ ոչ դառնաս 'ի կամս ա՟յ, գայ խմ՟ր քո նեղութի՟. և լինի յափշտակութիւն ընչից քոց ե՟ւ աւերութիւն տան քո. և ա՟մ բան զինչ որ բռնեա՝ ոչ յաջողի. և զոր ուզես՝ ոչ տեսանես. զոր կորուսեալ ես՝ ոչ գտանես։ Իսկ թէ դառնաս 'ի կամս ա՟յ, նա փակած դուռն բացցի քեզ և յաւելու ըռզակն քո։ Գնա՛ աղօթք արա՛ առ ա՟ծ և ուխտ կատարէ. որ այլ չի գործես զչարիս. և ազատիս 'ի տանջանացդ։ ս՟բ գրիգորի վիճակն է.

(Փ)

Ո որ ինչ 'ի ձեռքդ բան բռնես, յաջողէ քեզ ա՟ծ. և արա՛ զխորհուրդ սրտի քո։ Աւետիս տուր անձին քո՝ զի ուրախանալ կամիս 'ի բանդ որ բռնել ես։ Ի ձեռաց քոց ելանէ ը զօրութի՟. և բազումք կերիցեն ըզ վաստակս ձեռաց քոց։ Իսկ Տէ՟ն

դա

դացար շատ՝ որ 'ի մահ գնացեր․ և
ած եհան զքեզ 'ի նեղութենէ և
ապրեցոյց։ Ի հեռաւոր տեղաց մի
ուստի ակն ո՛չ ունիս՝ բարի գալոցէ
քեզ․ և տրտմութի քո՝ ուրախութի
փոխարկի․ զի դու բարի ես՝ և ած
բարի առաջնորդէ քեզ։ Եզաւակմ
շնորհաւոր լինի քեզ։ Բայց 'իսիրե
լեաց բախտ ո՛չ ունիս․ վն այնորիկ
պատրաստ կացիր՝ զի 'ի դուռ լեզու
անկանիս և տուգանս տաս։ Պնա՛
աղաչեա՛ զած եւ ուխտ կատարեա՛
նմա․ զի ողորմութիւնք նր եկեսցէ
ի վր քո։ Թէ 'ի ճանապարհ երթաս՝
բարով գաս՝ և բարւոյ հասանիս։

սողոմոնի վիճակն է։

(Ի)

Ո՛վ այր՝ ապաւինեալ ես 'ի խոր-
հուրդ քո և մոռանաս զուխտ
այ։ զի տրտմութի քո՝ ուրախութի
փոխարկի։ 'ի հեռաւոր տեղաց՝ ձայն
աւետեաց լսես․ կամ հեռաւոր

 մարդ

մարդ տեսանես․ և յա՜յ առողջուն
գտանես․ և դարման ոսկերաց քոց
ոչ պակասի․ բայց ծնողաց քոց դի
մադարձ մի՛ լինիր․ նա զինչ որ ու-
զես յա՜յ՝ տայ քեզ ա՜ծ։ Լա՛ փոխիլ
տեղոջէ ՚ի տեղ՝ բարի լինի քեզ․ և
յա՜մ դժուարութենէ ազատիս։ և
զինչ խորհուրդ զոր ունիս և բան
որ բանես՝ նա գնա՛ արա՛․ շատ շահ
և բազակ առնուս․ և վախճան քո՚ի
բարի օր լինի․ ղազարու վիճակնէ․

(Լ)

Ո՛վ այր՝ կու տեսանեմ զքեզ և
զխորհուրդ քո որ նմանիս ալեաց
ծովու․ նմանիս ճրնճղկի որ անկա՛
՚ի ձեռս որսողաց․ նոյնպէս և դու
՚ի ձեռս բռնաւորաց անկանիս։
Գնա՛ աղաչեա՛ զա՜ծ և ուխտ կատա
րեա՛ նմա․ որ փրկէ զքեզ տ՜ր ա՜ծ քո
յա՜մ որոգայթէ և՚ի նեղութենէ․
բանայ քեզ զդուռն բարւոյ և բռ-
զակաց․ այլ զուխտն զոր խոստա-

ցեր ես՝ կատարեա։ Ապա թէ ոչ դառնաս 'ի կամս իմ, գայ 'ի վերայ քո նեղութիւն. և լինի յափշտակութիւն տան քո և ընչից քոց. Իսկ դու հալածական լինիս. և վերջոյ մահու տրտմեցուցանեն զքեզ. և յօտար երկիր վտարիս։ Իսկ թէ դառնաս 'ի կամս իմ, նա փակած դուռն մի բացցի քեզ. և զոր ինչ 'ի ձեռքդ բան բըռնես՝ յաջողէ քեզ Աստուած։ Այլ պատրաստ կաց 'ի ջրոյ և 'ի գազանաց. և 'ի վատ գործոց։ յօնանու վիճակնէ

(Խ)

Ո՛վ մարդ՝ ողորմութիւնն Աստուծոյ լինի ընդ քեզ զամենայն աւուրս կենաց քոց. բայց 'ի յօտար աշխարհ վտարեցար։ զով ուզես՝ տեսանես. զինչ կամիս առնուս. զոր կորուսեալ ես գտանես. այլ յընկերացդ բախտ ոչ ունիս. այլ 'ի յԱստուծոյ շատ շնորհս ունիս. և զաւակ մի շնորհաւոր լինի քեզ։ Բայց վերջոյ մահու տրտմե

ցուցին զքեզ. իսկ բան և խորհուրդ
զոր արարեր ես՝ դնա արա շահիս և
բարի գտանես. այլ ՚ի քո ազգեն
ո՛չ շահիս։ Նո՛ ՚ի քո վաստակէն բա-
զումք կերիցեն. և պարգևս ՚ի յայս
առնուս։ յերկան կնիկանէ մի փա-
թուրակիս. յիշոցաց և ՚ի կախար-
դաց պատրաստ կացիր. սուրբ մար-
տիրոսի վիճակն է։

(ԾԱ)

Ո՛վ այր դու՝ նման ես գետոյ որ երթայ յերկար և ո՛չ կայ նմա
դադարումն։ Դու հալածական ե-
ղար և ՚ի հայրենական ժառանգու-
թենէն զրկեցար. և ՚ի ծնողաց քոց
ո՛չ խնդացեր. զրաբախտ ես որ ա-
մէն մարդ զրկեալ է զքեզ։ Նորդ
աղաչեմ զած ե՛ւ ուխտ կատարեմ
նմա. որ օգնէ քեզ ած և փրկէ ըզ-
քեզ յորոգայթէ։ Դու մի՛ տրտմիր
զի բանիդ դժուարութիւն ՚ի լոյս ե-
լանէ. և քեզ ձայն աւետեաց գայ
և

և դու խնդաս և ուրախանաս: յան
կարծակի ըռզակ գայ քեզ՝ ուստի
ակն ոչ ունիս: սէնթայ վիճակն է:

(Կ)

Ո՛վ սիրելի՛ կակղացո՛ զսիրտ քո
և պահեա՛ զկամս այ՟ · եւ՟ տո՛ւր
հաց քաղցելոց և ջուր ծարաւեաց:
Ապա թէ ոչ դառնաս ՚ի կամս քո·
նա գայ ՚ի վ՟ր քո նեղութիւն մեծ
և յափշտակումն ընչից քոց և աւե
րումն տան քո· և ա՟մ բան զոր ինչ
բռնես ո՛չ յաջողի· և որում ցան
կաս ո՛չ հասանիս· և զոր կորուսել
ես ո՛չ գտանես: Ապա թէ դառնաս
՚ի կամս այ՟ և զպատուիրանս նորա
պահես, նա ողորմութին այ՟ հասանէ
՚ի վ՟ր քո· և յաւագաց մեծարիս· և
դուռն մի փակած բացւի քեզ· և յա
ւելու ըռզակն քո: Ոպ՟ արեգակն ՚ի
վ՟ր արարածոց՝ այնպէս այ՟ բարին
հասանէ ՚ի վ՟ր քո· և յաջողէ քեզ
զոր ինչ դու կամիս: աչք աւագաց

քաղցրանայ 'ի դիմացդ. և տարիս բա-
րով տայ քեզ: յակոբայ վիճակն է:

(Հ)

Ո՛վ մարդ՝ աւետիս տամ քեզ. զի դու բարի ես և ա՟ծ բարի ա-ռաջնորդէ քեզ. և տ՟ր փրկեսց զքեզ յա՟մ որոգայթէ: Լինիս ցանկալի ամենեցուն. և ո՛չ լինի պակասութն ընչից քոց. և տայ քեզ ա՟ծ փառք և մեծութի: բայց պատրաստ կաց 'ի լեզուէ մի որ չփաթորակիս. զի հա-նապազ ընդ քեզ է այն լեզուն. Գնա՛ աղաչեա՛ զա՟ծ և ուխտ կատա-րեա՛ նմա որ ազատիս 'ի չարէն. զինչ խորհուրդ որ ունիս՝ արա՛. և մի՛ վա-խեր. զինչ դու ուզես՝ այնպէս կա-տարի: բարսեղի վիճակն է:

(Ձ)

Ո՛վ մարդ՝ ձայն ցնծութե և ուրա-խութե մատուցանեմ քեզ. զի դու վախեր ես և տարակուսեալ. և սա-սանեցար յաղագս և 'ի բարեկամաց

քոց. և ազգն քո նենգաւոր եղեն
քեզ. և շատ իրաց զրկեցար: Տուն
քո հայրենի՝ դարձաւ ՚ի յաւեր. և
դու շրջեցար ի՛կն երկրի. և սուգ
մահու տրտմեցոյց զքեզ: այլ այժմ
փառք տուր այ՝ զի հասեալ է քեզ
ուրախութի մեծ. բազմանայ ընչակն
քո. ոսկին և արծաթն. զինչ ուզես
կատարի: Մալ պատրաստ կաց ՚ի յա
նօրինաց և՚ի պոռնկութէ որ ՚ի փաթե
րակ չանկանիս. թէ հեռաւոր ունիս
գայ. և այլ զինչ խորհուրդ ունիս
կատարի: մովսէսի վճռակն է:

(Գ.)

Ո՛վ մարդ՝ պարգևեցաւ արձա
կումն կապանաց քոց. ոչ մոգքն
որ եղեն յարևելից և եկեալ առ քն
գտին զնա և ուրախ եղեն, նոյնպէս
և դու ուրախանաս ՚ի բանս քո և
՚ի խորհուրդդ որ բռնեալ ես: Թէ
՚ի ճանապարհ երթաս՝ բարով դառ
նաս և բարի գտանես: Ոչ մովսէս

 յաղ

յաղթեաց փարաւոնի և եգիպտա-
ցւոցն , նոյնպէս և դու յաղթես
թշնամեաց քոց • և զինչ խորհերես
գնա արա • 'ի բարին առաջնորդէ
քեզ տր ած • մովսէսի վիճակն է •

(Շ՛)

Ո՛վ մարդ՝ զոր հարցանես՝ ասեմ
քեզ • եղար դու 'ի մանկութենէ
քումմէ հալածական • և պանդըխ
տութի կրեցեր զամ աւուրս կե-
նաց քոց • և սատանեցար յաղգաց և
'ի յանօրինաց • և ազգն քո նենգա-
ւոր եղեն քեզ • Ո՛վ սիրելի մի՛ վա
խեր՝ զի հասեալէ քեզ ուրախութի
և կատարեցաւ վիճակս քո 'ի բարին •
զինչ ուզես 'ի յայ՝ տայ քեզ ած •
թէ 'ի ճանապարհ երթաս՝ բարով
գաս • այլ 'ի կանանց դըրացեաց պատ
րաստ կաց զի շատ բանբասանք լսես
դանիէլի վիճակն է •

(Ո՛)

Ո՛վ այր՝ նենգաւոր տեսանեմ

զքեզ․ արդ 'ի չարդ յիմարեալ ես՝ և ընկերոջդ չար առնես․ և ամենե ցուն վնաս խորհիս։ Ընկեա՛ զնեն գութի՛ 'ի մտաց քոց․ և ընկերոջդ չար մի՛ խորհիր․ որ չանկանիս 'ի մեծ նեղութի․ և պատուհաս գայ 'ի վր քո․ Ո՛չ խնդացիր 'ի ծնողաց և ո՛չ 'ի զաւակաց․ և ամ բան զինչ որ առնես՝ ո՛չ յաջողի քեզ։ Ապա թէ դառնաս 'ի կամս այ՝ և ընկե րոջդ և ամե՛ն մարդոյ նենգութիւն ոչ առնես, նա ծագէ ած զողորմուի իւր իվր քո․ և ո՛չ լինի պակասութի ընչից քոց․ և մեծամե պատուով վախ ճանես։ յաբեթայ վիճակն է։

(Յ)

Ո՛վ մարդ՝ աւետիս տամ քեզ․ զի կատարեցաւ վիճակս քո 'ի բա րին․ և դու խորհուրդ ունիս 'ի սիրտդ․ ո՛չ կարես բռնել եւ ո՛չ թողուլ․ մի՛ վախեր գնա՛ արա․ զի խորհուրդ քո 'ի բարին կատարեցաւ

Ով լուսինն որ զխաւար գիշերն
լուսաւորէ՝ այնպէս լուսաւորի խոր
հուրդ քո որ բռնեալ ես. և հասանէ
քեզ ըղձակ ՚ի յոյս . և ում ցանկաս
հասանիս. և յաւագաց բարի գտա
նես. և աւետեաց ձայն լսես և խնդաս
գնա՛ աղաչեա՛ զԱծ որ խորտակէ զքո
թշնամին: Սբ. Գրիգորի վիճակն է.

(Ն)

Ո՛վ մարդ՝ ահա՛ ՚ի նեղութեան տեսա
նեմ զքեզ. զի մեծամեծ փաթե
րակ կայ առաջի քո. և՚ի նեղութեան
անկանիս: Բազումք խորհին քեզ
չարիք և դու ո՛չ իմանաս զկորուստ
անձին քո. և զի ո՛չ առնես զկամս Այ՝
վս այնորիկ եկն ի վր քո նեղութի:
զինչ խորհուրդ ունիս ո՛չ կատարի.
թէ ՚ի ճպհ երթաս՝ ո՛չ լինի քեզ բա
րի. Նայլ թէ դառնաս ՚ի կամս Այ
և զուխտն զոր խոստացեր ես կատա
րես, նա փակած դուռ մի բացցի
քեզ. և յաւելու ըղձակն քո.

(Շ)

Ո՛վ մարդ՝ բազում բարիս կուտե
սանեմ առաջի քո. առնուս պար
գևս ՚ի մեծամեծաց. ուրախանաս
և բարոյ հանդիպիս. խնդաս ՚ի զա
ւակէ և ՚ի կնոջէ քումմէ. և լինիս
յիշատակ ծնողաց քոց: Ա՛յ զինչ որ
խնդրես ՚ի յայ՝ առնուս. զոր կորու
սեալ ես՝ գտանես. թէ հեռաւոր
ունիս՝ գայ որ տեսանես. թէ հի
ւանդ ունիս՝ ողջանայ. և օր քան
զօր աղէկ լինի քեզ:

(Ո)

Ո՛վ մարդ՝ պա՛րտ է քեզ յամժամ
գոհանալ զայ. զի թէպէտ տրտ
մեցար, բայց դարձեալ ուրախանաս
և շնորհն այ հասանէ իվերայ քո:
Միշտ պատրաստ կաց ՚ի յանօրինաց
և ՚ի գազանաց. զի փաթորակ կայ ա
ռաջի քո: բայց պարգև և շնորհ ՚ի
յայ առնուս. և յորդոց խնդաս.
և լինիս ցանկալի ամենեցուն. և ո՛չ

 լինի

լինի պակասումն ընչից քոց. Թէ փոխիս 'ի տեղւոջէ 'ի տեղ՝ բարոյ հանդիպիս. ձայն աւետեաց լսես. եւ հեռաւոր մարդ տեսանես. քո մաչն 'ի բարի օր լինի. եւ երազն որ տեսեր ես բարի է. աբրահամու վիճակնէ.

(Չ)

Ո՛վ մարդ՝ փառաւորիս յամենեցունց. եւ առնուս բարի իշխանութիւն. որ թշնամին քո յամօթ լինի. եւ յօտար երկիր գնաս. եւ առնուս պարգեւս. եւ յա̃մ դժուարութենէ ազատիս. եւ զով ուղես՝ բարով տեսանես. եւ ում ցանկաս՝ հասանիս. Այլ պատրաստ կաց 'ի գաղտնաց եւ 'ի բարձր տեղաց. 'ի կախարդաց եւ 'ի պնտերես կնոջէ՝ որ շատքէ փաթորակեր. Գնա աղաչեա զա̃ծ եւ ուխտ կատարեա նմա. որ ազատիս 'ի շատ չարէ. եւ բանայ քեզ տ̃ր ա̃ծ դուռն բարի եւ ըռզակաց. սեթայ վիճակնէ.

(Պ)

Պարգև բարեաց տացէ քեզ ա՜ծ. չարն հեռացա՛ւ և բարին մօտեցա՛ւ կամօքն ա՜յ: Նա՛ դու ես իմաստուն որ խրատ տաս ա՜մցուն. բայց պահեա՛ զանձըն քո 'ի չարկամաց. և զոր ինչ գործես և բան որ բանես՝ 'ի բարին առաջնորդէ քեզ տ՜ր ա՜ծ: բայց 'ի սիրելեաց բախտ ո՛չ ունիս: Յա՜ծ ապա՛ւինէ որ կործանէ զքո թշնամին. և հանէ զքեզ յա՜մ որոգայթէ. և լինիս ցանկալի ամենեցուն. և ո՛չ լինի պակասութիւն ընչից քոց. և զինչ խորհիս՝ կատարի 'ի բարին: մովսէսի վճիռն է:

(Ջ)

Ո՛վ մարդ՝ մեծ էիր և խոնարհեցար. զմտա՛ւ ածես և ո՛չ կարես կալ 'ի վ՜ր մեկ խորհրդի. դու մի՛ տրտմիր՝ գալոց է քեզ ուրախութի՜ն մեծ՝ ուստի ակն ո՛չ ունիս. զի դու բարի ես՝ և ա՜ծ բարի առաջնորդէ

քեզ

քեզ։ Փոխանակ տրտմութեան՝ ուրախութիւն լինի քեզ. բարի և շնորհ ՚ի յոյս առնուս։ Գնա՛ արա՛ զխորհուրդ քո. թէ վաճառ առնես՝ շահիս. թէ ՚ի ճանապարհ երթաս՝ բարով գաս։ այլ ՚ի վերայ բախտիդ քննութիւն առնես և հարցանես. Աստուած բանայ քեզ ըզ դուռն բարոյ. և յաջողու ըղձականն քո. մատթէոսի վիճակն է։

(Ս.)

Ս՚վ մարդ՝ սասանեցար յաղագաց և ՚ի յանօրինաց. հասանի իվերայ քո տրտմութիւն. և եղև աներուամն տան քո ՚ի բարեկամաց քոց. և խորհուրդ քո հանապազ ՚ի կորուստ ելանէ։ Ս՚վ այր՝ մի՛ հոգար վասն այդ բանիդ զի շուտ գայ իվերայ քո բարիքն. և տէր Աստուած հանէ զքեզ ՚ի խաւարէ ՚ի լոյս. և քո մուրատին հասանիս։ Կալ պատրաստ կաց ՚ի յընկերոտացդ՝ զի բախտ ո՛չ ունիս. և կայ մարդ մի չարակն՝ որ միօքն չար կու խորհի

 քեզ

քեզ. 'ի կախարդաց պատրաստ կաց.
աղամայ վիճակն է։

(Ս)

Ո՛վ մարդ՝ վասն կենաց քոյ ը̃նդէր հարցանես. զի՞նչ յիմարեալ ես և չար խորհիս. և ամենեցուն վնաս առնես. 'ի տեղոջէ 'ի տեղ փոխիս՝ և ուրեք ո՛չ հաստատիս։ զոր կորուսեալ ես ո՛չ գտանես։ Ընկեա՛ զնենգութի̃ 'ի մտաց քոց. ընկերոջ և ամէն մարդոյ չար մի՛ խորհիր. թէ չըլսես՝ փաթերակիս։ գնա՛ աղաչեա՛ զա̃ծ որ ազատիս 'ի շատ չարէ։

(Վ)

Ո՛վ սիրելի՛ տո՛ւր փառս ա̃յ. զի գալոցէ քեզ ուրախութի̃ ուստի ակն ոչ ունիս։ Նա՛ 'ի քո վաստակէն շատ մարդ կերիցէ. և զա՛ւակ մի խնդամիտ տեսանես. և տայ քեզ ա̃ծ առողջութի̃։ Այլ պատրաստ կաց 'ի բոլորերես մարդոյ մի և 'ի չարակն կնոջէ. որ մրտօքն չար կու խորհին

քեզ․ պատրաստ կաց ՚ի նոցանէ որ
չանկանիս ՚ի փորձութի․ և զինչ բան
բանես՝ ՚ի բարին առաջնորդէ քեզ
տր̄ ա̄ծ․ ՚ի հեռաւոր տեղաց ձայն ա
ւետեաց լսես․ կամ հեռաւոր մարդ
տեսանես․ գնա՛ արա զխորհուրդ քո․

(Տ)

Ո՛վ մարդ՝ ուրախութի մատուցա
նեմ քեզ․ զի դու վախել ես
և տարակուսեալ․ զրաբախտ ես․
զոր կուտաս՝ կռվով կու թափես․
ում բարի կանես՝ նա քեզ չար
կանեն․ Ի յլ յաղօթից և աղաչա
նաց դու մի՛ դադարիր․ գալոց է
քեզ ուրախութի ուստի ակն ոչ ու
նիս․ հեռաւոր ունիս գայ․ թէ աղ
քատ ես՝ հարստանաս․ թէ հիւանդ
ունիս ողջանայ․ թէ երազ ես տե
սեր բարի է․ զուկասու վիճակն է․

(Ր)

Ո՛վ մարդ՝ ցնծութի և ուրախութի
տամ քեզ․ զի դու բարի ես և
ա̄ծ

ած բարի առաջնորդէ քեզ. և ում
ցանկաս հասանիս։ բայց թշնամիքն
քո շատ են. այլ դու մի՛ վախեր՚ի
նոցանէ՝ զի ած է քեզ օգնական.
բայց և ՚ի կնոջէ բախտ ոչ ունիս։
Պատրաստ կաց որ ՚ի զնտան չի մտա
նես. իրա՞ւի տուգանք տաս։ այլ
իրք զոր կորա՞ւ քեզ՝ գտանես։
՚Ի ճանապարհ կամիս երթալ և եր
կու միտ ես. գնա՛ և մի՛ վախեր.
ընդոր երթաս՝ բարով գաս. զինչ
բան որ բռնես՝ յաջողէ քեզ ած. և
զինչ խորհուրդ որ ունիս՝ ած ՚ի բա
րին կատարէ. և օր քան զօր աղէկ
լինիս։ մարկոսի վիճակն է.

(Յ)

Ո՛վ մարդ՝ բազում բարիս կուտե
սանեմ առաջի քո. առնուս պար
գևս ՚ի մեծամեծաց. ուրախանաս
և բարոյ հանդիպիս։ Ընդդաս ՚ի ղա
հակէ և ՚ի կնոջէ քումմէ. և լինիս
բարի յիշատակ ծնողաց քոց. թէ

փոխիս 'ի տեղացդ՝ ո՛չ հաստատիս . զի ամենեքեան նենգաւորք են քեզ: Նաւ 'ի մարդոյ բախտ ո՛չ ունիս . այլ քո բարին 'ի յայտ է . և տայ քեզ աստուած զիւր ողորմութիւն անչափ . և յամենայն դժուարութենէ ազատիս . և երազն որ տեսեր ես՝ 'ի բարին կատարի:

(Ւ)

Ո՛վ մարդ՝ չարն հեռացաւ 'ի քէն և բարին մօտեցաւ . այլ սաստնեցար 'ի յազգաց և անօրինաց . և ազգն քո նենգաւոր եղեն քեզ: Պատրաստ կացիր 'ի թշնամեաց քոց . զի կայ մարդ մի չարակն և կին մի կախարդ՝ որ մտօքն չար կու խորհին քեզ . և 'ի յընկերտացդ փաթերակ կայ առաջի քո: դատաստան ունիս կամ ճանապարհ կամ վաճառ՝ համբերէ: աբրահամու վիճակն է:

(Փ)

Անզգամ մարդոյ մի՛ լինիր սիրելի որ չի փաթերակիս . և 'ի ձեռացդ

 քո

քո իրքէ կորել. մի՛ տրտմիր՝ 'ի քեզ
դառնայ։ Ո՜ ինչ խորհուրդ ունիս
կատարէ ած. բայց սակաւ մի համ-
բերէ. զի պիղծ մարդ մի կայ՝ որ
միտքն չար կու խորհի քեզ. թէ
պատրաստ կենաս խուրմէն՝ նա ազա
տիս 'ի չարէն։ Կամէր գալ իվր քո
տրտմութին՝ բայց ած խափանեաց.
և բազում ուրախութիւն կայ ա-
ռաջի քո։ Նման ես աբրահամու.
որ ած զինքն սիրեաց և 'ի տրտմուէ
ազատեաց. նոյնպէս և դու ազատիս
յամ չարէ։ սահակայ վճռակն է։

(Ղ)

Ո՛վ այր՝ տեսանեմ զքեզ որ մէկմի
կու յաղթէ քեզ. և լեզուով և
սրտովն չար կու խորհի քեզ. կամ
հոր մի կու փորէ քեզ. այլ ո՛չ կարէ
վնաս առնել քեզ։ Պա՛նս ուխտ կա-
տարէ այ՝ որ շատ չարէ փրկեցար.
զի համեալ էր քեզ նեղութի մեծ,
այլ ած դարձոյց զչարն 'ի գլուխն

 իւր

իւր: Նման ես դու իսահակայ. որ հայր իւր կամէր զենուլ զնա. այլ ա՟ծ օգնեաց նմա և փրկեաց զնա. և բազում մեծութեան և փառաց հա-սա՛ն. Նոյնպէս և դու ուրախանաս

կամօքն ա՟յ: ո՟բ յակոբայ
վիճակն է:

Ս՛ այսօրիկ ամենեցուն գիտողն՝ է ա՟ծ ճշմարիտ. զի մարդ ո՛չ է տեսող սրտից և ապագայից, այլ՝ ա՟ծ: Սուտի զոր ինչ ասեն և գրեն իմաստասէրքն, թէակին կարծեօք են Ս՟որոյ նմա միայնոյ ա՟յ գիտողին գաղտնեաց և յայտնողին ծածկու-թից՝ փառք ՚ի յա՟մ արարածոց ՚ի

յաւիտեանս յաւիտենից
Ամէն:

Խոյ	Ցուլ	Երկուորք
Խեցգետին	Առիւծ	Կոյս
Կշիռ	Կարիճ	Աղեղնաւոր
Այծեղջիւր	Ջրհոս	Ձկունք
Հրատ	Արեգակն	Լուսաբեր
Փայլածու	Լուսին	Երեւակ
	Լուսնթագ	

*Խոյն.

Ո՛վ մարդ՝ լոյսն ահագին փա-
ռաց և շառաւիղն աննուաղ,
ծագեցի ի վ͞ր քո ո͞պ ար͞գկն
ի վ͞ր արարածոց։ Նոյնպէս և դու ՚ի
բանս քո ուրախանաս։ Եթէ ուխտ
ես դրեր կատարեա՛. և ո͞ր լցուացէ
զխնդրուածս քո. ապա երազ ես տե-
սեր և զարհուրեր՝ մի՛ վախենար
երազն ՚ի բարին եղև։

*Ցուլն.

Ո՛վ մարդ՝ լուսաւորի խորհուրդ-
սրտիդ. յա͞մ ժամ տրտում ես.
մի՛ վախեր՝ զի չարն հեռացաւ ՚ի քէն

 և

և բարին մօտեցաւ. և զոր խորհելես
հաւատով տայ քեզ ա՛ծ զիւր ողորմինն։

* Նարջաւորն։

Ո՛վ մարդ՝ զինչ որ խորհել ես՝ կատարի աստուծով. զի շատ բարութիւն կայ յայդ խորհուրդդ. զի դու բարի ես՝ և հարամն քեզ չի գար. առաժամս տրտում ես և 'ի ցնորի կաս. մի՛ ցնորիր՝ զի շատ բարութի՛ն կայ առաջի քո. և զինչ խորհել ես՝ 'ի բարին կատարի ա՛վ։

* Խեցգետինն։

Ո՛վ մարդ՝ զոր ինչ խորհել ես 'ի սիրտդ՝ փախի՛ր 'ի դմանէ որ չի փաթերակիս. զի քո բանդ 'ի վերայ չի գար։ պատրաստ կացիր 'ի չարկամաց. զի ընդ քեզ ուտեն և ըմպեն և քեզ չար կու խորհին.

* Լուսինն։

Ո՛վ մարդ՝ տայ քեզ ա՛ծ զիւր ո-

ղոր

ղորմութ՟ին . ցանկութ՟ի սրտի քո կատարի . և 'ի մօտ ա՛ւուրս՝ ձայն ա՛ւետեաց լսես և ուրախանաս ։ բայց 'ի կռու՛ոյ պատրաստ կացիր . և զոր ուզես՝ տեսանես կամքն ա՟յ .

* Կոյսն ։

Ո՛վ մարդ՝ զլոյսն անսպառ ծագեսցէ ա՟ծ իվերայ քո . և ողորմութեամբն իւր յաջողեսցէ քեզ զոր դու կամիս ։ այլ երազես տեսեր և զարհուրեր . մի՛ վախեր՝ զի թէպէտ պատերազմն ահագին է , բայց նշան բարւոյ է . ըռզակ գալոց է քեզ ուստի ակն ոչ ունիս . և այլ զինչ խորհել ես՝ կատարի . թէ հի՛անդ ունիս ողջանայ . և պատուհասն 'ի քէն հեռանայ կամա՛ւն ա՟յ ։ այս ա՛ւուրքս որ իվ՟ր քո գալոց է՝ լա՛ւ է քան զառաջինսն ։

* Կշիռն ։

Ո՛վ մարդ՝ զինչ որ խորհեցար մի՛

վա

վախեր այնպէս ուրախանաս որպէս պիտոյ է քեզ․ բայց զխորհուրդդ ամէն մարդոյ մի՛ ասեր․ զի քո մի ճակն 'ի կշիռն է․ և ամէն բան քեզ յաջողէ։ մի՛շոցաց պատրաստ կացիր և յամենայն ժամ աղօթք արա՛․ զի ամէն չար 'ի քէն հեռանայ և 'ի հոգոց ազատիս։ Թէ 'ի ճանապարհ երթաս՝ բարով գաս․ և թէ վաճառ ունիս՝ բարով շահիս․

*Կարիճն։

Ո՛վ մարդ՝ գիտացի՛ր որ կարճի թիւնով կամի հարկանել զքեզ մարդ մի․ պատրաստ կացիր 'ի նմանէ և յայդ խորհրդոյդ հեռացիր՝ որ պահէ զքեզ ա͞ծ։ Թէ չէ յետոյ ապաշաւես․ և թէ համբերես սակաւիկ մի, զինչ որ կամք ունիս կատարի․

*Աղեղնաւորն։

Ո՛վ մարդ՝ ժամանակս ըղորդեցաւ քեզ․ և քո սրտին խորհուրդն

'ի բարին կատարեցաւ . արա՛ զինչ
որ կամիս և խնդաս 'ի բանս քո .
և տայ քեզ ա̃ծ զխնդրուա՛ծս քո .
մի՛ արտորար սակաւ մի համբերէ .
և ուստի ակն ոչ ունիս՝ ուրախա-
նաս . թէ տուն շինես՝ յաջողէ քեզ
ա̃ծ . և 'ի նեղութենէ ազատիս . թէ
հեռաւոր ունիս՝ տեսանուս . բայց
'ի լեզուէդ պատրաստ կացիր .

*Լայնեղհաբն .

Ո՛վ մարդ՝ յիշեա՛ զա̃ծ 'ի բանս քո
և նա հանէ զքեզ 'ի տրտմուէ̃
զի տրտմութի̃ հասանէ քեզ 'ի սի-
րելեաց քոց . կասես երբ ճար լինի
ինձ կամ յաջողութի̃ . և կու ցու-
ցանէ թէ հի̃անդանաս՝ բայց շու-
տով ողջանաս . թէ հեռաւոր ունիս
գայ . և կատարի խնդիրքդ 'ի բարին .

*Վրհոան .

Ո՛վ մարդ՝ բարութի̃ շատ ունէիր
և յամենէն զրկեցար . պանտըխ-

տեցար և չար դիպեցաւ քեզ. կը
ռիւ սիրելեացդ՝ հետ քեզ եղեն.
և զէտ նաւ խլը ծովուն երերման
կաս. և կամիս քո կենացդ հան
գիստ գտանել՝ և ճար չես գըտա
ներ։ ո՛վ մարդ մի՛ տրտմիր՝ զի տրտ
մութիւն քո յուրախութիւն փոխի. և
զոր խորհիս՝ կատարի կամաւն այ։

*Ձուկն.

Ո՛վ մարդ՝ հեռաւոր տեսնուս.
կամ ձայն անետեաց լսես և խն
դաս. զի դիժարն քո անցաւ և բա
րին մօտեցաւ. այլ թէ խոստումն
ունիս կատարէ. և յիշոցաց պատ
րաստ կացիր։ և որպէս կապեալքն
որ արձակին՝ և փակեալ դուռն որ
բացուի, ա՛յնպէս բանալոց է քեզ ած
զդուռն ողորմութեան.

*Հորթն.

Ո՛վ մարդ՝ նման ես դու հովուին
որ փախեաւ 'ի ցրտոյն և եմուտ

՚ի յայրն. և ոչխարաց հօտս ո՛չ տա
րած. երեկ գայլն և արար գէշ:
Նոյնպէս և դու ՚ի բարոյն հեռանաս
և երթաս զհետ չար խորհրդոյն.
պատրաստ կաց ՚ի նմանէ և ՚ի նենգա
ւոր մարդոյ. և յայդ խորհրդոյդ
հեռացիր. զի չար խօսք կան հետ
քեզ. այլ բանդ որ ՚ի մտխտէ՝ քեզ
չարէ: ահա ասացի քեզ զամ:

*Արեգակնն.

Ո՛վ մարդ՝ ոպ արեգակն որ լու
սաւորէ զարարածս, այնպէս լու
սաւորի խորհուրդ քո. զոր կամիս
կատարելոց է քեզ ած ըղ բարին:
բայց ՚ի թուխ բոլորերես մարդոյ մի
պատրաստ կացիր. զի սրտովն նեն
գէ զքեզ. և լեզուովն քաղցր խօսի
ընդ քեզ: բայց դու ՚ի բանի մի վր
հօգս ունիս՝ և հետ մտքիտ քննուի
կաս. մի՛ վախեր՝ շուտով լուսա
ւորի խորհուրդ սրտի քո:

 Ո՛վ

*Լուսաբերն.

Ո՛վ մարդ՝ 'ի հետ չար մարդոյ 'ի շուրջ մի՛ գար. ապա թէ ոչ լսես փաթերակլիս 'ի նմանէ. և 'ի քո լեզուէդ պատրաստ կացիր. և յամէն մարդոյ քաղցր խօսք մի՛ խաբիր. զի կամին կորուսանել զքեզ: սակաւ մի համբերէ. թէ չէ յետոյ ապաշաւես: շատ բարութիւն կայ առաջի քո. կորուստն գտանի. և զինչ որ առնես՝ յաջողէ քեզ ա՟ծ:

*Փայլածուն:

Ո՛վ մարդ՝ 'ի հեռաւոր տեղեաց ձայն աւետեաց լսես և խնդիր քո կատարի. և ուխտն զոր դրել ես կատարէ ա՟ծ. չարն հեռանայ 'ի քէն և բարին մօտենայ քեզ: զինչ բան որ ունիս՝ արա՛ համարձակ. զի քո կամքն լինի և ուրախանաս ա՟լ:

*Լուսինն:

Ո՛վ մարդ՝ ցօղ ողորմութեանն ա՟յ

ան

անպականս լիցի 'ի քէն · և տ̃ր ա̃ծ հաստատեսցէ զսիրտ քո ։ զոր ինչ խորհեսցես՝ արա և մի՛ վախեր · զի շատ բարութիւն կայ առաջի քո ։ և 'ի հեռաւոր տեղաց ձայն աւետեաց լսես 'ի մօտ աւուրս և ուրախանաս ։ և զինչ սրտովդ ուզես՝ աչօքդ տեսանես և խնդաս ։

* Նշեաջն ։

Ո՛վ մարդ՝ ընդէ՞ր անիրաւ ջանաս և 'ի զուր աշխատիս · զի դժուարին է բանդ և անհաստատ գործդ · զի խորհուրդդ այդ որ 'ի սրտիդ է ո՛չ է պատշաճ ժամանակիս ։ փոխանակ բարւոյ՝ չար հանդիպի քեզ · և թէ չլսես խրատու՝ փաթերակիս ժամանակ մի համբեր տուր սրտիդ · և զյոյսդ առ ա̃ծ կալ հաստատուն և մի՛ վախեր · զի թշնամին քո գլորի՝ և դու կանգնիս կամաւն ա̃յ ։

 Ո՛վ

*Լուսնթագն :

Ո՛վ մարդ՝ վիճակս 'ի բարին ելաւ քեզ. այս ղազարու վիճակն է որ երեքօրեայ մեռեալն յարեաւ : Ապա անուրջք էր որ քո վիճակն 'ի պրճէն ելած էր . և դու 'ի տրտմութեն կաս՝ զէրդ նաւ երերալով խվէրայ ծովուն . մի՛ վախեր՝ շուտով ելանես 'ի նեղութենէդ :

Այլ խոստումն զոր ունիս կատարէ՛ . և յիշոցաց պատրաստ կաց . և զաղօթս հասարակաց կատարեա՛ որ ելանես 'ի նեղութենէդ : և 'ի մեծ մարդու մի բարի լինի քեզ :

Սա՛ այսոցիկ ամենեցուն գիտողն՝ է ած ճշմարիտ. զի մարդ ո՛չ է տեսող սրտից և ապագայից, այլ ած։ Ուստի զոր ինչ ասեն և գրեն իմաստասէրքն, թէական կարծեօք են։ Վասն որոյ նմա միայնոյ այ՝ գիտողին գաղտնեաց և յայտնողին ծածկութեց՝ փառք ՚ի յամ արարածոց ՚ի յաւիտեանս յաւիտենից

Ամէն։

* Յիշատակարան ։

Շնորհիւն Այ յանկ ելեալ աւարտեցաւ տպագրութիւն պատմութեան գրքուկիս այսորիկ՝ Որ կոչի Եօթն իմաստասէր ։

՚Ի Հայրապետութեն Տեառն Ղազարու՝ ամ Հայոց Կաթղկսի։
Եւ ՚ի Պատրիարգութեն մեծին Էջմ՝ Տեառն Գրիգորի Վսեմազարդ եւ Գերերջանիկ Վարդպտի։
Իսկ ՚ի Պատրիարգութեն Կոստանդնուպօլսոյ՝ Տեառն Յակոբայ՝ արժանաւոր բանիբուն եւ ածաբան Վարդապետի։
՚Ի Բոստանջանիս 1190։

Արդ՝ որք հանդիպիք սմա ընթեռնլով կամ զբօսնլով՝ յիշեսջիք ըզ պատճառ տպեցման սորին զգրավաճառ արզրումեցի եղբայր մանուկն. զի եւ դուք յիշեալ լինիջիք ՚ի բարին. Ամէն ։

34484
32852
Гос. Пуб. Биб-отека ՀՍԽՀ-ССРА, им. А. Мясникяна

50-42